D. IOAN. CHRYSOSTOMI EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI COMMENTARII, QVI EXTANT IN SACROSANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM MARCVM ET LVCAM.

Collegii Romani

I. COR. X.

Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue quid aliud faciatis, omnia in nomine domini facite.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

IN ME MORS

IN ME VITA

PARISIIS.
Apud Hieronymum, & Dionyſiam de Marnef, fratres, ſub Pelicano in monte, D. Hilarij.
1553.

Digitized by Google

IN EVANGELIVM MARCI HOMILIAE XIIII. DIVO Ioanni Chryſoſtomo, inſcriptæ.

De principiis Euangelij ſecundum Marcum.

HOMILIA PRIMA.

ANIMAL illud, quod in Ioannis Apocalypſi, & Ezechielis videtur principio tetramorphon, quod habebat faciem hominis, & faciem vituli, & faciem leonis, & faciẽ aquilæ, in præſenti quoque loco ſignificat: in Matthæo quidem faciem hominis, in Luca vituli, in Ioanne aquilæ, in Marco leonis, qui in eremo ad hunc perſonat modum. *Initium Euangelij Ieſu Chriſti filij dei, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta: Vox clamantis in deſerto: parate viam domini, rectas facite ſemitas eius.* Qui in eremo perſonat, vtique leo eſt, & ad cuius vocem omnia animalia pertimeſcunt, & concurrunt, & fugere non audent. Simulque conſiderate quod Ioannes Baptiſta, vox dicitur, & dominus noſter Ieſus ſermo, & iure quidem: nam ſeruus præcedit dominum. Initium Euangelij Ieſu Chriſti filij dei, ergo non filij Ioſeph. Initium Euangelij, finis legis eſt, Finitur lex, & incipitur Euangelium, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam. Sicut ſcriptũ eſt in Eſaia: Quantum in memoria eſt, & in mea mente pertracto, tam ſeptuaginta interpretes, quàm Hebræorum volumina diligentiſsimè ventilans, nunquam hoc in Eſaia propheta ſcriptum eſſe reperire potui, quod ponitur: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam: ſed in Malachiæ prophetæ fine ſcriptum eſt. Sic autem in Malachiæ fine ſcribitur, quomodo nunc Marcus Euangeliſta ponit, Sicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta, Euangeliſtæ de ſancto ſpiritu locuti ſunt. Marcus iſte qui ſcribit, non paruus eſt. Deniq; Petrus apoſtolus in epiſtola ſua ait, Salutat vos illa collecta

Eſaiæ. 40.c *Mala. 3.c* *1. Pet. 6.d*

& Marcus filius meus. O apoſtole Petre, Marcus filius tuus filius nō carne, ſed ſpiritu, inſtructus ſpiritualibus hoc ignorat: & quod alibi ſcriptū eſt, alibi memorat: ſicut ſcriptum eſt in Eſaia propheta, Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam. Locum iſtum impius ille Porphyrius, quia aduerſum nos cōſcripſit, & multis voluminibus rabiem ſuam euomuit in quatuordecimo volumine diſputat, & dicit: Euangeliſtæ tam imperiti fuerunt homines, non ſolum in ſecularibus, ſed etiam in ſcripturis diuinis, vt teſtimonium, quod alibi ſcriptum eſt, de alio ponerent propheta. Hoc ille obiicit: nos ergo quid ei reſpondebimus? Orationibus veſtris ita mihi, videtur ſolatio, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia. Quid ſcriptum eſt in Eſaia propheta? Vox clamantis in deſerto, parate viam domini, rectas facite ſemitas eius. Hoc in Eſaia ſcriptum eſt: expoſitio autem ipſius capituli in alio propheta melius dicitur. Et ipſe dicit Euangeliſta: Iſte eſt, inquit, Ioannes Baptiſta, de quo etiam Malachias dixit: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui præparabit viam tuā. Ergo quod dicit, ſcriptum eſt, ad hoc capitulum refertur: Vox clamantis in deſerto: parate viam domini, rectas facite ſemitas eius. Vt autem probaret is ipſum eſſe angelum, qui miſſus eſt, noluit ex ſuo probare ſermone, ſed ex prophetia prophetæ. Fuit Ioannes in deſerto baptizans & prædicans: Ioannes fuit, deus noſter erat: quod fuit, eſſe definit: quod fuit antequam eſſet, non fuit. Cæterum qui erat, ante erat, & ſemper erat, & erit, non habet aliquando principium. Ergo de Ioanne Baptiſta dicitur, fuit, de domino autem ſaluatore, erat. Vbi dicitur, erat, nullum habet initium. Ipſe eſt qui dixit, qui eſt, miſit me: non enim eſſe habuit aliquando initium. Fuit Ioannes in deſerto baptizans & prædicans: in deſerto fuit vox dominum prædicatura. Aliud ante perſonare nō debuit, niſi ſaluatoris aduentum. Fuit Ioannes in deſerto. Fœlix iſta conuerſatio, deſpicere homines, angelos quærere: vrbes deſerere, & in ſolitudine inuenire Chriſtum. Fuit Ioannes in deſerto baptizans, & prædicans: baptizare manu docere ſermone. Baptiſmus Ioānis præceſſit baptiſmum ſaluatoris, ſicut Ioannes Baptiſta præcurſor fuit domini ſaluatoris: ſic & Baptiſmus Ioannis Baptiſtæ præcurſor fuit domini ſaluatoris: illud datum eſt in pœnitentia, hoc in gratia. Ibi pœnitentia tribuitur, ibi

Porphyrius.

Ioannes fuit, Deus autē erat. Exo. 3. d

Fœlix qui in ſolitudine Chriſtū quærit & inuenit cū Baptiſta.

venia: hic victoria. Et egrediebatur ad illum omnis Iudæa. Ad Ioannem Iudæa concurrit, Hieroſolyma concurrit ad Ieſum vero dominum ſaluatorem omnis concurrit orbis. Notus in Iudæa deus, in Iſraël magnum nomen eius. Ad Ioannem ergo concurrit Iudæa: & Hieroſolyma: cæterum ad ſaluatorem omnis orbis. Veniebant vniuerſi, & baptizabantur, ab illo in Iordane flumine, confitentes peccata ſua. Baptizabantur à Ioanne: Ioannes Baptiſta legis vmbram præfert: ergo ad legem tantum Iudæi baptizabantur. Hieroſolyma veniebat, & baptizabantur ab illo in Iordane fluuio deſcendente: lex enim deſcendit, licet baptizet, tamen deorſum eſt. Iordanis hic interpretatur fluuius deſcendens: cæterum dominus noſter, & trinitatis myſterium de ſurſum eſt. Dicet aliquis: Si deorſum eſt: ergo deorſum eſt dominus, qui baptizatus eſt in Iordane. Et recte in Iordane baptizatus eſt: legis enim præcepta ſeruauit, quia circumciſius lege, & baptizatus lege eſt. Et erat Ioannes veſtitus de pilis camelorum, & zona pellicea, & cibus eius locuſtæ & mel ſylueſtre. Sicut ſacerdotum principes, ſacerdotes Apoſtoli: ſic monachorum princeps Ioannes Baptiſta eſt. Et quantum tradit Hebræorum ſcriptura, & vſque hodie in memoria eſt inter nomina ſacerdotum, & inter pontifices Ioannes nominatur. Ita illum virum & ſanctum, & ſacerdotē fuiſſe perſpicuum eſt. Sed & nos legimus in Euangelio ſecundum Lucam de genere illum fuiſſe ſacerdotali. Fuit, inquit, ſacerdos Zacharias nomine, & iſte vice in ſua. Hoc autem proprie non deferebatur, niſi principibus ſacerdotum, hoc eſt pontificibus. Hoc totum quare dixi? Vt ſciamus iſtum eſſe pontificem, qui ſciebat Chriſtum eſſe venturum, & Chriſtum non quærebat in templo, ſed in deſerto ſeparauerat ſe à multitudine. Oculis expectantibus Chriſtum, nihil aliud dignum eſt aſpicere, niſi Chriſtum. Et erat Ioannes veſtitus pilis cameli, non lana, de delicatas veſtes putares. Denique & ipſe dominus noſter in Euangelio ipſius teſtis eſt: Ecce, inquit, qui mollibus veſtiuntur, in domo regum ſunt. Benedicamus igitur dominum, cui cum patre & ſpiritu ſancto, honor, gloria, poteſtas, in ſecula ſeculorum, Amen.

Pſa. 75. a

Ioannes princeps monachorum.

Mat. 1. d

Quod Ioannes veſtiebatur pilis camelinis & zona pellicea ſuccingebatur.

HOMILIA II.

NVNC veniamus orationibus veſtris
ad intelligentiam ſpiritualem. *Et erat*
Ioan.3.d *Ioannes veſtitus pilis cameli: & zona*
pellicea circa lumbos eius. Ipſe dicit Ioan
nes: illum oportebat creſcere, me autem
minui, qui habet ſponſam ſponſus eſt:
amicus autem ſponſi gaudio gaudet, ſi
videat ſpõſum. Et deinde ipſe dicit: Venit fortior poſt me,
cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam eius calceamento-
rum quorum, quaſi dicat illum oportet creſcere, me autem
minui, oportet Euangelium creſcere me autem legem mi-
nui. Erat igitur Ioannes, hoc eſt, lex in Ioanne, veſtitus pili
cameli, non poterat habere tunicã de agno, de quo dicitur:
Ioan.1.d Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. De quo iterũ
Eſa.53.c dicitur: Sicut ouis ductus eſt in occiſionẽ. De illo in lege tu-
nicam habere non poſſumus. Et zonam pelliceam habebat
in lege, quia Iudæi hoc ſolùm putant peccatum eſſe, quod
opere peccant, cæterum dominus noſter Ieſus in Apocaly-
pſi Ioannis, qui videtur inter ſeptem cãdelabra, & habebat
Apo.1.c zonam auream, nõ in lumbis ſed in pectore. Lex in lumbis
cingitur, cæterum Chriſtus, hoc eſt Euangelium, & mona-
chorum virtus, non ſolum in libidine, ſed in mente cõdem
natur. Hic nec cogitari quidem expedit: ibi, qui fornicatus
fuerit, tenetur in crimine. Amen, amen dico vobis, qui vide
Mat.5.d rit mulierem ad cõcupiſcẽdum eam, iam mœchatus eſt eam
in corde ſuo. Scriptum eſt, inquit, in lege, non adultera-
Mat.5.d bis. Hæc eſt zona pellicea circa lumbos hærens. Ego au-
tem dico vobis, qui viderit mulierem ad concupiſcendum
iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Hæc eſt zona aurea,
Deu.5.b quæ in pectore cingitur. *Veſtitus pilis cameli: & locuſtas,*
Mat.19.c *& mel ſylueſtre comedebat.* Locuſta anima paruulum eſt,
& inter volatile & reptile medium eſt. Neque enim à terra
ſatis tollitur, quia ſi paululum eleuatur, non tam volat,
quàm ſalit. Et cum à terra ſe paululum eleuauerit, iterum
pennis deficientibus, cadit in terram: ita & lex videbatur,
quaſi quidem ab idololatriæ errore paululum recedere,

ſed ad

ſed ad cœlum volare non poterat. regnum enim cœlorum nunquam legimus in lege. Vultis ſcire quia regnum cœlorum in euangelio tãtùm prædicatur? Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquabit enim regnũ cœlorum. Ergo lex tollebat homines de terra paululum, & ad cœlum perducere non poterat. Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilę. Locuſtas, & mel quoque ipſe comedebat, nõ domeſticum, ſed ſylueſtre, inter feras, inter beſtias, non in domo, non in eccleſia, ſed extra eccleſiam. Sylueſtre enim mel deficiebat in lege, vnde & mel nunquam in ſacrificiis oblatũ legimus. Miretur aliquis & dicat: Quare cum oleũ, cum ſimilia, cum aries, cum agnus, cum ſanguis pecudum, cum cętera offeruntur in ſacrificio dei mel, tantùm non offertur? Denique quod dicit: Et quodcunque offertur, ſale conditum offertur in ſacrificio: &, Sermo veſter ſit ſale cõditus. Mel penitus non offertur. Et quocunque contigerit, inquit, immundum erit. Mel ſanè voluptatis indicium, & ſuauitatis: ſemper enim voluptas mortificat, ſemper voluptas deo non placet: quodcunque dulcedinem habet, in dei ſacrificiis nõ offertur. Mel quidẽ ipſum videtur dulce eſſe, & ſenſum ſuauitate demulcẽs: ſicut & voluptas, ſicut & libido, ſicut & laſciuiæ. Mel videtur quidem hinc inde cõfectũ eſſe de floribus, ſed ſi reſpicias inter ipſos flores, & cadauera, & putredines habere, & cætera iſtiuſmodi. Ergo mel non ſolùm de floribus, ſed & de quocũque voluptuoſo eſt. Videtur quidẽ ſuaue eſſe, ſed ſi diſcrimen reſpicias, mortiferum eſt. Hoc totum quare dixi? Quoniam in lege initia erant, in euangelio perfectio. *Venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiam calceamẽtorum eius.* Videtur quidem eſſe humilitatis indiciũ: quaſi dicat, non ſum dignus ſeruus eius eſſe. Sed in iſtis verbis ſimplicibus aliud demonſtratur ſacramentum. Legimus in Exodo, legimus quoque in Deuteronomio, legimus in libro Ruth: quoniam ſi quis cognatus erat, & eam quæ de genere eius veniebat, accipere nolebat vxorem, veniebat alius, qui ſecundus erat in genere, præſentibus iudicibus, & maioribus natu, & dicebat: Tibi cõpetit matrimonium, tu debes eam accipere. Si nolebat, veniebat illa, quam nolebat accipere, & tollebat calceamentum eius, & percutiebat in faciem eius, & cõſpuebat eum, & ſic alteri nubebat.

Leui.2.c *Deut.25.b.* *Ruth.4.*

Hoc fiebat propter ignominiam: interim ſecundum literã, vt ſi forte pauperiorem contempſiſſet, hac ignominia terreretur. Ergo hic ſacerdotium demonſtra. Dicit ipſe Ioannes: Qui habet ſponſam, ſponſus eſt. Ille habet ſponſam eccleſiam, ego autem amicus ſponſi ſum, non poſſum ſoluere corrigiam calceamenti eius in lege: quoniam ipſe eccleſiam duxit vxorem. Ego baptizo vos aqua, ego miniſter ſum, ille

Ioan. 3. d author & dominus eſt, ego aquam præbeo: ego qui creatura ſum, creaturam præbeo, ille qui increatus eſt, increata præſtat: ego baptizo vos aqua, ego præbeo quod videtur, ille quod non videtur, ego qui viſibilis ſum, do aquam viſibilem: ille inuiſibilis, dat ſpiritum inuiſibile. Quem nobis concedat pater vna cum filio, in ſecula ſeculorum, Amen.

DE CHRISTI BAPTISMO.

HOMILIA TERTIA.

E*T FACTVM eſt, in diebus illis venit Ieſus à Nazareth Galilææ* Videte vnitiones ſignificationeſque verborum. *Non* dixit, venit Chriſtus: non dixit, venit filius dei, ſed venit Ieſus. Dicat aliquis, quare non dixit, Chriſtus? Secundum carnem loquor: cæterum deus ſemper ſanctus factus eſt, nec ſanctificatione indiget: ſed etiam de carne Chriſti loquimur, nondum fuerat baptizatus, & à ſpiritu ſancto vnctus fuerat. Secundum carnem loquor, ſecundum formam ſerui loquor, nemo ſcandalizetur. De eo loquor, qui quaſi peccator venit ad baptiſmum, non quod Chriſtum diuidam, non quod alius Chriſtus, aut alius Ieſus, aut alius filius dei, ſed quod vnus, atque idem pro varietate temporum nobis diuerſus eſt. *Ieſus à Nazareth Galilææ.* Videte myſterium. Ad Ioannem Baptiſtam venit primũ Iudæa & Hieroſolyma, Dominus noſter initium euangelici baptiſmi, & legis ſacramenta commutauit in euangelij ſacramenta: non venit de Iudæa, non venit de Hieroſolyma: ſed venit de Galilæa gentium, Ieſus à Nazareth Galilææ. Nazareth interpretatur flos. Flos venit ex flore. *Et baptizatus eſt in Iordane, à Ioanne.* Grandis miſericordia, qui peccata non fecerat, baptizatur quaſi peccator, In baptiſmate domini omnia peccata dimittuntur. Sed quaſi præuium quoddam eſt baptiſmi

eſt baptiſmi domini ſaluatoris: cæterum vera remiſsio peccatorũ in Chriſti ſanguine eſt, in trinitatis myſterio. *Et ſtatim aſcendens de aqua, vidit apertos cœlos.* Hoc totum quod ſcribitur, nobis ſcribitur. Ergo antequam batiſmum accipiamus, clauſos habemus oculos, cœleſtia non videmus. *Et ſpiritum tanquam columbam deſcendentam, & manentem in ipſo & vox facta eſt de cœlo: Tu es filius meus dilectiſsimus, in quo complacui.* Ieſus Chriſtus baptizatur à Ioanne, ſpiritus ſanctus deſcendit in ſpecie columbæ, pater de cœlis dat teſtimonium. Videte. Arriani, videte hæretici, & in baptiſmo Ieſu myſteriũ trinitatis eſt. Ieſus enim baptizatur, ſpiritus ſanctus deſcẽdit in ſpecie columbæ, pater de cœlo loquitur. Vidit apertos cœlos. Quando dicitur, vidit, oſtẽditur quod alij nõ vidiſſent: neque enim omnes vident apertos cœlos. Denique & Ezechiel quid dicit in principio ſuo? Et factum eſt, inquit, cum ſederem ſecus fluuium Chobar, in medio captiuorum, vidi, inquit, apertos cœlos. Ego vidi: cæterũ alij non videbent. Ne quis putet cœlos ſimpliciter & carnaliter apertos, nos ipſi, qui modo hic ſedemus ſecundũ diuerſitatem meritorũ, aut apertos videmus cœlos, aut clauſos. Plena fides apertos habet cœlos: cæterum dubia, clauſos. *Et ſpiritum tanquam columbam deſcendentem.* Solent nobis Manichæi & Marconiſtæ, & cæterę hæreſes obiicere, & dicere: Ergo ſi Chriſtus in corpore eſt, & ipſa caro, quam aſſumpſit, non eſt depoſita, nec depoſuit eam: ergo & ſpiritus ſanctus qui deſcendit. in columba eſt. Videtis ſibila ſerpentis antiqui, videtis illum colubrũ, qui de paradiſo eiecit hominẽ, & nos velle de paradiſo fidei eiicere? Non dixit, ſumpſit corpus columbæ: ſed ſpiritũ tanquam columbam. Vbi dicitur, tanquam, non veritas, ſed ſimilitudo monſtratur: in deum autem ſaluatorem nõ ſcriptum eſt, natus eſt tanquã homo, ſed natus eſt homo: hic verò dicitur tanquam columbam. Ergo quod viſum eſt, ſimilitudo mõſtrata eſt, cæterũ veritas non fuit. *Et ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum.* Spiritus qui deſcenderat in ſpecie columbæ. Vidit inquit apertos cœlos, & ſpiritũ tanquam columbam deſcendẽdẽ, & manentem cum ipſo. Videte quid dicat manentẽ, hoc eſt perſeuerantẽ, hoc eſt nunquam recedentem: Denique & ipſe Ioannes dicit in alio loco euangelij: Et qui miſit, inquit, me, dixit mihi: Super quem videris

Ezec. 1. a

ſpiritum ſanctum deſcendẽtem, & manentem. In Chriſtum ſpiritus ſanctus deſcendit, & permanſit: cæterum in hominibus deſcẽdit quidem, ſed non permanet. Denique in volumine Ezechielis, qui propriè Ezechiel in typo ſaluatoris eſt. Denique ad nullum alium prophetarũ, loquor de maioribus, dicitur filius hominis, ſed propriè ad Ezechiel dicitur. In Ezechiel ergo non tranſeunt viginti verſus, aut triginta, & ſtatim dicitur: Et factus eſt ſermo domini ad Ezechiel prophetam. Dicat aliquis: Hoc quare tam crebro ponitur in propheta? Quoniã ſpiritus ſanct⁹ deſcẽdebat qui-
Mar. 14. c dem in prophetam, ſed rurſum ſedebat. Quãdo dicitur, & factus eſt ſermo domini, oſtẽditur, quia ſpiritus ſanctus qui receſſerat, rurſum veniebat. Quando enim iraſcimur, quãdo detrahimus, quando triſtitiam habemus, quæ ducit ad mortem, quãdo cogitamus ea quæ carnis ſunt, putamus qui à ſpiritus ſanctus permanet in nobis? Speramus quia ſpiritu ſancto manente in nobis, fratrem odiamus, aut mali quidpiam cogitemus? Quando ergo aliquid boni cogitamus, ſciamus quia ſpirit⁹ ſanctus habitat in nobis: ſi verò aliquid mali, ſignũ eſt quod ſpiritus ſanctus receſsit à nobis. In ſaluatore autem propterea dicitur: Super quem videris ſpiritũ ſanctũ deſcendentẽ, & manẽtem in eo, ipſe eſt. *Et ſtatum ſpiritus expulit eum in deſertum.* Quanti monachi habitant cum parentibus ſuis ſi deſcẽderit ſpiritus ſanctus, mãſerit ſuper eos, ipſe ſpiritus expellit eos in deſertũ. Spiritus ſanctus expellit eos de domo, & ducit in ſolitudinẽ. Spiritus ſanctus non libenter habitat, vbi turbæ, & frequẽtia, & diſſenſiones, & rixæ ſunt: ſed ſpiritus ſanctus propriè ſedẽ habet ſolitudinẽ. Denique & dominus noſter, atque ſaluator, quando orare volebat, ſolus, inquit, recedebat. in montem & ibi tota nocte orabat. Erat in die cum diſcipulis, in nocte orationẽ ſuam pro nobis patri dedicabat. Hoc totũ quare dico? Quia ſolent aliquãti fratres dicere: Si in cœnobio manſero, ſolus orare nõ poſſum. Nũquid dominus noſter dimittebat diſcipulos? Vtique erat cum diſcipulis, ſed quando volebat orare intẽtius, ſolus ſecedebat. Et nos ergo ſi volumus orare pluſquàm in publico, habeamus cellulam, habeamus agros, habeamus deſerta: poſſumus & virtutes habere de fratribus, & ſolitudinem, præſtante Chriſto domino noſtro, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

HOMILIA

HOMILIA IIII.

AD finem ſuperioris lectionis eſt ſcriptum. *Mar.1.b*
Eratq; cum beſtiis, & angeli miniſtrabant il-
li. Et quoniam præterita dominica non fuit
ſpatij ſatis, vt vſque ad iſtum locum venire-
mus, debemus finem præteritæ lectionis, ho-
diernæ lectionis facere principium. Scriptura enim ſancta
hæret ſibi tota, & vno ſpiritu copulata eſt: & quaſi vna ca-
tenula eſt, atque vt circulus in circulum innectitur, & quic-
quid aliud ſumpſeris, aliud latè pendet. Eratque cum be-
ſtiis, & angeli miniſtrabant illi. Erat Ieſus cum beſtiis, &
ideo angeli miniſtrabant ei. Ne tradas, inquit, beſtiis animã *Pſal.73.d*
confitentem tibi. Iſtæ ſunt beſtiæ, quas calcabat dominus
euãgelico pede, & calcabat ſuper leonem & draconem. Et
angeli miniſtrabant ei, non quod videri debeat grande at-
que mirabile, ſi angeli miniſtrabant deo: neque enim gran-
de eſt, ſi ſerui obſequuntur domino: ſed hoc totum de aſ-
ſumpto homine diſputatur: Eratque cum beſtiis. Deus eſſe
cum beſtiis non poteſt, ſed caro iſta, quæ humanis tentatio-
nibus ſubiacet. Hoc corpus, hæc caro quæ ſitiuit, quæ eſu-
riuit: ipſa tentatur, ipſa ſuperat, in ipſa nos vincimus. *Poſt-* *Apoc.3.b*
quam autem traditus eſt Ioannes, venit Ieſus in Galilæam. Hi-
ſtoria manifeſta eſt, & abſque noſtra interpretatione au-
dientibus patet. Rogemus ergo eum, qui habet clauem Da-
uid qui aperit & nemo claudit: qui claudit, & nemo ape-
rit: vt nobis aperiat euangelica adyta, vt & nos quoque di- *Pſa.118.c*
camus cum Dauid, Reuela oculos meos, & conſiderabo mi
rabilia de lege tua. Turbis dominus in parabolis loqueba-
tur, & loquebatur foris non intrinſecus, id eſt, in ſpiritu,
ſed foris in litera. Et nos ergo rogemus dominum, vt in-
troducat nos in myſteria ſua, vt introducat nos in cubicu-
lum ſuum & dicamus cum ſponſa in Canticis canticorum,
Introduxit me rex in cubiculum ſuum. Dicit Apoſtolus, *Cant.1.a*
quod velamen fuit poſitum ſuper oculos Moſi, ego dico *2.Cor.3.c*
quod non ſolum in lege velamen ſit, ſed etiam in Euange-
lium neſcienti eſt. Iudæus audit, & non intelligit, velamen
poſitum eſt illi in Euangelio. Gentiles audiunt, hæretici au
diunt, & velamen habent. Dimittamus ergo literã cum Iu-
dæis, & ſequamur ſpiritum cum Ieſu, non quod literã Euã
gelij condemnemus. Factum eſt enim omne quod ſcriptum

eſt,ſed quod quibuſdã gradibus ad maiora ſcãdamus. Poſtquam autem traditus eſt Ioannes,venit Ieſus in Galilæam. Et in præterita dominica diximus interpretantes Ioannem intelligi in lege,Ieſum in euangelio:Ioannes enim dicit,venit fortior me poſt me, cuius non ſum dignus procumbens ſoluere corrigiam calceamẽtorũ eius. Et in alio loco,illum oportet creſcere,me autem minui. Hic comparationem di-
Ioan.3.d cit legis & euangelij. Et deinde: Ego baptizo vos in aqua, hoc eſt lex:ille vero baptizabit vos in ſpiritu ſancto,hoc eſt euãgeliũ,Venit ergo Ieſus,quia Ioannes traditus eſt incarcerem. Clauſa eſt enim lex,& iam præteritam nõ habet libertatẽ:ſed de lege tranſiuimus ad euãgelium. Videte quid dicat: poſtquam autem traditus eſt Ioannes, venit Ieſus in Galilæam. Nequaquam in Iudæã,neque in Hieroſolymã, ſed in Galilæam gentium. Venit Ieſus in Galilæã. Galilæa in lingua noſtra interpretatur κατακυλιστή. Non enim ante aduentum ſaluatoris erat ibi ſublime aliquid,ſed totũ deorſum ferens,ibi luxuria,ibi ſordes, ibi immunditia, ibi porcorum vitia volutabantur. *Prædicans euangelium regni dei.* Quantum in meo corde eſt, legens legem, legẽs prophetas legens pſalterium,nunquam regnum cœlorum audiui,niſi in euangelio. Poſtquam enim venit ille de quo dictum eſt, Et regnum dei intra vos eſt,apertum eſt regnum dei. Prędi-
Luc.17.b cans euangelium regni dei. A diebus Ioannis Baptiſtæ,re-
Mat.1.b gnum cœlorum vim patitur,& violẽti diripiũt illud. Ante enim aduentum ſaluatoris & euangelij claritatẽ,antequam Chriſtus aperiret paradiſi ianuam cum latrone,omnes ſanctorum animæ ad inferos deducebantur. Denique dicit &
Gen.38.g Iacob, Lugens & gemens deſcendam ad inferos, Si Abraham ad inferos quis non ad inferos? In lege Abraham apud inferos, in Euangelio latro in paradiſo. Non detrahimus Abrahæ, in cuius ſinu omnes cupimus conquieſcere, ſed Chriſtũ præferimus Abrahæ,euangelium legi pręferimus: legimus,quid poſt reſurrectionem Chriſtus, multi ſanctorum apparuerunt in ſancta ciuitate. Dominus noſter atque ſaluator & in terra prædicauit, & apud inferos prædicauit. Ideo mortuus eſt,ideo deſcendit ad inferos,vt animę
Mat.27. quæ ibi vinctæ fuerant,laxarentur. *Prædicans euangelium regni dei, & dicens: quoniam adimpletum eſt legis tempus: venit principium euangelij, appropinquauit regnum dei,*

Non dixit

Nõ dixit,iam eſt regnum dei, ſed appropinquauit regnum dei. Antequam ego patiar & ſanguinem fundam,non eſt apertum regnum dei propterea appropinquauit,quia necdũ paſſus ſum: *Pœnitemini,& credite euangelio*: nequaquam legi,ſed euãgelio imò per legem euangelio , ſicut ſcriptũ eſt, ex fide in fidem . Fides legis fidem euangelij corroborauit. *Ioan. 12.f* *Et prateriès ſecus mare Galilææ, vidit Simonem & Andream fratrem eius,mittentes retia in mare:erant enim piſcatores.* Simon necdum Petrus, necdum enim ſecutus fuerat Petram, vt appellaretur Petrus. Simõ igitur & Andreas frater eius, cum eſſent iuxta mare,& mitterent retia in mare. Scriptura non ſcriptura nõ dicit quia miſerunt & cœperũt piſces, vidit,inquit,Simonem & Andrea fratrem eius, mittentes retia in mare:erat enim piſcatores. Refert enim euangelium, quod retia mitterentur:tamen non dicit,quia aliquid ceperint. Igitur ante paſſioné dicitur quod ſcilicet miſerint retia: tamen non ſcribitur, quod prendiderint. Poſt paſſionem vero mittunt rete & prendunt, & tantum prendunt, vt retia rumpantur. Mittentes retia in mare,erant enim piſcatores. *Et dixit eis Ieſus, Venite poſt me, & faciã vos piſcatores hominũ.* Fœlix piſcationis mutatio,Piſcatur eos Ieſus, vt ipſi piſcentur alios piſcatores. Ipſi primũ piſces efficiuntur,vt piſcẽtur à Chriſto,poſtea ipſi alios piſcaturi. Et dicit Ieſus, Venite poſt me: & faciam vos piſcatores hominum. *Et protinus relictis retibus,ſecuti ſunt eum.* Et protinus, Vera fides non habet interuallum:ſtatim audit,ſtatim credit, ſtatim ſequitur, ſtatim piſcator efficitur. Et protinus relictis retibus. Ego puto,quòd in retibus,vitia ſeculi reliquerint. *Et ſecuti ſunt eum,* Neque enim fieri poterat, vt ſequentes Ieſum habuerint retia. *Et progreſſus inde puſillum, vidit Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem eius:& ipſos in naui componentes retia.* Vbi dicitur,componentes: oſtenditur,quod ſciſſa fuerant. Mittebant enim retia in mare: ſed quoniam ſciſſa erant retia, piſces prendere non poterant. Componebant retia in mari,ſedebant in mari: ſedebant in nauicula, ſedebant cum patre Zebedæo: & legis retia componebant. Hoc interim diximus ſecundum intelligentiam ſpiritualem. Et ipſos in naui componentes retia:& ipſos qui in naui erant. In naui erant non in littore, non in ſtatione ſolida:ſed in naui hinc inde fluctibus collidebãtur. *Et ſtatim*

vocauit illos:& relicto patre ſuo Zebedæo in naui cum mercenariis,ſecuti ſunt eum. Dicat aliquis: temeraria fides eſt. Etenim quid ſigni viderant,quid maieſtatis aſpexerant, vt vocarentur, & ſtatim ſequerentur eum? Sanè hic oſtenditur nobis,quod oculi quoq; ipſius Ieſu & vultus, diuinũ quiddam ſpirabant,& ad ſe cõtuentium oculos facilè conuertebant. Alioqui nunquam dicente Ieſu,ſequimini me,ſecuti fuiſſent eum. Hoc enim ſi ſecuti fuiſſent eum ſine cauſa,nõ tam fides erat quàm temeritas. Nunc ſi ſedenti mihi quiuis præteriens dicat,Veni ſequere me:& ſequar, nunquid fides eſt? Hoc totũ quare dico? Quia ſermo ipſe domini operatorius erat:& quodcũque dicebat,opere efficiebat. Si enim
Pſal. 32.*b* ipſe dixit,& facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt:certè idè ipſeq; vocauit,ideo ſecuti ſunt. Et ſtatim vocauit illos:
Pſa. 44.*b* & ſtatim relicto patre ſuo Zebedęo,& cætera. Audi filia & vide,& inclina aurem tuam:& obliuiſcere populum tuũ,& domum patris tui:& concupiſcet rex decorem tuũ. Et relicto patre ſuo Zebedęo in naui. Audi monache,imitare apoſtolos:audi vocè ſaluatoris,& ignora carnalem patrem. Vide verum patrem & animæ & ſpiritus, & relinque patrem corporeum. Relinquunt patrè apoſtoli,relinquunt nauem, relinquunt totas in momèto diuitias:relinquunt mundum, & infinitas diuitias. Totũ enim,quod habebãt,dimiſerunt. Deus non magnitudinem diuitiarum conſiderat, ſed animũ dimittentis. Qui parua dimiſerunt,vtique & magna ſimiliter dimiſiſſent. Relicto patre Zebedæo in naui cum mercenariis,ſecuti ſunt eũ. Hoc quod pauloantè in ænigmate diximus de apoſtolis, quod legis retia componebãt: iam enim ſciſſa fuerant, prendere non poterant, iam ſalſugine maris exeſa fuerant,iam nõ poterant inſtaurari, niſi veniſſet ſanguis Ieſu,& innouaſſet ea. Relinquunt ergo patrem Zebedæum:relinquunt legem,quę vere eos generauerat:& relinquunt in naui,in mediis maris fluctibus conſtitutũ. Et vide te aliud,quid ſequatur. Relinquũt,inquit patrè,hoc eſt legem cum mercenariis. Omnia enim quæ faciũt Iudæi, propter præſentem vitam faciunt: propterea mercenarij ſunt.
Leui. 18. Qui enim fecerit legem,viuet in ea. Non dixit,viuit in ea,
Rom. 10.*c* hoc eſt, vt ex lege viuat in cœlo: ſed, viuet in ea, hoc eſt, quod facit in præſenti recipit. Deniq; ſcriptum eſt in Eze-
Ez. 20.*c* chiele: Dedi,inquit,eis præcepta,non bona,& mandata nõ optima,

optima, quæ facientes, viuent in eis. Viuunt in eis Iudæi, nihil aliud quærunt, niſi habere filios, diuitias poſsidere, ſe ſanos eſſe: omnia terrena quærunt, nihil de cœleſtibus cogitãt. Propterea mercenarij ſunt. Vultis ſcire quia Iudæi mercenarij ſunt? Filius ille, qui ſubſtãtiam ſuam conſumpſerat, & interpretatur in gentibus, dicit: Quanti mercenarij ſunt in domo patris mei? Relicto patre in naui cum mercenarijs, ſecuti ſunt eum. Dimiſerunt patrem, hoc eſt legem cũ mercenariis in naui: vſque hodie Iudæi nauigant, & in lege nauigant, & ſunt in mari, & ad portũ peruenire non poſſunt. Non crediderunt in portum, propterea nõ veniunt ad portum: qui vt omnibus nobis contingat, gratia faciat, & benignitas domini noſtri Ieſu Chriſti: cui cum patre & ſpiritu ſancto gloria, imperium & honor ſit, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen. *Luc. 15. d*

HOMILIA QVINTA.

ET *ingrediuntur Capharnaum*. Fœlix & pulchra mutatio. Dimittunt mare, dimittunt nauem, dimittuntur vincula retium: & ingrediuntur Capharnaum. Prima mutatio, dimittere mare, dimittere nauem, dimittere priſtinum patrem, dimittere priſtina vitia. In retibus enim & in vinculis retium, omnia vitia relinquuntur. Videte ergo mutationem. Dimittuntur illa. Et quia illa dimiſerunt, quid inueniunt? Ingrediuntur, inquit, Capharnaum: in agrum conſolationis. Caphar enim, dicitur ager: Naum dicitur conſolatio. Si autem volumus Naum, quoniam lingua Hebræa multiplices habet intelligentias, & ſecundum diuerſitatem pronunciantis diuerſus quoque ſenſus efficitur. Naum ergo & conſolatio dicitur, & decorus. Ergo Capharnaum interpretari poteſt, & ager conſolationis, & ager pulcherrimus. ibi vbi nos legimus. Ecce quàm bonum & quàm iocundum: vbi, inquam nos dicimus τερπνόν, & Aquila interpretatur ὑπερεπρεπές, in Hebræo habetur: Naum, quod interpretatur pulchrum. Ingrediuntur Capharnaũ, & ſtatim ſabbatis ingreſſus ſynagogam, docebat eos, vt ſabbati ocium relinquerẽt, & euangelij opera ſumerent. *Erat docens eos quaſi poteſtatẽ habens, & non ſicut ſcribæ.* Non enim dicebat, hæc dicit do- *Marc. 1. c* *Pſa. 132.*

minus:&,qui miſit me,hæc loquitur. Sed ipſe loquebatur, qui prius loquutus fuerat in ꝓphetas. Aliud eſt dicere,ſcriptum eſt,aliud eſt dicere,hæc dicit dominus:& aliud eſt dicere,amen dico vobis. Videte in alio loco:Scriptum eſt,inquit,in lege,Non occides,non dimittes vxorem. Scriptum eſt. A quo ſcriptum eſt? A Moſe mādante deo. Si digito dei ſcriptum eſt:tu quomodo audes dicere,amē dico vobis,niſi ipſe es,qui prius legem dediſti? Nemo audet mutare legē, niſi qui & ipſe rex eſt. Legem aūt pater dedit:an filius:Reſponde hæretice. Quicquid volueris,libēter adſumo:vtrū-

Exod. 20 *& Matt.* 19.c que pro me eſt. Si pater dedit,& immutat:filius ergo ęqualis eſt,qui immutat cū illo,qui dedit. Si autē ipſe dedit,aut ipſe mutat: æqualis authoritatis eſt & dediſſe, & mutaſſe: quod nemo poteſt facere,niſi rex. *Stupebant ſuper doctrina eius*, Quid,quæſo,nouum docuerat? Quid nouum dixerat? Eadem loquebatur per ſe,quæ loquutus fuerat per prophetas. Sed ideo ſtupebant:quia erat doctrina eius quaſi poteſtatem habens,& non ſicut ſcribæ. Nō loquebatur vt magiſter,ſed vt dominus:non loquebatur, authoritatem referēs ad maiorem:ſed ipſe quod ſuum eras,loquebatur. Denique ſic loquebatur:quia quem locutus fuerat in prophetis præ-

*Eſa.*52.b *Oſee* 4.c *Mat.* 12.d 2.*Cor.*6.c ſens,dicebat:Ego qui loquebar,ecce adſum. Spiritus immūdus qui prius fuerat in ſynagoga,qui illos duxerat ad idololatriā:de quo ſcriptū eſt: Spiritu fornicationis ſeducti eſtis, Spiritus qui egreſſus fuerat de homine,& ibat in deſertum, & quæſiuit ſibi locū & inuenire nō potuit. Et alios dæmones ſeptem ſecum tulit: & reuerſus eſt in domum priſtinā. Eo tēpore iſti ſpiritus erāt in ſynagoga,& præſentiā ſaluatoris ferre nō poterant. Quę enim comunicatio Chriſto & Beliæ? Non poterāt Chriſtus & Belias in vno cōcilio cōmorari. *Erat in ſynagoga eorū homo in ſpiritu immūdo,& exclamauit dicēs: Quid nobis & tibi?* Qui dicit,quid nobis & tibi: vnus eſt,& de pluribꝰ cōfitetur. In eo enim quod vincitur, intelligit & ſuos ſecum eſſe ſuperatos & exclamauit, dicēs: Exclamauit,quaſi tormēta ſuſtinēs,quaſi in dolore poſitus, quaſi flagella ferre nō valēs. *Et exclamauit dicēs: Quid nobis & tibi Ieſu Nazarene? veniſti perdere nos,ſcio q̄ ſis, ſanctꝰ dei.* Et in tormēto poſitus,& tormentorū magnitudinē clamore demōſtrās:tamen dolos ipſos nō intermittit. Cogitur verū dicere,tormēta cogūt,ſed malitia vetat. Quid nobis & tibi

Ieſum

Ieſum Nazarene? Quare non confiteris filium dei: Nazarenus te torquet, & non filius dei? Sentis pœnas, & non cõfiteris nomen Ieſu Nazareni? Veniſti perdere nos? Verum eſt, quod tu dicis, veniſti perdere nos, ſcio qui ſis. Videamus quid dicas, ſanctus dei. Moſes ſanctus dei non fuit. Eſaias ſanctus dei non fuit? Hieremias ſanctus dei non fuit? Prius, inquit, quàm naſcereris, in vulua ſanctificaui te. Hoc dicitur ad Hieremiã, & ſanctus dei non fuit? Ergo nec illi qui ſancti erant. Sed quare non dicis ad eos: ſcio qui ſis, ſanctus dei? O peruerſitas mentis inter flagella & tormenta poſitus, & ſcit verum, & tamen confiteri nõ vult. Scio qui ſcis, ſanctus dei: Noli dicere ſanctus dei, ſed ſanctus deus. Fingit te ſcire, ſed neſcis. Aut enim ſcis, & doloſe taces, aut certè ignoras. Non eſt enim ſanctus dei, ſed ſanctus deus. Hoc totum quare dico? vt non acquieſcamus teſtimoniis dæmonũ. Nunquam enim verum loquitur. Siquidem mendax eſt, ſicut pater eius. Pater, inquit, veſter mendax eſt, & ab initio mendax eſt: ſicut & pater eius, Pater, inquit, mendax eſt, & veritatem non loquitur, ſicut & pater eius, qui eſt pater Iudæorum. Vtique diabolus ab initio mendax eſt. Et quis eſt pater diaboli? Vide quid dicat: Pater enim veſter mendax eſt, ab initio mendacium loquitur. Sicut & pater eius: quaſi dicat, hoc eſt, diabolus mẽdax eſt, & mendacium loquitur, Et pater eſt ipſius mendacij: non quod diabolus alium patrem habeat, ſed quod mẽdacij pater diabolus eſt, propterea dicit: mendax eſt, & ab initio mundi veritatem non loquitur, hoc eſt, mendacium loquitur, & eſt pater eius, hoc eſt ipſius mendacij. Hoc in tranſitu dixerimus, quoniam non debemus teſtimoniis credere dæmonum. Dicit dominus atque ſaluator. Hoc genus, inquit, nõ exit, niſi in multis in ieiuniis & orationibus: & ecce video multos vacare ebrietatibus, ructare vinum, & inter epulas exorcizare, & clamare dæmones, & credimus Chriſtum eſſe mentitum: dixit enim, Hoc genus non exit niſi in multis ieiuniis & orationibus. Hoc totum propterea loquor ne facile credamus teſtimoniis dæmonũ, Denique quid dicit ſaluator? *Et comminatus eſt ei Ieſus, dicens: Obmuteſce, & exi ab homine.* Nam dicit veritas teſtimonio mendacij. Non veni, vt tuo teſtimonio comprobarer, ſed vt te eiicerem de creatura mea. Nõ eſt pulchra laudatio in ore peccatoris, nõ in-

Hier. 1. a

Ioan. 8. f

Mat. 17. c

digeo eius teſtominio, cuius tormenta deſidero. Obmuteſce. Laus mea ſit ſilentium tuum. Nolo me laudet vox tua; ſed tormenta tua: pœna tua laus mea eſt. Non quia laudas, gratulor: ſed quia exis gratulor. Obmuteſce, & exi de homine: quaſi diceret, exi ſed de domo mea. Quid facis in hoſpitio meo? Ego intrare deſidero, obmuteſce, & exi de homine, de homine, de rationali animali. Exi de homine, relique

Mat. 15.*c* mihi hoſpitiũ præparatũ. Dominus deſiderat domum ſuã,

Luc. 8.*e* exi de homine, de rationali animali. Exi de homine. Dixit & in alio loco ad legionem vt egrediatur de homine, & ingrediatur in porcos. Vide, quàm precioſa ſit anima hominis. Hoc aduerſus eos, qui putãt & nos & animalia vnã animam habere, & vnũ ſpiritum trahere. De vno homine expellitur, & in duo milia porcorum mittitur: hoc enim precioſum eſt, quod ſeruatur, illud eſt vile, quod perditur. Exi de homine, vade in porcos, vade in animalia, vade quocunque alio volueris, vade in abyſſos. Hominem relinque, hoc eſt, poſſeſsionẽ propriæ meam: exi de homine. Nolo te hominem poſsidere, iniuria mea eſt te verſari in homine, cùm ego verſer in homine: Ego aſſumpſi corpus humanum. Ego habito in homine. Caro iſta quàm poſsides, meę carnis portio eſt, egredere de homine. *Et diſcerpens illum ſpiritus immundus.* Dolorem ſuum hic ſignis oſtendit, diſcerpẽs eum: quoniam animam lædere non poterat. Corpus quidem lædit: ſed quoniam alio modo non poterat intelligi, egrediẽs dæmon, ſignis corporis oſtẽditur, quod egreſſus ſit. Et diſcerpens eum ſpiritus immũdus. Quia ſpiritus mundus ſtabat: propterea fugit ſpiritus immundus. *Et exclamans voce magna, exiuit ab eo.* Excũtẽm ſe & clamore vocis: & diſcerptione corporis, proteſtatus eſt. Et mirati ſunt omnes, ita vt

Exo. 8.*c* conquirerent inter ſe, &c. Legamus Acta Apoſtolorũ. Le-

Acto. 3.*b* gamus ſigna, quæ fecerunt veteres prophetæ. Facit ſigna Moſes, & quid dicunt incantatores Pharaonis? Digitus dei eſt. Moyſes facit, & illi potentem alium confitentur. Deinde faciũt Apoſtoli ſigna in nomine Ieſu: Surge & ambula. Et in ſpiritu, inquit, Ieſu egredere. Sẽper Ieſus nominatur: hic verò quid dicit? Exi de homine. Non nominatur alius, ſed ipſe eſt qui cogit eos exire. *Mirati ſunt omnes: ita vt inter ſe conquirerent, dicentes: Quidnam eſt hoc? Quæ doctrina hæc noua?* Quia dęmon egreſſus fuerat. Nihil nouũ hoc: nam & exorciſtæ

exorciſtæ Hebræorum facere conſueuerant. Sed quid dicit? Quæ eſt hæc doctri a noua? Quę noua? *Quid in poteſtate ſpiritibus immundis imperat.* Nō alium nominat, ſed ipſe præcipit. Non in alterius nomine dicit, ſed in ſua poteſtate. *Et proceßit ſtatim rumor eius in omnem regionem Galilææ.* Non in Iudæam, non in Hieroſolymam. Doctores enim Iudæorum inuidentes Ieſu, rumorem egredi non ſinebant. Denique & Pilatus & alij nouerant, quod Phariſæi Ieſum propter inuidiam tradidiſſent. Rumor ergo ingreditur in eas aures quę inuidia non clauduntur. Hoc totum quare dico? Quia rumor eius egreſſus eſt in omnem Galilæam. In totam Galilæam peruenit, & in vnum viculum Iudæę non peruenit. Hoc totum quare dico? quia anima quæ ſemel poſſeſſa fuerit ab inuidia, difficile eſt, vt virtutes recipiat. Impoſsibile penè, eſt remediari animam, quam inuidia poſſederit. Denique primum homicidium & patricidium fecit inuidia. Duo erant homines in mundo Abel & Cain: Abel munera ſuſcepit dominus, Cain non ſuſcepit. Qui virtutem imitari debuerat, adeò non fecit: ſed ſtatim interfecit eum, cuius dominus munera ſuſceperat. Quam inuidiam vtinam fugiamus omnes, & virtutem ſequamur, pręſtante domino noſtro, cui honor in ſecula ſeculorũ, Amē.

HOMILIA SESTA.

ET protinus egredientes de ſynagoga venerunt in domum Simonis & Andreæ cum Iacobo & Ioanne.* Marc. 1.c
Inſtruxerat dominus quadridã ſuã: & ſuper Cherubin ferebatur, & ingreditur in domũ Petri. Digna enim erat anima eius, quæ tantum hoſpitem ſuſciperet. Venerunt, inquit, in domum Simonis & Andreę. *Diſcumbebat autem ſocrus Simonis febricitans.* Vtinam ad noſtram domum veniat & ingrediatur, & febres peccatorum noſtrorum ſua iuſsione ſanet. Vnuſquiſque noſtrum febricitat. Quando iraſcor, febricito: quot vitia, tot febres ſunt. Sed rogemus Apoſtolos, vt precentur Ieſum, & accedat ad nos, & tangat manum no- *ἀρχός prin-*
ſtram. Si enim manum noſtrã tetigerit, ſtatim fugit febris. *ceps ἰατρος*
Egregius medicus, & vetus eſt archiater. Medicus Moſes, *medicus.*
medicus Eſaias, medici omnes ſancti, ſed iſte archiater eſt.

Nouit diligenter venas tangere. & morborum arcana ſcrutari. Non tangit aurem, non tangit frontem, non tangit aliam partem corporis, ſed manum tangit. Propterea enim febricitabat, quia bona opera non habebat. Primum itaque ſanantur opera, & poſtea febris. Non poteſt fugere febris: niſi opera ſanentur. Quando manus noſtra habet mala opera, iacemus in lectulo, alleuare nos non poſſumus, ambulare non poſſumus: toti ſiquidem in ægritudine ſumus. *Et accedens ad illam quæ ægrotabat.* Surgere enim ipſa non potuit, quia iacebat in lectulo, ideo venienti occurrere non potuit: ſed iſte miſericors medicus, ipſe vadit ad lectulum
Lucæ.15.a qui oui culam morbidam ſuis humeris portauerat. Ipſe venit ad lectulum: & accedens vltro accerſit, vt vltro ſanaret. Et accedens vide quid dicat: Debueras quidem mihi venienti occurrere, debueras venire ad oſtium, & ſuſcipere me, vt ſanitas tua nos tantum miſericordiæ meæ eſſet, ſed & voluntatis tuæ. Sed quoniam magnitudine febrium opprimeris, leuare te non potes, ipſe venio. *Et accedens, eleuauit eam.* Quia ſurgere ipſa non poterat, leuatur à domino. *Et eleuauit eam apprehendens manum eius.* Manum quidem prendit. Et Petrus quando periclitabatur in mari &
Lucæ.1.b ſubmergebatur: manus ipſius tangitur, & eleuatur. Et leuauit eam apprehenſa manu eius: manu ſua apprehendit manum. O beatam amicitiam, ô pulchrum oſculum. Eleuauit eam apprehenſa manu eius: manum illius ſanauit ſua manu. Apprehendit manum eius quaſi medicus tentauit venas, vidit magnitudinem febrium ipſe & medicus & medicamentum. Tangit Ieſus, & fugit febris. Et in nobis tangat manum, vt mundentur opera noſtra. Ingrediatur domum noſtram: leuemus nos aliquando de lectulo, non iaceamus Ieſus ſtat ante lectulum, & nos iacemus. Surgamus & ſtemus, ignominia noſtra eſt nos ante Ieſum iacere. Dicat ali-
Ioan.1.c quis, Vbi eſt Ieſus? Hic in præſenti. Melius, inquit, inter vos
Lucæ.8.c ſtat, quem vos neſcitis. Regnũ dei intra vos eſt. Credamus, & videmus præſentem Ieſum. Si manum eius tangere non poſſumus, aduoluamur pedibus. Si non poſſumus ad caput peruenire, ſaltem pedes ipſius lachrymis lauemus. Noſtra pœnitentia vnguentum ſaluatoris eſt. Vide quanta ſit miſericordia ſaluatoris. Peccata noſtra mali odores ſunt: putredo ſunt: tamen ſi agamus pœnitentiam, propter peccata ſi ploremus

ploremus, peccata noſtra putrida vnguentũ efficiuntur domini. Rogemus ergo dominum vt apprehendat manum noſtram. *Et confeſtim* (inquit) *dimiſit eam febris.* Statim vt manus apprehenditur, febris fugit. Videte quid ſequitur, Et continuo dimiſit eam febris. Spem habeto peccator, ſi tamen delectulo ſurrexerit. Denique & ſanctus qui corruerat, qui cũ Berſabeæ vxore Vriæ Cethæi iacebat in lectulo & adulterio febricitabat, poſtquam dominus ſanauit eum, poſtquam dixerat: Miſerere mei deus ſecundum magnam miſericordiam tuam: &, Tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci. Libera me de ſanguinibus deus deus meus. Sanguinem enim Vriæ fuderat, quia fundendum mandauerat. Libera me, inquit, de ſanguinibus deus deus meus, & ſpiritum rectum in noua in viſceribus meis. Vide quid dixit, In noua. Eo ſiquidẽ tempore quo adulteriũ feci, quo homicidiũ perpetraui: ſpiritus ſanctus in me veteratus eſt. Et quid dicit? Lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Quoniam ergo lauaſti me per lachrymas meas, lachrymæ meæ & pœnitentia mea mihi fuerunt pro baptiſmate. Ergo de pœnitente videte quid efficitur. Egit pœnitentiam & fleuit, ideo mundatus eſt. Statim quid ſequitur? Doceam iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. De pœnitente magiſter eſt effectus. Hoc totum quare dixit? Quoniam in præſenti ſcriptum eſt: *Et confeſtim dimiſit eam febris, & miniſtrabat eis.* Non ei ſufficit, quod eam dimiſerit febris ſed in miniſterium Chriſti tollitur, & miniſtrabat eis. Miniſtrabat pedibus, miniſtrabat manu: huc illucq; currebat: eum à quo ſanata fuerat, venerabatur. Et nos miniſtremus Ieſu. Libenter ſuſcipit miniſterium noſtrum, licet pollutas habuerimus manus: & quia ipſe ſanauit, quod ſanauit dignatur aſpicere. Ipſe ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

1. Re.12.c
Pſa. 50.a

HOMILIA VII.

Quis me tetigit? &c.

QVIS *me tetigit?* Interrogat circunſpiciens, vt videret eam: quæ hoc fecerat. Neſciebat domin9, quis tetigiſſet? Quomodo ergo quærebat eam? Quaſi ſciens, vt indicaret. *Mulier autem timens & tremens, ſciens quod factum eſſet, &c.* Si interrogaſſet & dixiſſet, quis me tetigit? nemo

Mar.5.c
Luc.8.g
Mat.9.c

ſciiſſet factum eſſe ſignum, Dicere enim poterant: Non fecit ſignũ, ſed iactat ſe, pro gloriæ cauſa loquitur. Propterea interrogat, vt mulier illa confiteatur, & deus glorificetur. *Et procidit ante eum, & dixit ei omnem veritatem.* Videte gradus, videte profectus. Quandiu ſanguine fluebat: in ante venire non poterat. Sanata eſt, & inante venit. Et procidit ante pedes eius. Necdum audebat vultum aſpicere: modo vt ſanata fuit, ſufficit ei vt pedes teneat. *Et dixit ei omnem veritatem.* Chriſtus veritas eſt. Et quoniam ſanata fuerat à veritate, confeſſa eſt veritatem. *Ille autem dixit ei, Filia, fides tua te ſaluum fecit.* Digna quæ vocetur filia, quę ſic crediderat: turba quæ comprimit, filia non poteſt appellari. Iſta verò quę ante pedes cadit & confitetur, filiæ nomen meretur accipere. Fides tua te ſaluam fecit. Videte humilitatem. Ipſe ſanat, & illi refert, quod ſanauit. Fides tua te ſaluam fecit. Fides tua te ſanauit: vade in pace. Antequam crederes in Salomonem, hoc eſt in pacificum, non habebas pa-
Ioã. 16. g cem. Nunc autem vade in pace. Ego vici mundum. Pacem habes, eſto ſecura, quia ſanatus eſt gentium populus. *Veniunt ab archiſynagogo dicẽtes, quia filia tua mortua eſt. Quid vltra vexas magiſtrum?* Reuixit eccleſia, & ſynagoga mortua eſt. Licet mortua ſit puella, tamẽ dominus loquitur ad archiſynagogum. Noli timere, tãtummodo crede. Loquamur & nos vſque hodie ad ſynagogam, loquamur ad Iudæos. Mortua quidem eſt archiſynagogi filia: ſed credite, & ſuſcitatur. Et non dimiſit quẽquam ſequi ſe, niſi Petrum &
Mat. 17. a Iacobum & Ioannem fratrem Iacobi. Quęrat aliquis & di-
Gen. 30. f cat: Quare iſti ſemper aſſumũtur, & cæteri dimittũtur? Nã & in mõte quando trãsformatus eſt, iſti tres aſſumpti ſunt. Eligunt ergo tres, Petrus, Iacobus & Ioannes. Primum, & in iſto numero myſterium trinitatis eſt, qui numerus per ſe ſanctus eſt. Nam & Iacob ſecundum Hebraicam veritatem tres virgas ponit in carnalibus. Scriptum eſt & in alio loco:
σπάρτον, id eſt, finis Spartum triplex non diſrumpetur. Eligitur ergo Petrus, ſuper quem fundata eſt eccleſia: & Iacobus, qui primus de Apoſtolis martyrio coronatus eſt: & Ioannes, qui virginitatis eſt exordium. *Et venit in domum archiſynagogi, & vidit tumultum, & fletus, & baiulantes.* Vſque hodie in ſynagoga tumultus eſt. Licet Pſalmos Dauid promittant ſe dicere: tamen canticum eorum luctus eſt. *Et ingreſſus, ait*

eis:

eis: Quid turbamini & ploratis? Puella nō eſt mortua, ſed dormit. Pulla quæ vobis mortua eſt, mihi viuit: vobis mortua, mihi dormit. Et quod dormit, ſuſcitari poteſt. *Et irridebant eum.* Non enim credebant ab Ieſu poſſe ſuſcitari filiam archiſynagogi. Ipſe verò abiectis omnibus aſſumpſit patrem & matrem puellæ. Loquamur ad ſanctos homines, qui ſigna faciunt, quibus dominus cōceſsit virtutes aliquas. Ecce Chriſtus ſuſcitaturus filiam archiſynagogi omnes foras eiicit ne iactantiæ cauſa id facere videretur. Ipſe verò abiectis omnibus, aſſumpſit patrem & matrem puellæ. Et iſtos forſitan eieciſſet, niſi propter affectum parentum, vt viderent filiam ſuſcitatam. *Et ingreditur vbi erat puella iacens, & tenens manum puellæ, &c.* Primum, manum tetigit, ſanauit opera, & ſic ſuſcitauit. Vere eo tempore, completum eſt: Quum intrauit plenitudo gentium, tunc omnis Iſraël ſaluus fiet. Ait ergo: Thalita Kumi, quod interpretatur: Puella ſurge mihi. Si diceret: Thalita Kumi, interpretaretur, puella ſurge. Nunc verò quia dixit: Thalita Kumi: interpretatur de Syra & Hebræa lingua, Puella ſurge mihi Kumi, hoc eſt ſurge mihi. Videte ergo myſterium in ipſa lingua Hebræa & Syra: quaſi diceret, Puella quæ mater eſſe debeas: propter infidelitatem puella facta eſt. Et aliter poſſumus dicere. Quia renaſcetis, puella vocaberis. Puella ſurge mihi, non tuo merito, ſed mea gratia: mihi ergo ſurge, quod ſanaris, non ex tuis virtutibus. Et cōfeſtim ſurrexit puella, & ambulabat. Et non tangat Ieſus, & ſtatim ambulabimus. Licet paralytici ſimus, licet mala habeamus opera, & ambulare non poſſumus, licet in lectulo iaceamus peccatorum & corporis noſtri: ſi tetigerit nos Ieſus, ſtatim ſanabimur. Socrus Petri laborauerat febribus: tetigit Ieſus manum, & ſurrexit: & ſtatim miniſtrabat illis. Videte quanta differentia. Illa tangitur, & ſurgit, & miniſtrat: iſti ſufficit, quia tantum ambulabat. Et obſtupuerunt ſtupore maximo, & præcepit illis vehementer, vt tacerent, & nulli dicerent. Videtis cauſam, qua eiecerat turbam ſigna facturus? Præcepit, & non ſolùm præcepit, ſed vehementer præcepit, vt nemo ſciret. Præcepit tribus. Apoſtolis, præcepit & parentibus, vt nemo ſciret. Præcepit dominus omnibus, ſed pulla tacere non poteſt, quæ ſurrexit. Et dixit dari ei manducare, ne reſurrectio

Roma. 11. c.

Mar. 1. c

Luc. vlt. f.

phantaſma putaretur. Et ipſe propterea poſt reſurrectionem comedit de piſce & de fauo. Et dixit dari ei manducare. Obſecro domine, & nobis iacentibus tange manum, & nos reſuſcita de lectulo peccatorum noſtrorum, ambulareq́ue nos facias. Cum ambulauerimus, iube nobis dari manducare: iacentes manducare non poſſumus. Niſi ſteterimus, corpus Chriſti accipere non valemus cui gloria, vna cum patre & ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

HOMILIA OCTAVA.

IN DIEBVS ILLIS, CVM turba multa, &c.

Mar. 8. a *IN DIEBVS illis, cum turba multa eſſet cũ Ieſu, nec haberet quod manducaret, conuocatis diſcipulis, ait illis: Miſereor turbæ, quia ecce triduo ſuſtinuit, nec habent quod manducent,* In ſuperiori parte legimus, quoniã dominus pauerit de quinque panibus quinque milia hominum. Et de reliquiis leuati ſunt duodecim cophini fragmentorum. In illa parabola quicquid viſum fuerat illo tempore diſputauimus. Hæc verò hiſtoria quę nunc lecta eſt, & alia eſt, & ipſa eſt. Ex parte enim ſimilis eſt, & ex parte diſsimilis. In illa hiſtoria legimus, quod qui paſti ſunt, paſti ſunt in deſerto: in iſta verò legimus, qđ qui paſti ſunt, in monte paſti ſunt. Primum volo dicere, quid ſit diſsimile. Debemus enim ſcire venas ipſas, carnéſque ſcripturarũ, vt cũ intellexerimus ipſam ſcripturam. poſtea ſenſum videre poſsimus. Ibi legimus, quia quinque milia fuerint, qui paſti ſunt, hic verò legimus, quod quatuor milia fuerũt. Ibi legimus, quod quin-
Ioan. 6. a que panes fuerint: hic legimus, quod ſeptẽ panes fuerint. Ibi legimus ſecundũ euangeliũ Ioannis, quod quinque panes hordeacei fuerint: hic verò legimus, quod iſti panes ſeptem frumẽtarij ſunt, videtis ne differentiam, videtis, quia ipſum eſt, & non ipſum eſt. Non debemus igitur ſcripturas negligenter legere hoc ſolum eſt diſsimile, nihil eſt aliud. Videamus quid ſcriptura dicat: ibi legimus quoniam populus qui paſcitur, vna die tantum fuit cum Ieſu: & paſcũtur, non ad meridiem, ſed ad veſperam, declinante ſole. Iſti verò, hoc eſt quatuor milia, qui ſeptẽ panibus paſcuntur frumentitiis: quid dicit de illis ipſe Ieſus, non apoſtoli ſicut in

ſuperiori

ſuperiori? Ibi enim apoſtoli dicunt: Ecce die tota expectant te: hic verò ipſe ſaluator loquitur: Ecce iam triduo ſuſtinent me. Vide quæ ſit differentia inter vnum diem, & tres. Ibi ab apoſtolis domus rogatur, vt paſcat: hic apoſtolos cõmonet dominus, vt paſcant. Hic quid dicit? Si dimiſero eos ieiunos in domum ſuam, deficient. Digni erant ſollicitudine domini, qui tribus diebus expectauerant dominum. Deinde videamus & alia. Quinque milia hominum quinque panes comedunt: & de quinque panum reliquiis implentur duodecim cophini. Hic quatuor milia hominum: minor quidem eſt numerus. Ibi enim quinque milia, hic quatuor. Quatuor milia ergo hominum comedunt ſeptem panes: minor ſcilicet numerus plus comedit. Multi enim ſunt vocati, pauci vero electi. Videte quid dicat. Quatuor milia hominum comedunt ſeptem panes: de quinque panibus implentur duodecim cophini. De ſeptem panibus implentur ſeptem ſportæ: de minori numero minus remanet, de maiori numero plus remanet. Iſti enim quatuor milia, minor quidem in numero: cæterum maior in fide. Qui maior in fide, plus comedit: & quia plus comedit, minus ei remanet. Vtinam & nos panes frumentitios de ſcripturis plus comedere poſſimus, & minus nobis remaneat in ſcientia. Multa ſunt, quæ dicantur: Cæterum quia in priori parabola iam explicata ſunt, tantum volumus differentiam parabolarum dicere. Etenim ſenſus in priori dictus eſt. Sequamur autem veſtigia ſancti presbyteri. Et quoniam ipſe de principio pſalmi plenius diſputauit, nos reliqua percurremus: præſtante domino, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen. *Mat. 20. b*

HOMILLIA NONA.

ET VENIT BETHſaidam, &c.

ET *Veniunt Bethſaidam, & adducunt ei cæcum.* Quoniam ſanctus Presbyter de pſalmo diuina cãtauit, nos euãgeliũ diuidimus & qđ dicturi eramus in pſalmum. In parte euangelij dicimus. *Et veniũt Bethſaidã, & adducũt ei cæcum, & rogant illum, vt eũ tangeret.* Veniũt Bethſaida apoſtoli veniũt quibus dixerat: Nondum intelligitis. Pr- *Mar. 8. c*

terea enim hiſtoria hoc continet. Veniunt ita Bethſaida, in viculum Andreæ & Petri, Iacobi & Ioannis. Bethſaida interpretatur domus venatorum. De iſta enim domo miſsi ſunt in totum orbem venatores & piſcatores. Conſiderate quid dicitur. Hiſtoria manifeſta eſt. Litera patet, ſpiritus requiratur. Quia venerit in Bethſaida, quia cęcus ibi loci fuerit, quia diſceſſerit: quid hoc magnum? Magnum quidem eſt, quod fecit: ſed niſi quotidie fiat, quod olim factum eſt, nobis quidem magnum eſſe ceſſauit. Et veniunt Bethſaidam. Veniunt apoſtoli in domum ſuam, vbi nati fuerant. Et adducunt ei cæcum. Diligenter rem aduertite, notate quod dicitur, In domo apoſtolorum cæcus eſt: vbi nati ſunt apoſtoli, ibi cæcitas eſt. Intelligitis quod dico? Cæcus iſte populus Iudæorum eſt, qui in domo apoſtolorum erat. Et adducunt ad eum cæcum. Iſte eſt cæcus, qui in Hierico ſecus viam ſedebat: non in via, ſed ſecundum viam: non in lege vera, ſed in lege literæ. Et rogant eum, vt illum tangeret. Ille qui erat in Hiericho, cũ audiret Ieſum prætereuntem cœpit clamare & dicere: Miſere mei filij Dauid, & increpabant illum prætereuntes. Cæterum Ieſus non increpat. Nõ enim venit, niſi ad oues perditas domus Iſraël. Iuſſit eum ad ſe adduci. Ille audiens quod Ieſus vocaret ſe: exiliuit inquit, & ſua veſtimenta dereliquit: & ſic cucurrit Nõ potuit ire cum veſtimentis ſuis. Quid cauſæ fuit, vt veſtimenta dimitteret, & ſic ad Ieſum curreret? Non potuit ire cum veteribus veſtimentis: nudus cucurrit ad dominum. Cæcus erat, ſordida habebat veſtimenta conſciſſa & dirupta. Cucurrit itaque quaſi cæcus, & ſanatus eſt, quia ita erat in Hiericho cęcus ille ſecundũ viam qui & ſanatus eſt. Iſte nũc curatur in Bethſaida. Et rogant eum, vt illum tangeret. Rogant diſcipuli dominum ſaluatorem vt illũ tangeret. Ille enim quia præ cæcitate ignorabat viam: ambulare non poterat, vt tangeret Chriſtum. Rogant dicẽtes ei, tange & ſanabitur. *Et apprehendit manum cæci, & educit eũ extra vicum.* Apprehendens manum eius. Quia manus eius ſanguine plena erat. apprehẽdit manum, & purgauit eam. Apprehendit manum eius quaſi cæci, ipſe via & ductor: & eduxit eum extra vicum. Putatis nos vim ſcripturæ ſanctæ facere? Forſitan aliquis dicat in tacita cogitatione: Iſte ſemper allegorias ſequitur, vim ſcripturæ ſanctæ facit: Quid

cauſæ eſt, reſpondeat mihi, qui hoc cogitat: quid cauſæ eſt vt ingrediatur in Bethſaida, vt offeratnr ei cæcus? Nō eum curat in viculo, ſed extrema vicum: non enim ſanari poteſt & videre in lege, ſed in euangelio. Vſque hodie Ieſus, ſi ingrediatur Bethſaidam, hoc eſt, in ſynagogam Iudæorum, Ieſus, id eſt, ſermo diuinus ingreditur in ſynagogam Iudęorum, hoc eſt in concilia Iudæorum. Cæcus ille quandiu in ſynagoga eſt, & in litera: ſanari non poteſt, niſi foras adducatur. *Eduxit eum extra vicum, & expuens in oculos eius, impoſitis manibus ſuis.* Saliua Chriſti medicina eſt. Et expuēs in oculos eius, impoſitis manibus ſuis interrogauit eū, ſi aliquid videret. Scientiæ ſemper profectus ſunt. Non poteſt aliquis in vna hora perfectam ſapere ſapientiam, quamuis prudens is ſit. Non niſi multo tempore & eruditione diu quæſita, ad perfectam ſcientiam poteſt quis peruenire. Primum tolluntur ſordes, & cæcitas tollitur & ita lumē venit. Saliua domini perfecta doctrina eſt, quæ vt perfecte doceat, à dominico ore procedit. Saliua domini, vt ita dicam, quaſi de ſubſtantia domini ſcientia eſt. Sicut enim ſermo, qui de ore procedit, medicina eſt: ſic ſaliua videtur, quaſi de dei, hoc eſt ipſa exire ſubſtantia. Hoc ergo, quod dicit, hoc eſt, ſecretiore doctrina, Abſterſit errorem oculorum ipſius. Et expuens in oculos eius, impoſitis manibus ſuis. Saliua oculos ſanat: manus ponuntur in capite. Saliua cæcitatem propellit, manus imponunt benedictionem. Et interrogauit eum, ſi quid videret. Sciebat quid videret, & quid non videret. Dixit tamen, ſi aliquid videret. Quando interrogat, ſi aliquid videret, ſcit quod adhuc non perfecte conſpiceret. Et ſuſpiciens ait. Pulchre dixit ἀναβλέψας, hoc eſt ſuſpiciens, qui quandiu cæcus erat, deorſum aſpiciebat: ſurſum aſpexit, & ſanatus eſt. *Suſpiciens, ait: Video homines veluti arbores ambulantes.* Nec cæcus eſt, nec oculos habet. Video homines veluti arbores ambulantes, Vmbram adhuc video, necdum veritatem. Quod dicit, video homines veluti arbores ambulantes, hoc dicit: Video aliquid in lege, ſed clarum euangelij lumen necdum aſpicio. Vſque hodie Iudæi vident homines veluti arbores ambulantes: vident Moyſen, & non vident eum: legunt Eſaiam, & non intelligunt. Vident homines: homo eſt enim Eſaias, Hieremias, omnes prophetæ homines ſunt ad com-

Pſa. 48.d parationem iumētorum. Homo cum in honore eſſet, non intellexit: adſimilatus eſt iumentis inſipientibus & ſimilis factus eſt eis. Ergo rationabiles prophetas non vident quaſi homines, ſed quaſi arbores, id eſt irrationabiles, in intelligibiles. *Deinde impoſuit iterum manus ſuper oculos eius.* Qui me putas vim facere ſcripturæ, qui dicis, vim facis, hoc habet tātum quod ſonat in litera, nihil ne intrinſecus eſt? Manus tenet ſuper oculos ipſius, & interrogat, an aliquid videat. Et poſuit iterum manus ſuas ſuper oculos eius, & cœpit videre. Videte quid dicitur: Impoſuit manus ſuper oculos eius, & cœpit videre. Si humana eſſet virtus, vtique etſi videret, manibus ſuper oculos impoſitis videre non poterat. Sed manus domini omnibus oculis clarior eſt. Et impoſuit manus ſuper oculos eius, & cœpit videre: & reſtitutus eſt, vt videret clare omnia. Omnia, inquam, hæc videret, quæ nos cernim⁹ videret myſteria trinitatis, videret omnia quæ in euangelio ſacramenta ſunt: Vt videret clare. Niſi eſſent aliqui, qui viderent, & tamen non clare viderent nunquam hoc diceret, vt videret clare. Nūc ergo quod dicitur videret clare, & nos omnes videmus, Credimus enim in Chriſtum qui verum lumen eſt, ſed inter videntes & vidētes magis diſtantia eſt. Secundum enim fidem vniuſcuiuſq; credentis, eſt Ieſus aut magnus aut paruus. Si peccator ſum, & ago pœnitentiam, pedes tango, ſi ſanctus ſum, caput lauo. *Et miſit illum in domum ſuam, dicens: Vade in domum tuam: & in vicum ne introieris, & nemini dixeris.* Videte diligenter. Cęcus iſte in Bethſaida erat: educitur foras. Ibi ſanatur, non in Bethſaida, ſed extra Bethſaidam. Et quia ſanatus eſt, dicitur ei, Reuertere in domum tuam, ſed non vadas in vicum. De Bethſaida tollitur, ibi erat, ibi inuenitur. Et quomodo non eſt Bethſaidę ipſius domus: Videte quid dicitur, Si ſecundum literam intelligimus, penitus ſanare non poteſt? Si enim cæcus iſte inuenitur in Bethſaida. & de Bethſaida tollitur foras, & ibi curatur: & dicitur ei, reuertere in domum tuam: vtique dicitur ei, reuertere in Bethſaida, ſi autem reuertitur in Bethſaida: quomodo dicitur ei, ne introieris vicum? Vides ergo quod ſpiritualis intelligentia eſt. Educitur de domo Iudæornm, de vinculo Iudæorum, de lege Iudæorum, de litera Iudæorum, de traditionibus Iudæorum. Qui non poterat ſanari in lege, ſanatur in

tur in gratia euangelij. & dicitur ei, Reuertere in domum
tuam:non in iſtam domũ,quam tu putas, vnde egreſſus eſt:
ſed in domum,vnde fuit & Abraham. Siquidem Abraham
pater credentium eſt. Abraham vidit diem meum,& læta- *Ioan. 8.g*
tus eſt. In domum tuam reuertere:hoc eſt,in eccleſiam:dũ
venio, inquit, vt ſcias quomodo gubernare debeas eccleſiã
quæ eſt domus dei. Vides ergo,quoniam domus dei eccleſia
eſt. Dicitur ergo ei:vade in domum tuam,hoc eſt in domũ
fidei:hoc eſt in eccleſiam:ne reuertatis in vinculum Iudæo-
rum. In qua eccleſia vtinam ſemper maneamus,concedente
domino,qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

HOMILIA DECIMA.

Amen dico vobis,&c,

A*MEN dico vobis,quia ſunt quidã de hic abſtan-* *Mar.9.a*
tibus qui non guſtabunt mortem. Amẽ dico vo-
bis,Iurat Chriſtus, debemus Chriſto iuranti
credere. Quod enim in veteri teſtamento di-
citur, Viuo ego dicit dominus:in nouo teſta-
mento dicitur, Amen,amẽ dico vobis, Amẽ amen,dicitur, *Nu.14.d*
vere,vere. Veritas loquitur veritatem vt vincat mẽdacium.
Amen dico vobis,quia ſunt quidam de hic adſtãtibus,Dico
vobis diſcipulis:Iudæis autem non loquor:clauſas enim ha-
bent aures, & meus ſermo eas penetrare non poteſt. Quia
ſunt quidã de hic adſtantibus,qui nõ guſtabunt mortem,do
nec videant regnũ dei:pulchre de his qui ſtant,dicitur. Nõ
guſtabunt mortem. Qui enim ſtat,in eo quo ſtat,nõ guſtat
mortẽ,Nã & Moſes loquitur in Deuteronomio. Quadra-
ginta,inquit,diebus,& quadraginta noctibus ſtetit in mon- *Deu.10.b*
te cum deo. Solus ſtetit quadraginta diebus: & ideo meruit
legem accipere. Stantibus datur, iacentibus non datur,Sin-
gula verba diſcutimus, vt ad lectionis myſteria peruenia-
mus. Si enim pulchra veſtibula ſunt:qualis ipſa domus erit?
Qui non guſtabũt mortem. Mortis plura ſunt genera. Alij
guſtant mortem, alij vident,alij comedunt,alij ſaturantur,
alij reficiuntur. Cæterum & Apoſtoli,quoniam ſtabant,&
Apoſtoli erant: propterea ne guſtauerũt quidem mortem.
Et hoc interim diximus ſecundum tropologiam,ſecundum *Pſal.88.g*
& illum ſenſum: Quis eſt hominũ,qui viuat, & non videat

mortẽ? In eo quod dicit, quis: aut impoſsibile dicit, aut difficile. Qui non guſtabunt mortẽ. Sunt quidam, qui non guſtabunt mortẽ: qui verò mortem non videat, difficile reperitur. Hic autem mortem peccati intelligere debemus. Anima enim quę peccauerit, ipſa morietur. Difficile eſt ergo vt quis viuat, & non videat mortẽ: Inter videre & guſtare differentia eſt. Qui videt, videt quidem, ſed nõ guſtat: qui autem guſtat, neceſſe eſt vt videat. Videamus quid ſit guſtare mortem, quid ſi videre mortem. Vidi mulierem pulchram voluit anima mea eam concupiſcere, dei timor expellit deſiderium. Vidi mortem, ſed nõ guſtaui. Si autem videro & concupiuero: iam mœchatus ſum in corde meo: ecce guſtaui mortẽ. Hoc eſt guſtare mortem, non comedere, nõ refici: ſed quaſi paululũ animo deguſtare. Apoſtoli quaſi Apoſtoli ne guſtauerunt quidem mortem. Si verò & ſecundo & tertio rem perfecero, & frequẽtauero in fornicatione: iam non ſolum guſtaui, ſed & ſaturatus ſum. Propheta ergo videte quid dixerit. Nõ dixit, Quis eſt homo qui viuat, & nõ guſtet mortem: ſed dixit, Quis eſt homo qui viuat, & non videat mortem? Difficile enim eſt eſſe, quem concupiſcentia non tentet, quem tentamenta nõ quatiant. Hoc interim diximus ſecum ſublimiorem ſenſum. Cæterum dicamus de hiſtoria. *Dixit dominus ad diſcipulos, quoniã ſunt multi de hic adſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant regnum dei veniens in virtute ſua.* Quod dicit, hoc eſt: Niſi me ante regnantem viderint, non morientur. Hoc ſecundum hiſtoriam. Et ſequitur: *Et poſt dies ſex aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum & Ioannem, & ducit illos in mõtem excelſum ſeorſum ſolos, & transfiguratus eſt coram eis.* Et hoc eſt dicunt: hoc eſt. Viderunt Apoſtoli qualis regnaturus eſſet Chriſtus: videntes illum in monte transfiguratum, viderunt illum Apoſtoli trãsformatum in gloria ſua, qualis regnaturus eſſet. Et hoc eſt ergo quod aiunt, Non guſtabunt mortem, donec videant regnum dei. Quid factum eſt, poſt dies ſex? In euangelio habes ſecũdum Matthæum, Et factum eſt die octaua: videtur itaque ſecundum hiſtoriam eſſe diſtantiam. Matthæus enim octo dies dicit, Marcus ſex dicit. Sic ergo debemus intelligere, quod Matthæus & primam dixerit & nouiſsimam: Marcus verò medias tantum dixerit. Secundũ hiſtoriam hoc dicitur: quoniam aſcendit in mõtem, quoniam, tranſ-

Eccle. 18. a.

tranſformatus eſt: quoniam Moſes & Helias viſi ſunt colloquentes cum eo, quoniam Petrus ei dixit, dilectatus viſione pulcherrima. *Domine vis, vt tria tabernacula faciamus: tibi vnum, Moſi vnum, & Heliæ vnũ?* Et ſtatim dicit Euãgeliſta. *Non enim ſciebant, quid loquerentur, erant enim timore perterriti.* Et deinde dicitur quod facta eſt nubes, & ipſa nubes candida obumbrans eos, & venerit vox de cœlo dicẽs: Hic eſt filius meus chariſsimus, hunc audite. *Et ſtatim circunſpicientes neminem viderunt, niſi Ieſum.* Hiſtoria hoc continet, Qui amant hiſtoriam: qui ſolum Iudaicam ſequuntur ſententiam, qui ſequuntur occidentem literam & non viuificantem ſpiritum. Nõ hiſtoriam denegamus, ſed ſpiritalem intelligentiam præferrimus. Nec hæc noſtra ſententia eſt, ſequuntur, apoſtolorum ſententiã, & maxime vaſis electionis, qui ea verba, quę Iudęi intellexerunt in mortem ſuam, intellexit in vitam ſuã. Apoſtolus videlicet, qui dicit, quod Sara & Agar in duo teſtamenta interpretentur, ſcilicet mõs Sina & mõs Sion. Hoc interpretatur in duo teſtamẽta: Hęc autem ſunt duo teſtamenta. Nunquid non fuit Agar? nunquid non fuit Sara? Nunquid mons Sina non eſt? nunquid mons Sion non eſt? Hiſtoriam non negauit, ſed ſacramenta prodidit nec dixit, quæ intelliguntur duo teſtamenta: ſed, quæ ſunt, inquit duo teſtamenta. *Et poſt dies ſex aſſumens Ieſus Petrum & Iacobum & Ioannem.* Poſt dies ſex. Orate dominum, vt eodem ſpiritu, quo dicta ſunt, exponantur. Et factum eſt poſt dies ſex. Quare nõ poſt dies nouem, quare non poſt dies decem, quare non poſt dies viginti, quare nõ poſt quatuor, quare non poſt quinque, nec ante aliquis numerus aſſumitur, nec poſtea, ſed ſextus eligitur? Et factum eſt, inquit, poſt dies ſex. Hi qui ſtant cum Ieſu, de quibus dicitur, Quia ſunt quidam de hic adſtantibus: hi regnum dei non vident, niſi poſt dies ſex. Niſi enim mundus iſte trãſierit qui in ſex diebus intelligitur, verum regnum non apparebit. Cum autem pertranſierint ſex dies: qui fuerit Petrus: hoc eſt, qui vt Petrus à Petra Chriſto nomen acceperit, regnum videre merebitur. Quomodo enim à Chriſto dicimur Chriſtiani: ita à petra dictus eſt Petrus, hoc eſt πἰτρινος, Si quis ergo de nobis fuerit πἰτρινος, & talem, hoc eſt eam fidem habuerit: vt ſuper illum ædificetur eccleſia Chriſti. Si quis fuerit vt Iacobus & Ioannes fratres

Calat. 4. c

non tantum ſanguine, quantum ſpiritu. Si quis fuerit Iacobus πτέρνιστής, id eſt, ſupplantator: & Ioannes, id eſt, gratia domini. Cum enim ſupplantauerimus aduerſarios noſtros, tūc merebimur gratiam Chriſti. Si quis habuerit ſublimiora dogmata & intelligentiã excellẽtiorem, & meruerit vocari filius tonitrui: neceſſe eſt, vt ab Ieſu ducatur in montẽ. Simúlque conſiderate: quod Ieſus donec deorſum eſt, non transfiguratur, aſcendit & trãſmutatur, & ducit illos in mõtem excelſum ſeorſum ſolus & transfiguratus eſt corã ipſis: & veſtimenta eius facta ſunt ſplendentia & candida nimis. Vſque hodie Ieſus aliis deorſum eſt, aliis ſurſum eſt. Qui deorſum ſunt, & deorſum habẽt Ieſum: & turbæ ſunt, & in montem aſcendere non valent. In montem enim ſoli diſcipuli aſcẽdunt: turbæ deorſum remanent. Si quis ergo deorſum eſt, & de turba eſt: non poteſt videre Ieſum in candidis veſtimẽtis, ſed in ſordidis. Si quis literam ſequitur, & deorſum eſt totus, & terrã reſpicit more brutorũ animaliũ, hic non poteſt videre Ieſum in veſte cãdida. Qui autem ſequitur ſermonem dei, & ad montano, id eſt, ad excelſa conſcendit, iſti Ieſus ſtatim commutatur, & veſtimenta Ieſu candidiora fiunt. Hoc quod legimus, ſi ſecundum literam intelligimus, quid habet in ſe candidum, quid habet in ſe ſplendidum, quid ſublime? Si autem ſpiritualiter intelligimus, ſtatim ſcripturæ ſanctæ, hoc eſt, veſtimenta ſermonis mutantur, & cãdida fiũt velut nix qualia fullo non poteſt in terra facere. Tolle quoduis propheticũ teſtimonium tolle euangelicam parabolam: ſi ſecundum literam intelligis, nihil in ſe habet ſplendidum, nihil candidum. Sin autem Apoſtolos ſequeris, & ſpiritaliter intelligis ſtatim veſtimẽta ſermonis mutantur & cãdida fiunt: & Ieſus totus immutatur in monte: & veſtimenta eius candida nimis quaſi nix, qualia fullo ſuper terram facere non poteſt ſic candida. Qui in terra eſt & deorſum, hic non poteſt veſtimenta candida facere: quia autẽ cum Ieſu aſcendit in montem, & quaſi terrã deorſum relinquit, meditatur ad montana & ad cœleſtia conſcendere: iſte poteſt talia facere veſtimenta, qualia fullo ſuper terram non poteſt facere. Dicat mihi aliquis, licet non dicat, tamen tacitus ſecum cogitet: Interpretatus es quid ſit mors: dixiſti ſermonem dei, dixiſti veſtimenta, ſcripturas ſanctas. Dic mihi, qui ſunt iſti fullones, qui non poſſunt talia facere veſtimenta

veſtimenta, qualia habet Ieſus? Fullonum hoc opus eſt, vt quod ſordidum eſt, candidum faciant: & vt candidum faciant, non poſſunt ſine labore facere, ſed neceſſe eſt, vt calcent veſtimenta, vt lauent, ad Solem expandant. Niſi enim multo labore, de ſordido in candidum colorem nō mutantur veſtimēta. Voluit Plato, voluit Ariſtoteles, voluit Zeno Stoicorum princeps, voluit & Epicurus voluptatis aſſertor, dogmata ſua ſordida ſermonibus quaſi candidis candidare: ſed non potuerunt talia facere veſtimenta, qualia Ieſu in monte poſsidet: quoniam ſuper terram erant, totum de terrenis diſputabāt. Nullus igitur fullonum, hoc eſt, diſceptatorum ſecularis literaturæ potuit talia facere veſtimēta, qualia in monte poſsidet Ieſus. *Et apparuit illis Helias cum Moſe, & erant loquentes cū Ieſu.* Niſi Ieſum vidiſſent transformatum, niſi veſtimenta illius cādida, Moſen & Heliam videre non poterant, loquentes cum Ieſu. Quandiu Iudaice intelligimus, & literam ſequimur occidentem: Moſes & Helias cum Ieſu non loquuntur, euangelium neſciunt. Sin autem Ieſum ſequuti fuerint, & videre dominū meruerint transformatum, & candida veſtimenta eius, & omnia ſpiritaliter intelligere quæ ſcripta ſunt: ſtatim Moſes & Helias veniunt, id eſt, lex & prophetæ, & colloquuntur euāgelio. *Et apparuit illis Helias cum Moſe, & erant loquētes cum Ieſu.* In euangelium ſecundum Lucam etiam hoc additum eſt: Et annunciabant, inquit, illi, quo genere paſſurus eſſet in Hieruſalem. Hoc Moſes loquitur & Helias: & loquūtur ad Ieſum, hoc eſt ad euangelium. Et annunciabant illi, quomodo paſſurus ſit in Hieruſalem. Lex enim & prophetæ Chriſti paſsionem adnunciant. Videtis quomodo prodeſt animæ noſtræ intelligentia ſpiritalis, ſed & ipſi Moſes & Helias videntur in candidis veſtimentis. Quandiu non ſunt cum Ieſu, nō habent candida veſtimenta. Si enim legas legem, hoc eſt Moſen. ſi prophetas legas, hoc eſt Heliam: & nō illos intelligas in Chriſto, & nō intelligas quomodo Moſes loquitur cum Ieſu, quomodo Helias loquitur cum Ieſu: ſed intelligas Moſen ſine Ieſu, & Helias ſine Ieſu, & quomodo ei nō annunciant paſsionem, nec in montem cōſcendunt Moſes Helias, nec habent candida veſtimenta, ſed tota ſordida ſunt. Si enim literam Iudaice ſequaris: quid tibi prodeſt legere, quod Iudas concubuerit cum Thamar nuru ſua: quid

Luc. 19. d

Gene. 38. a & ſeq. tibi prodeſt, quod Noë inebriat⁹ eſt, & denudatus eſt: quid tibi prodeſt, quia Onam filius iudæ fecit rem turpiſsimam *Gene. 19. f* quàm dicere erubeſco: quid, inquam, tibi prodeſt: Sin autem ſpiritaliter intelligas, vides, quomodo veſtimenta ſordida Moſi vertuntur in candida. Petrus igitur & iacobus & Ioannes, qui ſine Ieſu ante Moſen & Heliam viderãt, quia viderunt illos cum Ieſu colloquentes, & habere viſtimenta candida, vident ſe eſſe in monte. Verè enim in monte conſiſtimus, quãdo ſpiritaliter intelligimus. Si lego Geneſim, ſi lego Exodũ, ſi lego Leuiticum, ſi Numeros, ſi Deuteronomium, quandiu carnaliter lego, deorſum mihi eſſe videor, ſi ſpiritaliter intellexero, ad montana condeſcendo, Vides ergo quomodo Petrus & Iacobus & Ioannes videntes ſe eſſe in monte, hoc eſt, in intelligentia ſpiritali, humilia & humana contemnunt, excelſa & diuina deſiderant: nolunt ad terram deſcendere, ſed toti in ſpiritalibus immorari. *Et reſpondens ait Petrus Ieſu: Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe.* Et ego quando ſcriptura lego, & ſpiritaliter aliquid intelligo excelſius: nolo inde deſcendere, nolo deſcendere ad humiliora: volo in pectore meo tabernaculum facere Chriſto, & legi, & prophetis. Cæterum Ieſus qui propterea venit, vt quod perditum erat, ſaluaret: qui non venit ſaluare eos, qui ſancti ſunt, ſed qui ſe male habet, ſcit, quia ſi in mõte genus humanum fuerit, nõ ſaluabitur, niſi ad terrena deſcenderit. *Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe: faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Moſi vnum, & Heliæ vnum.* Nunquid arbores erant in monte illo? Deinde etiam ſi eſſent arbores, & veſtimenta, ſperamus, quod hoc voluerit Petrus facere, vt illis faceret tentoria, vt habitarent ibi? Et hoc eſt totum, quod Petrus facere deſiderabat, vult tria facere tabernacula, Ieſu vnum, Moſi vnum, & Heliæ vnum: vt legẽ ſepararet, & prophetas & Euangelium, quæ non poſſunt ſeparari. Et quodammodo hoc dicit: Faciamus tria tabernacula, tibi vnum, Moſi vnum, & Heliæ vnum. O Petre licet in montem cõſcenderis, licet Ieſum videas transformatum, licet veſtimenta eius candida, tamen quia Chriſtus necdum pro te paſſus eſt, adhuc ſcire non poſsis veritatem. Aliquis dicat: Faciamus tria tabernacula, tibi vnum, Moſi vnum, & Heliæ vnum, aliquis loquatur ad dominum. Facio tibi tabernaculum, facio & ſeruis tuis ſimilia tabernacula. Si quã-

do

do inæquales æqualiter honorantur, maioris iniuriæ eſt. Faciamus tria tabernacula. Tres erant in monte Apoſtoli, & volunt facere tria tabernacula. Erat Petrus, erat Iacobus & Ioannes: vult vnus vnum capere, alter alterum, & tertius tertium. Non enim ſciebat quid diceret, quum dominum cum ſeruis æqualiter honoraret. Vnum ſiquidem eſt tabernaculum Euangelio & legi & prophetis. Niſi ſimul habitauerint, non poſſunt habere concordiam. Et facta eſt nubes obumbrans eos. Nubes ſecundum Matthæum. φωτεινὴ Mihi videtur iſta nubes eſſe gratia ſpiritus ſancti tabernaculum tegit vtique, & obumbrat qui ſunt in tabernaculo. Quod igitur ſolent facere tabernacula, hoc fecit nubes. O Petre, qui vis tria facere tabernacula, reſpice vnum tabernaculum ſpiritûſſancti, qui nos pariter protegit. Si feciſſes tabernacula vtique feciſſes humana, & vtique illa feciſſes, quæ lucem excluderent, & vmbram includerent. Nubes autem ipſa lucida & obumbrans, hoc eſt vnum tabernaculum, non excludit ſolem iuſtitiæ, ſed includit. Et dicet tibi pater: Quid facis tria tabernacula? Ecce habes vnum tabernaculum. Videte myſterium trinitatis, ſecundum meam tamen intelligentiam. Ego enim omne quod intelligo, ſine Chriſto & ſpiritu ſancto & patre nolo intelligere. Niſi intellexero in trinitate, quæ me ſaluabit: dulce mihi non poteſt eſſe quod intelligo. *Facta eſt nubes φωτεινὴ lucida. Et venit vox de nube, dicens: Hic eſt filius meus chariſſimus, ipſum audite.* Quod dicit, hoc eſt: O Petre qui dicis, faciam vobis tria tabernacula, tibi vnum, & Moſi vnum, & Heliæ vnum: nolo vt facias tria tabernacula. Ecce ego tibi dedi tabernaculum quod vos protegat. Noli æqualiter domino, & ſeruis facere tabernacula. Hic eſt filius meus chariſſimus, ipſum audite. Hic eſt filius meus: non Moſes non Helias. Iſti ſerui ſunt, hic filius eſt. Hic eſt filius meus de mea natura, de mea ſubſtantia, in me manens, & totus quod ego ſum. Hic eſt filius meus chariſsimus. Et illi quidem chari ſunt, ſed iſte chariſsimus eſt, hunc igitur audite, illi iſtum prædicant, vos autem hunc audite: ille dominus, iſti conſerui ſunt. Moſes & Helias de Chriſto loquuntur, conſerui veſtri ſunt. Hic eſt dominus, hunc audite. Nolite conſeruos ſic honorare, quomodo dominum. Dei filium ſolum audite. Dum hoc loquitur pater & dicit: hic eſt filius

meus chariſsimus, hunc audite: non apparuit qui loqueretur. Nubes enim erat, vox audiebatur. Dicebatur, hic eſt filius meus chariſsimus: hunc audite. Fieri poterat, vt Petrus diceret. de Moſe dicit, de Helia dicit. Ne igitur illi dubitarent, dũ loquitur pater illi ſubtrahũtur duo, & ſolus Chriſtus remanet. Hic eſt filius meus chariſsimus, hunc audite. Dicit Petrus in corde ſuo, Quis eſt filius eius? Tres video: putas de quo loquitur? dum quærit, quem eligat, vnum reſpicit, & ſtatim circunſpicientes, dum tres quærunt, vnum inueniunt. Imò tres perdentes, vnum inueniunt, Imo vt amplius dicant, in vtero tres reperiunt. Magis enim inuenitur Moſes & Helias, ſi in Chriſto conglobentur. *Et ſtatim circunſpicientes neminem amplius viderunt.* Ego quando lego Euangelium, & video ibi teſtimonia de lege, teſtimonia de prophetis, ſolum Chriſtum conſidero. Sic vidi Moſen, ſic vidi prophetas: vt de Chriſto intelligerem loquentes. Denique quando venero ad ſplendorem Chriſti, quaſi ſplendidiſsimum lumen clari ſolis aſpexero: lucernæ lumen non poſſum videre. Nunquid lucernam, ſi incendas in die, lucere poteſt? Si ſol luxerit, lux lucernę nõ paret: Sic & Chriſto præſente, comparata lex & prophetæ pœnitus non apparent. Non detraho legi & prophetis, quin potius laudo: quia Chriſtum prædicant. Sed ſic lego legem & prophetas, vt non permaneam in lege & prophetis, ſed per legem & prophetas ad Chriſtum perueniam: cui cum patre & ſpiritu ſancto, honor & gloria & maieſtas, per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

HOMILIA XI.

Et cum appropinquaret Hieroſolymæ, &c.

Marc. 11. *& Matt.* 21. *a Luc.* 19. *c*

ISTE qui ligatus fuerat, quomodo iſte pullus, multos habebat dominos, ſecundũ Euangelium Lucæ: quomodo à multis dominis tollitur, & ad vnum dominum adducitur, quomodo ante portã erat, & in amphodo erat? Ante portam quidem erat paratus erat ad fidem: ſed ſine Apoſtolis intrare non poterat, & erat in amphodo, id eſt, inter gentilitatem & Iudaiſmum, & quid ſequeretur ignorabat: quomodo pullus ille ſecundum Marcum diciiur talis

Mar. 11. *a* eſſe, cui nunquam aliquis ſederat? Vere nunquam inſederat

huic

huic pullo aliquis. Omnes voluerant illum domare & ſedere,ſed nemo potuerat. Non potuerant ſedere,quia edomitus non fuerat. O rem nouam. Vinctus erat,& tamen domari non poterat. Diuerſum longè facit Ieſus. Soluit enim, & ſic domat. Et iſte ipſe pullꝰ adducitur à Bethania,& adducitur ad Bethphage. Ieſus autem erat in Bethania. Diuerſi enim Euangeliſtę aliter atque aliter dicunt. Alij dicunt, quod erat Ieſus in Bethania : alij, quod erat in Bethphage. Bethania locus eſt, viculus eſt, vbi hodie Lazarus eſt, viculus Marthæ & Mariæ viculus Lazari. Simulque conſiderare. Illuc adducit iſtum pullum indomabilem, vbi Lazarus fuerat ſuſcitatus: Bethania, quod interpretatur domus obedientiæ. Indomabilis erat,adducitur ad obedientiam,vt ſedeat in illo Ieſus. Diximus de Bethania: dicamus de Bethphage. Bethphage interpretatur domus maxillæ. Videte ordinem fidei. Primum credimus & venimus in Bethaniam hoc eſt, in domum obedientiæ, & poſtea venimus in domum maxillarum,in domum confeſſionis,in domum ſacerdotalem. σιαγόνα enim accipere ſolebant ſacerdotes. Dicat aliquis, Sacerdotes, quare non accipiunt ſiagona, hoc eſt maxillam? Nihil aliud accipit ſacerdos, niſi ſiagona, & pectuſculum,& humerum. Videte quid accipiant ſacerdotes, *Leui. 7.* maxillam,pectuſculum & humerũ. Videte quid accipiant. Sacerdotalis enim officij eſt, poſſe docere populos. Vnde dicitur & in propheta, Interroga ſacerdotes legem dei. Sa- *Agge. 2.* cerdotum eſt enim interrogatos reſpondere de lege. Accipiunt ergo ſermonẽ,qui in maxilla eſt,accipiunt pectuſculum,hoc eſt ſcientiam ſcripturarũ. Nihil enim prodeſt habere verba, ſi ſcientiam non habueris: cũ acceperis σιαγόνα cum acceperis pectuſculum: tunc accipis & brachiola, hoc eſt,opera. Nihil prodeſt habere te verba,habere te ſcientiã ſi non habueris opera. Hoc totum quare dixi? Quoniam iſte pullus aſinæ adducitur ad domum maxillarũ, quod interpretatur Bethphage, nõ adducitur primum ad brachiola, non adducitur primũ ad pectuſculum, ſed adducitur ad maxillam, ad ſermonem qui doceat eum. Aſcendit itaque iſtum pullum ſaluator,aſcendit,quia laſſus erat, de Samaria Galilææ venerat Hiericho,de Hiericho venerat vſque Bethaniam,montem tantum aſcenderat,laſſus non fuerat,pro duobus tamen milibus laſſatur,& quærit aſinũ. De Hieru-

ſalem ibat in Galilæam, vſque in Samariam pedibus ambulans: & duo milia ambulare non potuit? Sed omne quod fecit Ieſus, ſacramenta ſunt, ſalus noſtra eſt. Sic enim dicit nobis Apoſtolus, Siue manducatis, ſiue bibitis, ſiue quid aliud facitis, omnia in nomine domini facite. Quanto magis ſaluator ſiue ambulat ſiue ſedet, ſiue comedit, ſiue dormit noſtra ſunt ſacramenta? Aſcendit itaque aſinam: ſed dicit alius Euangeliſta, quod pullum aſcendit. Alius verò dicit quod pariter & in aſinam, & in pullum aſcendit: Rem dico ridiculam. Nunquid ſingulos pedes in ambobus aſinis habere poterat? Hoc totum loquor contra Iudæos. Si enim venit in aſina, non venit in pullo. Vniuerſa quidem facta ſunt, ſed aliud præceſſit in ſignum. Sed & pullo aſinæ indomabili, qui frenos accipere non poterat, cui nunquam aliquis ſederat, in populo gentilium ſedit in aſina, in his qui credebant de ſynagoga. Et vide quid dicat, & ſedit, inquit, in aſina ſubiugali, quæ collum & ceruices lege habebat tritas. *Et occurrit* (inquit) *ei multitudo.* Quandiu erat in monte, multitudo, ei occurrerẽ non poterat: cœpit deſcendere, & occurrit turba. *Et clamauit* (inquit) *turba præcedens & ſequens: Hoſchiah-na filio Dauid: benedictus qui venit in nomine domini, oſi anna in excelſis.* Et qui præcedebãt, & qui ſequebantur, conſona voce clamitant. Qui ſunt ſiui præcedunt? Patriarchæ & prophetæ. Qui ſequuntur? Apoſtoli & gentilium populus. Sed & in præcedentibus, & in ſequentibus vna vox, Chriſtus eſt. Ipſum laudãt, ipſum voce conſona concrepant. Et quid dicunt? Oſianna filio Dauid: Benedictus, qui venit in nomine domini, oſiãna in excelſis. Tria dicunt: Oſianna filio Dauid hoc ad inſipientes. Benedictus qui venit in nomine domini: hoc ad perfectos. Oſianna in excelſis: hoc ad regnantes. Nemo nos putet diuidere Chriſtum. Hoc enim ſolent æſtimare calumniatores quod nos in Chriſto duas perſonas faciamus, alium hominem, & alium deum. Non in trinitate, non credimus in quaternitate, duas in Chriſto eſſe perſonas. Si enim Chriſtus duas perſonas habet, pater & filius, id eſt, Chriſtus duplex eſt: ergo quatuor perſonæ ſunt. Nos ergo credimus in patrem & filium & ſpiritum ſanctum. De patre & ſpiritu nulla dubitatio eſt. Non enim aſſumpſerunt corpus, non aſſumpſerunt aliquam vtilitatẽ. Nunc verò de Chriſto dicimus,

1. Co. 10. g

Mat. 21. a

cimus, deo noſtro, filio dei & filio hominis, de vno filio dei. Ipſe dei filius, & filius hominis. Quicquid magnum eſt, refert ad filium dei: quicquid paruum eſt, refer ad filium hominis: & tamen vnus filius dei eſt. Hoc qua neceſſitate compulſus ſum dicere? Quoniam audiui quoſdam calumniari, qui forſitan habent animam Arianam. Quoniam & iniuriam humanitatis ad deum referre nolui, non diuido Chriſtum. Ipſe enim & in inferno eſt, & in cœlo eſt: vno atque eodem tempore, & deſcendit ad inferos, & cum latrone intrauit in paradiſum. Omnia elementa tenet in pugillo ſuo. Si autem in pugillo illius ſunt: vbi non eſt, qui omnia tenet? Hæc orationibus veſtris, potuimus, diſſeruimus. Hoſchiahna autem ſciatis eſſe, quod Græce dicimus. σῶσον δή. Quod enim dicitur in æditione Septuaginta ὦ κύριε σῶσον δή in Hebręo habetur iehoua hoſchiahna hoc eſt: Domine ſaluum fac obſecro. Cui ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

OMILIA DVODECIMA.

De ficu, quæ ad domini vocẽ cõtinuo exaruit.

ET *intrauit dominus Ieſus* Hieroſolymam *in tẽplum, & circũſpectis omnibus cũ iam* *Mar. 11.*
veſpera eſſet hora, exiuit in Bethaniã cũ *& Mat. 21. b. &*
duodecim. Ingreditur dominus Hieroſolymam in templum. Ingreditur. *Luc. 19. g*
Ingreſſus quid facit circũſpectis omnib⁹? Quærebat in templo Iudæorum, vbi caput poſſit reclinare, & non inueniebat, Et circunſpectis omnibus, quid dixit? Circunſpectis omnibus reſpiciebat ſacerdotes, volebat eſſe cum illis: ſed non poterat, quia ſemper ſacerdotibus ſeruiebat. Circunſpectis ergo omnibus, quaſi cum lucerna quæreret. illud eſt quod dicitur in Sophonia propheta. Et ſcrutabor Hieroſolymam, cum lucerna. *Sopho. 1. c*
Sic ergo & dominus cum lucerna circunſpexit omnia, quęrens in templo, & nihil, quod eligeretur, inuenit. Quũ iam veſpera eſſet, circunſpectis omnibus. Vide quid dicat, circunſpectis omnibus: licet non inueniret, tamen quandiu lux fuit, nõ receſſit de tẽplo: cum autem facta eſſet veſpera cum templum iudæorum ignorãtiæ tenebræ obcæcaſſent, cum veſpera eſſet hora, intrauit in Bethaniam cum duode-

cim. Quæſiuit ſaluator, quæſierunt apoſtoli, in tēplo nihil inuenerunt egreſsi ſunt de templo. Gaude monache: gaude, qui in deſerto verſaris: quod in templo non inuenitur, inuenitur foras. Intrauit in Bethaniam cum duodecim, Bethania interpretatur, domus obedientiæ. Receſsit igitur de templo Iudęorum, vbi erat ſuperbia: venit in domum obedientię. Obedientia vbi humilitas. Dimiſit ſuperbiam Iudæorum, venit ad humilitatem gentium. Et in alia die cum exirent, videte quid dicitur. In alia die, videlicet cum exirēt à Bethania. Qui autem alia die egreditur: ergo māſit in Bethania. Videte ergo templum, in quo non manet: in Betha-
Mat. 15. c niam venit, & manet. Et alia die cum exirent à Bethania, eſuriit. Manſit quidem in Bethania: ſed egrediens de Bethania, eſuriuit ſalutem Iudæorū. Nō veni, inquit, niſi ad oues perditas domus Iſraël. Vſque hodie Chriſtus eſurit, degentibus quidem ſaturatus eſt: in Iudæis verò eſurit. Et de nobis ſic ſunt aliqui credentes, alij non credentes. De credentibus autem refectus eſt, in non credētibus eſurit. *Cúmque*
Pſal. 75. a *vidiſſet à longe ficum habētem folia.* Infœlix Iudæus. Notus in Iudæa deus: in Iſraël magnum nomē eius. Hoc aliquan-
Hie. 23. e do apud patriarchas, hoc apud prophetas, nunc verò deus ille, qui dicebat in Hieremia: Deus appropinquans ego, & non de longè, dicit nunc idem, Dominus recedit à Iudæis, & longè eos videt tamen vt ſaluet. appropinquabat. Cumque vidiſſet à longè ficum habentem folia: folia, non fructus: verba, non ſenſus: ſcripturas, non intelligentiam ſcripturarum. Illi enim habent ſcripturas, nos verò intelligentiam ſcripturarum. Vidit ergo ficum habentem folia: Semper iſta ficus folia habet, & nunquam fructus habet iſta ficus, quę in paradiſo fuit, denique & Adam eo tempore texit verenda ſua, quando corruit. Habebat enim folia. Ficus
Gene. 3. c iſta ſynagoga Iudæorum eſt, quæ habet tātum verba, & nō intelligentiam ſcripturarum. Videamus, vbi alibi ſcriptum de iſta ficu. In euangelio ſecundum Lucam legimus: Homo
Luc. 13. b erat, inquit quidam, qui in vinea ſua plantauit ficum. Cúmque inquit, veniſſet, & requiſiſſet fructus in ea, dicit ad agricolam, Ecce iam tertio venio huc, & fructum quæro, & nō inuenio. Dimitte me, & ſuccidā eam. Dimitte me. Quādo dicit ad Moyſen: Dimitte me, & interficiam populum
Exo. 32. b iſtum. Nemo te tenet & dicis, dimitte me? Quando tu dicis

dimitte

dimitte me: prouocas agricolam, vt te teneat, Dimitte me, & ſuccidam illam. Ecce, inquit, tertio venio, & fructum nō inuenio. Veni primum in lege cum Moſe, veni ſecundo in prophetis, nouiſsime ipſe per me venio, & fructum nō inuenio. Ficus iſta non eſt plantata inter ſpinas, non eſt plantata foris, ſed in vinea domus Iſraël. Rem nouā video. Spinæ gentium vuas ad ferunt, & ficus ficos non ad fert? Ecce, inquit, venio tertio, & fructum non inuenio: dimitte me, & ſuccidam illam. Prouocatus agricola, intellexit, quod poſsit tenere dominum, ſi rogaret. Rogat, & quid dicit? *Dimitte domine adhuc & iſtum annum, & circunfodiam illam, & mittant ſtercus, & ſi quid fecerit fructum.* Quid? Nihil dicit. Si non fecerit, tunc, inquit, venies & ſuccides eam. Agricola deprecatur, facit dominus quod voluerat. Rem dico nouā: Ignoſcit dominus rogatus: quod feciſſet, etiam ſi rogatus non fuiſſet. Dimitte, inquit, adhuc vnū annum. Statim enim vt paſſus eſt ſaluator, non eſt ſubuerſa Iudæa. Quadraginta enim & duo anni dati ſunt ad pœnitētiā. Iſte eſt vnus annus, hoc eſt breue tempus, id eſt, datus ei locus pœnitentię. Agricola circunfodit, miſit ſtercus, Qui ſunt iſti agricolę? Apoſtoli, qui circunfodiunt: & miſerunt ſtercus: Ficus autem fructus nō attulit: Sed videte quid dicat ipſe agricola: Et ſi quid fecerit fructum. Nihil in tulit. Neque enim dixit, aut dimitte eam, aut non dimittes, aut habebis in vinea tua, aut deferes illam. Nihil tale dixit. Et ſi quidem fecerit fructus. Neſcio quid ſit futurum: tuo arbitrio derelinquo. Non enim dixit, Permanebit in vinea ficus iſta. Et ſi fecerit fructum: non permanet in Iudæa Iſraël, ſed transfertur in eccleſiam gentium. Si verò nō fecerit fructum. Succiſam ficum oculis noſtris aſpicimus ruinas iſtas lapidū quas cernimus, radices ſunt ficus ſuccisæ. Hoc totū quare diximus? Voluimus oſtendere de illa parabola, quæ ſit iſta ficus, de qua dominus fructum deſiderat: Vidit, inquit, ficum habentem folia, ſecus viam, non in via: in lege, non in euangelio. Propterea fructus non habebat, quia in via non erat, ſed iuxta viam: Venit ergo Ieſus, fructus quærit. Quoniā ipſa ire non poterat, venit ad ficum. *Et cum veniſſet ad eā nihil inuenit præter folia.* Vſque hodie nihil aliud inuenimus in Iudæis, prȩter verba de lege. Legūt Moyſen, legūt Eſaiam, Hieremiam & reliquos prophetas. Legunt, Hæc dicit do-

Eſa.5.b

minus: & non intelligunt, quid dicat dominus. Non enim erat tempus ficorum. Crandis quæſtio. Non enim erat tempus ficorum. Dicat aliqui: Si tempus non erat ficorum, non peccauit ficus, quæ fructum non habebat. Si autem non peccauit, non eſt iuſte ſiccata: non enim erat tēpus ficorum. Ficus hæc habebat folia, fructu non habebat. Habebat folia, longè promittebat ſpeciem virens: ſed fructus non habebat, non erat tempus ficorum. Iſtum locum Apoſtolus interpretatur ad Romanos: Nolo vos

Rom.11.c ignorare fratres, quoniam cęcitas ex parte cōtigit in Iſraël, vt ſubintraret plenitudo gentium. Cum autem intrauerit plenitudo gentium, tunc omnis Iſraël ſaluus fiet: ſi dominus fructus inueniſſet in iſta ficu, non ſubintraſſet plenitudo gentium. Quoniam autem ſubintrauit plenitudo gentium, in nouiſsimo ſaluabitur omnis Iſraël. Dicat aliquis, Vbi hoc lectum eſt, quia omnis Iſraël ſaluabitur? Primum quidem ipſe dicit apoſtolus: Cum intrauerit plenitudo gētium tunc omnis Iſraël ſaluus fiet. Deinde dicit & Ioannes

Apo.7.a.b in Apocalſi ſua, de tribu Iudæ credituri duodecim milia, & tribu Ruben credituri duodecim milia, & de reliquis tribubus eadem loquitur. Et fiunt omnia, quæ credunt centum quadraginta quatuor milia. Vnde & in pſalmo centeſimo quadrageſimoquarto, Qui literatus eſt, intelligit: de iſto numero diſputatur: Si crediſſet Iſraël, dominus noſter crucifixus non fuiſſet: ſi dominus noſter crucifixus non fuiſſet, gentilium turba ſalua non eſſet, Credituri ergo ſunt Iudæi: ſed in fine mundi credituri ſunt. Non enim erat tēpus vt in cruce crederent. Si enim illi crediſſent, dominus crucifixus non fuiſſet. Non enim erat tempus, vt crederent. Illorum infidelitas noſtra fides eſt: illorum ruina, noſtra ſubleuatio eſt. Illorum non fuit tempus, vt eſſet tempus noſtrum. Diximus, quia in fine mūdi credituri ſint: & interpretati ſumus nondum enim erat tempus. Sed hoc quod ſequitur, dicit ei dominus: *Iam non amplius in æternū quiſquam ex te fructum manducabit.* Si credituri ſunt Iudæi: quomodo nullus de eis fructus manducabit? Non dixit, in futuro ſeculo: non dixit, in ſeculis: ſed, in præſenti ſeculo. Quod dicit, hoc eſt: in præſenti ſeculo non credes, ſed cum ſeculum iſtud finitum fuerit, tūc crediturus es. Credes quidem, ſed non in humilem, ſed in regnantem credes: & videbis eum

debis eum quem compunxeras. In præſenti ergo ſeculo nemo de te fructum comedet, ſed in futuro, per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

HOMILIA XIII.

Et veniunt Hieroſolymam. Et cum intraſſet in templum, cœpit eijcere vendentes & ementes de templo: & menſas numulariorum, & cathedras vendentium columbas ſubuertit. In euangelio ſecundum Ioannem legimus hanc ipſam hiſtoriam, & ibi manifeſtius dicitur, quo tẽpore hoc factum eſt. Et ecce, inquit, in azymis venit Ieſus, hoc eſt in Paſcha, eo tempore quo azyma manducare conſueuerant. *Et fecit ſibi* (inquit) *flagellum, & cœpit eiicere eos.* Vides ergo, quoniam eo tempore quo eiiciebat eos de templo, erãt dies Paſchæ, hoc eſt dies azymorum. Id diebus autem Paſchæ, lege præceptum erat, vt omnes venirent in templum, & ſi quis non veniret in templum, exterminaretur anima illa de populo ſuo. Conſiderate ergo de tota prouincia Palæſtina de Cypro, de aliis prouinciis, de omnibus in circuitu regionibus vniuerſum huc populum congregatum, conſiderate, & in animo veſtro depingite, quanta tunc ibi fuerit multitudo. Primum interim ſecundum hiſtoriã diſputamus. Mirãtur cæteri, quod Lazarus ſuſcitatus eſt: miratur, quod viduę filius ſuſcitatus eſt: mirantur cæteri in aliis ſignis. Et reuera mirandum eſt mortuo corpori animam reddere, Ego præſens ſignum magis miror. Vnus homo qui putabatur filius fabri, mendicus non habens domum, non habens vbi caput reclinaret, non habens exercitum, non erat dux, non erat iudex. Quam itaque habuit poteſtatem vt faceret ſibi flagellum de funibus, & tantam eiiceret multitudinem: vnus, inquam, homo eiiceret tãtam multitudinem? Et quàm multitudinem eiiciebat? Quæ vendebat, quæ lucra ſua in templo redimebat. Nemo contradixit, nemo auſus eſt contradicere. Filio enim defendenti patrix ſui iniuriam, nemo fuit auſus reſiſtere. Videtur mihi in ipſis oculis, & in ipſo vultu domini ſaluatoris quicquam fuiſſe diuinum. Et hoc mihi quare videatur, ratio iſta eſt, quam dicturus ſum: Et factum eſt, inquit, cum tranſiret Ieſus ſecundum mare Galilææ: vidit, inquit, duos componentes retia ſua, filios Ze-

Mar.11.b
Ioan.2.c
Deu.16.d
Mar.1.b

bedæi, & dixit eis: Dimitte eos, & venite, ſequimini me: Et illi, inquit, ſtatim relicto rete, naue & patre Zebedæo, ſtaſtim ſecuti ſunt eum: Niſi aliquid diuinum fuit in vultu ſaluatoris, irrationabiliter fecerunt ſequi eum, de quo nihil viderāt. Dimittit aliquis patrem, & eum ſequitur, in quo nihil plus videt, quàm in patre ſuo? Sed dimittunt patrem carnalem, vt ſequantur patrem ſpiritalem, non dimittunt patrem, ſed inueniunt patrem. Hoc totum quare dixit? vt oſtēderem in vultu ſaluatoris aliquid fuiſſe diuinum, quod videntes homines ſequebātur. Dicamus & aliud teſtimoniū. Et ecce, inquit, cum tranſiret, vidit quendam hominem nomine Matthæum, Et dixit ei, Sequere me. Et dimiſit omnia & ſecutus eſt eum. Non vidit ſignum: ſed authoritas in iubendo ſignum fuit. Cœpit eiicere vendentes & ementes in templo. Si hoc in Iudæis, quanto magis in nobis? Si hoc in lege, quanto magis in euangelio. Cœpit eiicere vendentes & ementes. Pauper Chriſtus diuites Iudæos eiicit vendentes & ementes. Et qui vendit, & qui emit ſimiliter, eiicitur. Non debet aliquis dicere, Ego quod meum eſt, offero munera: ſacerdotibus do ego, ſicut deus præcepit. Legimus in alio loco ſcriptum: Gratis accepiſtis, gratis date. Gratia enim dei non venditur, ſed donatur. Non tantum ille in culpa eſt, qui vendit: ſed & qui emit. Denique Simon Magus non quia vendidit, ſed quia emere voluit, damnatus eſt: vſque hodie in templo multi ſunt, qui vendunt. Infœlix eſt qui vendit. Infœlix eſt qui emit. Gratia enim Chriſti auro & argento non poteſt comparari. Et menſas numulariorum, Menſas: vbi debebant eſſe panes propoſitionis & gratiarum dei, ibi auaritiæ victimæ ſunt. Et menſas numulariorum. Auaritia ſacerdotum altaria non ſunt altaria, ſed menſæ numulariorum. Et cathedras vendentium columbas ſubuertit. Columbæ non includuntur vtique in cathedris, ſed in caueis. Nemo columbas in cathedris includit, ſed in caueis. Et quomodo nunc dicit, & cathedras vendentium columbas ſubuertit? Videte quod dicit, qui vendebant, in cathedris ſedebant: Super cathedram, inquit, Moyſi ſederunt ſcribæ & Phariſæi. De iſtis cathedris & pſalmus loquitur, Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Vera cathedra peſtilentiæ, quæ vendit columbas, vendit gratiam ſpiritus ſancti: Multæ cathedræ ſunt vſque hodie, quæ

Marc. 9. a · *Mar. 2.* · *Luc. 5. f* · *Ma. 10. a* · *Act. 8. c* · *Mat. 23. a* · *Pſalm. 1. b*

quæ vendunt columbas. Qui vendit columbas,nō ſtat,ſed ſedet:non eſt erectus, ſed contractus eſt. In eo enim quod vendit gratiam dei contractus eſt,& humilis eſt, ſed dominus noſter qui venit, vt ſaluaret, quod perierat: ſubuertit non eos qui vendebant,ſed cathedras vendentium authoritatem ſubuertit: ſaluabit autem homines. *Et non inquit, dimittebat,vt differrent quodquam vas per templum.* Eo tempore in carnali templo non dimittebat ferri vas. Et hodie quanta in templo dei vaſa morantur immunda? Eo tempore transferri non licebat vaſa. Et non dicit immunda: ſed vaſa quæcunque ſimpliciter nuncupauit. Nunc verò quanta vaſa morantur intrinſecus? *Scriptū eſt,inquit, Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus.* Hoc in propheta legitur, Vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronū. O infœlicitatem noſtram, O nos omni lachrymarum fonte plangendos: domus dei facta eſt ſpelunca latronum. Iſta eſt domus, de qua dicitur in Hieremia, Nūquid ſpelunca hyænæ facta eſt domus mea mihi? Quod hic dicitur, Vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum, hoc eſt, domum meam. In Hieremia dicitur, ſpelunca hyænæ. Debeamus noſſe naturam animalis iſtius. Ex natura enim beſtiæ ſcire poterimus, quare vocauerit domum quondam dei, ſpeluncam hyænæ. Hyæna nunquam videtur in die, ſed ſemper in noctibus. Nunquam videtur in luce, ſed ſemper in tenebris. Et hanc naturam habet, vt effodiat corpora mortuorum, & ipſa cędat. Denique ſi quis negligenter ſepelierit mortuum: effodit nocte, & tollit corpus, & comedit: vbicunque ſepulchra ſunt, vbicūque oſſa mortuorum ſunt, ibi cubile hyænæ eſt. Et hāc naturam habet, maximè canibus delectatur, & ipſos rapit, & deuorat. Videte quid dicat. Diligēter enim aduertite. Hyæna beſtia ſanguiuora, beſtia quæ corporibus delectatur, beſtia quæ ſemper in nocte, nunquam in die eſt: non delectatur niſi cadaueribus mortuorum, & canibus: eos vult occidere, qui ſeruant domum. Hyęna & hanc dicitur habere naturam, quia ſpinam vnicam habet, quæ flecti non poſſit. Denique ſi vertere ſe voluerit, tota cōuertitur. Non poteſt ſe flectere, ſicut cætera animalia. Videtis ergo, quia iſta quæ ſemper in nocte, ſemper in tenebris eſt, nunquam conuertitur. Hoc autem dicitur de ſacerdotibus Iudeorum. Iudæum enim facile potes adducere ad pœnitentiam de ple-

Mat. 12.b

Hier. 7.b

Ibidem.

Hyænæ phyſis.

be:de ſacerdotibus verò & doctoribus non potes: quoniam ſemper delectantur cadaueribus mortuorum, eorum quos induxerint,& non ſufficit eis: quoniam ipſi non ſunt in luce,ſed eos qui in luce latent,conantur occidere: vnam ſpinam habent,non conuertuntur: non enim agunt pœnitentiam, quoniam occupati ſunt in cadaueribus mortuorum. Quod hic legimus. Vos autem feciſtis eam ſpelũcam latronum:In euãgelio ſecundum Ioannem legimus, Vos autem feciſtis eam domum negociationis. Domum negociationis. Vbicunque latrones ſunt,ibi domus negociationis. Vtinam de pręterito populo eſſet tantum dictum,vtinam de Iudęis legeretur,non item de Chriſtianis. Ploraremus quidem illos,ſed de nobis gauderemus. Nunc verò in multis locis domus dei,domus patris fit domus negociationis. Videtis quã trepidè loquor. Res tam magnifeſta eſt,vt expoſitione non indigeat. Vtinam eſſet obſcurum,& non intelligeremus. In multis locis domus patris, domus negociationis. Ego ipſe qui loquor,& vnuſquiſq; de vobis,ſiue presbyter,ſiue diaconus,ſiue epiſcopus,qui heri pauper,hodie diues,& diues in domo dei. Nonne vobis videtur feciſſe domum patris, domum negociationis? De iſtis loquitur & Apoſtolus,Exiſtimantes quæſtum eſſe pietatem. De iſtis ergo loquitur,& Apoſtolus:Chriſtus pauper eſt,erubeſcamus: Chriſtus humilis eſt,erubeſcamus:Chriſtus crucifixus eſt non regnauit: crucifixus eſt,vt regnaret. Vicit mundum non in ſuperbia, ſed in humilitate:occidit diabolum non ridens,ſed plorans: non flagellauit, ſed flagellatus eſt accepit alapam non percuſsit. Et nos igitur imitemur dominum noſtrum. Ecce dies ieiuniorum in foribus ſunt. Ecce dies ieiuniorum, dies pœnitentię,dies purgationis:lætemur atque gaudeamus nunc. Ille homo qui in euangelio dicitur lagenam portare, egreditur de domo, & vadit ad cœnaculum: vos qui recepturi eſtis baptiſmum iam diu craſtina, præparat vos ſimiliter. Qui ituri ſunt ad pugnam, diligenter ſe præparant. Videt ſi ſcutum habeat, ſi ſpatham habeat, ſi habeat haſtam,ſi ſagittas habeat, ſi equus ipſius refectus eſt, vt pugnare poſsit ante præparat armaturam. Veſtra arma,ieiunia ſunt,veſtra pugna,humilitas eſt. Si quis aliquid habet aduerſus aliquẽ, dimittat, vt dimittatur ei. Nemo enim cogitare venire ad baptiſmum, vt dimittantur ei peccata, & ipſe fratri ante nõ dimittat.

Ioan.2.c — *1.Tim.6.c* — *σπάθα, id eſt gladius.*

dimittat. Si ergo habetit aliquid aduerſus fratrem, dimittite. Non dixi, ſi quid ille habeat, dimittat: ſed, tu ſi quid habes, dimitte. Dimittere ab illo vel nõ dimittere in illius eſt poteſtate: tu quod in te eſt, dimitte, vt dimittatur tibi. Venturus es ad baptiſmum. O te fœlicem, qui renaſciturus in Chriſto es, qui indumentum Chriſti accepturus es, qui ſepeliẽdus es cum Chriſto, vt reſurgas cum Chriſto. Diebus ergo reliquis ſecundum ordinem ea, quę ad myſteria pertinent, auditurus es: nunc interim dixi vobis, vt ſciatis vobis à die craſtina maximè laborandum. Deus autem omnipotens ipſe corroboret corda veſtra, ipſe vos dignos faciat lauacro ſuo: ipſe in vos deſcendat in baptiſmate, ipſe aquas ſanctificet, vt ſanctificemini. Nemo dubio corde accedat: nemo dicat, Putas mihi dimittuntur peccata? Qui ſi accedit, non dimittuntur ei peccata. Melius eſt non accedere, quam ſic accedere. Maximè vos qui ſic accepiſtis baptiſmum vt deo ſeruiatis: vt ſitis in monaſterio. Ipſe igitur vos ſeruet & nos: cui ſit gloria in ſecula ſeculorum. *Mar.* 13. *d*

HOMILIA XIIII.

EVangelica lectio magnam deſiderat expoſitionem. Ante enim quàm veniamus ad ſacramenta, debemus ſcandalum tollere, ne quid in mentibus reſideat eorum, qui accepturi ſunt ſacramenta. Si enim qui accepturi ſunt baptiſma, credituri ſunt in patrem filium, & ſpiritum ſanctum. Nũc autem de filio dicitur. *De die autẽ illo & hora nemo ſcit, neque angeli in cœlo, neque filius, niſi pater.* Si æqualiter accipimus baptiſma in patrẽ, filiũ, & ſpiritũ ſanctũ: & vnũ nomen eius, patris & filij, & ſpiritusſancti: quod eſt deus, credere debemus. Si vnus deꝰ eſt, quomodo in vna diuinitate diuerſa ſciẽtia eſt? Quid eſt plus, deũ eſſe, an ſcire omnia? Si deus eſt quomodo ignorat? Dicitur enim de domino ſaluatore: Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. Si omnia per ipſum facta ſunt, ergo & dies iudicij quę vẽtura eſt, per ipſum facta eſt. Poteſt ne ignorare, quod fecit? Poteſt artifex ignorare opus ſuum? Legimus in Apoſtolo de Chriſto. in quo omnes theſauri ſapiẽtiæ, & ſcientiæ abſcõditi. Videte quid dicat: Omnes theſauri ſapiẽtię & ſciẽtię. Nõ aliqui ſunt, & *Ioan.* 1. *a* *Colo.* 2. *a*

aliqui non ſunt:ſed omnes theſauri ſapiētiæ & ſciētiæ ſunt, ſed abſconditi ſunt. Quod ergo eſt in illo:nō illi deeſt,etiā quod nobis abſconditum eſt. Si autem ſunt in Chriſto theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, debemus inquirere, quare ſint abſconditi. Si ſciremus nos homines diem iudicij:verbi cauſa:quod futura eſſet dies iudicij poſt duo milia annorum, & hoc nos ſciremus ita futurum: negligentiores hinc eſſemus. Diceremus enim, Quid ad me pertinet, ſi poſt duo milia annorum dies ventura eſt iudicij? Quod ergo dicitur filium ignorare diē iudicij: nobis prodeſt,quia ignoramus diē iudicij quando ſit ventura. Denique videte quid ſequitur. *Videte,& vigilate,& orate:neſcitis enim,quādo tēpus ſit.* Non dixit,neſcimus:ſed neſcitis. Videmus hucúſque vim facere ſcripturæ,& ſenſum non exponere. Poſt reſurrectionem interrogāt Apoſtoli dominum ſaluatorem. Domine quando reſtituturus es regnum Iſraël? O Apoſtoli audiſtis ante reſurrectionē,de die illo & hora neſcio, & quod neſcio,iterum interrogatis? Sed Apoſtoli non credunt ſaluatori,quod neſciat. Sed videte myſteriū, Qui ante paſsionem neſcit,poſt reſurrectionem nouit? Denique quid dicit ad Apoſtolo, poſt reſurrectionem interrogatus de temporibus,quādo reſtituturus es regnū Iſraël? Non eſt veſtrum, inquit,ſcire tēpora,quæ pater poſuit in ſua poteſtate. Non dicit hic,neſcio: ſed, non eſt veſtrum ſcire, non vobis prodeſt ſcire diem iudicij. Vigilate ergo:neſcitis enim quando dominus domus veniat. Multa ſunt,quæ dicantur,hoc autem de euāgelio diximus, ne cui ſcandalum reſideat in animo,quod ignoraret aliquid,in quem crediturus eſſet. Dicitur autem in eadem euangelij lectione. *Et quū eſſet Bethaniæ in domo Simonis leproſi,& recumberet, venit mulier habēs alabaſtrum vnguenti piſtici precioſi.* Mulier iſta ſpecialiter ad

Marc.14.a. vos pertinet,qui baptiſma accepturi iſtis. Fregit alabaſtrum ſuum,vt vos Chriſtus faciat Chriſtos,id eſt vnctos:hoc eſt, quod dicitur in canticis Canticorum, Vnguentum effuſum

Canti.1.a eſt nomen tuum. Propterea adoleſcentulæ deſiderauerunt te. Poſt te in odorem vnguentorū tuorum currimus. Quādiu clauſum erat vnguentum, quandiu notus tātum erat in

Pſal.75.a Iudæa deus:in Iſraël ſolum magnū nomen eius. Adoleſcētulæ Ieſum non ſequebātur. Quando verò effuſum eſt vnguentum in omnem terram: adoleſcentulæ animæ credentium

tium ſecutæ ſunt ſaluatorem. *Et quũ eſſet Bethaniæ in domo Simonis leproſi.* Bethania interpretatur in lingua noſtra, domus obedientiæ. Et quomodo in Bethania, hoc eſt in domo obedientiæ, domus Simonis leproſi eſt? aut certè dominus quid facit in domo leproſi? Sed propterea venit in domũ leproſi, vt purgaret leproſum. Leproſus dicitur, nõ qui eſt, ſed fuerit leproſus. Fuit enim, antequam ſuſciperet dominum: poſtea verò quam ſuſcepit dominum, & vnguentum factum eſt in domo ipſius, lepra fugit: manet autem priſtinũ, vt virtus appareat ſaluatoris. Quomodo enim in Apoſtolis reſident priſtina vocabula, vt appareat virtus vocantis, de quibus quales fecerit: quomodo de Matthæo publicano fecit Apoſtolum, & poſt Apoſtolorum dicitur publicanus. Non quod publicanus ſit, ſed quia publicano factus ſit Apoſtolus: nomẽ autem remanet priſtinum, vt virtus appareat ſaluatoris. Sic & leproſus Simon iſte appellatur antiquo nomine, vt oſtẽdatur à domino fuiſſe curatus. *Venit mulier habens alabaſtrum vnguenti.* Phariſæi & ſcribæ & ſacerdotes in templo ſunt, & vnguentũ non habent: mulier iſta extra templum eſt, & vnguentum defert, nardum habens, & nardum piſticam, & ex nardo ipſa piſtica confectum vnguentum: Ideo vos vocati eſtis piſtici nardi, fideles. Eccleſia enim de gentibus congregata dona ſua offert ſaluatori, id eſt fidem credẽtium. Fregit alabaſtrum, vt omnes vnguenta ſuſcipiant: fregit alabaſtrum, quod in Iudæa ante tenebatur incluſum: fregit alabaſtrũ. Quomodo enim granum tritici, niſi mortuum fuerit in terra, nõ facit plures fructus: ſic & alabaſtrum niſi fructũ fuerit, non vngere non poſſumus. *Et effudit ſuper caput eius.* Mulier iſta quæ fregit alabaſtrum, & ipſum vnguentum fudit ſuper caput: nõ eſt ipſa, de qua in alio Euangelio dicitur, quod pedes domini lauerit. Illa enim quaſi meretrix & peccatrix, adhuc pedes tenet: iſta quaſi ſancta caput tenet. Illa quaſi meretrix lachrymis ſuis pedes rigat ſaluatoris, & crinibus tergit: videtur quidem pedes lauare lachrymis ſaluatoris, ſed magis lauat peccata ſua. Sacerdotes & phariſæi non dant ſaluatori oſculum: iſta pedes oſculatur. Sic & vos qui accepturi eſtis baptiſma: quoniam omnes ſub peccatis ſumus, & nemo eſt abſque peccato, etiam ſi vnius quidem fuerit diei vita eius, & aduerſum angelos ſuos peruerſum quid excogitauit. Pri

Ioan. 12. d

Idem ſentit cũ Origine.

mum tenete pedes ſaluatoris,lauate lachrymis, crine tergi-
te:& quum hoc feceritis,poſtea venietis ad caput,Quando
deſcenditis in vitalem fontem cum ſaluatore, tunc habetis
diſcere,quomodo vnguentum veniat in caput ſaluatoris. Si
enim caput viri Chriſtus eſt,veſtrum autem caput vnguen-
tum eſt:poſt baptiſma vngimini. *Erant autem quidam indi-
gne ferentes.* Non dixit,omnes, ſed quidam. Vſque hodie
indignantur Iudæi, quando nos Ieſu vngimus caput. De-
Mat.26.d nique in alio loco dicitur, quod Iudas proditor indignatus
ſit. In Iudæ nomine Iudæorum vocabulum demonſtratur,
vſque hodie Iudas indignatur,quare eccleſia Ieſu vngat ca-
put. Et quid dicit? *Quid prodeſt iſta perditio?* Illi videtur pe-
rire vnguētum,quia tractum eſt:ſed nobis prodeſt, quia in
orbē peruenit vniuerſum. Quid indignaris Iudæ,quia ala-
baſtrum fractū eſt? Deus qui te & vniuerſas gentes fecit il-
los perfunditur precioſo vnguēto. Volebas vnguētū habe-
Luc. 11.b re clauſum,vt ad alios non perueniret. Vere illud eſt,quod
& in alio loco dicitur de vobis,qui habent clauem ſcientię,
& ipſi nō intrant:ſed & eos qui intrare volunt,non ſinunt.
Vos habetis alabaſtrum, imò habebatis in templo, & tene-
batis incluſum:venit mulier, & tulit de tēplo,& tulit in Be
thaniam,in domo leproſi vngit caput Ieſu. Et quid dicunt
illi qui indignātur? *Potuit*(inquit)*venundari trecentis dena-
riis:*quia hic qui hoc vnguento vnctus eſt,crucifixus eſt. Le-
gimus in Geneſi, quia illa arca quæ facta eſt à Noë,trecen-
torum cubitorum habuerit longitudinem,& quinquaginta
Gen. 6.b.c latitudinis, & triginta in altum. Videte ſacramenta nume-
rorum : in quinquagenario numero, pœnitētia demonſtra-
tur. Siquidem in quinquageſimo pſalmo Dauid regis,egit
pœnitentiā : in trecentis verò numeris crucis myſteriū de-
monſtratur. Litera T,index eſt trecentum. Vnde dicitur, &
in Ezechiele:Et ſcribes,inquit,in frontibus gementiū thau.
Et quicunque illud habuerit ſuperſcriptum , nō interficie-
tur. Nam quicūque crucis vexillum habet in fronte ſua: hic
à diabolo percuti non poteſt. Hoc vexillum non poteſt de-
lere,niſi ſolum peccatum. Diximus de arca,de quinquage-
nario, de trecentis numeris : dicamus de triginta, quoniam
ipſa arca habebat altitudinis triginta cubitos, & in vnum
conſummabatur. Videte quid dicitur. Primum agimus pœ
nitentiam in quinquaginta, deinde per pœnitentiam veni-
mus

mus ad crucis myſterium, ad crucis myſterium venimus, per perfectum verbum qui Christus eſt. Quando verò Ieſus accepit baptiſma ſecundum Lucam, erat annorum triginta. Et iſti ipſi triginta cubiti in vnum conſummabantur. Luca. 5.c
Et quinquaginta, & trecenti, & triginta in vnum cubitum conſummabantur, hoc eſt, in vnam fidem dei. Hoc totum quare diximus? quia nunc dicitur, Potuit trecentis denariis venundari. Deinde & Dominus Saluator triginta argēteis venditus eſt. Mirum non potuiſſe trecentis denariis vendi, nam venditus eſt triginta. Scriptum eſt in Leuitico, ſcriptū eſt in Exodo: quod ſacerdotes à triginta annis eſſe incipiāt, Num. 4.g
ante triginta annos non licet ſacerdotibus ingredi tēplum dei: quomodo & in iumentis & animalibus tertius annus perfecta ætas eſt. Denique dicitur in Geneſi, eo tempore quo fecit Abraham dichotomemata: quoniam vitulum & hœdum, & agnum habuerit trium annorū, vt perfecta ætas demonſtraretur in iumentis: ſic & hominibus perfecta ętas triginta anni ſunt. Nunquid dominus noſter non potuit venire ad baptiſma vigintiquinque annorum? Nunquid vigintiſex annis non potuit, aut vigintiocto? Sed perfectam hominis expectabat ætatem, vt nobis tribueret exemplum. Ideo & in Ezechiele ſcriptum eſt in principio: Et factū eſt, inquit, in anno triceſimo, quum eſſem in captiuitate. Hoc totum diximus, vt tricenarij numeri ſacramenta panderemus. Indignantur Iudæi, indignātur alieni à fide, quod vnguentum illud fractum eſt. Cæterum dominus noſter dicit: *Sinite eam. Quid ei moleſti eſtis? Bonum opus operata eſt in me.* Quoniam ergo illa mulier bonum opus operata eſt. Ideo hæc de Euangelio pauca diximus. Et opportunè quartuſdecimus pſalmus lectus eſt: & oportet nos de pſalmo dicere. Oremus deum omnipotentem, vt ea quæ docturi ſumus, recto tramite proſequamur, per Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

HOMILIARVM XIIII. SECVNDVM MARCVM, FINIS.

D. IOAN. CHRY-
SOSTOMI EPISCOPI CONSTANTINOPOLI-TANI ALIQVOT HO-MILIAE IN LOCA QVAE-dam Euangelij Lucæ, vnà cum concionibus, quatuor de Lazaro, ſuo lo-co poſi-tis.

DE NATIVITATE SANcti Ioannis Baptiſtæ ſermo.

Luc. 1. f. g DE ſolſtitiis & æquinoctiis conceptionis & natiuitatis domini noſtri Ieſu Chriſti & Ioã-nis Baptiſtæ, neſcio an quiſquã auſus ſit arcanum, fratres ante Chriſti natiuitatem intelligere, vel terminare curſum horarũ, dierum ac noctium per quos ſolſtitia & æquinoctia cognoſcere
Iob. 38. poſſe, cum Iob glorioſo in ſuis paſsionibus dictũ ſit: Et hoc mihi dic, inquit, an ſcias curſum ſolis & lunæ, quæ vtique duo luminaria, ad cõſtitutionem diei ac noctis inſtituta eſſe videmus. Quod ſi ergo ſi tantus vir in ſuo martyrio perſeuerans, quodammodo in his redargutus eſt, quis ille mortalium fuiſſet qui aduerſum gloriam tam eminentis viri hæc impudens auderet cognoſcere, niſi primum ipſe dominus lucis ac noctis conditor & diſcretor, qui à philoſophia ſol iuſtitię cognominatus eſt, mundum illuſtraret: qui pro carnalibus carnalis factus eſt, & mortalis pro mortalibus. Qua ſi mortalis viſus eſt, vt poſſet per ſuã immortalitatem mor-
1. Co. 15. g tem deuincere. Propter quod clamant ſupernæ poteſtates. Vbi eſt mors aculeus tuus? Vbi eſt mors contentio tua. Hęc dicentes conteſtãtur Chriſtum mortem deuiciſſe, vt & nos qui mortui iamdudum tenebamur, exemplo ipſius dignationis immortalitem caperemus, ſi tamen omiſſa tenebrarum opera viam lucis ſequamur. Ipſe enim eſt lux noſtra, & vera

vera lux, qui veniens in hunc mundum illuminauit corda noſtra. Cuius aduentum ſiue paſsionem non tantùm Moſes vel prophetæ annunciarunt, quantum verò conceptionis & natiuitatis tempus oſtenderunt, propter quod ipſe dominus Iudæis dicebat: Scrutamini ſcripturas, in quibus putatis vos vitam æternam poſsidere, ipſæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de me. Quibus rurſum dicebat: Hypocritæ: faciem cœli & terræ noſtis probare. quare tempus hoc non probaſtis? Erat ergo & temporis probatio, ſi eum vellent cognoſcere, qui non tantum (vt diximus) aduentum oſtenderet, quantum conceptionis & natiuitatis tempus declararet, ſi fidem certam in Moſe & prophetis habuiſſent: quod nec tantummodo ipſius domini & ſaluatoris conceptio vel natiuitas carnalis oſtenderetur, quantum & Ioannis Baptiſtæ præcurſoris eius, de quo ſcriptum eſt: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Qui veniens docebat: Parate viam domini, rectas facite ſemitas dei noſtri. Qui & iterum annũciabat dicẽs: Qui poſt me venit, maior m eſt, cuius non ſum dignus ſoluere corrigiam calceamentorum eius. Hic eſt Ioannes, qui venit vt teſtimonium diceret veritati, ſicut & Chriſtus dominus dicit: Vos miſiſtis ad Ioannem, & teſtimonium dixit veritati. Cuius natiuitatem magnificans deus ipſe ait, Nemo eſt in natis mulierum maior Ioanne Baptiſta. Cum videamus Abraham, Iſaac, & Iacob, deinde patriarchas non minimos ab eius dignatione fuiſſe. Quod ſi dignatio præfecit, non tamen conceptio vel natiuitatis annunciatio, quæ cum temporibus Chriſti prædicata eſt à Moſe Zacharia propheta, cuius cruor ſanguinis tẽpli marmore infectò ſempiternus viuit. Quem ſibi dominus in teſtimonium vocat per Eſaiam prophetam, dicens: Fac mihi teſtes fideles homines, Vriam, & Zachariam filium Barachiæ. Et acceſsit, inquit, ad propheti ſſam, & concepit, & peperit filium. Hic eſt igitur Zacharias filius Barachiæ, qui occiſus eſt à Iudæis inter ædem & ſacrarium. Inter cætera prophetiæ ſuæ indicia ieiunium quartum & ſeptimum, & decimum erit domui Iuda in lætitiam & gaudium, & ſolennitates bonas, & dies feſtos multos. Et iucundi eritis, iucunditatem & pacem amabitis: quæ tria ieiunia nũquam à Iudæis ſeruata fuiſſe inuenimus. Non enim aliquando quarta feria

Ioan. 5.f
Luca. 2.
Mala. 3.
Mat. 3. a
Mar. 1. a
Ioan. 5.f
Luc. 7.c
Eſa. 8. a

ieiunauerunt, aut ſeptima quod dicitur ſabbatum, aut decima feria, quæ nec poteſt dici: quanuis etſi in ſabbato ieiunauerunt, non legi parendo, ſed opportunæ neceſsitati. Quærenda igitur erant fratres chariſsimi, quæ eſſent iſta quarta & ſeptima & decima, quorum initiũ Propheta non nominauit, quo quartum vel ſeptimum, vel decimum numeraremus. Et bene quidem Propheta pro altitudine ſpiritus ſancti initium ieiuniorum non poſuit, vt cum de initio ipſorum ieiuniorum quæreremus, ſimul & virtutem ipſorum inueniremus, & Moſi mandata recenſeremus. Satis

Exo.12 a etenim dominus ad Moſen de menſe Martio teſtabatur, dicens: Hic vobis menſis initium menſium, primus erit vobis in menſibus anni. Quod ſi ergo ipſe eſt initium anni, iam vtique ab ipſo quartum menſem Iunium numeraremus. & ſeptimum Septembrem, & decimum Decembrem,

Leui.23. a de quibus dominus ad Moſen dicit. Tribus temporibus

Exo.23.b diem feſtum agetis mihi. Quibus & quartum adiunxit, di-

Deu.16. a cendo: Et diem feſtum azymorum cuſtodietis. Septem die-

Exo.34 c bus manducabitis azyma, ſicut præcepi tibi in tempore mẽſis nouorum: Hi ſunt menſes, in quibus dominus noſter,

Eſa.58.b & Ioannes Baptiſta concepti & nati ſunt iſtis quatuor temporibus, id eſt verno & æſtate, & autumno & hyeme, per quæ annus vertens cognoſcitur, Et ideo Propheta dicit: Annum acceptabilem domini. Nam rurſus dominus oſten

Exo.23.c dens per Moſen quartum & ſeptimum & decimum ieiunium, menſes eos eſſe dicit in eadem Exodi ſcriptura: Initium menſis frumentariæ, & vindemiæ, & oleæ erunt domui Iuda in lætitiam & gaudiũ, & dies feſtos multos: quod vtique initium menſis, ſicut diximus, eſt menſe Martio, vnde annus vertens incipit. Menſis quarti, id eſt Iunius, qui eſt initium menſis frumentariæ: De quo & dominus diſci-

1.Ioã. 4 d pulis ſuis dixit: Nonne quadrimenſium eſt, & dicitis, quia iam meſsis adeſt? Nam vindemiæ menſis eſt September, qui ſeptimus eſt à Martio. Decimus verò mẽſis eſt December, quo menſe oleæ maturæ præmuntur. Sed quomodo probamus iſtis quatuor temporibus Chriſtum, & Ioannem cõ

Mat. 13.g ceptos & natos fuiſſe? Sicut & dominus ipſe dicit: Omnis ſcriba eruditus ſimilis eſt patrifamiliàs, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera. Ergo quæ typicè à propheta dicta ſunt, & à Moſe declarata, manifeſta ſunt in Euangelio.

Nam

Nam temporibus cum Zacharias pater: Ioannis ſacerdotium iudæorum adminiſtraret ſecundum legis mandatum, & prophetiæ Ionæ, quam Niniuitis annunciauit, poſt triduo ſubuerſionem futuram ciuitati eorum, qui pœnitentia acti, domini miſericordiam meruerunt. In cuius nunc memoriam iudęi quoquot annis ieiunium menſe Septembri obſeruant, quam metellitum. ſiue ſcenopegiam nuncupant. Propter quod ſacerdotes in tempore illo pro peccatis populi, diebus illi ſecundum præceptum legis in menſe Septembri ſacrificia deo offerebant. Quod cum altari Zacharias obtuliſſet, non ſtatim ſacerdotem ſe profitebatur, aut idoneum eſſe qui pro peccatis tam ſceleſti populi precibus dignus futurus eſſet: ſed memoratus eſt Chriſtum ipſum ſolum futurum verum ſacerdotem, cui pater dixerat: Tu es ſacerdos in ęternum ſecundum ordinem Melchiſedech, qui hoſtiam placabilem pro peccatis omnium ſolus deo offert. Et eius aduetum ſcilicet Zacharias precatus eſt. Quoniam nec temere hoc dicimus, quod ex reſponſis Gabrielis angeli inuenimus eum & deprecatum fuiſſe. *Ait enim ei Gabriel angelus: Zacharia, exauditæ ſunt preces tuæ.* Cuius vtique preces exaudiuntur vtique exauditur quod precatur, aut deſiderat, Tribuet enim petentibus ſe, quod quis deſiderat, aut poſtulat ab eo dicente Chriſto ſaluatore noſtro: Quis eſt enim ex vobis, inquit, quem ſi petierit filius ſuus panem, nunquid lapidem porrigit ei? Aut ſi piſcem petit, nunquid ſerpentem porrigit ei? Et addidit, dicens: Vos cum ſitis nequam, ſcitis bona data dare filijs veſtris: quanto magis, inquit, dabit bona petentibus ſe pater veſter qui in cœlis eſt? Dabit eis qui eum petunt, facientibus tamen voluntatem eius, ſicut Ioannes Chriſti amantiſsimus in epiſtola ſua complexus eſt. Scimus, inquit, quia habemus impetrationes quaſcũque ab eo poſtulauerimus, cum præcepta eius ſeruauerimus, & ea quæ illi placita ſunt in conſpectu eius fecerimus. Tunc ergo Zacharias cum hęc precaretur, reſpondit ei angelus Gabriel: *Zacharia, exauditæ ſunt preces tuæ: ecce Elizabeth vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit tibi gaudium & hilaritas, & multi in natiuitate eius gaudebunt, & erit magnus corã domino, & vinũ & ſicerã nõ bibet, & ſpiritu ſancto replebitur mox vt exierit de vtero matris ſuæ, & multos ex fi-*

Ion. 3. a

Pſalmo. 109. a

1. Ioã. 3. d

lijs Iſraël conuertet ad dominum deum ipſorum, & ipſe præcedes ante faciem eius. Geſta autem ſunt hæc ante primū annū imperij Tyberij Cæſaris menſe Septembri, octauo Calendas Octobris, incipiente luna vndecima, quando oportebat Iudæos ieiunium ſcenopegię celebrare. Tūc verò pòſt, nono anno Tyberius Cæſar tempus curſumque lunæ collegit, & inuentum eſt ipſa die octauo Calendarum Octobrium eſſe æquinoctium in quo eſt inchoatio noctis maior quàm lucis: Illum enim oportet creſcere, inquit, me autem minui. Minorata autem fuerat lux à tenebris, cum Iudæi ſecundum legem & prophetiam ſacrificia deo offerebant in quo & Ioannes conceptus eſt, in qua etiam incuſabantur à domino, dicente Eſaia propheta: Quo mihi multitudinem ſacrificiorum veſtrorum? Dicit dominus: Plenus ſum holocauſtomatis arietum, & pinguedinem taurorum & hicorum nolo. Hęc ſunt enim quę ante propter peccata populi offerebantur, quæ iam ceſſare oportebat, cum Ioannes idem Baptiſta cōciperetur. Et ideo Zacharias pater eius ſacerdos Iudæorum obmutuit, quia iam ceſſare & obmuteſcere oportebat ſacrificia eorum. quæ pro peccatis populi offerebantur. Veniebat enim ſolus ſacerdos, qui agno ſolo immaculato ſacrificium deo pro peccatis omnium offerret. Et ideo demonſtrauit eum Ioannes Iudæis: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mūdi. Nam pleniſsimè conſtat, ideo obmutuiſſe Zachariam ſacerdotem Iudæorum, quia ſacrificia ſecundum legem & prophetiam offerebat. Significabat enim quod ſacrificia iam aduenięte Chriſto, lex & prophetæ ad impleri tacerēt: & ideo lex & prophetæ vſque ad Ioannem ſunt, quæ ad conceptionem eius curſum tenuerunt. Celante ergo ſe Elizabeth per menſes quinque conceptionis, ſtupens quidnam ei dominus voluiſſet in ſuprema ætete, vt pareret ſterilis: tunc deinde poſt alterum mēſem, id eſt, ſexto à conceptione Elizabeth, miſſus eſt rurſus Gabriel angelus in Galilæam ad virginem, quæ diſponſata erat viro, cui nomē erat Ioſeph, id eſt, viro iuſto. iam enim deſtinata erat eccleſia ſuo ſponſo viro iuſto de quo Ioannes dixit: Qui habet ſponſam, ſponſus eſt. Quod & Dauid ſimiliter dicit: Et ipſe velut ſponſus egrediens de thalamo ſuo. Poſt ſextum autem menſem conceptionis Ioannis, qui eſt octauo Calendas octobris, ſexus menſis Martius principium

Ioan.3.d *Eſa.1.c* *Ioan.1.d* *Mat.11.b* *Ioan 3.d* *Pſal.18.b*

cipium anni,quia princeps & primarius omnium ipſo mẽſe conceptus & paſſus eſt. De quo & Paulus teſtatur: Qui eſt,inquit,initium omnis creaturę:quia in ipſo cõdita ſunt omnia in cœlis & in terra, Quem menſam Iudæis Moſes ſolẽnem & paſchæ futurum ſolicite & crebro commendabat,dicens:Hic menſis initium menſium primus erit vobis in menſibus anni. Initium enim filiorum dei de interrogatione hominum hoc menſe incipiebatur:ex die igitur conceptionis Ioannis,octauo Calẽdas Octobris vſque octauo Calẽdas Aprilis, quando angelus Gabriel ingreſſus eſt ad Mariã, & ſalutauit eã, dicens:Pax tecũ,quæ inueniſti gratiam apud dominum. Quæ audito hoc verbo conturbata eſt.& cogitabat intra ſemetipſam quę eſſet hæc ſalutatio. Cui dixit angelus:Ne timeas Maria,quia inueniſti gratiam apud dominum: Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum. hic erit magnus, & filius altiſsimi vocabitur.Et dabit illi dominus deus ſedem Dauid patris eius,& regnabit in domo Iacob in ſecula, & regni eius non erit terminus.Cui reſpondit Maria: Et quomodo hæc cognoſcam, cum virum non nouerim? Et dixit illi angelus:Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſsimi obumbrabit tibi: propter quod is qui naſcetur ſanctus vocabitur filius dei.Tunc Maria fida ſermonis dixit:Ecce ancilla domini, contingat mihi ſecundum ſermonem tuum. Fuit igitur,vt diximus,quando hæc angelus ad Mariam annunciauit octauo Calendas Aprilis,qui & ipſe eſt dies æquinoctialis ad inchoationem lucis: iam enim deterſa caligine à mundo, lux in mundum adueniebat, ſicut Ioannes in epiſtola ſua dicit: Quia tenebrę tranſierunt, & lumen verumetiam lucet.De quo lumine iterum in euangelio dicit:Fuit lumẽ verum,quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Conceptus eſt ergo dominus noſter octauo Calendas Aprilis,menſe Martio,qui eſt dies Paſchæ,paſsionis domini & conceptionis eius,In qua enim die conceptus eſt, in eadem & paſſus eſt. Et ideo dominus in Exodo ad Moſen præceptum ſacramenti tradens dicit, Non occidas ſuper azyma ſanguinem immolatorum meorum.Et immolationis die ſolennis Paſchæ initia creaturæ tuæ inferes in domum dei tui.Non occides,inquit, agnum in lacte matris ſuæ. Hæc ſignificantia ſunt agni immacula-

Coloſ.1.c
Exo.12.a
Luc.1.e
1.Ioã.2.b
Ioan.1.a
Exo.23.c

ti,qui ſacrificium deo offerri habebat, quod in primo Paſcha conceptionis ſuæ in vtero matris non eum oportuiſſet occidi. Et ideo Ioſeph ſciens prægnantem eſſe Mariam, ne tanquam ſtuprata aut adulterata lapidibus interficeretur,clàm eam dimittere voluit:vt verò non occideretur agnus immaculatus in lacte matris ſuæ: ſed inter hæc aſcendit, inquit, Maria ad Elizabeth viſitare eam poſt menſem ſextum conceptionis eius. Tunc & Ioannes inſpiratus eſt, & fecit ibi Maria cum Elizabeth menſes alios tres.Et ſic expletis nouem menſibus,in menſe decimo peperit Ioannem octauo Calendas Iulias, qui eſt nonus menſis à Septembræ, & quartus à Martio inchoationis anni, De quo propheta Zacharias dixerat, ieiunium quartum eſſe domui Iuda in lætitiam & gaudium. Denique & gauiſi ſunt, qui interfuerant partui huic. Sed quare Propheta de ieiunio quarto dixit, & non menſe? Quia ieiunium erat à malis rebus, id quod naſci habebat. Nam Moyſes manifeſte declarauit menſes: Sed cum dicat initium menſis frumentariæ,tunc ergo repertum eſt eſſe primum ſolſtitium mundi, quando Ioannes natus eſt, quem diem lampadem appellant. Lampas enim erat luminis Chriſti,à quo lumen acceperat,cum eſſet adhuc in vtero matris. Quàdo ſalutat Elizabeth Mariam, exultauit in vtero matris infans: ex ipſo igitur dies minoratur & nox creſcit. Ioannes enim in die pœnitentię conceptus eſt. Cúmque ab Adam ſecundum legem carnalem agerentur:quæ enim carnaliter geruntur, nõ talibus: Quia caro concupiſcit aduerſus ſpiritum,& ſpiritus aduerſus carnem. Et ideo lux minorabitur in illis. Nam Chriſtus vero, qui in natiuitate Ioannis iam trium menſium incorruptę vuluæ fuerat conceptus, ſupererat ei, vt & ipſe ſecundum humanam natiuitatem ſuppleret menſes nouem, alij menſes ſex, qui nunc ex octauo Calendas Iulias,in octauo Calendas Ianuarias ſunt menſes ſex. Quibus ſuppletis nouem menſibus, initiante decimo Chriſtus mundo natus eſt quando primacenſio capitalis humani generis facta eſt proconſulatum in Syria agente Cyrino, id eſt,domino: veniebat enim dominus orbis terrarum, qui de capite noſtro cenſeret. Et ideo ſancti viri reges & patres, Sabba venerunt ipſi Magi, inuitante ſtella fulgoris, memores ſcripturæ:quæ dicit: Orietur ſtella de Iacob, &

Zac.8.d *Luc.1.d* *Cala.5.d*

ſurgent

ſurgent principes de Iſraël. Venientes in terram Iſraël, id *Nu.24.c*
eſt in Iudæam deducti ab ſtella lucis, in ciuitatem Hieruſa- *& Mala.*
lem requirentes regem ſuum. Quem inuentum in hoſpi- *4.a*
tio itineris, id eſt, in ſtabulo præſepio collocatum & pan-
nis obuolutum, quæ fuerunt peccata carnis noſtræ, cui pro
tributo capitis ſui in ſacramenti myſterio obtulerunt, au-
rum, thus, & myrrham. Aurum etenim ſignificat corpus
immaculatum, quod igne probatum nihil deperit. Hi ſunt
de quibus in Apocalypſi dictum eſt: Qui veſtem ſuam nõ *Matt.2.b*
inquinauerunt, id eſt, qui carnem ſuam inuiolatam cuſto- *Apoc.3.a*
dierunt. Et ideo cum agno ambulant. Nam thus ſignifi-
cat orationes ſanctorum. Nam myrrha corporis eſt con-
ditura, quæ ſunt operum bonorum geſta, quæ in poſtre-
mo corpus, & animam hominis cuſtodiunt. Dicitur enim
in Apocalypſi: Nam opera eorum comitabuntur eos. Sed *Apo.14.a*
nunc fratres dilectiſſimi, inter hæc intuendæ ſunt tempo-
rum qualitates, & geſta morum, & primum à perfidia Iu-
dæorum, qui ſemper in deum, & in Moſen contumaces ex-
titerunt, qui eum à deo ſecundum Moſen initium anni
menſem Martium acceperunt: illi dictum prauitatis, ſiue
ſuperbiæ exercentes, menſem Septembrem ipſum nouum
annum nuncupant, quo & menſe magiſtratus ſibi deſi-
gnant, quos Archontas vocant. In illa ſolennitate ſceno-
pegiæ ſiue intellitidem, in quo Ioannes conceptus eſt, quã-
do & lucernas quidem multas accendunt. Quod & ipſum
Abrahæ ſignificant eius conceptionis fuiſſe diem. De quo
dominus dixit, Ille erat lucerna ardens, & lucens, & vos *Ioan.5.f*
voluiſtis ad præſens in lumine eius exhilarari. Sic & vox
puerorum frequens auditur dicentium eſſe lucrum & gau-
dium. Quod quidem maximum lucrum eſt, & vitæ inuen-
tio, de qua conſulentes ipſum Ioannem milites, & publica-
ni quærebant, quid agentes poſſent vitam conſequi. Qui-
bus ille inſinuans viam veritatis, militibus quidem dice-
bat: Neminem concuſſeritis, neque calumniaueritis, ſed *Luca.1.e*
contenti eſtote ſtipendiis veſtris. Similiter & publicanos
hortabatur, ne quicquam amplius exigerent, quàm quod
eis præceptum erat exire. Erat autem & gaudium his ip-
ſe Ioannes, qui naſci habebat, qui nobis Chriſtum inſinua-
turus eſſet, de quo Angelus Zachariæ patri eius dixerat:
Erit tibi gaudium & hilaritas, & multi in natiuitate eius *Ibidẽ.1.b*

gaudebunt. Sed & tempus eſt autumni quando Ioannes concipitur. Quo tempore ager ſulcis iam proſcinditur, & ſemini venturo iam præparatur. In quo menſe veteres coloni nouis cultoribus cedunt, ceſſantibus ſcilicet priſtinis tabulis conſcriptionis, quæ veteris legis fractæ tabulæ, noua lex nouis cultoribus traditur. De qua per Hieremiam dominus dicit: Dabo eis illam legem ſpiritalem, qualem non dedi patribus eorum, cum eos deducerem de terra Aegypti. Illi enim quibus ante vineæ cultura tradita fuerat, qui penſiones debitas ſuis temporibus non exoluerunt, qui inſuper miſſos ad ſe ſeruos varie vexauerunt, quoſdam cædentes, quoſdam vero lapidantes, inſuper miſſum à patre filium, & ipſum agnitum eſſe hæredem patris, exiſtimantes ſe hæreditatem patrisfamiliâs eruere, apprehenſum filium eius iniuriis turpiſsimis actum occiderunt. Quare habuit paterfamiliâs neceſſe malos malè perdere & in locum eorum alios cultores ſubſtituere, qui penſiones debitas ſuis temporibus perſoluant. Ex Sion, inquit, exiet lex, & verbum dei ab Hieruſalem: & ipſe conuertet populum multum, & concident gladios ſuos in aratra & lanceas ſuas in falces, vt omnis iam bellicæ vitæ vſus neceſſario conuerteretur. Sed & ſine dubio manifeſtatur ſacramenti myſterium, quod dicit Propheta: Concidant gladios ſuos in aratra. Cum gladij materies ferrum ſit, & aratri lignum: quomodo poteſt ferrum in lignum conuerti? Quare non potius dixit, Et concident gladios in vomeres? Sed quia per lignum vita vobis data eſt, ideo iam ceſſante priſtino bello, nobis ligni mentio fit per aratrum, per quod ſpina & tribuli auulſi de cordibus noſtris. Terra eſt ipſe homo, ſemē ſermonem dei percipiet, vt quidam fructum trigeſimum, alij ſexageſimum, alij centeſimum, Nunc poſt hoc equinoctiū, quod eſt autumni temporis, reſpiciet nos & mēſis Martius verni temporis, in quo eſt & lucidius æquinoctium iocundius omnibus qui pigris, & ſomniculoſis ſomnum oculis deſiſtit, dicente ſcriptura: Quouſque piger dormis? quandiu manibus pectus amplecteris? Surge, & attingis Chriſtū dominum. In quo iam nautica vox ſecura maria fretat, patefacto rubro mari, quod clauſerat Pharao, cum magno mugitu doloris ſubmerſus cum ſuo exercitu. Ex quo liberatus Moyſes cum ſuis ſuauiter hoſtibus cæſis celeumabat, & pro voto

Margin notes: *Hie.31.c.f* — *Mat.21.d* — *Iohel.3.c* — *Iohel.3.c* — *Prou. 6.b* — *Exo.15.c*

& pro voto populum monebat, dicens: In mente habetote *Exo.15.a*
hunc diem, quo liberati eſtis de domo ſeruitutis, qui nec-
dum liberati ſunt, quia denuo eos inuaſerant opera pecca-
ti, ac ſeruitus Aegypti. Et ideo dominus dicebat eis: Et cum *Ioan.8.c*
vos filius liberauit, tunc vere liberi eritis. Iam ſpe ruſtice
gaudes, iam arborum opaca, amiſſa folia, quæ dempſerat
Adam ad tegumentum pudoris reparas alia. Quia prodiet, *Eſa. 11.a*
inquit virga de radice Ieſſe, & flos ex illa virga apparebit.
Iam conſummatio eſt operum ruricolarum, ipſa omnis lex
ſeruitutis carnis ceſſat. Quid dicit dominus in Exodo? Ex *Exo.23.b*
die ſolenni menſis primitiuorum cõſummabis omnia ope-
ra tua, quæcũque ſeueris in agro tuo. Poſita enim ſeruitio-
rum lege carnis operata eſt vſque ad Chriſtum, ſed myſte-
ria diaboli terris, & horribilibus indumentis pœnam ſuam
luentes, oſtentantes vincti catenis. Ex ipſis fuit vnus ille qui
in monumẽtis dormiebat, quia iam naſcebatur qui eos vin-
ceret. Et iucundus aër per cuius æſtum improba caro laſſa-
tur, ſed & glacie frigida cutis horreſcit. Nam & quorum
vox auditur dicẽtium: Exite pueri in campum menſe Mar-
tio. Hæc vox vulgaris eſſe exiſtimatur, ſed potius rationa-
bilis eſt. Credimus enim in eodem tempore prouocatum
eſſe Abel à Cain exire in cãpum in quo occiſus eſt. Et ideo
menſe Martio octo dies paſtores contingent. Sed ſcriptum *Gene. 4. b*
eſt, Exiuit ſermo, & ſtetit in campo. Tunc enim exiit ſer-
mo in campo, id eſt, in hoc ſeculo, quando ſuſceptum Ma-
ria per fidem concepit dominum noſtrum Chriſtum. Sed
& alios audiui dicentes: Martius in campo, & aliquando
poſt focum, Martius. Equidem in campo factus eſt, quando
Gabriel angelus in hoc mundo Mariæ ſermonem intulit,
Chriſtum inde ſeculo naſciturum. Rurſus & Martius fuit
poſt focum, quando dominus ipſe menſe Martio ad iudi-
cium ductus eſt. Et Petrus ſtans poſt focum calefaciebatur. *Mar. 14.f*
Quia enim die conceptus eſt dominus, eadem die & paſſus *& Ioan.*
eſt. Eadem ipſa dies cœna pura fuit, in qua & luna quarta *18.c*
decima occurrit. Conceptus eſt enim menſe Martio octa-
uo calendarum Aprilium die, luna quintadecima fuit, mo-
mentiſſime propter horam paſsionis ſuæ ſuſtinebat. Vnde
die feſto ſcenopegiæ dixerat: Vos aſcendite ad diem feſtum
hunc, ego autem non aſcendam, quia meum tempus non- *Ioan.7.a*
dum aduenit. Nouerat autem menſis ſolennitatem, in quo

Ioannes conceptus eſt. Nam ſuum tempus conceptionis, & paſsionis ſuſtinebat, quem recognoſcens dixit: Venit hora vt clarificetur filius hominis. Sed nũc dilectiſsimi poſt duo æquinoctia, quæ ſunt duæ conceptiones intendenda ſunt & duo ſolſtitia, in quibus duæ natiuitates cõtinentur: vnam quidem diximus Ioãnis eſſe menſe Iulio, id eſt, octauo Calendas Iulias, quam lampadem appellant, quo tempore meſsis tritici cæditur. Oſtenditur quod & Ioannes, qui eo tempore natus eſt, & ipſe velut meſsis decollatus eſt. Qui dicebat de domino: Cuius in manibus ſuis ventilabrum permundabit aream ſuam, frumentum recondet in horreis: paleas autem comburet igni inextinguibili. Circuncifus eſt igitur Ioannes Calendas Iulias, id eſt octaua die, quando migratio fit, vt oſtenderetur, quia is qui ſecundum legem & prophetiam conceptus erat, de quo dictum eſt: Lex & prophetæ à Iudæis migrabunt. Sed & dominus naſcitur in menſe Decembri, hyemis tempore octauo Calendas Ianuarias, quando oliuæ maturæ præmuntur, vt vnctio, id eſt chriſma naſcatur, quo ſeges ab herbis extraneis ſeritur. Cum agni balantes naſcuntur, vineæ falcibus ſarmenta amputantur, vt muſtum ſuauitudinis afferant, ex quo inebriati ſunt Apoſtoli ſancto ſpiritu: Quia ego ſum, inquit, vitis: &, pater meus agricola eſt. Omne igitur ſarmentum in me non afferens fructum, excidetur, & in ignem mittetur, Sed & inuicti natalem appellant. Quis vtique tam inuictus, niſi dominus noſter? qui mortem ſubactam deuicit: vel quod dicans Solis eſſe natalem, ipſe eſt Sol iuſtitię, de quo Malachias propheta dixit: Orietur vobis timentibus nomen ipſius Sol iuſtitiæ, & ſanitas eſt in pennis eius. Qui & ipſe circuncifus eſt, ſecundum teſtamentum dei, quod diſpoſuerat ad Abraham octaua die, id eſt Calendas Ianuarias, in quo & ipſa migratio fit. Migrauerat enim gratia & veritas à Iudæis: Quia lex per Moſen data eſt: nam gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt: In Chriſto Ieſu domino, qui viuit & regnat cum patre & ſpiritu ſancto per immortalia ſecula ſeculorum, Amen.

Ibid. 12.d *Matt. 3.c & Lu. 3.d* *Mat. 11.b* *Ioan. 15.a* *Mal. 4.a*

DE NA-

DE NATIVITATE

Domini, Homilia.

ET reclinauit eum in præſepio, quia nō erat ei locus in diuerſorio. Et reclinauit eum mater, Ioſeph autem non audebat eum attingere, quem ſciebat de ſe non eſſe generatum: mirabatur, gaudebat natū, & natum nō audebat attingere. Et reclinauit eū in præſepio: Quare in præſepio? Vt compleretur vaticiniū Eſaiæ prophetæ: Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepium domini ſui. Scriptum eſt in alio loco: Homines & iumenta ſaluos facies domine. Si homo es, panem comede: ſi animal es, ad præſepe accede. Quia non erat ei locus in diuerſorio. Omnia enim iudicia infidelitas repleuerat. Nō inuenit locum in ſancta ſanctorum, qui auro, gemmis, ſerico, & argento fulgebat: & tamen non naſcitur inter aurum & diuitias, ſed in ſtercore naſcitur, hoc eſt, in ſtabulo. Vbicunque enim ſtabulum, ibi & ſtercus eſt, vbi erāt ſpurcitiora peccata noſtra. Propterea in ſtercore naſcitur, vt eos qui ſunt de ſtercore, ſubleuet. Leuans de ſtercore inopem. In ſtercore naſcitur, vbi & Iob & ſedebat, & poſtea coronatus eſt. Quia non erat ei locus in diuerſorio. Quicunque pauper eſt, accipiet conſolationem, Ioſeph & Maria mater domini non habebant ſeruulum, non ancillam, de Galilæa, de Nazareth ſoli veniunt, non habebant iumentum: ipſi ſunt domini & famuli. Rem nouam, ingrediuntur in diuerſorium, non ingrediuntur in ciuitatem: paupertas enim timida, inter diuites non audebat accedere. Videte magnitudinem paupertatis, in diuerſorium vadunt: non dixit quod erat in via, ſed in diuerticulo erat extra in via, hoc eſt, non in via ſed extra viam. Non in via legis, ſed in diuerticulo euangelij, & tamen in ipſo diuerticulo erant. Alibi nullus locus vacabat ad natiuitatem ſaluatoris, niſi præſepe, præſepe ad quod iumenta & aſini ligabātur. O ſi mihi liceret videre illud præſepe, in quo dominus iacuit. Nunc nos Chriſtiani quaſi pro honore tulimus luteum, & poſuimus argēteum: ſed mihi precioſius illud eſt quod ablatum eſt: argentum & aurum meretur Gentilitas: Chriſtiana fides meretur

Marginal notes: *Luc.2.b* — *Eſa.1.a* — *Pſal.35.b* — *Pſa.112.a*

luteum illud præſepe. Qui in iſto præſepi natus eſt, aurum condemnat & argentum. Non condemno eos, qui honoris cauſa fecerunt: neque enim illos condemno, qui in templo fecerunt vaſa aurea, ſed admiror dominum, qui creator eſt mundi, non inter aurum & argentum, ſed in luto naſcitur. *Et paſtores erant in regione eadem vigilantes.* Non inueniūt Chriſtum, niſi vigilantes: paſtorum eſt vigilare. Non inuenitur Chriſtus, niſi vigilantibus paſtoribus. Vnde dicit & ſponſa: Ego dormio, & cor meum vigilat: &, Non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël. Paſtores erant in regione eadem. Herodes erat, pontifices erant, Phariſæi erant, illis dormientibus Chriſtus in eremo inuenitur. *Vigilantes paſtores, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuū.* Cuſtodiebant enim gregem, ne dum dormiunt, lupus irrumperet: & ideo multum vigilabant, quia inſidiæ beſtiarum ſatis imminebant gregi. Vigilabāt, quaſi ſuper gregē, ſed non poterant conſeruare: propterea deprecabantur, vt dominus veniat, & ſeruet gregem ſuum. *Ecce angelus domini ſtetit iuxta illos.* Digni erant, vt veniret ad illos angelus, qui ſic vigilabāt. *Et claritas dei circūfulſit illos, & timuerunt.* Humanus timor maiorem viſionem aſpicere non poteſt. Denique quia timore fuerūt perterriti, propterea emplaſtrū quaſi vulneribus datur, & ſanatur, & dicitur: *Noli te timere* Non enim poteſtis audire quæ dico, niſi timor receſſerit. *Natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus dominus in ciuitate Dauid.* Multa ſunt quæ dicūtur. Cum illi vtique mirarentur, *Subito facta eſt cum angelo multitudo militiæ cœleſtis laudantium dominum, & dicentium.* Quoniam vnus dixerat natiuitatem domini, ne vnus angelus teſtis videretur, propterea omnis exercitus ſonat, & dicit: *Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Si quotidie in cœlo ruinæ fiunt, quomodo in cœlo gloria eſt, & in terra pax poſcitur? Videte quid dicitur, in cœlis gloria, vbi nulla diſſenſio eſt: in terra pax, vbi bella quotidie: in terra pax: in quibus pax? in hominibus. Et quare Gentiles pacem non habent? quare Iudæi pacem non habent? Ideo adiecit: Pax in hominibus bonæ voluntatis, hoc eſt, qui ſuſcipiunt natum Chriſtum. *Dixerunt vtique paſtores: Transeamus vſque Bethlehē. Dimittamus deſertū templum, & trāſeamus vſque ad Bethlehem: & videamus verbum quod factū eſt.*

Canti.5.a *Pſal.120.a.*

Verè

Vere quaſi vigilantes non dixerunt, videamus puerum, videamus quid dicitur: ſed, videamus verbum, quod factum eſt. In principio erat verbum: & verbũ caro factum. Et verbum, quod ſemper fuit, videamus, quomodo pro nobis factum eſt: & videamus hoc verbum, quod factum eſt, quod fecit dominus, & oſtendit nobis. Verbum hoc ipſum, ſi fecit, ſiquidem hoc ipſum verbum dominus eſt. Videamus igitur quomodo hoc ipſum verbum, hoc eſt, dominus ipſe fecerit, & oſtenderit nobis carnem ſuam. Quod enim videre non poteramus, dum erat verbum, videamus carnem: quia caro eſt, videamus quomodo verbum caro factum eſt. *Et venerunt feſtinantes.* Ardor enim animi, & deſideriũ vincebant. Pedes non poterant tantum currere, quantum mens cupiebat aſpicere. Et venerunt feſtinantes, quia tanto ardore currebant: propterea inueniunt, quem quærebant. Videamus quid inueniunt. *Mariam & Ioſeph.* Si vere vxor erat, vtique iniuriæ erat dicere. Inuenerunt vxorem, inuenerunt maritum: nunc verò primùm fœminam ponunt, poſtea virum. Et quid dicit, Inuenerunt Mariam & Ioſeph? Inuenerunt Mariam matrem, inuenerũt Ioſeph nutricium, & infantem poſitum in præſepio. *Videntes cognouerunt de verbo, quod dictum erat illis de puero. Maria autem cõſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.* Quid vult hoc, quod dicit, conferens? Debuit dicere, ponens in corde ſuo: debuit dicere, conſiderabat in corde ſuo, & notabat ſibi. Aliquid dicit, conferens in corde ſuo. Quoniam ſancta erat, & ſanctas ſcripturas legerat, & ſciebat prophetas, recordabatur quod angelus Gabriel ſibi dixerat illa quæ dicta ſunt in prophetis. Cum his videbat conferens in corde ſuo, ſi ſtaret: *Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit te, propterea quod naſcetur de te ſanctũ, vocabitur filius dei.* Hoc Gabriel dixerat, prædixerat Eſaias: Ecce virgo cõcipiet, & pariet. Hoc legerat, illud audierat. Videbat iacentem puerum, videbat in præſepi puerum vagientem, iacentem dei filium, ſuum filium, vnum filium, videbat iacẽtem, & conferebat quæ audierat, quæque legerat, cùm his quæ videbat. Quia illa conferebat in corde ſuo, & nos tractemus in corde noſtro, quod hodierna die Chriſtus naſcitur. Alij putant quod in Epiphaniis naſcitur, non damnemus aliorum opinionem, noſtram ſequamur doctrinam. Vnuſ-

Ioã. 1. a. b

Eſa. 7. c

EE

quiſque in ſuo ſenſu abundat, Et forſitan reuelabit vnicuique dominus. Et illi qui tunc dicũt naſci ſaluatorem, & nos qui hodie dicimus naſci, vnum dominum colimus, vnum infantulum ſuſcipimus. Sed videamus, quia magis rationabilius ratio noſtra non reprehendit alios, ſed nos probat: non ſunt noſtra quæ loquimur, maiorum ſententia eſt, vniuerſus mundus contra huius prouinciæ opinionem loquitur. Dicat aliquis: Hic Chriſtus natus eſt, ergo magis illi ſciunt, qui longe, quàm iſti qui prope ſunt. Vobis qui dixerunt? Qui ſunt in iſta prouincia, vtique Apoſtoli Petrus & Paulus, & cæteri Apoſtoli. Vos eieciſtis, nos ſuſcepimus. Petrus qui hic fuit cum Ioanne, qui hic fuit cum Iacobo, nos in occidente docuit: & veſtri igitur, & noſtri Apoſtoli magiſtri ſunt. Dico & aliud: Iudæi eo tempore regnabant in
Acto. 8.*a* Iudæa. Denique ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum. Et facta eſt perſecutio magna in illo tempore, & diſsipati ſunt
Ibid. 13.*a* credentes. Et iterum: In Cyprum venerunt Antiochiam: totum orbem penetrarunt, qui de Iudæis expulſi fuerant. Quomodo ergo & Iudæi regnabant poſt aſcenſionem domini quadraginta duobus annis? alibi pax erat, hic bellum erat. Magis itaque traditio ibi debuit ſeruari, quàm hic vbi diſcordia: deinde poſt quadraginta duos annos venit Veſpaſianus & Titus, ſubuerſa Hieroſolyma atque deſtructa, omnes qui Iudæi fuerant & Chriſtiani penitus eiecerunt deinde poſt annos multos vſque ad Adrianum ſolitudo manſit. In iſta prouincia nullus Iudæorum nullus Chriſtianorum erat. Venit Adrianus, & quoniam rurſus in Galilęa rebellarunt Iudęi, reliquias ipſius ciuitatis deſolauit, legem tunc dedit, vt nullus Iudæorum Hieroſolymis accederet: Et in iſtam ciuitatem de diuerſis prouinciis adduxit neotericos. Denique dicebatur Adrianus Helius, Adrianus nomine ergo ſuo, quoniam Hieroſolymam ſubuerterat. Heliam nuncupauit. Hoc totũ quare dico? Quia nobis dicunt: Hic Apoſtoli fuerant, hic traditio fuit: nos ergo dicimus, quia hodie Chriſtus natus eſt, in Epiphaniis renatus eſt. Vos ſtruite nobis generationem, & regenerationem, vos qui dicitis in Epiphaniis natum. Quando ergo accepit baptiſmum, niſi verum euentum dicitis, vt in eadem die & natus ſit & renatus? Prædicationi noſtræ etiam creatura conſentit mundus, ipſe teſtis voci noſtræ. Vſque ad hanc diem

tenebræ

tenebræ creſcunt, ab hac die decreſcunt tenebræ: lux creſcit, decreſcunt tenebræ: creſcit dies, decreſcit nox: errorem veritas ſubit, hodie nobis Sol iuſtitiæ naſcitur. Simúlque & aliud conſiderare, inter dominum & Ioannem Baptiſtam ſex menſes ſunt? ſi conſideretis natiuitatem Ioannis, & hác diem, videbitis ſex menſes tantum habuiſſe. Quoniam verò multa diximus, & infantem vagientem in præſepi audiuimus, & adorauimus vſque hodie adoremus illum. Tollamus illum in brachiis noſtris, adoremus illum dei filium. Deus magnus qui tanto tempore tonauit in cœlo, & non ſaluauit: vagiit & ſaluauit. Hoc totum quare dixi? Quoniã nunquam ſaluat ſuperbia, ſed ſaluat humilitas. Dei filius in cœlo erat, & non adorabatur: in terram deſcendit, & adoratur. habebat ſub ſe ſolem, & lunam, & angelos, & non adorabatur: in terra naſcitur homo perfectus, homo totus, vt ſanaret totum orbem. Quicquid non aſſumpſit ex homine non ſaluauit: ſi autem aſſumpſit carnem, & animam non aſſumpſit, nõ ſaluauit, Saluauit ergo quod minus eſt, & quod maius eſt, non ſaluauit? ſi enim dicunt, ſaluauit & animam quam aſſumpſit: ſicut maior eſt anima corpore, ſic ipſius animæ principale ſenſus eſt: ſi autem ſenſum non ſaluauit, animam, quod minus, ſaluauit. Sed dicis propterea non aſſumpſit humanum ſenſum, ne vitia humana haberet in corde, hoc eſt cogitationes malas. Si ergo ipſe non potuit vincere, quod fecit: mihi indignatur, quod non poſſum vincere, quod ipſe debuit? Obliti ſumus propoſitum noſtrum plus diximus, quàm cogitaueramus, aliud mens diſputauit, ad aliud lingua prolapſa eſt. Præparemus igitur aures noſtras põtifici, & quicquid à nobis minus dictum eſt, intentis auribus audiamus benedicentes dominũ, cui ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

SERMO DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI, DE eo qui incidit in latrones.

Lucæ.10.c NVNC *dixit dominus ſimilitudinem iſtam ad eos: Homo quidam deſcendens ab Hieruſalem in Hiericho, incidit in latrones, qui & ſpoliauerunt eum, & cædem illi intulerunt, & ſemiuiuum reliquerunt, &c.* Primum hominis iſtius ſtatum intellige qui inermis ac deſtitutus in latrones inciderit, quique improuidens incautúſque eam viam elegerit, qua euadere prædonum manus nequiuerit. Non enim poſſet inermis armatos, improuidus peſsimos, incautus nociuos effugere (quippe cum malitia ſemper armata ſit dolis, crudelitate ſepta, munita fallacia, & ad nocendi ſæuitiam præparata) cum improuidus nec vnquam poſsit obſiſtere, nec eius iacula declinare. Eſt igitur iſte homo, quem diximus. Adam protoplaſtus: cuius figuram in iſto loco poſuit dominus, in quem nocendi fallaciam in exordio mundi ſerpens operatus eſt diabolus, in quem fallendi virus exercuit, & malitiæ ſuæ perniciem dedicauit. Hunc itaque immortalitate nudatum, & cœleſti dignitate priuatum, ſpoliandum tradidit ſuis: vt quem latro ipſe nudauerat, latronibus, id eſt, apoſtaticis angelis ſpoliandum penitus tradidiſſet: & quem gladio tranſgreſsionis ipſe transfixerat, vulnerandum ſuis & pene exanimé latro ipſe latronibus ſociis commendauerat, inuadendum. Hic itaque homo, id eſt, Adam iacebat deſtitutus ſalutis auxilio: iacebat confoſſus vulneribus delictorum, & ſqualenti corpore, fluentique tabo cruentus & marcens, vix exiguam partem animæ ſpirituſque trahebat. Cui nec ſacerdos Aaron tranſiens ſacrificio potuit profuiſſe: nec eius frater Moſes Leuita per legem potuit ſubuenire. Samaritanus autem quidem tranſiens ſolus,
Ioan.8.f diſsimulare non potuit, quia propter eum à deo patre miſſus aduenit. Hic eſt Samaritanus dominus Chriſtus, cui hoc nomen ſceleratus Iudæorum impoſuit populus. Hic, inquam, dominus iacentem vulneratumque acceſsit, vi-

num

num oleumque vulneribus infudit, vinum, inquam: id eſt, ſanguinem paſsionis & oleum chariſmatis, quibus & delictorum vulnera curantur, & ſanctificationis tutela præſtatur, vt indulgentia daretur per ſanguinem, ſanctificatio conferretur per chriſmatis vnctionem. Iam teguntur vulnera, quæ fuerant ante denudata. Iam à cœleſti medico confoſſa loca ligantur: vt intra ſemetipſa retinentia medicinam, operante medicamine priſtinæ ſanitati reddantur. Infuſo itaque vino & oleo, ligatiſque vulneribus impoſuit, inquit, eum ſuper iumentum ſuum, id eſt, corpori ſuo eum impoſuit: quia Adam protoplaſtum (vt omnibus notum eſt) Chriſtus ipſe portauit. Mox enim ad ſtabulum adduxit, atque illum ſtabulario commendauit. Stabulum, eccleſiam accipimus, ſtabulareum, epiſcopum confirmamus. Eſt, inquam ſtabulum, eccleſia, quæ itinere mundi laſſatos, & peccatorum ſarcinis defeſſos ſuſcipit venientes: vbi poſt æſtuantis animi pernicioſos ardores, & ſqualentis vitæ deſperata ſolatia, refrigeria blanda & auræ delectabiles ſentiuntur: vbi depoſito onere peccatorum, viator laſſus reficitur, & refectus ſalubri paſcua reparatur: vbi ſtabularius ſalubres exhibet cibos, & defeſsis viatoribus vtiles tribuit potus: vbi nec flagrantis Solis moleſtus ardor ſentitur, nec hyemis importunum frigus metuitur, ſed aut temperies verna blanditur, aut ſpirans autumnitas reficiendis hoſpitibus procuratur. Totum enim quicquid contrarium, nocens & malum eſt, foris eſt: quia intra ſtabulum, requies omnis ſalubritaſque incluſa eſt. Vt enim extra ſtabulum latrones peſsimi, prædoneſque horrendi, & lupi graues, & immanes beluæ deuorandis miſeris inuadendiſque graſſantur: intra ſtabulum innocens agnorum copia & ouium multiplex innocentia commoratur. Vbi ſi forte aut beſtia nocens: aut lupus latens ſub velamen ouium eſſe detegitur: extra ſtabulum confeſtim abiectis cum ſui ſimilibus, publicatus abiicitur, & abiectus extra ſtabuli tegmina religatur. Ad hoc ergo ſtabulum adduxit Samaritanus hominem à latronibus vulneratum, atque eum ſtabulario commendans protulit duos denarios, dicens: Attende, inquit, illi: & ſi quid plus erogaueris, reuerſus cum fuero: ego tibi reſtituo. Duo itaque denarij, duo legis teſtamenta ſunt, id eſt, vetus & nouum, lex & Euangelium. Alterum per Moyſen

in præteritum datum, alterum per Chriſtum in Euangelio conſignatum. Hi ſunt igitur duos denarij, quos ſtabularius acceptos ſemper debeat erogare. Hi ſunt, inquam, per quos confirmantur ſani, & eriguntur lapſi: curantur ægroti, & ſanantur per medicum vulnerati. Quos ita ſtabularius apud ſe non debeat occultare, vt prolatos qui audierit, non debeat recuſare. Vt enim erogare iuſſus eſt, qui accepit: ita libenter ſumere debet, qui ſanari promeruit. Attende, inquit, dominus: illi: & ſi quid plus erogaueris, reuerſus cum fuero, ego tibi reſtituo. Videamus igitur quid à duobus denariis, id eſt, à duobus teſtamentis eccleſiæ rector plus poſsit impendere, quid amplius poſsit in dei populum erogare, in quo ſe ei dominus promiſit debitorem exiſtere. Nam cum addi ad duo teſtamenta nihil poſsit, nec quicquam augmenti detrimentíve lex ſancta ſuſcipiat: quid eſt ergo: quod poſsit plus erogare rector, quàm accipit, niſi illud quòd eſt proprij officij, in quo debet eniti, vt credita eroget, accepta diſpenſet, aperiat obſcura, reuelet occulta, inuoluta pandat, quæſtiones in lucem deducat, inſiſtat fortiter, perſeueret inſtanter? Meminerit ſe ſpeculatorem eſſe cunctorum, vt ouibus paſcuas ſalubres tribuat, agnis puri fontis vndas exhibeat extermine ab ouibus lupos, ab agnis, nociuas beſtias excludat, vulneratos curet, errantes reuocet, ignaros inſtruat, erigat lapſos, generaliter omnes, ſpecialiter ſingulos doceat, ſuæ vitæ prouocet vniuerſos exemplo. Sit eius doctrina duplex, vt verbis facta conueniant, actus doctrinę reſpondeant, in nullo ſit minor, qui cunctis eſt potior. Chariſmatibus fulgeat, ſplendeſcat officiis. Sit cum authoritate humilis, cum humilitate ſublimis. Nec ideo ſit melior, quia maior: ſed ideo maior, quia melior. Multiplicet populos, & eos docendo meliores faciat, quàm accepit. Sic fit, vt dum hominibus feruentius inſiſtit, dominum ſibi conſtituat debitorem. Sed iam vt ſtabulum in eccleſiæ nomen conuertam, & de figura proprietatem iam faciam, ad te quiſquis es ô Chriſtianæ conuertor, qui ſanitatem iactas, & te vulneratũ fuiſſe diſsimulas: quia integritate gaudes, & te ægrotũ fuiſſe non mœres: qui te deſtitutum iacuiſſe non reſpicis, ſed erectum in eccleſia gloriaris. Ama Chriſtum, qui te à prædonibus liberauit: dilige dominum, qui te proſtratum iacentémque

centémque erexit, Dilige, inquam, dominum, qui te in eccleſiæ ſtabulum per ſemetipſum inuexit, qui rectori ſtabulario commeddauit: qui duos denarios, hoc eſt legem & euangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam dominum, qui tibi dicit: Ecce ſanus es, iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Erogari tibi ſummam legis & euangelij libenter amplectere: impendi propter te duorum denariorum quantitatem deuotione auida ſuſcipe, Dominica ſumma tui cauſa depoſita, in lucra tuæ ſalutis proficiat: ſors propter te credita, vſuris cumulata conſiſtat. Dominus enim charam tuam ſalutem habet: qui propter te in ſeculum venit, & te à nephandis latronibus liberauit. Nec diffile eſt iam curato dare præmia, cui difficile non fuit curando tribuere medicinam: per Chriſtum dominum noſtrum, Amen. *Ioan.5.e* *Ibidem.*

DE PATRE ET DVO-

bus filiis, Homilia.

OMNIVM quidem de ſcripturis quæſtionum abſolutio, illi ſoli ita vt eſt, nota eſt, qui dixit: Ego ſum veritas. Nos autem oportet pia voluntate, & in ſenſu ſpiritali ad inquiſitionem diuinarum ſcripturarum accedere: ſcientes quod ſi aliquid vere inuenerimus, & in hoc ipſo inquirendi ſtudio repleuerimus, bonum deſiderium mentis attentæ deo, intra fines beatitudinis eius erimus. De qua dicitur: Beatus impleuit deſiderium ſuum. Qualis autem ſit huius concupiſcentiæ ſpecies. adictio beatitudinis facile declarat, audire volétibus, id eſt, prudéter audientibus. Quod ſi non potuerimus ad plenam veritatis ipſius intelligentiam peruenire, nec ſic tamen longè erimus ab illa beatitudine, quam capiunt qui implent deſiderium ſuum. Neque enim ſi non ceperimus id munus, cuius præſtandi poteſtas in alterius manu poſita eſt, reprehenſionem ſuſtinebimus, ſed ſi in his quæ agere præcipimur pareamus præmium laudis iuſte adipiſcimur: quomodo ergo omnimodis demonſtratum eſt, non ſolum nullius periculi, ſed & plurimæ vtilitatis eſſe ſcrutari diuinas ſcripturas: quæramus illã euangelij parabolam, quæ eſt de patre & duobus filiis. Nam huius *Luc.15.e* *Ioã.14.a* *Pſalmo. 126.a* *Nempe. Luc.15,*

rei cauſa & de oue,& de muliere comparatiões nobis contexto ordine ſupra recitatæ ſunt. Quæritur ergo, quis iſte ſit ſenior frater,qui ex dimidio datã ſibi paternæ ſubſtãtiæ portionem cuſtodiuit, & inſeparabilem à patre ſuo vitam agere dilexit? Quis verò iunior,qui accepta ſimiliter ex dimidio patris ſubſtantia peregre profectus ſit in lõginquam regionem, & profligatis illic omnibus patris ſuæ facultatibus ad inopiam redactus, porcos alienos paſcere coactus ſit? Sed & qualitatem pœnitentiæ eius non omittamus, & ędificari patris promptam remiſsionẽ, modeſtámque pietatem, qui reuertenti filio & diſceſsionis pręteritæ leuitatem,& diſsipatæ ſubſtantiæ flagitia non exprobrat,ſed venientem clementer ſuſcepit, & occurrens ſalutat, & gratulans obſculatur, & incumbens requieſcit ſuper eum, & vitulum illi ſaginatum pro lætitia recepti filij epulandum immolat. In quo compunctus ſenior, dicit patri hæc, quæ per partes digeſta expoſitione ſenſibus veſtris plenius intimaui. Neceſſarium enim eſt ante omnia percunctari cauſam,pro qua,& quid volens de propoſitis ſaluator oſtẽdere huiuſmodi parabolas ad Iudæos aptauerit. Si enim nobis cauſa talium comparationum patuerit, tunc & ea quæ de ipſis ſentimus,an rationabiliter congruant veritati, facile dignoſcitur. Sunt itaque qui dicunt de duobus filijs iſtis,ſeniorem angelos eſſe,& archangelos,vel omnem cœli militiam: iuniorem verò,hominẽ ponunt,qui in longinquam peregrinationem abierat,quando in terram de cœlis & paradiſo cecidit. Et aptant quaſi cõſequentia,reſpicientes ad cauſam vel ſtatũ Adem. Sed hic ſenſus pius quidem videtur,neſcio tamen ſi verus ſit. Dicit aliquis,quare? quia iunior filius prius ad pœnitentiam venit,ſua ſponte recordatus præteritæ abundantiæ & patris,ſicut habet ſeries lectionis: dominus autem veniens, ad pœnitentiam vocauit humanum genus,,cum ſua ſponte regredi vnde ciderat, nõ cogitaret. Deinde ſenior filius, ſi chorus eſt angelorum

Luc.15.b cœleſtium,ſicut prædictum eſt,quomodo ex reditu & ſalute fratris ſui in vituli immolatione triſtatur, cum in eodem euangelio ſuo dicat dominus lætitiam eſſe in cœlo apud angelos ſuper vno peccatore pœnitẽtiam agente? Diſcutientes ergo huius parabolæ rationem, non alium intellectum vituperamus,ſed magis cum ſenſu illo id quod nos ſentimus,

ſentimus, veſtro diiudicandum arbitrio conferimus. Iam enim cauſam exponimus, quam & domini ſermo ſubiungit de ſuperiori cauſa, has parabolas introducens, ſicut pręfati ſumus, ſingularum in his parabolis perſonarũ memoriam facientes. Murmurabant Iudæi, & vrebantur inuidia, quod à domino Ieſu peccatores ſuſcipi ſimul, & iam conuiuari, & publicanos libenter doctrinæ ſaluatoris intendere viderent. Ad hanc ergo horum inſolentiam Iudæorum aſpiciens dominus, reprehendebat eos. Incipit primam de paſtore illo parabolam, vbi nonaginta & nouem ouibus derelictis, ad vnam quæ oberrauerat requirendam abiit: & ſubnectit huic aliam parabolam de drachma decima, quam perditam intra domum ſuam accenſa lucerna mulier inuenit. Deinde hæc de filiis duobus parabola ſubſequitur ſecũdum diſpenſationem, & prouidentiæ diuinæ ordinem, harum comparationem textum faciens. Num quia ipſe princeps & author ſalutis noſtræ eſt, ſeductum hominem, & dolo diaboli perditum ſaluare cupiens, & ex perfecto reſtituere, hoc eſt, numero cẽteſimo reddere, in quo perfectionis plenitudo numeratur, hinc initium comparationis facit. Subiungit autem & mulieris perſonam, argués Iudęos: docens autem eccleſiam, vt intelligant has figuras parabolarum, in operibus domini ſaluatoris impleri, vt à præcepto dilapſum hominem quaſi erraticam ouem diligens paſtor inquirat. Quem hominem & drachma nominat propter monetam & regis ſimilitudinem: figuraliter in drachma, quod pecuniæ genus eſt, hominem ſignificans, quod illi tanquam nummo imago & in ſcriptio regis cœleſtis inſculpta ſit. Quęrit ergo drachmam accenſa lucerna mulier, & mundata domo inuenit, hoc eſt, homo illuminatus verbo & miſericordia dei, gloriam naturæ ſuæ, in qua ad imaginem creatoris ſui factus eſt, quam obſcuratam peccatis domo cordis in tenebris erroris amiſerat, emundatis ſenſibus reperit. Et gaudio gaudet, quod omnem immunditiam interioris aulæ ſtudiis diſciphnæ ſpiritalis abſterſerit, & contractas animæ de rebus & curis ſecularibus ſordes, orationibus & increpationibus expurgatas diſcuſſerit. Secundum prædicta conſequenter annectit parabolam de duobus filiis: comparationem, vt mihi videtur, faciens non de Iudæis tranſgreſſoribus, neque gentibus perditis, ſed populi

Luc. 15. b. c.

eius qui per pœnitentiam ſaluti redditur. Quem iuniorem filium nominat, hoc eſt, his iuniorem, qui ab æuo ſuperiori vſque ad ſaluatoris humanum aduentum ſecũdum iuſtitiam legis viuentes, iuſti videbantur. Ergo quod ait, iuniorem & ſeniorem, non in ordinem temporis, ſed in voluntatum qualitatem proponens ei qui non voluntariè, ſed alieno dolo circunuentus erraret ſicut ouis: hoc eſt, irrationabili animæ imprudentem hominem comparans ſolicitudinem paſtoris adhibet, vt quærat perditam, & reportet in uentã, Ei verò qui arbitrij libertate vtitur, vt recognoſcat vnde ceciderat, pœnitetię & reuerſionis vtilitatem acccommodat. Vnde hæc inter parabolas ſupra dictas ratio diſcretionis eſt ſecundum perſonas, vel mentes peccantium, vt pater filium non requirat peregrinantem, ſed recipiat pœnitentem: paſtor vero ouem errantem, & non ſapientem reuertens requirat, & humeris ſuis ferat. Videamus nunc, ſi conſonet quę ſignificata ſunt ad hanc expoſitionem. Dicit ſcriptura diuidere patrem ex ęquo filiis duobus ſubſtantiam ſuam. Et quam ſubſtantiam hic euangelicus pater diuidit filiis ſpiritalibus, niſi ſapientiam & intellectum boni & mali quæ verę & perpetuę ſunt opes animę bene vtentiſ? Dat autem his pater diuitias ſuas ex ęquo. Non enim quiſquam aut iuſtus, aut peccator naſcitur, ſed quę ex deo eſt in prima natiuitate hominibus ſubſtantia rationabilis ęqualiter cunctis naſcentibus. De ſubſequenti autem conuerſatiōe vnuſquiſque plus aut minus huius ſubſtãtię poſſidere inuenitur, dum in ſemet ipſis per ſimilitudinem voluntatum negligentes deſerunt, diligenter naturalia cuſtodiunt bona. Alius enim memor & intelligens domini creatoris, ea quę à deo patre ſumpſerit, ita vt ſunt, patris eſſe credens, quaſi paterna cuſtodit, alius autem ſua & ex ſe ſibi eſſe exiſtimans, ſicut proprię poſſeſsionis licentia diſſipandis abutitur, & cito profligata facultate priuatur. De ſcribitur autem in iſtis, & euidenter oſtenditur libertas arbitrij, quàm animę rationali ſpeciater inſeruit deus. Vide enim, pater iſte quomodo nec illum diſcedere volentem retineat, ne liberi arbitrij auferat poteſtatem: neque alium manere cupientem cogat abſcedere, ne forte ſequentium malorum, quę poſtea his ſuo vitio accedent, ipſe potius author eſſe videatur, ſi illis libertatem propię voluntatis

tatis abſciderit: itaque & petenti dat, quia ex nobis non ex deo inopiæ & offenſionis noſtræ cauſa proficiſcitur. *Accipiens autem partem ſuam iunior, peregre* (inquit) *abiit longe.* Quod autem longe, non locorum intercapedinem, ſed declinationem mentis expreſſit. Qui enim obliuionem dei ceperit, hic verè peregrinari à deo dicitur: ſicut econtra, conuerſatio ſecularis non ſolum peregrinum, ſed alienum à deo hominem facit. Et vt breuiter dicam, ſicut peregrinantes à ſeculo præſentamur ad dominum, ſic & permanentes in rebus terrenis à cœleſtibus exulamus. Denique & Cain exiit à facie domini, & longè efficitur, non quia & locus aliquis foris eſſet in conſpectu dei, ſed quo ſua mente diuiſus exiiſſet à domini conſpectu, per homicidium ſeparatus à deo. Hac peregrinatione, per magnam ignorantiam peregrinatos nos ſciens beatiſsimus Paulus, dicit: Vos qui aliquando longe fuiſtis, nunc facti eſtis prope. *Ephe.2.e* In huiuſmodi ergo profectus peregrinationem iunior filius ille abſumit, deuorata prædicta portionis ſuæ de paterna hæreditate ſubſtantia, vtique ſpiritalibus deſtitutus opibus, vel prudentia & intellectu, porcos paſcere dicitur, hoc eſt, ſordidas & immundas in anima ſua cogitationes nutrire, & edere eſcas irrationabiles prauæ conuerſationis: dulces quidem egenti bonorum, quia ſuaue peruerſis videtur omne opus carneæ voluptatis, quod ſeductio deſiderij & corruptio vitæ eſt, quæ virtutem, & fortitudinem animæ non modo nullam præſtat, ſed totam penitus eneruat & premit: huiuſmodi cibos quaſi porcinos, & malè dulces quod ſunt carnalium delectationum illecebræ, ſiliquarum nomine ſcriptura deſignat. Itaque ille digreſſus à patre in longinquam peregrinationem profectus, patitur in terra aliena conſumptis facultatibus, quæ ſupradicta ſunt, omnia digna peruerſis: & poſtea malorum ſuorum neceſsitate conſtrictus, hoc eſt, fame & egeſtate, pœnitet erroris ſui, & ſentit quid ſibi ipſe nocuerit, qui vitio voluntatis ſuæ ſe de patre ad alienos, de domo ad exilium, de opibus ad inopiam, de abundantia ad famem tranſtulit. Hæc in loco ſeruitutis & miſeriæ reminiſcens, incipit cogitare de reditu, & ſecum ipſe reputans dicit: *Dicam patri meo, peccaui in cœlum, & in conſpectu tuo, ſuſcipe me ſicut vnum de mercenariis tuis.* Oſtendit ſcriptura hũc pa-

trem non hominem intelligi debere, ſed deum, quãdo non ſolum cœlum nominat in confeſſione peccatorum pœnitens ſupplex: ſed adiecit, in conſpectu tuo: deus enim eſt inſpector omnium ſolus, à quo nec in corde meditata peccata abſcondi poſſunt. Scrutans, inquit, corda & renes deus. *Pſal. 7. c* Verum nobis in hoc loco cœlum intelligatur, & dominus noſter Ieſus Chriſtus, ad quem Gẽtiles, qui in tenebris, infidelitatis blaſphemauerant, iam conuerſi ad fidem, & confitentes veritatem dei, in pœnitentia erroris ſui iuſte dicunt. Peccaui in cœlum & in te: Qui enim in cœlum peccat, quod etſi ſupernum, tamen viſibile elementum eſt: ipſe eſt qui peccat in hominem, quem ſuſcepit filius dei pro ſalute noſtra: proinde & in patrem deum omnia ſpeculãtem peccat. His igitur cogitatis reſipiſcentem, & per confeſsionis humilitatem & à regione longinqua remeantem filium: ad ſe videns pater, lætatur, occurrit, amplectitur, & oſculatur. Aperte hic charitas in homines diuina deſcribitur. Quid enim eſt aliud quod occurrit, niſi quia nos peccatis impedientibus noſtra virtute peruenire ad deum noſtrum non poteramus? Ipſe autem potens ad inualidos peruenire, deſcendit, ſicut in Zacchæo operibus ipſis ſignificanter ex-
Luc. 19. a primitur. Qui cum deſideraſſet videre dominum, & ob hoc in arborem aſcendiſſet, perueniente domino conſpicitur, & vocatur: & illico in domo eius ad conuiuandum ipſe declinaturum ſe eſſe promittit. Vides quia crediturí fidem præuidens, Chriſtus latentem in arbore: quaſi peccatorum tenebris obumbratum ſolicito: vt ouem perditam re quirit aſpectu, & venire cunctantem vocat, & venientem tanquam humeris ſuſcipit, & non audentis inuitare dominum, deſideranti tamen ſalutiferam benedictionem peccatoris domum ingreditur, conuiuióque participat, oſtendẽs viſibili gratia inuiſibilem ſanctificationem quia dei ſapientia familiariter cor credentis ingredituŕque, credenti participat ſacramenta. Ergo occurrens pater filio reuertenti, ſuperfunditur collo eius, & in eum lachrymans requieſcit. Oſculatur autem os eius, per quod emiſſa de corde confeſſio pœnitentis exierat, quam pater lætus excepit. Deinde mox iubet ei ſtolam illam primam proferri, vel priſtinam gloriam, quũ ex ſeductione diaboli nudatus amiſerat: reddi ſimul & annulum, ſiue ſignaculum ſalutaris ſymboli, ſeu

magis

magis diſpēſationis inſigne, & nuptiarum pignus illarum, quibus Chriſtus eccleſiam ſponſat, cum omnis anima reſipiſcens per annulum fidei iungitur Chriſto. Mandat & calceamenta pedibus apponi, aut propter communienda veſtigia, ad corrigendam viam, vt per lubricum mundi iſtius iter fixum incedat, aut excluſo in euangelicis calceamentis carneæ contagionis luto, mundos pedes immaculata conuerſatione conſeruet & dirigat, aut propter mortificationem membrorum. Vitæ enim noſtræ curſus in ſcripturis pes appellatur, & mortificationis ſpecies in calceamentis ponitur, quia de animalium mortuorum pellibus conficiũtur. Addit & vitulum ſaginatum iugulandum in conuiuij exhibitione: ſine dubio dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quem dedit pater in victimam pro ſalute noſtra. Quem vitulum nominat, propter hoſtiam corporis immaculati. Saginatum autem vere dixit, quia pinguis, & opimus in tantum eſt, vt pro totius mundi ſalute ſufficiens ſit ad odorem ſuauitatis, & nidorem immolationis ad deum mittere, & pro omnibus exorare. Propter quod etiam myſtica ratione dictum eſt patrem dare aliis immolandum hũc vitulum, ipſum vero gaudere & epulari in victima vituli dei. Sic enim, inquit, dilexit hunc mundum, vt filium ſuum vnicum pro ſalute eius daret. Non ergo ipſe immolauit, ſed aliis immolandum tradidit. Permittente enim patre conſentiens filius, ab hominibus crucifixus eſt. Ipſe autem pater, qui fide noſtra paſcitur, & filij pro nobis ſui immolatione lætatur, gaudet in redditu filij, & conuiuatur in vitulo: quia miſericordiæ ſuæ fructum immolatione filij ſui, gaudens creator acquiſitione populi credentis, epulatur. Videns ergo hanc lætitiam patris ſenior filius, contriſtatur. Huius perſona illis operariis comparanda adſcribitur: qui ſimiliter in euangelio poſt operationem vineæ ad dominum murmurauerunt, quod illis tota die in operibus labore confectis, illum qui ad duodecimam horam venerat, precio mercedis, æquaſſet. Ad quos dicit ipſe conductor omnium: Si ego bonus ſum, quid tu malus es? Qui autem hi ſunt ad duodecimam horam venientes? qui ex gentibus ſaluantur. Ioannes aperte clamat: Filij nouiſsima hora eſt. Nihil autem differt, vtrum duodecima an nouiſsima hora dicatur. Qui ſunt ergo hi qui murmurant qui laborem &

Ioan.3.b

Mat.20.b

1. Ioã.2.c

æſtum tota die portauerũt niſi qui iuſtitia legis egerunt, & ſeruitutis antiquæ penſum reddiderunt? Vide antequam apta ſunt verba, quæ à patre dicuntur, vt ab his quæ in lege vixerunt, dicta videantur. Quid enim eſt quod dicit de agro veniens, niſi ſignificans de legis operibus venientem & in his gloriantem, & quaſi diuturnos labores imputantem? Vnde ait: *Mandatum tuum nunquam præteriui, & non dediſti nec hœdum pro me, vt epularer:* hoc eſt, nec peccatorum pro
Deut. 4.*a* noſtra requie tradidiſti, Qui enim, inquit, fecerit quæ legis
& 5.*d* ſunt, viuet in eis: qui autẽ non fecerit, punietur ex ipſis. Pro
Ro. 10.*a* iſto autem qui fornicatus eſt, & ſaginatum, inquit, illum vitulum dediſti, vel filium tuum dilectum, ſicut ſuũ diximus. Sed quid ei reſpondet pater? *Tu ſemper mecũ es, oportet autem pro iſto gratulari qui perierat, & inuentus eſt: mortuus fuerat & reuixit.* Oſtendens & in hoc verbo manifeſte hominem, qui peccando vitã exciderit, & obnoxius morti factus fuerit, ex reuerſione ſaluari, per pœnitentiam in adoptionẽ filij redire. Bonum autem hominem, qui permanſerit in bono, hæreditatem paternam iugiter poſsidere. Itaque ſi peccaueris ô homo, feſtina reconciliari domino, vt ex mercede ſudoris recipias: ex quo dei gratia donatum tibi perdidiſti. Fiet autem magis permanẽtes vos in fide cohæredes eſſe domino Ieſu Chriſto, quia ipſe eſt gloria, & virtus in patre & ſpiritu ſancto, per immortalia ſecula ſeculorum, Amen.

IN EVANGELIVM SECVNdum Lucam de diuite Homilia.

Luc. 16. *e*
Matt. 6. *d*

HOMO *quidam erat diues.* Quoniam dixerat: Nemo ſeruus poteſt duobus dominis ſeruire. Non poteſtis deo ſeruire mammonæ. Et reprehenſus fuerat à Phariſæis, qui auari erant propterea ponit exemplum, imò in exempũ parabolę veritatem. Neque enim in parabola dicenda nomina ſunt. Parabolæ illæ ſunt, vbi exemplum ponitur, & tacentur nomina, Vbi autem dicitur: Abraham, & prophetæ, & Lazarus & Moſes, hic verus Lazarus. Si verus eſt Abraham, verus eſt Lazarus: Abraham qui fuerit legimus: Lazarum autem non legimus, Sed qui fecit Lazarum, ipſe fecit & Abraham: ſi verum dicit Abraham, verũ intelligimus & Lazarum. Neque enim

vmbra

vmbra corporis & mendacium poteſt congruere veritati. Homo quidam erat diues. Vide miſericordiam dei. Lazarus pauper, quoniam ſanctus erat, nominatur: iſte vero diues, & ſuperbus nec nomine quidē dignus habitus eſt, Homo quidam erat diues. Propterea dicit, Quidam, quia quaſi vmbra præteriit, *Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & byſſo*. Cinis & puluis, & terra purpurā & ſericū portabat. *Et induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide.* Secundum veſtimenta ita & epulæ. Ergo & nobis quales epulæ: talia & veſtimēta. *Et erat mendicus nomine Lazarus.* Lazarus interpretatur qui adiutus eſt: non eſt adiutor, ſed adiutus. Pauper enim erat, & in paupertate illū dominus adiuuabat. *Qui iacebat ad ianuā eius vlceribus plenus.* Diues iſte purpuratus & ſplendidus non accuſatur quod auarus fuerit, non quia res alienas tulerit, non quia adulter fuerit, non quia aliquid malè fecerit: ſola in illo condemnatur ſuperbia. Infœliciſsime hominū, mortē corporis tui vides iacere ante ianuā, & non misereris? Si dei pręcepta non conſideras, ſaltem miſerere conditioni tuæ, & time ne & ipſe talis efficiaris. Quid ſeruas in deliciis tuis quod ſuperfluum eſt? quod iactas tribue in eleemoſynam, non dico vt auferas diuitiis tuis, quod iactas foras, micas menſæ tuæ præbe in eleemoſynam membro tuo. *Qui iacebat ad ianuā eius.* Ideo iacebat ad ianuam, vt crudelitatem diuitis in ſuo corpore demonſtraret: ideo iacebat ad ianuam, ne diues diceret non vidi, in angulo fuit: aſpicere nō potui, nemo mihi nunciabat: iacebat ante ianuam videbat illum, & exiens & reuertens. Eo tempore quando te greges ſeruorum, & clientum proſequebantur, ille iacebat in vlceribus. Si oculi tui putridas carnes aſpicere non dignantur, ſaltem aures vocem audiant. *Qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus.* Non habebat vnum vlcus, totum corpus vlcera erant, vt magnitudo pœnarum faceret magnitudinem miſericordiæ. *Qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus cupiens ſaturari de micis quæ cadunt de menſa diuitis.* Aegrotatio habet aliquod ſolatiū, ſi opus habet: ſin autem ad infirmitatis magnitudinem eſt paupertas, duplex infirmitas. Aegrotatio ſemper delicata eſt, & in delicatas res accipere non poteſt, quas faſtidit. Quanta vero in iſta pœna eſt, & inter tanta vulnera non meminit dolores plagarum, ſed famis, cu-

piens ſaturari de micis, quæ cadunt de menſa diuitis, quodammodo dicens ad diuitem: Sufficiunt mihi micæ menſæ tuæ: Quod proiicis de menſa, præbe eleemoſynam: fac de damno lucrum. *Sed & canes veniebant & lingebant vlcera eius:* quæ nullus hominum lauare dignabatur, & tractare, fere mites lambunt. *Factum eſt autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus eſt autem & diues, & ſepultus eſt in infernum eleuans oculos.* Audimus quid vtrique in terra paſſi ſunt, videamus quid vtrique eorum patiantur apud inferos. Quod temporale fuit preteriit: quod ſequitur, ęternum eſt. Vtrique mortui ſunt, illum angeli, iſtum pœna ſuſcipiunt: ille portabatur in humeris angelorum, iſte fertur ad pœnas: illum Abraham læto ſinu excepit, iſtum tartarus vorat. Et portaretur ab angelis. Tantæ pœnæ repentè deliciis commutantur. Et portaretur ab angelis & adduceretur, ne ſaltem ambulans laboraret. Portabatur poſt tantos labores, quia defecerat, & portabatur ab angelis. Non ſuffecerat ad portandum pauperi vnus angelus, ſed propterea plures veniunt vt chorum lætitiæ faciant. Et portaretur ab angelis. Gaudet vnuſquiſque angelorum tantum onus tangere libenter talibus oneribus prægrauantur, vt adducant homines ad regna cœlorum. Et ductus eſt, & portatus eſt in ſinum Abrahæ: non iuxta Abraham, ſed in ſinum Abrahæ, vt illum palparet, vt illum refocillaret, vt illũ quaſi clementiſsimus pater teneret in ſinu ſuo, & refocillaret. Mortuus eſt autem diues, & ſepultus eſt. Reuerſa eſt terra in terram ſuam. Et in inferno eleuans oculos. Lazarus enim ſurſum erat, ille deorſum. Eleuauit oculos, vt illum ſuſciperet, non vt deſpiceret. Eleuans oculos ſuos, quum eſſet in tormentis totus. In tormentis erat, oculos ſolos liberos habebat, vt alterius lætitiam poſsit aſpicere. Propterea dimittuntur oculi liberi, vt magis torqueatur: quia nõ habebat quod alius habuit. Aliorum diuitiæ, eorum qui in paupertate ſunt, tormenta ſunt. *Eleuans oculos ſuos, quum eſſet in tormentis.* Illum plures angeli portant, iſtum tormenta poſsident. Quum eſſet in tormentis. Non dixit in tormento, ſed in tormentis. Diuitiæ & auaritia talia præmio ſuſcipiũt. Videbat Abraham à longè, & reſpiciebat vt tãtummodo torqueretur. Et Lazarum in ſinu eius. Paradiſus pauperis, ſinus erat Abrahæ. Abraham

ham à longè, & Lazarum in ſinu eius. Dicat mihi aliquis, In inferno eſt paradiſus? Ego hoc dico, quia ſinus Abrahæ paradiſi veritas eſt: ſed & ſanctiſsimum paradiſum fateor. Et ipſe clamās dixit: (Magnæ enim pœnæ magnam vocem reſidebant.) *Pater Abraham, miſerere mei.* Pater Abraham, licet me tormenta poſsideant, tamen patrem voco. Quomodo ille filius qui perdiderat vniuerſam ſubſtantiam patrem vocat ſic & ego, licet in pœnis ſim. te patrē voco. Patrem te voco natura, licet meo vitio te patrem perdiderim. Miſere mei. In inferno autem quis confitebitur tibi? Fruſtra agit pœnitentiam in loco, vbi non eſt pœnitentiæ locus. Tormenta tē cogunt agere pœnitentiam, non mentis affectus. Miſerere mei. Sanctus quidem eſt Abraham, ſanctus eſt & beatus eſt, & omnes in illius ſinum ire feſtinamus: verum quicūque in inferno eſt, & in regno cœlorum eſt, neſcio an valeat miſereri. Creator creaturæ miſeretur ſuæ: vnus venit medicus, qui ſanaret mortuos: nam alij ſanare non potuerunt. *Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti ſui aquam.* Mitte Lazarum. Erras miſer. Abrahā mittere nō poteſt, ſed ſuſcipere poteſt. Vt intingat extremum digiti ſui in aquam. Recordare diues vitæ tuæ: Lazarum videre non dignaberis, & nunc digitum eius deſideras. Mitte Lazarum. Hoc tu ei debueras facere, dum aduiueret: Vt intingat extremum digiti ſui in aquam. Vide conſcientiā peccatoris, nō totum audet poſcere digitum. Vt refrigeret linguam meam, multa enim ſuperba loquuta eſt. Vbi peccatum, ibi & pœna. *Vt refrigeret linguam meā, quia crucior in hac flamma.* Quanta mala lingua habet, Iacobus in epiſtola ſua loquitur: Modicum quidem membrum eſt, ſed magna exaltat. Qua plurimum peccauit, amplius torquetur. Aquā deſideras, qui delicatos cibos ante faſtidiebas: *Et dixit illi Abraham: Fili recordare, quia recepiſti bona tua in vita tua.* Vide quid dicat, bona tua: cæterum bona non ſunt. Quæ putabas bona, recepiſti: nō potes & in terra regnaſſe, & hic regnare. Diuitiæ non poſſunt eſſe in terra, & in inferno. *Et Lazarus ſimiliter mala.* Si quādo ęgrotamus, ſi pauperes ſumus, ſi ægrotatione conficimur, ſi frigore, ſi hoſpitiū non habemus, lætemur, gaudeamus, accipiamus mala in vita noſtra. Quando nos infirmitas & ægrotationis magnitudo premit, Lazarum cogitemus. *Et in his omnibus inter nos &*

Pſal. 6.

Iacob. 3.

vos, chaos magnum firmatum eſt. Diſſolui non poteſt nō poteſt agitari & concuti. Videre poſſumus, tranſire non poſſumus. Et nos videmus quid fugerimus, & vos videtis quid perdideritis. Et noſtra gaudia cumulant veſtra tormenta, & veſtra tormenta cumulant noſtra gaudia. Et ait illi: *Rogo ergo te pater.* Adhuc miſerabili patrem vocat. Rogo ergo te pater. Ante rogaſſes eū, qui verus erat pater noſter. Noueras patrem, qui deſpiciebat fratrem. *Vt mittas eum in domū patris mei.* Vide peruerſitatem, nec in ipſis pœnis continet veritatem. Vides enim quid dicat? Rogo te pater. Ergo pater eſt Abraham, & quomodo dicis, Mitte eum in domum patris mei? Non oblitus es patris tui? Non es oblitus, quia pater ille te perdidit? Quomodo illum habuiſti patrē, propterea habes quinque fratres. Quinque fratres habes, viſum habes, odoratum habes, ſaporem habes, auditū habes, tactum habes. His fratribus tu ante ſeruiſti: iſtos habebas fratres, quando illos amabas fratres, Lazarum fratrem amare non poteras. Rectè non amaſti Lazarum fratrem, quia illos amabas fratres, illi fratres, non amant paupertatem. Frater tuus erat oculus, frater tuus erat auris, frater tuus erat odoratus, frater tuus erat ſapor, frater tuus erat tactus. Hi fratres tui amabant diuitias, non poterant videre paupertatem. *Habeo enim quinque fratres, vt teſtetur illis.* Illi te fratres in hæc tormenta miſerunt, illi fratres ſaluari non poſſunt, niſi moriantur. Ne & ipſi veniant in locum hunc tormentorum: Quid ſaluare vis illos fratres, qui non amant paupertatem? Neceſſe eſt vt fratres habitent cum fratre ſuo. *Et ait illi: Habent Moſen & prophetas, audiant illos.* Quid quæris vt vadat Lazarus? Habent Moſen & prophetas. Et Moſes & prophetæ abierunt in ſpeluncis ſuis, & in antris & in caprinis pellibus: & illi erant pauperes ſicut Lazarus: & illi erant in calamitatibus, & illi ſuſtinebāt famem. Quid quæris vt mittam Lazarum? habent ibi Moſen Lazarum, habēt ibi prophetas Lazarum & Moſes Lazarus fuit, pauper fuit, nudus fuit. Meliores diuitias eſſe arbitratus eſt paupertatem Chriſti, quàm diuitias Pharaonis. Habēt & Prophetas, habent Hieremiam, qui in locum luti mittitur, & pane tribulationis veſcebatur. *Habent omnes prophetas, illos audiāt.* Illi quotidie, hoc eſt Moſes, & prophetæ contra quinque fratres tuos prædicant, illi eos doceant, illi eos inſtituant, *1. Ioan. 1.*

illi

illi vocent oculum. Et quid ei dicant, ne videas carnaliter. ſed vide ſpiritaliter. Quod vidimus, inquit, quod audiuimus quod manus noſtræ palpauerunt de ſermone dei. Ille docet etiam aures, ille docet etiam odoratum, ille docet etiam ſaporem: omnes prophetæ, omnes ſancti iſtos fratres docent. *Et dixit illi non pater Abraham, ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.* Dū neſcimus, hic dogma monſtratur: aliud quidem dicitur, ſed ſignificatur aliud. Sic fratres iſtos non poſſe ſaluari, niſi aliquis ab inferis reſurrexerit. Deniq; Iudæi, qui tantum Moſen audiunt, & prophetas, & nemo eis reſurrexit ab inferis: propterea fratres iſtos ſaluator noſter habet. Sed ſi quis ab inferis ierit ad eos, pœnitentiam agent. Si quis ierit ab inferis, neſcio quis iturus ſit. Non enim mereor in pœnis conſtitutus eum noſſe, qui reſurrecturus eſt, ſed hoc ſcio: quia quicunque reſurrexerit à mortuis, & prædicauerit, ille poterit iſtos fratres ſaluos facere. Ille ſaluauit aures, ille eñ dicit: Qui habet aures audiēdi, audiat. Ille ſaluauit oculos, ille enim dicit Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Ex illius ore Apoſtolus loquitur: Chriſti bonus odor ſumus deo. Ex illius ore loquitur & Pſalmiſta, dicens: Guſtate & videte, quoniam ſuauis eſt dominus. Ille ſaluauit & tactum. Quodammodo de iſtis omnibus fratribus Ioānes loquitur: Quod vidimus, inquit, quod audiuimus, quod manus noſtræ palpauerūt. Iſtos fratres reſurrectio ſaluauit domini. Denique iſti fratres & in nobis erant antequam Chriſtus nobis reſurgeret. Oculus meus videbat malè, ducebat me poſt veſtigia meretricis. Simpliciter videre non poterant alterius pulchritudinem, erat enim flamma mea mihi. Aures antea pœnæ erant. Delectabat enim canticis, & turpia verba libenter audiebam. Odoribus delectabar, non quidem bonis, ſed malis: quia interficiebant animam meam. Gulæ meæ non poterant, nec terra, nec maria ſufficere. Gulæ meæ omnia ſeruorum miniſteria parebāt. Tactus meus me ducebat in captiuitatem, mulierum complexibus delectabar. Videtis quomodo iſti fratres antequā Chriſtus reſurgeret, me ducebant in mortem ille mortuus eſt, & ego vixi ille mortuus eſt, & iſti fratres ſurrexerunt: imò propterea mortui ſunt, vt viuerent, mortui ſunt carne, vt viuerent ſpiritu. Nunc oculus meus Chriſtum videt, nūc auris mea Chriſtum ſolum audit, nunc

Luc. 8.b & Apoc. 2.b
Mat. 6.c
2. Cor. 2.d
Pſal. 33.b
1. Ioā. 1.a

ſapor illum guſtat, odoratus illum odoratur, tactus meus il lum amplectitur. Ait autem illi. *Si Moſen & Prophetas non audiunt.* Videte quomodo ſermo domini animam erudiat dogmate. Nec ex eo quod dixeramus non poſſe ſaluari fratres iſtos, niſi aliquis à mortuis reſurrexerit locum dede ramus Marcioni, & Manichæo, qui deſtruunt vetus teſtamentum. Illi enim cum dicunt non poſſe ſaluari animam, niſi tantum per Euangelium, vetus deſtruunt teſtamētum. Abraham verò nunquid eum deſtruit, qui reſurrecturus eſt? Non enim dicit, audiant Moſen & Prophetas. Quid ſpectas eum, qui reſurrecturus eſt? Si enim hoc dixiſſet, deſtruxiſſet, deſtruxiſſet euangelium. Sed quid dicit Moſen & prophetas non audiunt: neque ſi quis ex mortuis reſurre xerit, credens. Si enim crederetis Moſi, crederetis & mihi:
Ioan.3.g ille enim de me ſcripſit. Vide, ergo quid dicat Abraham. Be ne quidē facis eum expectare qui reſurrecturus eſt, Sed & Moſes, & prophetæ hoc ipſum prædicāt, quod ille quidem reſurrecturus eſt. Sed in illis Chriſtus loquitur, ſi illos audias, & illum auditurus es. Multa ſunt quæ dicūtur, & pſalmus myſticus fuit, qui lectus eſt, hox eſt centeſimus tertius, & maximè illud: Draco iſte, quem formaſti ad illudendum ei. Et illud quod ſcriptum eſt, Herodis domus dux eſt eo-
Pſa.103.c rum. Omnia plena ſunt ſacramentis, & non dico vna hora, ſed dies vix ſufficiet ad interpretationem. Quoniam autem iam ingreditur quadrageſima, ſi illud tempus fuerit, & dominus dederit occaſionem, & illius loci conabimur ſacramenta diſſerere. Nunc ſufficit vobis audire de Lazaro, imò Lazarum fuiſſe & diuitem: & diuitiis non tormenta deterreant, ſed pauperis exempla prouocent. Anima Chriſtiana, anima monachi, anima eius, qui nudus nudum Chriſtum ſe quitur: quando aliquem diuitem viderit, quando ſibi applaudit in diuitiis, & in pompa illum diuitem cogitat, conſiderat vocem, & clamorem diuitis, & Lazari digitum poſtulantem. Simulque conſiderate, quod penè obliti fueramus dicere. Dicat enim aliquis, & dogma peruerſum inferat: Hoc quod videtur, ante iudicium videtur, an poſt iudicium? Dicat aliquis, poſt iudicium. Nam ideo & in pœna eſt alius, alius in refrigerio. Et quomodo dicitur, habēt Moſen & prophetas? Si autē ipſe Chriſtus docet, & qui loquitur ipſe eſt, & ante reſurrectionem docet, & ſecundum in-
terpreta

terpretationem noſtram, reſurrectio Chriſti poſtulatur: ergo ante reſurrectionem eſt, & dicat aliquis, ergo & ante iudicium. Do vobis aliquod exemplum, vt exemplis poſsimus cognoſcere veritatem. Finge aliquem in latrocinio deprehenſum eſſe, hunc miſſum eſſe in carcere tenebroſo, hunc miſſum eſſe inneruo, & tormentis expectantem quidem ſententiam, ſed & non eſſe ibi ſine pœna. Nam ex ipſo loco intelligit quid paſſurus ſit: licet enim necdum ſuſceperit pœnam capitalem, licet necdum venerit dies iudicij, tamen de carcere, de tenebris, de ſquallore, de fame, de ſtridoribus catenarum, de gemitu compeditorum, de lachrymis eorum qui cum eo ſunt, intelligit in quali pœna ſit futurus. Si enim tanta pœnarum præuia ſunt, quid futurum erit inter ipſa ſupplicia? Si necdum venit ad iudicium, & necdum pœna perfecta eſt, & deſiderat aquam frigidam, quid in iudicio paſſurus eſt? Simulque conſiderandũ, quod Abraham apud inferos erat: necdum enim Chriſtus reſurrexerat, qui illum in paradiſum duceret. Antequam Chriſtus moreretur, nemo in paradiſum conſcẽderat, niſi latro. Rhomphæa illa flammea, & vertigo illa claudebat paradiſum. Non poterat aliquis intrare in paradiſum, quem Chriſtus clauſerat: latro primus cum Chriſto intrauit. Magnitudo enim fidei, meruit magnitudinem præmiorum. Non enim credidit in regno videns Chriſtum, non illum vidit fulgentem, non illum vidit, de cœlo reſpicientem, non vidit ei miniſtrantes angelos. Certè vt libere dicam, non vidit liberè ambulantem, ſed vidit eum in cruce, vidit illum bibẽtem acetum, vidit eum ſentibus coronatum, vidit eum confixum ad crucem, vidit eum precantem auxilium: Deus deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? & ſic credidit. O cõditio varia, & caſus hominum Apoſtoli ſecuti fuerant & fugiunt: iſte in cruce dominum confitetur, O Petre, ô Ioannes, qui dixerat: Et ſi me neceſſe eſt mori, nunquam te negabo. Promittis & non facis. Ecce alius damnatus in homicidium, quod non promiſerat, facit. Excluſus de loco es tuo, excluſit te latro. Ipſe primus ingreditur cum Chriſto in paradiſum. Ex latere diximus de latrone, neque enim obliti ſumus propoſiti: propoſueramus enim de paradiſo dicere, quod ante aduentum Chriſti nemo fuerit in paradiſo. Reuertamur ergo ad propoſitum. Latronis corona

Pſal. 21. a

Mat. 26. d

prouocet ad coronam. Abraham necdum erat in paradiſo, quia necdum Chriſtus intrauerat cum latrone. Venit Chriſtus, & paſſus eſt, & multa corpora ſanctorum reſurrexerunt, & viſa ſunt in ſancta ciuitate. Crux Chriſti clauis paradiſi eſt. Crux Chriſti aperuit paradiſum: Nonne nobis dixit, quod regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud? Qui in cruce eſt, non vim facit, nihil medium eſt. Et crux, & ſtatim paradiſus, ſed magnitudo pœnarũ facit magnitudinem præmiorum. Hæc interim diximus: deprecemur dominum, vt latronem & iſtum Lazarum pauperem imitari poſsimus. Si perſequutio venerit, imitemur Latronem, ſi martyrium fecerim, ſtatim intrabimus paradiſum: paupertatis pœnam ſuſtinuerimus, ſtatim in ſinum Abrahæ. Habet & ſanguis, habet & pax loca ſua, habet & paupertas martyrium ſuum, & egeſtas bene tolerata facit martyrium, ſed egeſtas propter Chriſtum, non propter neceſsitatem: cæterũ quanti pauperes ſunt, & diuites eſſe deſiderant, & ſcelera faciũt? Non ergo paupertas ſimplex beatum facit, ſed paupertas propter Chriſtum: fides famem nõ timet. Qui Chriſtum amat, nõ timet famem: qui Chriſtum habet, omnes ſecum diuitias habet. Negaciator quidam ſapientiſsimus vendidit vniuerſam ſubſtantiam ſuam, & cæteras margaritas, & emit ſibi vnam precioſiſsimam margaritam: habuerat quidem margaritas, & pulcherrimæ erant, & precioſæ, Moſen habebat, Eſaiam habebat, Hieremiam habebat, & ſanctos prophetas, ſed hæc ad comparationem Chriſti duxit pro ſtercore. Vnde & dicit Apoſtolus: Quæ, inquit, erant mihi pro lucro, hæc æſtimaui pro ſtercore, vt Chriſtum lucrifacerem, hoc eſt, vt margaritam vnam emerem. Vnde & in alio propheta: State in viis, & quærite viam, Non dixit dimittite vias: ſed ſtate in illis viis, & quærite viam Chriſtum, cui ſit gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Mat. 11. b *Mat. 13. f.* *Phili. 3. b* *Hiere. 6. d*

EIVSDEM

EIVSDEM HOMILIA POST CAlendas de his qui eius diei poſtridie inebriātur, déque iis qui cōmeant ad cauponas ac popinas: quique choreas ducunt per ciuitatem: prǽterea quod non oporteat prǽceptorem deſperare de diſcipulis, etiam ſi non protinus obtemperant: poſtremo de Lazaro mēdico, ac Diuite,

[redacted]

HESTERNVM diem, quū eſſet feſtū ſatanæ, feciſtis feſtū ſpiritus, quia multo cū animi ſtudio recepiſtis ea quę à nobis dicebātur, maximámque diei partem in eo cōſumpſiſtis, ebrij temulentia quadā ſobrietatis plena, cūq; Paulo ducentes choreas. Qua quidem ex re nobis geminū accreuit lucrū, primum quod ab indecora temulētorum ſaltatione abſtinuiſtis, deinde quod ſpiritalibus ſaltaſtis tripudiis, quibus plurimū adeſt decoris ac modeſtiæ. Ad hæc quod crateris participes fuiſtis, nō mero, ſed ſpiritali doctrina redundantis: neque ſaltaſtis ad tibiæ citharæq́ue modos, ſed ipſi tibia citharàque fuiſtis ſpiritui ſancto: quūque cæteri choros ducerēt diabolo, vos eo quod hoc in loco verſabamini, præbuiſtis voſipſos organa vaſàque ſpiritui: exhibuiſtisq́ue animas, veſtras, ceu muſicas inſtrumēta, quæ ſpiritus ſanctus pulſaret mouerètque: prębuiſtis corda veſtra, velut organa, quibus gratiā ſuam inſpiraret. Vnde modulatum concentū reddidiſtis, nō ſolùm homines demulcētem, verūetiam ſupernas virtutes delectātem. Age itaque & hodie, aduerſus ebrietatē armemus linguā, iſtàmque vitam madidam ac diſſolutā proſternamus: vituperem⁹ iſtos qui in ea totis diebus verſantur, nō vt illos pudefaciamus, ſed vt eos à pudēdis liberemus: nō vt illos probris afficiamus, ſed vt eos corrigamus: non vt illos traducamus, ſed vt ab infami traductione, & à diaboli, hoc eſt, traductoris manibus eripiātur. Quiſquis enim in temulentia totos agit dies, quiſquis in deliciis & ingurgitatione ſub diaboli tyrannidem redactus eſt Atque vtinam oratio noſtra profectus aliquid adferat.

Quod ſi poſt noſtram etiam admonitionē in iiſdem vitiis perſeuerarint, ne ſic quidem nos deſiſtemus apud vos quod rectum eſt conſulere: quando quidem & aquarum venæ, etiam ſi nullus veniat aquatum, manant tamen & fontes, quanuis hauriat nemo, tamen ſcatebras emittunt: & omnes etiam ſi nemo bibat, nihilo ſecius fluunt. Sic oportet & illum qui concionatur, quanuis nullus auſcultet, tamen præſtare quicquid in ipſo ſitum eſt. Siquidē hæc lex nobis qui ſacri ſermonis adminiſtrationē ſuſcepimus, à benigno præſcripta eſt deo, ne vnquam quod quidem in nobis fuerit facere, defatigemur: nec vllo tempore ſileamus, ſiue ſit qui auſcultet, ſiue ſit qui prætercurrat negligens quod dicitur. Nam & Hieremias quum Iudæis multa minitans, maláque imminentia prædicens, ab audientibus ſubſannaretur, totóque die rideretur, cogitabat ab illa prophetia deſiſtere, nimirum humano quodam affectu victus, ſannas illas & conuicia perpeti non valens, aitque: Factus ſum ridiculus toto
Hie. 20. c die, dixit: Non loquar, neque nominabo nomen domini, & factus eſt in me velut ignis ardens, atque æſtuans in oſſibus meis, ac diſſoluor, nec poſſum ferre. Quod autē dicit, hunc habet ſenſum: Volebam, inquit, à prædicatione deſiſtere, propterea quod non auſcultabant Iudæi: & ſimul atque hoc cogitaſſem, irruit in animam meam ſpiritus vis, velut ignis, omniáque intima mea ſuccendit, conſumens inſuper & exedens oſſa mea, adeò vt incendium illud ferre non poſſem. Quod ſi propheta qui quotidie ludibrio habebatur, quotidie conuiciis inceſſabatur, ſic diſcrutiatus eſt, eo quod ſtatuerat ſilere: qua tandem nos venia digni cenſebimur, ſi qui nondum tale quicquam perpeſsi ſumus, tamen ob quorundam negligentiam deiiciamus animum, & ab exhibenda illis doctrina ceſſemus, maximè verò cum tam multi ſint, qui ſe præbent attentos, non hæc loquor mei conſolandi deliniendíque gratia. Nam meo quidem ipſius animo perſuaſi, quo ad ſpirauero, & donec domino viſum fuerit nos in præſenti vita verſari, hoc implere miniſterium, ſiue quis attendat ſiue non attendat, vt faciat ea quæ præcipiuntur. Verum quoniam ſunt nonnulli, qui multorū manus diſſoluunt, neque contenti quod ipſi nihil vtilitatis adferunt vitæ noſtræ, etiam aliorum ſtudium ac feruorem refrigerant ſannis ac dicteriis, dum aiunt: Deſine bene cōſulere,

ſulere, deſiſte monere. Nolunt tibi auſcultare, Nequid ſit tibi cum illis commercij. Quoniam ergo ſunt quidam iſta loquentes in humanam hanc ſententiam, inſidiáſque diabolicas excutere volens è multorum animis, pluribus hac de re diſſero. Siquidem & heri noui multos, qui talia verba protulerint, qui quum conſpicerent aliquos in caupona de triuiſſe tempus, cum riſu ſannı́ſque dicebant: Scilicet omnino perſuaſi ſunt. Nemo prorſus cauponam ingreſſus eſt. Omnes ſobrij ſunt redditi. Quid ais homo? videlicet iſtuc polliciti ſumus, nos vno die omnes illos reti capturos? Nã ſi decem modo perſuaſi fuerint, ſi quinque tantùm, ſi vnus: nónne nobis hoc ſufficit ad conſolationem? Ego verò dicam quiddam hoc etiam vehementius. Pone neminem noſtris dictis fuiſſe perſuaſum. Quanquam id fieri nunquam poteſt, nimirũ vt ſermo in tam multas aures diſſeminatus, vacet omni fructu. Veruntamen pone iſtuc eſſe, ne ſic quidem nobis nihil adferet lucri ſermo noſter. Nam etiam ſi nonnulli ingreſſi ſunt cauponam, nõ tamen cum pari qua ſolent impudentia ſunt ingreſſi, ſed ad ipſam etiam mẽſam crebro noſtrorum verborum recordati ſunt, ſubiit illis noſtra reprehenſio, rediit in memoriam noſtra obiurgatio, ac recordantes rubore ſuffuſi ſunt, erubuerunt tacita cogitatione, nec ſimili impudentia fecerũt ea quæ ſolebant. Hoc autem initiũ eſt ſalutis, optimáque mutationis, ſi quem penitus ſui pudeat, ſi quis prorſus damnet ea quæ fiunt. Quin ex hoc in ſuper & aliud nobis lucrum non minus naſcitur. Quodnam hoc? Nimirum illud, quod eos qui ſobrietatem amplectuntur, reddimus modeſtiores magíſque compoſitos, dum ex oratione noſtra declaratur quod optimis ducãtur conſiliis, qui non adducuntur exemplo multitudinis. Non erexi quidem ęgrotantes, attamen eos qui valent reddidi firmiores. Non abduxit à vitio ſermo noſter, ſed tamẽ eos qui cum virtute vitam agunt, reddidit attentiores. Super hæc quoque quiddam addam tertium. Hodie non perſuaſi, ſed cras perſuadere potero. Quod ſi minus cras, attamen perendie, aut quarto adhinc die fortaſſis perſuaſero, qui hodie quod audiuit repulit, cras fortaſſis audiet ac recipiet. Tum qui hodierno craſtinóque die cõtẽpſit, fortaſſis poſt dies complures præbebit animum iis quæ dicentur. Quãdo quidem & illud crebro fit, vt piſcator qui per totũ

diem vacuum attraxit rete,ſub noctem iam abire parans,capto qui ipſum per totum feſellerat diem, piſce, diſcedat. Quod ſi ideo victuri ſumus in ocio, & ab omnibus actionibus videbitur abſtinendum, eo quod ſemper euenit, vt alicubi fruſtremur optatis,vniuerſa nobis perierit vita: nec ſpiritalia modò, verum etiam illa quæ ad vitæ præſenti vſum pertinent,ſimul interierint omnia. Et enim ſi agricola protinus ab agricolatione reſiliat, quòd ſemel atque iterum aut ſæpius acciderit aëris inæqualitas,breui fame perimus omnes. Item ſi nauclerus,ob ſemel atque iterum aut ſæpius obortam tempeſtatem fugiat mare, futurum eſt vt nemo vehatur pelago, atque hinc rurſum peribunt nobis omnia vitæ commoda. Quod ſi per ſingulas artes percurrens, iſta quæ nos facere vis, ſuadeas moneaſque, cuncta funditus interibunt, terráque carebit ædificiis ac domiciliis. Itaque quum hæc omnia ſciant, etiam ſi ſemel atque iterum aut ſæpius fruſtrati fuerint optato negociorum, in quibus verſantur, exitu denuo pari cum alacritate redeunt ad eadem. Nam & ruricola vbi ſemel atque iterum ac ſæpius ſemen aruo commiſit, nec votis reſpondet prouentus, rurſus eandem exercet ſegetem, neque raro, fit, vt totius tẽporis iacturam vno ſarciat anno. Sic & negociator quanquam crebro fecit naufragium non tamen abſtinet à portu, ſed & poſteaquam nauim detraxit, & nautas conduxit, & pecuniis mutuo datis, eadem aggreditur negocia, idque quum nihilo magis nunc ſciat quomodo ceſſurũ ſit, quàm ſcierat antea. Denique quicũque ſolent aggredi rem quamcunque, ita facere conſueuerunt, quemadmodum faciunt agricolæ ac negociator. Et poſt hæc quum illi tãtam adhibeant curam ſtudiũmque,circa res ad pręſentis vſum vitę pertinentes, licet exitus ſit incertus nos ſi loquentes non auditi fuerimus,illico deſinemus? Et quam obtinebimus veniam? Quid excuſationis adferemus? Et tamen illis, ſi non ſucceſſerit nullus eſt, qui damnum acceptum leniat. Veluti ſi mare nauim fluctibus obruerit, nemo medebitur inopiæ naufragi. Si vis hymbrium effuſa in aruum præfocarit ſementem, cogitur agricola vacuis manibus abire domum. Noſtra vero quum loquimur aut exortamur, non eſt eadem conditio. Imò ſi ſemen per te iactum, audior non receperit,nec obedientiæ fructum retulerit,tu tamẽ communicati

nicati conſilij mercedem fers à deo, nec minus accipies præmij non auditus, quàm accepturus eras, ſi ille obtemperaſſet. Quod erat in te, præſtitiſti. Cæterum ad id vt perſuadeamus auditoribus non ſimus obſtricti, ſed tantum vt admoneamus. Noſtræ quidem partes ſunt admonere, illorum vero obtemperare. Et quemadmodum ſi nos admonendi officio functi non fuerimus, etiam ſi decem milia beneſactorum prodierint, ipſis ſolis repoſitum eſt præmium, ad nos nihil redibit lucri, quandoquidem non dedimus conſilium. Ita ſi nobis admonentibus illi non auſcultarint, ad ipſos ſolos redibit omnis vltio, nobis autem nihil imputabitur, quin potius copioſa merces nobis veniet à deo. Siquidem quicquid in nobis erat ſitum, præſtitimus. Nihil aliud iubemur, quàm apud menſarios deponere pecuniam. Loquere & admone. Verum non audiuit. Tu nihilo ſecius habes paratam mercedem. Ne deſtiteris priuſquam perſuadeas, donec ſpiritum afflaueris. Terminus monendi, ſed monitionem tuam recipientis. Diabolus circumcurſat obſiſtere cupiens noſtræ ſaluti, non ſolum ipſe nihil hinc lucri reportans, verumetiam ſuo ſtudio grauiſsimâ detrimenta ſibi conſilians. Is tamen vſque à deo veſanus eſt, vt frequenter & illa tentet, quæ nequaquam fieri poſſunt: nec illos ſolum adoriatur, quos omnino confidit ſe ſupplantaturum deiecturúmque, verumetiam eos quos probabile eſt artibus ipſius fore ſuperiores. Itaque quum audiret laudari ac mirifice prædicari Iob, ab eo qui nouit arcana omnia, nimirum deo, ſperabat fore, vt eum viribus ſuperior ſubuerteret, nec deſtitit omnia mouere molirique, quo ſupplantaret hominem, nec deſperauit impurus ille ac ſceleratiſsimus dæmon: idque quum deus illi iuſto tantum virtutis ſuo ſuffragio tribuiſſet, & poſt hæc non erubeſcimus, neque pudore ſuffundimur. Dic mihi, ſi quum diabolus nũquam deſperet, noſtram perniciem, ſed indeſinenter eam expectet, nos fratrum ſalutem deſperauerimus? Et tamen illum decebat etiam priuſquam expertus eſſet à lucta abſtinere: nam deus erat, qui teſtimonium ferebat de iuſto. Nec tamẽ abſtinuit, ſed præ nimio furore quo fertur aduerſum nos, etiam poſt dei teſtimonium ſperabat futurum, vt illius ætatis præſtantiſsimo viro ſuperior euaderet. Cæterum nihil eſt tale: quod nos in deſperationem adigat, & tamen de-

Mat. 25. b

ſiſtimus. Ac diabolus quidem vetante deo, non diſcedit à pugna aduerſum nos ſuſcepta: tu verò quum deus mandet extimuletque ad ſubueniendum lapſis, reſilis refugiſque. Audierat diabolus loquentem deum, homo iuſtus verus, timens deum, abſtinens ab omni opere malo, quódque nullus eſſet illi ſimilis ex iis qui ſunt ſuper terram, & tamē poſt tanta taliaque iudicia perſeuerauit dicere: Quid ſi quando perpetuitate magnitudinéque malorum irruentium valeamus illum ſuperare, & hanc excelſam deiicere turrim? Quis igitur erit vobis veniæ locus, aut quid excuſabimus, ſi quū tanta ſit mali dæmonis in noſtrum inſanientis exitium vigilantia, nos ne tantulum quidem ſimilis diligentiæ adferamus ad ſalutem fratrum noſtrorum, prçſertim quum deum habeamus auxiliatorem? Itaque quum videris fratrem tuū durum, rigidum, minimé que attentum, dic apud temetipſum: Quid ſi progreſſu temporis aliquando valeamus il-
2.Ti.2.d lum flectere? Hoc nimirum & Paulus præcepit: Seruum domini non oportet litigare, ſed placidum eſſe erga cunctos, erudientem eos qui reſiſtunt veritati, ſi quando det illis deus pœnitentiam in agnitionem veritatis. An non vides parentes, quomodo filiis ſuis, licet frequenter deſperatis, aſſident, lachrymantes, lamentantes, exoſculantes, omnia quæ poſſunt admouentes, ad ſupremum vſque halitum. Hoc tu quoque facito pro fratribus. Et tamen illi non poſſunt lachrymis ac lamentis, neque morbum depellere, neque mortem imminentem abigere. Tu vero frequenter poteris animam deploratam, aſſiduitate inſtantiaque per lamenta reuocare ac ſuſcitare. Dediſti conſilium, nec perſuaſiſti, illachryma, punge frequenter ac ſuſpira paululum, vt tua ſolicitudo incutiat illi verecundiam, itaque ſe conuertat ad ſalutem. Quid ego ſolus poſſem efficere. Neq; enim quotidie vobis omnibus adeſſe valeo, neque ſuppetit mihi facultas, vt ſolus cum tanta diſputem multitudine. Cæterum ſi vos velitis inter vos, aliis aliorum partiri curam ſalutis, ac veſtrum quiſque vnum ſuſcipere fratrū neglectorū, illico nobis creſceret ædificatio. Et quid attinet dicere, de iis qui poſt multam ac diutinam admonitionem ſeipſos ad meliorem frugem recipiunt? Etenim quum illi non teneantur immedicabili morbo, non oportet deſiſtere, neque curam abiicere, etiam ſi certum præſciamus futurum, vt poſt multam

multam ſolicitudinem, multámque adhibitam admonitionem, nihilo plus ſimus profecturi. Quod ſi hæc oratio videtur vobis incredibilis, ex factis dictiſque Chriſti reddemus eam credibilem. Nam nos quidem ignari ſumus futurorum, vnde nec diiudicare poſſumus de iis qui audiunt, vtrum obtemperaturi ſint dictis noſtris an ſecus. Chriſtus autem iſtarum rerum certam habens præſcientiam, non defatigatus eſt corrigendis iis à quibus audiebatur vſque ad extremum. Itaque quum ſciret Iudam non eſſe reuocandum à proditione, non tamen ceſſauit, aſsiduis conſiliis, monitis, beneficiis, minis demum omni doctrinæ ſpecie à proditione retrahere, nec deſtitit illum dictis ceu freno cohibere. Hoc autem fecit nos inſtituens, vt etiam ſi præſciamus futurum, vt fratres nos obtemperent, tamen quicquid in noſtra fuerit facultate præſtemus, tanquam parata nobis admonitionis noſtræ mercede. Vide autem quanta aſsiduitate, quantáque ſapientia illum cohibuerit. Vnus veſtrum me proditurus eſt. Ac rurſum: Non de omnibus vobis loquor, noui quos elegi. Et, Vnus ex vobis diabolus eſt. Suſtinuit omnes in angorem inducere, ne vulgaret proditorem, ac manifeſta redargutione redderet etiam impudentiorem. Nam vt intelligas quod illis etiam angorem iniecerint Chriſti dicta, licet ſibi nullius mali cōſcis, audi quomodo quiſque anxius dixit: Num ego ſum domine? Neque vero dictis tantum, verum & factis illum corripuit, videlicet quod quum humanitatem ſuam frequenter ad modis omnibus declaraſſet, leproſos emundans, dæmones abigens, ęgrotos ſanans, mortuos excitans, diſſolutos aſtringens: breuiter quum omnibus benefeciſſet, neminem tamen puniit, ſemper habens in ore, Non veni ad vocandum iuſtos, ne- *Luc.5.f*
que vt iudicem mūdum, ſed vt ſeruem mundum. Cæterum ne putaret Iudas, quod tantum noſſet benefacere, punire vero nequaquam, & hanc quoque docuit portionem, videlicet quod punire poſſet ſuppliciòque afficere peccantes. Iam & illud vide, quam ſapienter, quanque modis ipſo dignis hoc docuit. Hominem punire ſuppliciòque afficere ſuſtinuit neminem. Qui ſic? Vt diſcipulus puniendi facultatem in eo cognoſceret. Etenim ſi quem puniſſet, declaraſſet ipſum pugnare ſecum, quippe qui dixerat: Non ve- *Ioan.12.g*
ni vt iudicem mundum, ſed vt ſeruem mundum. Rurſum

ſi neminem puniſſet, manſiſſet incorrigibilis diſcipulus, niſi & factis didiciſſet illi eſſe puniendi facultatem. Quid igitur? Vt ſimul & terreret diſcipulum, ne per contemptum fieret deterior, nec vllus tamen hominum afflictionem, pœnam aut ſupplicium pateretur, in ficum arborem Chriſtus
Mar. 11.b hanc ſuam poteſtatem exercuit, dicẽs: Ne poſthac ex te fructus naſcatur, eáque mox ſimplici verbo exaruit. Hoc pacto factum eſt pariter, vt & nihil noxæ rediret ad vllum hominem, & ipſe ſuam potentiam declararet, vindicta in arborem impacta: Diſcipulus autem ſi hæc animaduertiſſet, ingentem ex hac vltione cepiſſet vtilitatem. Sed deus præſcius & hoc euenturum non hac tantum, verumetiam aliud hoc multo maius effecit. Quum gladiis & fuſtibus armati manus in ipſum pararent iniicere, tum illos omnes excæca-
Ioan. 18.b uit, Id enim declarauit, Quũ diceret: Quem quęritis? Quũ
Mat. 26.a enim Iudas frequenter dixiſſet: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam eum: ille volens etiam ipſis Iudæis facere fidem, quod volens ad mortem iret, nec Iudæ malitia victus huc adigi potuerit, ipſo proditore, cum cæteris omnibus aſtante, quem, inquit, quæritis? Itáne non nouit quem erat proditurus? Sed dominus obcæcarat illius oculos, nec id ſolum, verumetiam omnes hac voce reſupinatos deiecit in terram. Vbi vero nec ea res illos reddidit humaniores, neque ſceleroſum illũ à proditione reuocauit, ſed perſeuerabat inſanabilis, ne ſic quidem alienatus eſt dominus, quo minus rurſus illi tum beneuolentiã, tum curam impenderet. Sed age conſidera, quomodo pungit, loquens verba, quæ maxime poſſent animæ impudenti pudorem incutere, imò quæ vel ſaxeam mẽtem queant emollire. Etenim ſimul
Luc. 22.a atque Iudas irruiſſet ad eum: oſculaturus, quid ait? Iuda, oſculo filium hominis prodis? Nec ipſa proditionis ſpecies pudorem incuſſit homini. Hæc autem dicebat taxans aut pungens illum, priſtinæque commonefaciens cõſuetudinis. Attamen quum Chriſtus tam multa tum feciſſet, tum dixiſſet, ille tamen nihilo factus eſt melior, non quod parum eſſet potẽs qui monebat, ſed quod ille vecors. Chriſtus autem quum hæc omnia præſciret, non deſiit tamen ab initio vſque ad finem ſuam exhibere benignitatem: Sic igitur & nos, etiamſi ſciamus omnia, debemus tamen infatigabiliter ac per omne tempus fratres noſtros neglectos compo-

nere

nere, etiamſi nihil ex admonitione fructus ſit rediturũ. Etenim ſi dominus qui prænouerat huiuſmodi futurum euẽtum, hac vſus eſt ſolicitudine erga eum, qui nihil fructus laturus erat ex admonitione: quia tandem venia digni fuerimus nos, ſi quum incertus ſit nobis rerum euentus, adeò ſocordes fuerimus circa proximi ſalutem, poſt vnam atque alteram admonitionem eos deferentes? Denique præter hæc omnia quæ dicta ſunt, etiam quid in nobiſipſis accidat conſideremus, reputantes, quod quum deum nobis quotidie loquentem, per Prophetas, per Apoſtolos audiamus: nam audimus quotidie, haud tamen deſinit, vel appellare, vel docere rebelles parúmque attentos. Quin & Paulus clamat, dicens: Pro Chriſto legatione fungimur, tanquam deo per nos obſecrante, rogamus pro Chriſto, reconciliemini deo. Quod ſi dicendũ aliquid nouum & admirãdum, haud tantundem laudis meretur is qui præſcit futurum, vt is qui conſilium accipit obtemperet, quantum is qui frequenter loquutus, frequenter adhibita monitione fruſtratus eſt, nec ſic tamen deſtitit. Nam priorem illum ſpes pollicens futurum, vt qui audit obtemperet, etiamſi ſegniſsimus fuerit, excitat ad officiũ admonendi. Contra hic quum aſidue moneat, nec audiatur, nec eo tamen deſiſtit, feruidiſsime cuiuſdam ac veriſsimæ charitatis argumẽtum præbet, qui quum nulla ſimili ſpe alatur, tamen ob vim amoris erga fratrẽ, nõ deſinit illius agere curã. Verum non oportere nos vnquam deſiſtere à cura lapſorum, etiamſi præſciamus illos nobis non obtemperaturos, abundè demonſtratum eſt. Supereſt vt ad eorum reprehenſionem tranſeamus, qui deliciis indulgent. Donec enim durarit hoc feſtum, donec ebrietatis vulnera mentibus ebrioſorum inflixerit diabolus, oportet & nos admonere remedia. Heri quidem Paulum illis exhibuimus dicentem: Siue editis, ſiue bibitis, omnia in gloriam dei facite. Hodie vero ipſum Pauli dominum illis proferemus non modo conſulentem aut monentem à deliciis abſtinere, verumetiam inſultantem ad punientem eum qui in deliciis vixerat. Nam hiſtoria de diuite ac Lazaro, deque iis quæ cæteris horum ſimilibus acciderũt, nihil aliud quàm hoc declarat. Quin potius ne leuiter hoc aut obiter agamus, ordine vobiſipſis parabolam recitabimus: *Homo quidam erat diues & induebatur purpura ac byſſo, & epulabatur quo-*

2. Cor. 5. d

1. Cor. 10. g.

tidie ſplendide: Erat autem medicus quidam nomine Lazarus, qui iacebat in veſtibulo illius vlceroſus, cupienſque ſaturari de micis quæ decidebant è menſa diuitis. Sed & canes adeuntes circumlingebant vlcera eius. Qua gratia dominus per parabolas loquutus ſit, & quam tandem ob cauſam ex parabolis, alias quidem explicuerit, alias non item: & quidnam ſit parabola, & ſi qua ſunt huius generis alia, in aliud tempus reſeruabimus, ne ab oratione quæ nunc feſtinat digrediamur. Cæterum illud modo vobis dicemus in præſentia, quiſquis Euangeliſtarum ſcripſerit hanc parabolam à Chriſto fuiſſe propoſitam. Quis igitur is eſt? Nimirum Lucas ſolus, quandoquidem & hoc ſcire refert, quod interea quæ referuntur ab euangeliſtis, alia dicuntur à quatuor communiter, alia ſpeciatim à ſingulis. Quam ob cauſam? vt ſimul & nobis eſſet neceſſaria reliquorum ſacra lectio, & euidenter perſpicua fieret illorum inter ipſos cõſonantia. Etenim ſi omnes omnia dixiſſent ita certa & explorata, vt nullam deſiderarent inquiſitionem, nequaquam apparuiſſet illorum in ſignis concordia. Quapropter & omnes communiter multa ſcripſerunt, & ſibi quiſq; proprie ſumpſit nõnulla. Quid igitur dicit Chriſtus? Homo quidam erat diues, cuius vita variis vitiis erat inquinata, nec ipſe tamen vllam ſentiebat calamitatem, verùm illi cuncta velut è fontibus affluebant. Quod enim illi nihil acciderit ſubitum aut inopinatum, nec vlla doloris materia, nec vlla ægritudo oborta rerum mundanarum proſperitatem interruperit, hoc ipſum aperuit Lucas dicens: Epulabatur, & gaudebat quotidie. Cæterum quod vitioſam egerit vitam, perſpicuum eſt ex ipſo vitæ exitu, quem ſortitus eſt, & item ante vitæ exitum, ex eo quod ſic faſtidiuit pauperẽ. Nam iſta res declarat, quod non huius ſolum qui iacebat in veſtibulo, verùm nec alterius cuiuſquam ille miſertus fuerit. Etenim ſi illum perpetuo in veſtibulo proſtratũ, quem quotidie ſemel atque iterum ac ſæpius videre cogebatur, foras prodiens ac domum rediens. (Non enim in biuio, nec in angiporto, occultóve loco decumbebat, ſed qua frequenter exibat, intrabátque diues, ſic vt vel nolens aſpicere videretur.) Ergo ſi illum non eſt commiſeratus, erga quem caſu obuiorum flexus eſt vnquam miſericordia? Etenim vt primum diem neglexerit, certè conſentaneum erat, vt altero die ſentiret aliquid affe-

Luc. 16. e. f

ctus. Quod ſi hoc quoque die diſsimulauit, certè tertia die, certè quarto, certè quinto, aut huic proximo die prorſus animo flecti debebat, licet feris quoq; fuiſſet immitior. Verum nihil iſtiuſmodi cēſit, ſed illo quoq; iudice, qui neque deum metuebat, nec hominem reuerebatur, & impudētior erat, & inexorabilior. Nā illum quidē viduę inſtantia, quāuis crudelē & aſperum, tamen flexit ad gratificādum, vicitque mulieris ſupplicatio. Hūc verò ne iſta quidem res flectere potuit, ad ſubueniendum pauperi: quanquā non erat ſimilis poſtulatio, ſed huius nēpe Lazari multo fuit tum facilior, tum iuſtior. Nam vidua quidem illum implorabat aduerſus hoſtes ſuos: hic nihil aliud petebat, quàm ſedare famem: ille tamen contempſit pereuntem iacentémque. Illa flagitabat obſtrepens, hic autem quum ſępius vno die ſtimularetur, acceſſu famis, ſilens apparebat diuiti iacēnſque. Hoc certe ſatis erat, vel ad ſaxeum cor emolliendū. Etenim qui obtundunt in hos frequenter etiā prouocamur ira. Cęterum quoties videmus egenos multo cum ſilentio aſtantes, neque vocem vllam edentes, imò etiamſi ſemper fruſtrentur, non tamen moleſtè ferentes, ſed tantum offerentes ſeſe noſtro cōſpectui, quanuis ſimus ipſis lapidibus duriores, tamen admirabilem illam pauperum modeſtiam reueriti, flectimur. Iam & aliud accedebat his quæ dixi non minus, videlicet quod ipſa quoque facies pauperis erat miſerabilis, vtpote fame, diutináque valetudine confecta. Attamē nec harum rerum quicquā implacabilem illum emolliit. Hæc igitur prima vitioſa crudelitas erat inhumanitáſque, cui nihil poterat accedere. Nec enim ſimile eſt, ſi cui res ſunt tenues non ſuccurrat egenis, etſi tantis affluens deliciis fame tabeſcentes deſpiciat. Rurſum ſimile non eſt, ſi pauperem ſemel atque iterum conſpectum prętercurras, & quum quotidie videas ne ſic quidem ex aſsiduo conſpectu ſenſum humanum excitari ad miſericordiam. Rurſus aliud eſt, ſi qui calamitatibus & anguſtiis premitur, malæque affectus eſt animo, non opituletur proximo: aliud ſi qui tanta fruitur voluptate perpetuáque fœlicitate, alios fame tabeſcentes negligat, occludátque viſcera, nec vel ab ipſa lætitia reddatur humanior. Nam illud profectò noſtis, quod licet ſimus omnium immitiſsimi, tamen ſucceſſu rerum mitiores benigniorēſque reddi conſueuimus. At illum ne co-

Luc. 18. *a*

pia quidem rerũ reddebat meliorem, ſed perſeuerabat verſus in feram, imò potius omnium ferarum crudelitatem & inhumilitatem moribus præſtitit. Et tamen hanc ſceleroſam & inhumanam vitam agens, omni rerum proſperitate fruebatur. Alter verò iuſtus, ac virtutis ſtudioſus in extremis erat malis. Nam Lazarum fuiſſe iuſtum, duobus argumentis declaratum eſt, tum exitu vitæ, tum & ante vitæ finem, ipſa hominis in paupertate tolerantia. Quæſo, nónne videmini hæc oculis intueri? Diuiti nauis erat plena mercium, ac ſecũdo nauigabat vento. Verùm ne quid mireris, ad naufragium feſtinabat, eo quod onus nolebat circunſpectè ponere. Vis tibi commemorem, & aliud illius vitium? Quotidie vacabat deliciis. Nã & hoc erat vitium, non modò hoc tempore, quum tanta à nobis exigitur philoſophia, verumetiam in initio ſub veteri teſtamento, quum nõdum nobis eſſet oſtẽſa tam exacta philoſophia. Audi igitur quid
Amos 6.a dicat propheta: Væ vobis qui venturi eſtis in diem malum, qui appropinquatis, & tangitis ſabbata mendacia. Iudæi putant ſibi ſabbatum ocij gratia fuiſſe datum, verùm non eſt iſta cauſa: ſed potius, vt abducti à curis rerum temporalium, ocium omne conſumerent in ſpiritalibus. Quod enim ſabbatum non ocij, ſed ſpiritalis actionis materia ſit, dilucidum eſt ex ipſis rebus. Nam ſacerdos eo die duplum facit operis, qui quotidie non niſi vnicam hoſtiam offerre ſolitus, ſabbato iubetur offerre geminam. Quod ſi prorſus eſſet ocij dies, oportebat ſacerdotem omniũ maximè ocium agere. Quoniam igitur Iudæi corporalium rerum curis liberati, nõ vacabãt ſpiritalibus, vtputa ſobrietati, modeſtiæ, & audiendis diuinis ſermonibus, ſed contrarium potius faciebant, ſeruientes ventri, indulgentes ebrietati, diſtenti cibis, delitiantes, audi quomodo illos reprehendat propheta. Quũ enim dixiſſet tangentes ſabbata mendacia, ſubiunxit: Qui dormitis in lectis eburneis, ac laſciuitis in ſtratis veſtris. Qui comeditis hœdos è caulis, & vitulos è bubilibus lactentes, qui bibitis vinum defecatum, ac primis vnguentis vngimini. Accepiſti ſabbatum, vt animã tuam liberares à vitiis, tu verò tũ magis illa cõmittis. Quid enim eſſe poſſit iſta mollitie nequius, quàm in dormire lectis eburneis? Nam cætera quidem peccata delectationem habent, velut in temulentia & adulterio: cæterum in lectis eburneis dormire,

mire, quam adfert voluptatem? quod ſolatium? Num lecti pulchritudo reddit nobis ſomnũ ſuauiorem dulcioremq́;? Imo grauiſsimum eſt illud moleſtiſsimumq́;, ſi modò ſapiamus. Etenim ſi dum tu dormis in eburneo lecto, tecum reputes, quod alius nè panem quidè habet quo ſecurè veſcatur, nónne te tua condemnabit conſcientia, inſurget in accuſationem iſtius inæqualitatis: Quod ſi crimen eſt eburneis indormire lectis, quum vndique etiam argento fuerint conſeſtiti, quam adferemus excuſationem? Vis lecti videre pulchritudinem? Ego tibi nunc commõſtrabo, non plebij neque militaris, ſed regalis ornatum. Etenim quanuis fueris omnium ambitioſiſsimus, ſat ſcio non obtabis tibi lectũ pulchriorem quàm regis, & quod maius eſt regis non cuiuſlibet, ſed primatij, regúmque omniũ regaliſsimi, quique in hodiernum vſque diem celebratur, toto terrarum orbe. En, oſtendo tibi lectum beati Dauid. Qualis igitur erat ille? Non argento & auro, ſed vndiq; lachrymis, & confeſsione erat exornatus. Hæc ip ſe fatetur ita loquẽs. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meũ rigabo. Itaque vice margaritarum vndique lachrymis erat diſtinctus. Hic mihi conſidera mentem amore dei flagrantem. Nam quoniam interdiu variæ ſolicitudines curæque principum, ducum, gentium, populorum, militum, bellorum, pacis, ciuilium ac domeſticorum negociorum, eorum quæ procul, eorum quæ propè, diſtrahebant & auocabant hominem, quod ocij cæteri conſumunt ſomno, ille in confeſsione, lachrymis ac precibus impendebat. Neque id ita faciebat per vnã noctem, vt altera deſiſteret, neque ſic per duas tréſve, vt interim deficeret, verùm ſingulis noctibus id faciebat. Lauabo enim, inquit, per ſingulas noctes lectũ meum, & lachrymis meis ſtratum meum rigabo: videlicet lachrymarum vbertatem exprimẽs, ſimul & perpetuitatẽ. Quum omnes quietem & ocium agerẽt, ſolus ille tunc deũ interpellabat, & aderat ſopiri neſcius oculus ploranti lamentantíque, ſuáque profitenti mala. Talem tu quoque tibi parato lectum. Nam lectus argento obtectus quum inuidiam hominum accerſit, tum iram ſupremi numinis inflammas. Cæterum tales lachrymæ quales erant Dauidis, ipſum etiam gehennæ incendium norunt extinguere. Vis tibi aliũ commonſtrem lectum Iacob? Solum habebat ſubſtratũ, &

Pſal. 6.b

Gen. 28. c

lapidem capiti ſuppoſitum, eóq; vidit illum intelligibilem lapidem, eáſque ſcalas per quas aſcendebant ac deſcendebant angeli. Huiuſmodi lectos excogitemus, vt eiuſmodi videamus inſomnia. Quod ſi lecto argento indormiemus, non modo nullam capiemus voluptatem, verumetiam animi moleſtiam perferemus. Quum enim tibi ſuccurit, quod in ſummo rigore mediaque nocte, dum tu lecto indormis pauper in balneorum veſtibulis, paleis diſtentæ culcitræ incubat, culminis circuntectus tremens ac rigore concretus, fame cruciatus, etiam ſi maximè lapideus, ſat ſcio condemnabis teipſum, quod tibi permittas ſupra quàm opus eſt frui rebus ac deliciis indulgere, quum illi nec ad vſum ſuppetat.

2.Ti.2.c Nullus, inquit, militans implicatur temporariis negociis, miles es ſpiritualis. Talis autem miles non dormit in lecto eburneo, ſed humi. Non oblinitur vnguentis. Nam iſta cura eſt meretriciis amoribus implicatorum ac perditorum, ſcenicorum, mentiſque deploratæ hominum. Te verò non oportet olere vnguentum, ſed ſpirare virtutem. Nihil immundius anima, quoties corpus talem habet frangātiam: corporis enim ac veſtium frangantia, arguit intus latere animum graucolentem & immundum. Quum enim diabolus aggreſſus, deliciis euitauerit animam, omnique vitiorū genere compleuerit, tum & in corpore ſuæ corruptionis ſectum oblinit vnguentis. Nec ſecus atque hi qui pituita naſi catarréque perpetuo laborant, & veſtes, & manus, & faciē contaminant, eo quod ſubinde narium profluū abſtergūt, anima quoque iſtius praui profluuij malitiam in corpus abſtergit. Quis enim præclarum aliquid aut bonæ frugis opinabitur, de eo qui ſpirat vnguenta, qui mulieribus gaudet, qui ſaltatricularum elegit vitam? Spiret anima tua fragantiam ſpiritualem, quo cum tibiipſi, tum aliis tecum viuentibus maximam adferas vtilitatem. Nihil eſt enim, nihil eſt: inquam deliciis pernicioſius. Audi rurſum quid de illis dicat Moſes:

Deu.32.b Impinguatus eſt, incraſſatus eſt, dilatatus eſt, & recalcitrauit dilectus. Nec ait, receſsit, ſed recalcitrauit dilectus, illius intractabilitatem nobis ſignificans. Atque alio

Deut.6.b rurſus loco: Vbi comederis, ac biberis, caue tibi nequando obliuiſcaris domini dei tui. Adeò deliciꝫ ſolent ad numinis obliuionem adducere. Proinde tu quoque cum ſederis ad menſam, memento quod poſt conuiuum orandum eſt tibi.

Ita

Ita moderate ventrem exple, ne grauatus non queas genua flectere, ac deum inuocare. An non vides quod iumenta iugum ferentia, poſteaquam ad præſepe paſta ſunt, iter agunt, onera geſtant, ſuúmque explent miniſterium? Tu verò qui ſublata menſa, ad omne opus inutilis es & inidoneus, nunc vitare poteris, quominus videaris aſinis deterior? Quam ob rem? Quia tum maximè conuenit eſſe ſobrium ac vigilantem. Nam tempus poſt menſam, agendi gratias tempus eſt. Non decet autem agentem gratias ebrium eſſe, ſed ſobrium ac vigilantem. A menſa non ad lectum, ſed ad deprecationem vertamur, ne brutis animantibus ſimus magis bruti. Noui fore multos, qui damnent ea quæ nunc dicuntur, veluti qui nouam quandam & miram conſuetudinem inueham concionandi. At ego magis damnabo prauam conſuetudinem, quæ nunc obtinuit. Etenim quod poſt cibum & menſam non ad ſomnum oporteat ire nec ad cubile, ſed oporteat cibo preces ac diuinarum ſcripturarum lectionem ſuccedere, manifeſtius declarauit ipſe Chriſtus, qui quum immenſam multitudinem accepiſſet cõuiuio in deſerto, non remiſit illos ad lectum aut ſomnum, ſed ad audiendos ſermones diuinos inuitauit. Non enim diſtenderat illorum ventres, neque ad ebrietatem impulerat, verum vbi ſaturaſſet illos quantum exigebat neceſsitas, ad ſpiritualem adduxit allimoniam. Itidem nos quoque faciamus, eóque modo conquieſcamus capere cibum, vt ad vitam tuendam duntaxat ſufficiat, non vt nos valeat grauare. Non enim in hoc nati ſumus ac viuimus, vt edamus ac bibamus, ſed ideo edimus ac bibimus, vt viuamus. Ab initio non erat ſibi cauſa data vita, ſed vitæ cauſa datus eſt cibus. Nos verò perinde quaſi ob hoc ipſum viueremus, ita cuncta in hoc inſumimus. Cæterum vbi vehemẽtior etiam fiat deliciarum redargutio, acriúſque pugnat in his vitam agentes, age rurſus ad Lazarum referamus ſermonem. Hoc enim pacto fiet, vt nobis ſit efficatior admonitio conſiliúq; noſtrum, quum videatis non verbis, ſed factis corripi punitique eos qui indulgens ingluuiei. Diues igitur ille cum tanta viuebat improbitate, quotidie deliciis vacans, lautiſque patinis fruebatur, grauius ſibiipſi ſupplicium accerſens, maiúſque parans incendium, ac vindictam dei reddẽs implacabilem, vltionem exaſperans ſic vt vineæ locus non

eſſet. Pauper autem proiectus erat in veſtibulo, nec tamen erat moroſus, nec dicebat conuicia, nec indignabatur. Non dicebat apud ſe quod dicunt complures. Quid tandem eſt hoc? Iſte qui improbam crudelémque vitam agit & inhumanam, omnibus modis ſupra quàm opus eſt fruitur rebus, nec vllam animi moleſtiam patitur, nec aliud quicquam inopinatam, qualia multa ſolent in rebus humanis accidere, ſed pura nullâque ægritudine contaminata voluptate fruitur. Mihi verò ne tantum quidem impartitur alimoniæ, quantum poſtulat neceſsitas. Verum iſti qui in paraſitos & adulatores ac temulentiam quicquid habet conſumit, non aliter quàm è fonte cuncta affluunt. Ego porrò hic iaceo, exemplum iis qui me conſpiciunt, probrum ac ludibrium, fame contabeſcens. An hæc ſunt prouidentiæ? An vlla iuſtitia deſpicit res hominum? Nihil horum neque dixit, neque cogitauit. Vnde hoc liguet? Ex eo quod angeli ſtipatum illum deduxerunt, inque ſinum Abrahæ delatum depoſuerunt. Quod ſi blaſphemus fuiſſet, nequaquam illi tantum contigiſſet honoris. Ita cæteri quidem ob hoc demum tantopere mirantur hominem quod in paupertate vixerit. Ego verò doceo illum nouem ſupplicia pertuliſſe, non quo puniretur, ſed quo clario redderetur. Quod quidem etiam euenit. Nam paupertas quidem res eſt vere moleſta, id quod norunt quicunque ſunt experti. Nec enim vlla oratio poſsit aſſequi cruciatum, quem ſuſtinent ij quibus cum paupertate res eſt, ſi neſciant vti philoſophia. In Lazaro verò non iſta tantùm erat calamitas, verumetiam aduerſa valetudo erat affixa, eaque ſupra modum grauis. Vide ſiquidem quemadmodum declarat vtranque calamitatem ad ſummum perueniſſe. Nam quod omnem paupertatem Lazari paupertas tum ſuperauerit, declarauit dicens, quod ne micis quidem potiri licuerit quæ cadebant de menſa diuitis. Porrò quod valetudo quoque ad eandem menſuram peruenerit ad quam paupertas, vltra quam non poſſet amplius proferri, & id quoque rurſus declarauit, dicens, quod canes lingebant vlcera eius adeò erat fractis viribus vt ne canes quidem poſſet abigere, ſed viuum cadauer iacebat, videns quidem eos accurrentes, nequaquam tamen valens depellere, vſque adeò illi mebra erãt ſoluta, vſque adeo erant arefacta morbo, vſque

adeò

adeò conſumpta erant afflictione. Vides vehementer ſupràque modum & paupertatem, & valetudinem oppugnātem corpus illius. Quòd ſi horum vnumquodque per ſe intolerabile eſt & acerbum, quum ſimul conglomerata fuerint, an non Adamas quiſpiā fuerit, qui hæc perferat: Multi frequenter laborant aduerſa valetudine: cæterum non egent iis quæ ad victum ſunt neceſſaria. Alij paupertati extremæ ſunt obnoxij, verum potiuntur bona valetudine, ſic vt altera res alterius ſit ſolatium, huic verò ambo concurrebant mala. Age, poſſes mihi nominare quempiam, ſimul & aduerſæ valetudini & paupertati obnoxium, ſed non vſqueadeo deſolatum ac deſtitutum? Nam ille quidem quanquam non ex ſeſe neque à domeſticis ac familiaribus, tamē ab his qui videbant, miſericordia flexis ſubleuari poterat, in publicum proiectus. Huic verò moleſtias eas quas antea diximus, moleſtiores reddebat, quod ab his qui aſsiſtere debebant erat deſertus, & hanc ipſam ſolitudinem rurſum moleſtiorem videri faciebat, quod in veſtibulo diuitis iacebat. Et enim ſi in terra deſerta nullíque habitata iacens, hæc paſſus fuiſſet, neglectúſque iacuiſſet, haud quaquam tantundem habuiſſet cruciatus. Nam ſi nullus ad ſit, hoc ipſum etiam nolenti perſuadet, vt ferat quæ accidunt. Cæterum quod in medio tam multorum iacens, ebrietati indulgentium, ſuauiter viuentium, à nemine vel vulgarē curam nanciſceretur, id reddebat ſenſum dolorum acriorem, magíſque incendebat animi ægritudinem. Non enim perinde ſi abſint qui ſuccurant, atque ſi adſint quidem, ſed nolint porrigere manum, mordere ſolet animum in calamitatibus, quod quidem tum huic accidit. Nullus erat qui dictis conſolaretur, nullus erat qui factis adferret ſolatium, non amicus, non vicinus, non cognatus non videntium quiſquam, adeò erat tota diuitis delicijs corrupta familia. Ad hæc aliam doloris acceſsionem ad iungebat, quod alterum illum in fœlicitate conſpiciebat, non quod inuidus eſſet ac prauus, ſed quod omnes ſolent in aliorum proſperitate exactius ſuas perſentire calamitates. Non enim iam ſolum ſuam ipſius calamitatem cum illius proſperitate conferens, grauiorem reddidit ſuorum malorum ſenſum, verum etiam perpendens quod ille vitam ducens crudelem & inhumanam in omnibus proſperaretur, ipſe verò

virtutem ac modeſtiam amplexus, extrema pateretur mala, incoſolabilem animi moleſtiam & hinc ſuſtinuit. Nam ſi vir iuſtus fuiſſet diues, ſi modeſtus, ſi ſuſpiciendus, ſi omni virtute præditus, nequaquã illi perinde doluiſſet. Nunc verò quum diues eſſet, & vitam ducens improbam, & ad extremum vſque malitiæ prouectus, & tantam inhumanitatem oſtendens, & hoſtilem animum gerens, nec ſecus atque lapidem ipſum prætercurrens, ſine verecundia, ſine miſericordia: denique ſuper hæc omnia, tanta potiens rerum copia, cogita quàm probabile ſit, quod velut alternis fluctibus merſerit ille pauperis animum: cogita qualiter affectu fuiſſe Lazarum conſentaneum eſt, quum videret paraſitos, adulatores, famulos aſcendentes deſcendentes, egredientes ingredientes, circũcurſantes, tumultuantes, ebrios, ſalientes, omne laſciuiæ genus exhibentes: ſic enim quaſi propter hoc veniſſet vt eſſet alienorum bonorum teſtis, ita in veſtibulo proiectus erat, ſolum vitæ tantùm habens vt ſua mala ſentire poſſet in portu faciens naufragium, iuxta fontẽ moleſtiſsima ſiti diſcruciatus animo, Dicam & aliud quoddam præter hæc malum. Non poterat alterum videre Lazarum. Nam nos etiam ſi innumera patiamur mala, habemus tamen, ad illum ſpectantes, vnde ſufficientem accipiamus conſolationem, manúmque feramus moleſtię delinimentum. Nam malorum noſtrorum reperire conſortes ſiue in factis, ſiue in dictis, multum affert ſolatij lugentibus Ille verò neminem alium habebat ad quem reſpiceret eadem cum illo paſſum, imò ne audire quidem poterat de quoquam, qui maiori ipſius ætate, tam acerba ſuſtinuiſſet. Hoc autem ſatis eſt ad inducendam animo caliginem, Poſſum & aliud his omnibus addere, videlicet quod ne de reſurrectione quidẽ quicquã potuerit philoſophari, ſed huius vitæ res credebat, huius vitæ fine terminari. Erat enim ex eorum numero, qui gratiam euangelij præceſſerunt. Quod ſi nunc his temporibus poſt tantam dei cognitionẽ, poſt egregias reſurrectionis ſpes, poſt illic repoſita peccantibus ſupplicia, poſt parata iis qui rectè vixerũt bona, adeò deiectis animis ac miſeris ſunt nonnulli, vt ne horum quidem expectatione corrigantur: quid tandem eſt putandum illi accidiſſe, etiam hac deſtituto anchora? Nam ille tale nihil vnquam philoſophari potuit, eo quod nondum aduenisset

niſſet

niſſet tempus eiuſmodi dogmatum. Adhęc & aliud quiddam acceſsit, quod & fama ipſius apud homines imprudẽtes traduceretur: Solet enim hominum vulgus vbi quos viderint in fame perpetuóque morbo & extremis agentes malis, nec opinionem de eis habere bonam, ſed ex ipſa calamitate æſtimare vitam, & omnino iudicare illos ob malitiã ſic affligi, aliáque multa huius generis inter ſe loquuntur, ſtulte quidem illi, loquuntur tamen. Hic ſi deo charus eſſet, nequaquam ipſum in huiuſmodi malis eſſe pateretur. Hoc & in Iob & in Paulo venit vſu. Nam & illi dicebant: *Iob. 4. a b* Nónne frequenter tibi dictũ eſt in labore, vim autem verborum tuorum quis ſuſtinebit? Si enim tu cõſolatus fuiſſes multos, genibúſque infirmis addidiſſes fiduciam: nunc verò peruenit in te labor, tu verò curaſti. Nónne tuus labor eſt? Si quid tibi, inquit, bonæ rei geſtum fuiſſet, haudquaquam iſta patereris, ſed peccatorum, & iniquitatis ſuis pœnas. Et hoc erat quod maximè mordebat animum Iob. Ac de Paulo Barbari hoc ipſum dicebant, quum enim viderent viperam pendentem de manu illius, nihil boni de illo ſuſpicabantur, ſed exiſtimabant eum hominem eſſe de numero eorum, qui extrema perpetrarunt ſcelera. Id perſpicuum eſt ex his quæ dicebant: Hunc, inquiunt, à mari ſeruatum, vltio non paſſa eſt viuere. Hoc autem non mediocriter, nos quoque conturbare conſueuit. Attamen quum fluctus eſſent tam multi viciſsimique alij ſuper alios, illum impeterent, non tamen demerſum eſt nauigium, ſed perinde vt ſi in fornace poſitus veluti perpetuo rore refocillaretur, ita philoſophabatur, Non dicebat apud ſeſe quicquam tale, quare vulgus dicere veriſimile eſt: Iſte diues ſi *Act. 28. d* mortuus illic punitur, dátque pœnas, vnũ factum eſt vnũ: ſi verò illic iiſdem potitur honoribus, duo facta ſunt nihil. An non hæc per fora circunfertis vos vulgares veſtrũ plerique, ex hippodromia paganorúmque theatris in eccleſiam importantes? Pudet me quidem ac rubore ſuffundor, qui talia verba in medium proferam, niſi quod neceſſe eſt hæc dicere, vt vos à riſu, probro, noxiiſque verbis liberemini. Hæc multi frequenter dicunt ridentes, verum hoc quoque diabolicæ verſutiæ eſt: loco dictorum ciuilium & vrbanorum pernicioſa in vitam noſtram inducere dogmata. Hæc ſine fine & in officinis fori, & in ædibus plerique

circunferunt, quæ res eſt extremæ differentiæ, maximé quę ridicula, animíque puerilis. Nam dicere num hinc profecti mali puniuntur, nec hoc vehementer habere perſuaſum, quod omnino puniendi ſunt, diffidentium eſt ac dubitantium. Illud vero quanuis hoc euenerit, quemadmodum etiam euenturum eſt, putare malos æquale præmium cum iuſtis reportare, extremæ dementiæ eſt. Quid ais dic mihi? Si diues illuc profectus punitur, vnum factum eſt vnum? & quomodo iſtuc poſsit conſiſtere? Quot enim annis vis illum his pecuniis fuiſſe fruitum? vis ponamus centum? Ego verò etiam ducentos pono, pono trecentos, pono bis tantum, & ſi vis mille, quod ſane fieri non potuit:
Pſal.89.c (Dies enim, inquit, annorum noſtrorũ in ipſis ſeptuaginta anni ſi autem in potentatibus octoginta.) attamen ponantur mille: num poteſt, quæſo te, vitam oſtendere quæ finem non habeat, ac terminum neſciat, qualis eſt illic iuſtorum? Age igitur, cedo ſi quis in annis centum vidiſſet per vnam noctem ſuaue ſomnium, multiſque deliciis per ſomnum fruitus eſſet, centum annis puniretur: num is de hoc dicere poſſet, vnum vnum, & vnicam nocté qua ſomniauit cẽtum annis æquiparare? Dictu abſurdum, Hoc iam & de futura vita cogita: Nam quod eſt ſomnium vnum ad annos centum, hoc eſt, præſens vita ad futuram, imo potius multo minus: Quod eſt exigua gutta ad pelagus immenſum: hoc ſunt anni mille ad futuram illam fruitionem. Et quid tandem queat aliquis amplius dicere, niſi quod terminum non habet, & finem neſcit: quantúmque intereſt inter ſomnia & res veras, tãtum inter eſt inter huius vitæ ſtatum & illius. Quin & alioqui antequàm illic puniantur, iam nunc qui impróbe agunt atque in peccatis viuunt, puniuntur. Nec enim mihi dixeris illum menſa ſumptuoſa frui, veſtibus circundari ſericis, mancipiorum greges circunferre, alios ſubmouere in foro: ſed explica mihi iſtius conſcientiam, & videbis intus grauem peccatorum tumultum, iugem metum, tempeſtatem, turbationem: videbis velut in curia mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tanquam iudicem quem piam ſedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in eculeo ſuſpendentem, lateráque conſcientiæ radentem vngulis pro commiſsis, vehementer inclamentem: quum nemo ſciat,

mò ſciat, niſi quod ſolus deus hæc videre nouerit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit diues, etiamſi nullum habeat accuſatorem, non deſinit tamen intus ſeipſum accuſare: & voluptas quidem temporaria eſt, dolor vero perpetuus, timor vndique ac tremor, ſuſpicio & anxietas angulos metuit, vmbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, idſcios, illam ipſam quam corrupit, & virum quem affecit contumelia: obambulat, amarum accuſatorem circunferens conſcientiam, quum ſit ſuo ipſius iudicio damnatus, nec vel ad breue tempus poſsit reſpirare. Nam & in lecto, & in menſa, & in foro, & in domo, & interdiu, & noctu, & in ipſis frequenter ſomniis hæc iniquitatis ſimulachra videt, ipſiúſque Caïn vitam viuit, gemens ac tremens ſuper terram, quum nemo ſciat, intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt: hoc & ebrioſi, in ſumma quotquot in peccatis viuunt. Neque enim vlla ratione iudicium illud poteſt corrumpi muneribus. Imo etiamſi non aſſequamur virtutem ſectemur tamen, doleamus eo quod non aſſequimur: etſi potiamur malitiæ voto, tamen ceſſante voluptate quam ex peccato percipimus, ſentimus dolorem. Itaque ne dixerimus de diuitibus hic improbe viuentibus, & de iuſtis illic fœlicitare fruentibus quod vnum ſit vnum, ſed quod duo ſint nihil. Quandoquidem iuſtis, & ea quæ illic ſunt, & ea quæ hic ſunt multam præbent voluptatem: qui vero ſibi per fraudem quæ non oportebat vſurparunt, tum illic puniuntur, tum hic diſcruciantur expectatione ſupplicij illic futuri, deinde mala quam ab omnibus ferunt opinione: præterea quod ipſum etiam peccatum animam ipſorum corrumpit. Denique poſtquam hinc profecti ſunt, intollerabilia perpetiuntur ſupplicia. Rurſum iuſti etiam ſi hic innumera perpetiantur acerba, quoniam bona ſpes alit illos, habéntque voluptatem firmam ſtabilem & immobilem, etiam poſt hæc innumera illos manent bona, queadmodū & Lazaro accidit. Nec enim iſtud mihi dixeris, erat vlceroſus, verum illud cōſidera, quod quouis auro precioſiorem intus habet animam, imò verius non animam tantum, verumetiam corpus ipſius. Virtus enim corpore non eſt obeſitas, bonáque habitudo, ſed tantos ac tales ferre cru

Gene. 4.c

ciatus. Non enim ſi quis in corpore geſtet talia vulnera abo minandus eſt: verum ſi quis in animo in numerabilimus vlcera nullam illorum curam agat, is abominandus eſt, qualis erat ille diues intus totus vlceroſus. Et quemadmodum canes huius lingebant vulnera, ſic & dæmones illius peccata. Et quemadmodum hic in fame cibi, ita ille in fame omnis virtutis viuebat. Hæc igitur omnia quum ſciamus, philoſophemur, neq; dicamus: Si illum deus amaſſet, haud quaquam eum talem eſſe paſſus fuiſſet. Nam hoc ipſum

Heb. 12. b quidem maximum eſt dilectionis argumentum. Quem enim diligit deus caſtigat: flagellat autem omnem filium

Eccl. 2. a quem recipit. Et rurſus: Fili, ſi acceſſeris ad ſeruiendum domino, præpara animam tuam ad tentationem, dirige cor tuum ac perſeuera. Eiiciamus igitur iſtas ſuperuacuas opi-

Ephe. 5. b niones, vulgariaque iſtiuſmodi dicta, Turpitudo enim, inquit, ac ſtultiloquium & ſcurrilitas ne prodeant ex ore veſtro. Nec ipſi talia loquamur: & ſi alios videamus talia loquentes, obturemus illis os, contra inſurgamus acriter, cohibeamus impudentem linguam. Age ſi quem videſſes latrocinij principem graſſantem per vias, prætereuntibus inſidiantem, ea quæ ſunt in agris rapientem, in ſpeluncas ac foueas ſubterraneas aurum & argentum defodientem, ac illic multa recludentem armenta, veſtes ac mancipia multa ex incurſionibus illis poſsidentem age, dic mihi, num illum beatum diceres propter diuitias illas: an potius miſerum prædicares, propter ſupplicium illi venturum? Atqui nondum comprehenſus eſt, neque in manus iudicis traditus, nec in carcerem coniectus, neque accuſatorem habuit, neque in iudicium venit, ſed deliciis indulget, inebriatur, multáque rerum fruitur affluentia. Attamen non propter præſentia, quæque videntur, iudicamus illum beatum: ſed propter futura quæque imminent, illum miſerum prędicamus. Hoc item & de diuitibus & de auaris cogita. Latrones quippe ſunt, vias obſidentes, res prætereuntium rapientes, velut in ſpeluncis ac foueis ſubterraneis, aliorum facultates in ſuis cubiculis defodientes. Ne igitur beatos dicamus illos propter præſentia, ſed miſeros propter futura, propter formidandum illud iudicium, propter ineuitabiles pœnas. Nam iſti quidem latrones frequenter ex hominum manibus elapſi ſunt, nihilominus quum hoc ſciamus,

& à nobis

& à nobis ipſis deprecamur, & hoſtibus imprecamur iſtorum vitam, vna cum execrabili rerum copia. Atqui ſub deo vero iudice, non licet iſtud dicere. Nullus enim illius effugiet ſententiam, ſed omnes omnino qui cum fraudibus & rapinis viuunt, qui vindictam ſibi accerſunt illam immortalem fineque carentem, quemadmodum & diues ille. Que quidem omnia apud noſipſos conferentes, ne beatos iudicemus, qui diuitiis, ſed qui virtute præditi ſunt: neque miſeros dicamus, qui degunt in paupertate, ſed qui cum improbitate: ne præſentia reſpiciamus, ſed futura proſpiciamus: ne externum amictum, ſed cuiuſque conſcientiam examinemus, ſectátéſque virtutem ac voluptatem quæ ex recte factis proficiſcitur: Lazarum imitemur, diuites ſimul ac pauperes. Non enim vnum tantum, aut duo, triáve virtutis certamina ſuſtinuit, verum & multo plura, paupertatē, aduerſam valetudinem, ſolitudinem ac deſtitutionē ab his qui curam illius gerere debebant: deinde quod hæc omnia patiebatur in domo, quæ poterat hæc mala depellere, quum videret illum à quo deſpiciebatur tantis frui deliciis, non deliciis modò fruentem, verumetiam quum improbè viueret, nihil tamen graue perpetientem: præterea quod non haberet alterum Lazarum ad quem reſpiceret: preterea quòd de reſurrectione nihil poſſet philoſophari: ad hæc quod ſuper hæc quæ diximus mala, ex calamitatibus illis à vulgo malam ferret opinionem, eo quod non biduum triduúmve, ſed per omnem vitam, & ſeipſum videret in eiuſmodi calamitatibus, & diuitem in diuerſo rerū ſtatu. Quomodo igitur ſumus excuſandi, ſi quū hic cunctas afflictiones ſimul conglomeratas tanta pertulerit animi fortitudine, nos ne dimidium quidem quorum tulerimus? Non enim potes, non potes, inquam, alium quenquam commemorare, qui talia tantáque perpeſſus ſit mala. Eámque ob rem Chriſtus hunc potiſsimum exempli cauſa propoſuit in medium, vt ſi quando in res triſteis inciderimus, conſiderantes quanto ille interuallo nos ſuperarit, ex illius philoſophia, ſatis magnum ſolatium moleſtiæque lenimem capiamus. Communis igitur orbis doctor ille propoſitus eſt, rem quamcunque moleſtam patientibus, qui ſe conſpiciendum præbet omnibus, hóſque omnes ſuperans ſuarum afflictionum magnitudine. Pro his igitur omnibus gratias agē-

tes benigno deo, reportemus ex hac oratione fructum & vtilitatem: continenter hunc doctorem & in confeſsionibus, & in ædibus, & in foro, denique in omni loco circunferentes, ſummóque ſtudio diuitias omnes quas habet hæc parabola, percipientes: quo ſimul & præſentia citra moleſtiam mala tranſcurramus, & futurorum bonorum compotes euadamus: quæ nobis omnibus contingat aſſequi, gratia benignitatéque domini noſtri Ieſu Chriſti, cui cum patre & ſpiritu ſancto gloria, honor, adoratio, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM DE LAZARO CONCIO ſecunda: & quod animæ morte violenta decedentium, non fiunt dæmones: déque iudicio & eleemoſyna.

ADmiratus ſum charitatem veſtram, quum heſterno die de Lazaro verba facerem, quod & pauperis illius tolerantiam comprobaſtis, & diuitis immanitatem inhumanitatémque fuiſtis deteſtati. Nam iſta nō vulgaria ſunt bonæ mentis argumenta. Etenim quanuis nō aſſequamur virtutē, laudemus tamē virtutem, omnino poterimus ad illam pertingere. Similiter autem ſi non effugerimus malitiam, tamē vituperemus malitiam, ſine dubio poterimus illam effugere. Quoniam igitur multa cum animi beneuolentia ſermones illos accepiſtis, age quæ reſtant etiam, vobis perſoluemus. Vidiſtis illum in veſtibulo diuitis, videte eundem hodie in ſinu Abrahæ: vidiſtis illum quum à canibus circūlingeretur, videte eundem ab angelis ſtipatum: vidiſtis illum tum in paupertate, videte nunc eundem in deliciis: vidiſtis illum in fame, videte in multa rerum affluentia: vidiſtis illū certantem, videte coronatum: vidiſtis labores, videte præmium, quotquot eſtis vel diuites vel pauperes. Diuites quidē ne putetis diuitias aliquid eſſe magni, ſi deſit virtus. Pauperes verò, ne iudicetis paupertatem vllum eſſe malum: vtriſque verò communiter ſtat hic præceptor ac magiſter. Etenim ſi hic in paupertate non deiecit animum, quam veniam merentur, qui id faciunt in diuitiis: Si hic in fame tantiſque malis degens gratias egit, quid excuſationis adferent,

rent, qui rebus affluentibus nolunt ad eandem peruenire virtutem? Rurſus pauperes, qui indigne moleſtéque ferunt egeſtatem: quam impetrabunt veniam, quum hic in fame penuriáque, ſolicitudine & aduerſa valetudine vitam aſsidue trahens in ædibus diuitis, & ab omnibus deſpectus, ad hæc non habens alium ad quem eadem perpeſſum reſpiceret, ſic appareat philoſophatus? Ab hoc diſcamus non pro beatis habere diuites, neque pro miſeris habere pauperes. Imò ſi verum fateri licet, ne diues quidem ille eſt, qui multis opibus circumuallatus eſt, ſed qui non eget multis. Nec is pauper eſt, qui nihil poſsidet, ſed qui multa concupiſcit. Ab hoc diſcite hunc eſſe finem paupertatis & opulentiæ, ſi quem videris multa concupiſcentem, exiſtimato illum omnium eſſe pauperrimum, etiamſi poſsideat omnium opes. Rurſum ſi quem videris non multis egentem, illum omnibus opulentiorem eſſe ducito, etiamſi nihil poſſideat: Nam mentis affectu, non facultatem modo paupertatem & opulentiam æſtimare conſueuimus. Quemadmodum igitur eum qui perpetuo ſitit, non dixerimus rectè valere, etiamſi copia rerũ affluat, etiamſi iuxta fluuios ac fontes accumbat. Quid enim prodeſt illa aquarum copia, quũ affectio maneat inſedabilis? Itidem & in diuitibus faciamus, eos qui perpetuo concupiſcunt ſitiúntque aliena: ne putemus vnquam eſſe ſanos, nec vlla frui rerum copia. Etenim qui ſuam ipſius concupiſcentiam non poteſt ſiſtere, etiamſi cunctorum opibus vallatus ſit: quomodo futurus eſt is vnquam in proſperitate? Eos vero qui quod habent ſuum, boni conſulunt: quíque ſua ſorte contenti ſunt, nec alienas circunſpectant facultates: etiamſi fuerint omnium egentiſsimi, omnium opulentiſsimos ducere oportet. Non enim qui indiget alienis, ſed qui putat ſibi ſatis eſſe quod habet, omnium eſt opulentiſsimus. Sed agedum, ad propoſitã materiam reuertamur. Accidit, inquit, vt moreretur Lazarus, ac deportaretur ab angelis. Hic malum quendam morbum cupio veſtris animis eximere. Sunt enim plerique ſimplices, qui putant animas violenta morte decedentium fieri dæmones. Hoc autem non fit, non fit, inquam, iſtud. Non enim animæ violenta morte decedentium fiunt dæmones, ſed animæ potius in peccatis viuentium. Non quod mutetur illarũ ſubſtantia, ſed quod volũ-

Diues vere quis.

Animas violenta morte decedentium non fieri dæmones.

tas dæmonum prauitatem imitemur. Hoc & Chriſtus dixit *Ioan.8.f* Iudæis, Vos filij diaboli eſtis: non quod in illius naturam eſſent tranſmutati, ſed quam obrem? Quoniam, inquit, de- *Matt. 3.b* ſideria patris veſtri vultis facere. Rurſus Ioannes: Progenies viperarum, quis commonſtrauit vobis vt fugeretis ab ira ventura? Facite igitur fructum dignum pœnitentia, ac *Ioan.8.e* ne velitis dicere: Patrem habemus Abraham. Etenim lex propinquitatis, non qui natura coniuncti ſunt, ſed qui virtute malitiáve propinqui ſunt, eos ſcriptura ſolet appella- *Cognatio ſpiritualis.* re cognatos. Et cuiuſcunque mores aliquis expreſſerit, huius & filium & fratrem illum eſſe dicit ſcriptura. At cuius rei gratia diabolus iſtam peruerſam opinionē inuexit? Conatus eſt martyrum defodere & obruere gloriam. Etenim quum illi morte violenta deceſſerint, cupiens prauam de il lis gignere ſuſpicionem, hoc fecit verum quod voluit, non potuit. Perſeuerât enim martyres propriū obtinentes ſplen dorem. Quin aliud multò crudelius perpetrauit, maleficiis ipſiſque inſeruientibus, per has opiniones perſuaſis, vt tenera multorum adoleſcentum corpora trucidarent, ſperantes futurum, vt fiant dæmones, ac rurſum ipſi inſeruirent. Verùm non ſunt iſta vera, non ſunt, inquam. Quid igitur *Dæmō nec vera dicēs, audiendus eſt.* eſt quod dæmones dicunt, Monachi illius ſum anima? Sanè propter hoc ipſum non credo, quia dæmones dicunt: Decipiūt enim auditores. Quapropter & Paulus ipſis tametſi vera dicentibus impoſuit ſilentium, ne ex veris nacti occaſionem, poſt admiſcerent mendacia, fidémque ſibi conciliarent. Quum enim dixiſſent, iſti homines ſerui dei altiſsimi ſunt, annunciantes vobis viam ſalutis, indignatus Apo- *Act.16.d* ſtolus ſilentium impoſuit ſpiritui pythonico, atque exire iuſsit. Et tamen quid mali dicebant? Iſti homines ſerui dei altiſsimi ſunt: ſed quoniam plerique ſimpliciores, non norunt ſemper diiudicare quæ à dæmonibus dicuntur, ſemel eos excluſit à fide. Ex infamium numero es, inquit, non eſt tuum liberè loqui, tace, obmuteſce: non eſt tuum prædicare, apoſtolorum iſta eſt authoritas. Quid vſurpas quod tuum non eſt? Sile, infamis eſto. Sic & Chriſtus dicentes *Marc.1.e. & Lu.4.f* ipſi dæmones: Nouimus te quis ſis, increpauit multa cum acrimonia: nobis legem præſcribens, ne quo pacto dæmoni fidamus, etiamſi tibi quod verum eſt dixerit. His igitur cognitis, ne prorſus credamus dæmoni: imò etiam ſi quid veri

veri loquatur, fugiamus ab illis & auerſemur. Nã ſana dogmata ſalutiferáque non à dæmonibus, ſed ex diuina ſcriptura licet exacte dicere. Vt igitur cognoſcatis non poſſe fieri, vt anima corpore egreſſa veniat ſub tyrannidem dæmonũ, audi quid dicit Paulus: Qui enim moritur, iuſtificatus eſt à peccato, hoc eſt, nõ amplius peccat. Nã ſi animæ in corpore manenti diabolus non poteſt inferre vim, perſpicuũ eſt quod nec egreſſæ. Quómodo igitur, inquis, peccant, ſi vim nõ patiuntur? Volentes ſponteq; ac ſeipſas iniuria afficiẽtes peccant, non coactæ neque tyrannide oppreſſæ, idque declarant omnes, qui ſuperauerunt illius machinamenta. Veluti beatum Iob, quum innumeris impetiſſet fraudibus, omniáque miſcuiſſet, non potuit tamen perſuadere, vt aliquod verbum blaſphemũ proferret. Vnde perſpicuum eſt quod in nobis ſitum eſt, vt vel obtemperemus, vel non obtemperemus illius inſidiis, nec vllam neceſsitatem, neque tyrannidem patimur ab illo. Non ſolùm ex his quæ dicta ſunt, verumetiã ex propoſita parabola liquet quod animæ corpus egreſſæ, non amplius hic commorantur, ſed protinus abducuntur. Accidit enim, inquit, vt moreretur, ac deduceretur ab angelis. Non ſolum autem iuſtorum animæ, ſed & eorum qui malè vixerunt illuc deducuntur, atque id rurſum ex alio diuite perſpicuum eſt. Poſtquam enim vberem prouentũ produxiſſent agri ipſius, dixit ſibiipſi: Quid faciam? Demoliar horrea mea, ac maiora ædificabo, Nihil iſthac mente infœlicius, verè demolitus eſt ſua ipſius horrea. Nam horrea quæ deprædari non poſſunt, nõ ſunt muri, ſed pauperum ventres: quibus ille neglectis ſolicitus erat de parietibus. Quid igitur dicit deus? Stulte, hac nocte repetunt animam tuam abs te. Hic, inquit, deductam fuiſſe ab angelis, illic autem repetunt: & hunc quidem ceu vinctum educunt, illum verò vt coronam geſtantem ſtipabãt. Et quemadmodum eum qui prius in cauea multa vulnera accepit, ac ſanguine conſperſus eſt, poſt diademate capiti addito, hi qui ante caueam ſtant ſuſceptum, multa cum laude domum deducunt, applaudentes, bene ominantes, admirantes: Sic & angeli Lazarum tum deducebant illius verò animam repetebant, metuendæ quędam virtutes fortaſſis ad hoc miſſæ: neque enim ſua ſponte anima ad illã ſecedit vitam: propterea quod hoc ne fieri quidem poſsit. Nã

Rom. 6. b

Iob 2. c

Liberũ arbitrium.

Animæ non obambulant.

Luc. 12. c

ſi ciuitatem ciuitate vertentes egemus deductoribus: multò magis anima à carne diuulſa, & ad futuram tranſiens vitam, opus habebit viæ ducibus. Quapropter frequenter nunc emicat, nunc in profundum demergitur metuítque, & horret quum eſt à corpore diſceſſura. Nam quum ſemper nos ſtimulat peccatorum conſcientia, tum verò maximè illa hora, quum hinc ſumus abducēdi ab illa tribunalia, metuendúmque iudicium: tum enim ſiue rapuit, ſiue fraudauit, ſiue contumelia affecit, ſiue cuiquam præter cauſam inimicus factus eſt, ſiue aliud quodcunque facinus perpetrauit: vniuerſus illic peccatorum cumulus renouatur, & oculis exhibetur, mentémque ſtimulat. Et quemadmodum qui tenentur in carcere, ſemper quidem deiecti mœrentéſque ſunt, maximè tamen ſub illū diem quo ſunt educendi, & ad ipſas iudicis fores pertrahendi, & priuſquā periclitantur, ac iudicis vocem intus audiunt, exanimantur metu, nihilóque melius afficiuntur, quàm mortui. Sic & anima, maximè quidem in ipſo peccati tempore cruciatur & angitur, multo tamen magis quum hinc auulſa abducenda eſt. Tacete qui hæc auditis, multo maiorem vobis habeo gratiam pro ſilentio quàm pro plauſibus: propterea quod plauſus quidē ac laudes me faciunt glorioſiorem, ſilentium verò hoc vos reddit compoſitiores. Noui quod hæc quæ dicuntur moleſta ſunt, verùm multum lucri & inenarrabilem fructum adferunt. Diues ille ſi quem habuiſſet, qui ipſi talia monita taliáque conſilia admouiſſet, ac non potius adulatores omnia ad gratiam conſulentes, atque ad delicias trahentes, nequaquam veniſſet ad illam gehennem, nequaquam ſupplicia tólet toleraſſet intolerabilia, nequaquā inconſolabiliter de his pœnituiſſet. Verum quoniam omnes ad gratiam loquebantur: tradiderunt illum incendio. Vtinam liceret hæc ſemper perpetuóq; philoſophari, ac de gehenna loqui. In omnibus, inquit, dictis tuis memento nouiſſima tua, & non peccabis. At rurſus: Para ad exitum opera tua, & appara te ad viā. Si quid cui rapuiſti, redde, & dicito iuxta Zachæum: Do quadruplum, ſi quid rapui. Si cui factus es inimicus, reconciliare priuſquam veniatur ad iudicium. Omnia hic diſſolue, vt citra moleſtiam illud videas tribunal. Donec hic fuerimus, ſpes habemus præclaras: ſimul atque verò diſceſſerimus illuc, non eſt poſtea in nobis ſitum

Eccl. 7. d *Luc. 19. b* *Pœnitētia ſera poſt mortem.*

ſitum pœnitere, neque cõmiſſa diluere. Quapropter oportet nos aſsiduè præparari ad egreſſum hinc faciendũ. Quid enim ſi domino viſum fuerit hoc veſpere vocare nos? Quid ſi cras? Incertũ enim quid futurũ ſit, vt perpetuo ſimus in certamine, & ad illum profectionem inſtructi, quẽadmodum hic Lazarus ſemper erat in tolerantia patiẽtiaq;, quapropter tanto cum honore deductus eſt. Mortuus eſt autem & ſepultus eſt, nimirum anima illius in corpore, tanquam in monumento defoſſa, ac ſepulchrum circunferente nempe carnem. Non ſecus enim ille quàm ſi catena quadam temulentia ac ventris ingluuie vinctus eſſet, ſic ocioſam illam ac mortuam reddiderat. Ne leuiter prætercurras illud, ſepultus eſt. Hic mihi conſidera menſas argento circuntectas, lectos, tapetia, ornamenta quæ tota in domo ſunt omnia, vnguenta, aromata, vini meri copiam, eduliorum varietates, ciborũ delitias, coquos, adulatores: ſtipatores, famulos, ac reliquã vniuerſam pompam ſtrepitúmque, extinctũ marcidúmque factum. Vbique cinis, vbique fauilla & puluis, lamenta & luctus, nemine ſuccurrente, neque ſemel egreſſam animam poſtea reuocãte. Tunc declaratur quid poſsit aurum, quid poſsint copioſæ diuitiæ. Siquidem ex tam frequenti famulitio nudus abductus eſt & ſolus, nihil ex tam beneficentia ſecum ferre valens, ſed deſertus, indefenſus ac neglectus: nullus eorum qui prius auxiliabãtur aderat, erepturus à pœna ac ſupplicio, ſed ab illis omnibus diuulſus, ſolus in ſe recepit vt illa non ferenda ſupplicia ſuſtineret. Verè omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis tanquam flos graminis exaruit, gramen & flos decidit, ſed verbum domini manet in æternum. Venit mors & extincta ſunt illa omnia. Nec aliter quàm captiuum arreptum ſic illum abduxit demiſsis oculis, pudore plenum, non audẽtem hiſcere, trementem pauidum, perinde quaſi in ſomnis vniuerſis illis deliciis fruitus fuiſſet. Ac poſt hæc ſupplex diues factus eſt pauperi, atque nũc illius eget menſa, illius qui dudum eſuriebat, illius qui canũ roſtris obiectus iacebat. Breuiter res commutatæ ſunt vniuerſi cognouerunt vter fuerit diues vter pauper, quódque Lazarus quidem omnium fuerit opulentiſsimus, ille contra omnium pauperrimus. Quemadmodum enim actores in ſcena, ac ducum perſonas, item medicorum ac rhetorum, ſophiſtarum ac militum

Diuitis mors.

Eſa. 40 b

aſſumentes ingrediuntur, quum ipſi nihil horum ſint: ſic ſanè & in præſenti vita, paupertas ac diuitiæ nihil aliud ſunt quàm perſonæ. Sicut igitur in theatro ſedens, ſi quem videris, ex his qui in extra ſcenam pedibus ingrediuntur, perſonam geſtantem regis, non iudicas eum beatum, neque regem ei credis, imò nec ipſe optaris eſſe talis: ſed quum ſcias quod ſit quiſpiam ex his qui verſantur in foro, funium opifex, aut faber ærarius, aut aliud quicquam tale, non iudicas illum beatum ob perſonam, aut ob veſtem ad talos demiſſam, neque ex hiſce rebus æſtimas illorum vitam, ſed deſpuis potius illum ob aliam vilitatem. Sic ſanè & hic, velut in theatro, videlicet in mundo ſedens, & in ſcena ludentes ſpectans, vbi videris complures diuites ne putes vere diuites eſſe, ſed diuitum obtectos perſonis. Nam quemadmodum ille qui in ſcena regem aut belli ducem agit, frequenter eſt famulus eorum qui ficus aut botros vendunt in foro: Itidem & hic diues crebro pauperior eſt omnibus. Quod ſi detraxeris illi perſonam, ſi conſcientiam explices & ingrediaris animum, multam illic offendes virtutis inopiam, comperieſque omnium hominum abiectiſsimum. Quemadmodum enim inſtante veſpera, digreſsiſque qui conſederant, vbi fuerint è theatro egreſsi, habitúmque fabulæ depoſuerint. qui prius reges ac duces eſſe videbantur, poſt apparent hoc quod ſunt: ita ſanè & nunc, poſtquam mors aduenerit, theatrúmque dimiſſum fuerit, quum diuitiarum paupertatiſque perſonas depoſuerint, omnes illuc profecti atque ex ſolis operibus iudicati, declarant qui vere ſint diuites, qui vere pauperes: qui honorati, & qui humiles. Itaque frequenter fit, vt qui hic in diuitum numero fuerit, illic reperiatur omnium pauperrimus, id quod accidit huic diuiti. Nam ſimul atque incubuerat veſpera, hoc eſt mors, eque præſentis vitæ theatro egreſſus eſt, perſonamque depoſuit, viſus eſt illic omnium eſſe pauperrimus: adeò verò pauper, vt ne guttam quidem aquæ haberet in ſua poteſtate, ſed pro hac rogaret: neque quod petebat, conſequi potuerit. Quid hac paupertate pauperius eſſe poſſet? Sublatis enim oculis ſuis, ait ad Abraham: Pater, miſerere mei, & mitte Lazarum vt intingat ſummum digiti ſui in aquam, & inſtillet ori meo. Vides quanta ſit afflictio? Quum proximus eſſet Lazarus, præteribat: nũc quum procul abſit, inuocat: quem

frequẽter

frequenter ingrediens & egrediens non videbat, hūc procul ſemotum diligenter aſpicit, Sed quam ob cauſam illum intuetur? Frequenter dixerat diues iſte. Quorſum mihi opus pietate ac virtute? cuncta mihi velut è fonte affluunt, multa fruor proſperitate, nihil ſuſtineo rerum inopinatarum: quam ob rem expeto virtutem? Hic pauper qui iuſtè pieque viuit, innumera patitur mala. Hęc nūc quoque frequenter dicunt. Vt igitur radicitus has reuelleret opiniones, demonſtrat illi quod malitiæ repoſita ſit vltio: contra, honor & corona laboribus pro pietate ſuſceptis. Nō propter hoc ſolum autem vidit illum, ſed vt quæ paſſus fuiſſet pauper, hæc nūc & diues pateretur multo grauius. Quemadmodum enim illi moleſtiorem reddidit cruciatum, quod in veſtibulo diuitis iacebat, quod videret aliena commoda: ſic & huic grauiorem reddidit cruciatum, quod in gehenna iaceret, quod Lazari videret delicias quo non ſolum natura ſuppliciorum, verumetiam comparatione honoris illius intolerabiliorem haberes cruciatum. Et quemadmodum Adam è paradiſo eiectum è regione paradiſi habitare iuſſit deus, vt aſsiduus conſpectus renouans moleſtiam, exactiorem illi præberet ſenſum expulſionis è bonis: Ita ſane & hunc è regione Lazari conſtituit, quo videret quibus bonis ſeipſum priuaſſet: Miſi tibi, inquit, in veſtibulo Lazarum, vt tibi ad virtutem doctor eſſet, doctrinæque materia contempſiſti lucrum, noluiſti ad quod oportuit vbi ſalutis occaſione, vtere poſthac illo ad maioris cruciat⁹ ſuppliciiq; materiam. Ex his diſcimus quod omnes qui à nobis ſunt cō tumeliis & iniuriis affecti, tunc ante faciem noſtram ſtatuētur. Quanquam hic nihil à diuite accepit iniuriæ: neque enim illius pecunias vſurparat diues, ſed ſuas non impartiuit. Quod ſi is qui ſua non impartiit, accuſatorem habet eum cui negauit miſericordiam, qui aliena quoque rapuerit: quum veniam conſequetur, vndique ipſum circunſtantibus quos affecit iniuria? Nō enim illic opus erit teſtibus, neque accuſatoribus, neque probationibus, neque ſignis, verum ipſæ per ſe res tales, quales eas geſsimus, ante oculos noſtros apparebunt. Ecce enim, inquit, homo & opera eius. Siquidem & hoc rapina eſt, nō impartiri de tuis facultatibus. Ac fortaſsis vobis mirum videtur eſſe quod dico, verum ne miremini, teſtimoniū enim vobis è diuinis ſcri-

pturis proferam, dicens quod non ſolùm capere aliena, verumetiam tua nō impartire cæteris, & rapina ſit, & fraudatio & ſpoliatio. Itaque dominus Iudæos accuſans per Prophetam dixit: Produxit terra prouentum ſuum, & nō intuliſtis decimas, ſed rapina pauperis eſt in domibus veſtris, Quoniam, inquit, oblationes ſolitas non dediſtis, rapuiſtis ea quæ ſunt pauperis. Hoc autem dicit, declarans diuitibus quod res pauperum poſſident, etiam ſi paterna hæreditate obuenerint, etiam ſi vndecunque aliunde collegerint pecunias. Ac rurſum alibi dicit: Ne ſpolies vitam pauperis: qui verò ſpoliat, aliena tollit. Nam ſpoliatio quædam dicitur, quum aliena accepta detinemus. Propter hoc igitur diſcamus, quod quoties eleemoſynam non præſtiterimus, pari cum his qui ſpoliant ſupplicio afficiemur. Heriles enim pecuniæ ſunt vndecunque eas collegerimus, & ideo tibi plura poſſidere conceſsit deus, non vt in ſcortationes, temulentiam, ingluuiem, in veſtes ſumptuoſas, aliámque mollitiem conſumeres, ſed vt eas diſtribueres egentibus. Quemadmodum enim receptor quiſpiam qui regias pecunias accepit, ſi neglexerit his quibus iuſſus eſt diſtribuere, inque proprias conſumpſerit delicias, pœnas dat perditur: ita ſanè & diues receptor quiſpiam eſt pecuniarum, quæ pauperibus diſtribui debebant. Itaque quum in mandatis habeat, eas diſtribuere ſuis conſeruis egentibus, ſi quid amplius quàm poſtulet neceſsitas in ſeipſum inſumpſerit, grauiſsimas illic daturus eſt pœnas. Non enim ſunt ipſius quæ poſſidet, ſed conſeruorum illius. Parcamus igitur iis tanquam alienis, vt fiant noſtra. Quomodo autem illis parcemus tanquam alienis? Si illa non in vſus ſuperuacuos inſumpſerimus, ſed pauperum manibus impartiuerimus. Etiamſi fueris opulētus, ſed plus quàm opus eſt, inſumpſeris, rationem reddes pecuniarum tibi creditarū. Hoc idem fit in magnatum ædibus: multi ſuas ipſorum apothecas famulis ſuis commiſerunt: verum illi quibus commiſſæ ſunt, ſeruant quæ tradita ſunt, nec abutuntur commiſsis: verum vbi iuſſerit dominus, diſtribuunt. Hoc tu quoque facito. Etenim accepiſti plura cæteris, non vt ea ſolus conſumas, ſed vt eorum cæteris bonus fias diſpenſator. Operæprecium autem fuerit & illud conſiderare. Quid tandem? Non apud alium iuſtum Lazarum, ſed in ſinu vidit Abrahæ. Hoſpitalis erat Abraham,

Eſ. 3.a, b

Sententia dura.

Abraham, vt igitur redarguatur diuitis inhoſpitalitas, propterea Lazarum cum illo videt. Ille etiam prætereūtes venabatur, & in domum pertrahebat ſuam: hic verò etiam intra domum iacentem deſpexit, quúmque talem theſaurum haberet, ſalutis parandę materiam, præteribat quotidie, nec in quod oportebat, vſus eſt pauperis propinquitate. At nō ita Patriarcha, ſed omnia contra. Pro foribus ſedens introducebat prætereuntes omnes, & quemadmodum piſcator iacto in mare reti, piſcem quidem attrahit, attrahit autem frequēter & aurum & margaritas: itidem & hic reti captās homines, piſcatus eſt tandem & angelos, quódque mireris etiam inſciens. Id quod & Paulus in huius laudibus dixit, Sectare hoſpitalitatem: per hanc enim quidem inſcientes hoſpitio exceperunt angelos: ac rectè dixit, inſcientes. Nam ſi ſciens illos excepiſſet tanta cum humanitate, nihil magni mirive feciſſet. Sed hæc tota laus, quod ignorans qui nam eſſent qui prēteribāt, nec aliud eſſe credens quàm homines viatores, cum alacritate vocauit intro. Tu quidem igitur ſi quem nobilem ac ſplendidum exceperis, multámque præſtiteris alacritatem, nil mirum eſt. Nam virtus eius qui excipitur etiam inhoſpitalem frequenter adigit, vt omnem exhibeat humanitatem: cæterum illud maximum & admiratione dignum, quoties & vulgares, & ignotos, ac viles multa cum beneuolentia excipimus. Propterea dicit, Quicquid feceritis vni ex his minimis qui credunt in me, mihi feceritis. Ac rurſus ita non eſt voluntas corā patre veſtro, vt pereat vnus ex puſillis iſtis: ac iterū, Quicunque offenderit vnum ex puſillis iſtis, expedit ei vt appendatur mola aſinaria circa ceruicē illius, & abiiciatur in mare. Denique multus vbique eſt Chriſto de puſillis & minimis ſermo: quandoquidem & Abrahā ſciens non excutiebat quales eſſent prætereūtes, nec vnde venirent, quemadmodum nos nunc facimus, ſed ſine delectu prætereuntes excipiebat omnes. Nam eum qui præſtat humanitatem, non oportet expoſcere vitæ ratione, ſed inopiæ mederi, neceſsitatíque ſuppeditare. Vnicum habet patrocinium pauper, quod eget, quódque in neceſsitate conſtitutus eſt, ne quid ab illo poſtules amplius: Sed etiam ſi fuerit omnium improbiſsimus, & eguerit neceſſario victu, ſedemus illius famē. Ita & Chriſtus præcepit: Eſtote, inquit, ſimiles patris veſtri qui

Heb. vl. a — *Mat. 25. d* — *Mat. 18. a* — *Egēti vel improbiſſimo impartiēdū.* — *Mat. 5. g*

eſt in cœlis, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Portus eſt in neceſsitate conſtitutorum homo miſericors. Portus autem omnes qui in naufragium inciderint, excipit liberátque ſiue mali fuerint ſiue boni: denique quicunque fuerint qui periclitãtur, in ſinus ille ſuos excipit. Tu proinde ſi videris hominem qui in egeſtatis naufragium inciderit, ne iudica ne vitę geſta examina, ſed medere miſerię. Quid ipſe tibi negociũ accerſis? Liberauit te deus omni tali ſolicitudine, & curioſitate. Quam multa plerique fuerant dicturi, quanque difficiles erant futuri, ſi deus præcepiſſet, vt prius accuſate vitam factáque ſingulorum diſquireremus, ac tum demum conferremus eleemoſynam? Nunc hac omni curioſitate nos liberauit. Quur ergo curas ſuperuacaneas nobis accerſimus? Aliud eſt iudex, aliud eleemoſynæ largitor. Ideo vocatur eleemoſyna, quod eam & indignis damus. Vnde & Paulus dixit: Quod bonum eſt, facite erga omnes, ſed maximè erga domeſticos fidei. Quod ſi indignos curioſè diſcutiamus diſquiramúſque, ne digni quidem facilè in nos incident. Quod ſi indignis quoque prę̨ſtiterimus beneficium, nimirum & digni quíque omnium illorum malitiam virtute penſent, venient in manus noſtras: ſicut euenit beato Abrahę, cui minimè curioſo quales eſſent qui prætaribant, cõtigit tandem vt & angelos exciperet hoſpitio. Hunc igitur & nos imitemur, ſimúlque cũ hoc nepotem illius Iob. Quando quidem & hic progenitoris ſui magnanimitatem cum diligẽtia eſt imitatus, Eóque dicebat, oſtium meum iugiter patebat cuiuis aduenienti. Non ſic huic patebat, vt alteri eſſet occluſum, ſed indifferenter apertum erat omnibus. Hoc exemplum & nos imitemur, nihil ex quirẽtes vltra quàm oportet. Nam ad hoc vt pauper dignus habeatur eleemoſyna, ſatis eſt egeſtas. Quod ſi quis cum hac commendatione nos adierit, ne quid amplius curioſè ſcrutemur: nec enim moribus demus, ſed homini: nec illius ob virtutem nos eius miſereat, ſed ob calamitatem, quo nimirum & ipſi copioſam à domino miſericordiã nobis cõciliemus, ipſíque digni ſimus in quos ille ſuam conferat benignitatem. Nam ſi in conſeruis noſtris cœperimus exquirere dignitatem moroſéque veſtigare, idem & deus facturus eſt in nobis, dúmque ſtudemus à conſeruis repoſcere vitæ

Gal. 6. c

Iob. 31. d

cauſas, ipſi ſuperni numinis benignitatem amittemus. In quo enim,inquit,iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Sed ad rem redeamus. Itaque quum videret illum in ſinu Abrahæ,ait:Pater Abraham, miſerere mei, & mitte Lazarum. Quamobrem non ad ipſum Lazarum direxit ſermonem? Pudor obſtabat ac verecundia. Ex iis enim quæ in illum fecerat,arbitrabatur illum omnino meminiſſe malorum præteritorum. Quoniam ſi ego,inquit,tāta rerum affluens copia,nihil ab illo læſus adeò deſpexi hominem, vt ne micas quidem impartierim,quanto magis ille ſic cōtemptus, non annuet petenti beneficium? Hæc non vt Lazarum accuſemus,dicimus,Neque enim hoc animo fuit Lazarus, abſit: ſed cauſam indicamus quid hic veritus non implorarit ipſum Lazarum,ſed potius Abraham inclamarit, quem exiſtimabat neſcire quę fuerāt acta. Atque illius digitum nunc implorat,quem crebro paſſus fuerat exponi canū linguis. Quid igitur ille? Fili,recepiſti bona tua. Vide philoſophiā, vide humanitatem iuſti. Non dixit,inhumane,crudelis, ſceleratiſsime,quū tam multa commiſeris in hominem, nunc mentionem nobis facis humanitatis,miſericordiæ & veniç? Non pudet? Nō erubeſcis? Sed quid dicit? Fili,inquit, recepiſti bona tua. Nam animæ,inquit,deiectæ non addes perturbationem. Satis eſt illi ſuus cruciatus,vt ne illius calamitatibus inſultemus. Ac ne putares,quod memor præteritorum malorum vetuerit ab ire Lazarum,filium illum appellat. Quod in mea,inquit,poteſtate eſt,impertiò tibi:cæterū vt hinc abeamus,nō iam noſtrę facultatis. Recepiſti bona tua. Quare non dixit,cepiſti, ſed recepiſti? Hinc video magnum cōſiderationum mare nobis aperiri. Quapropter quæ dicta ſunt ſummo cura ſeruantes,tam quę hodie quàm quę heri diſſerta ſunt,ſummo cum ſtudio reponamus,& ex his quæ dicta ſunt,ad audiēda quæ poſt dicentur, noſipſos magis idoneos reddamus. Et quidem ſi fieri poſsit, facite vt omnium memineritis. Quod ſi id fieri non poteſt, hortor vt pro omnibus illud perpetuo memineritis, quod non communicare pauperibus, eſt rapinam in illos excercere, illorúmque fraudare vitam quódque non noſtros ſed illorum res detinemus. Nam ſi hoc animo fuerimus, pecuniam omnem effuderimus,ac Chriſtum eſurientem hic alentes, multámque hinc nobis opulentiam recondentes poterimus

Mat.7.a

futurorum eſſe compotes bonorum: quæ nobis omnibus aſſequi contingat, gratia ac benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cui cum patre & ſpiritu ſancto gloria, honor, poteſtas, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM DE LAZARO

Concio tertia, & quare non dixerit, cepiſti, ſed recepiſti: & quemobrem iuſti incidunt in pericula, quum peccatores effugiant.

HAudquaquam mediocrem nobis vtilitatem attulit de Lazaro parabola, tum diuitibus, tum pauperibus vt quę hoc quidem docuerit facilè perferre inopiam, illo verò non paſſa ſit efferri ſibíque placere ob diuitias, quum ex ipſis rebus demonſtrarit, illum omnium eſſe maximè miſerabilem, qui vitam agit in deliciis, nulli ſua bona cõmunicans. Age igitur & hodie denuo tractemus idem argumentum, quando quidẽ qui in metallis operantur, vbicunque viderint multas auri venas, illic fodiũt acrius, nec prius abſiſtũt, quàm totum quod reperiri potuit, exhauſerint. Redeamus igitur illuc, vbi ſermonem heri finiuimus, vt illinc eundem inſtauremus. Poteramus quidẽ vnius diei opera vobis totam hanc explanare parabolam: verum non hoc agimus, vt nos multa loquuti diſcedamus, ſed vt vos diligẽter acceptis, animóque infixis quæ dicta ſunt, ex iſta cuſtodia ſentiatis fructũ aliquem ſpiritalem. Nam & mater amans, quum infantem lactentem parat ad ſolidũ cibum adducere, ſi ſimul multum meri infundat ori, nihil prodeſt infanti, refundente puero, quod datur, ac tiniculã qua pectus tegitur irrigante. Quod ſi ſenſim ac paulatim infundat, puer, quod traditum eſt, abſque moleſtia tranſmittit. Proinde ne vobis itidem quod traditũ fuerit effluat: non ſemel vobis inclinauimus doctrinæ poculũ, ſed in dies aliquot partiti ſumus, paſſi vos interim hiſce diebus interquieſcere ab audiẽdi labore, quo ſimul & ea quæ depoſuimus, ſic inſigãtur animo veſtrę charitatis, vt excidere nõ poſſint, & ea quæ dicentur ſedatis ac vegetis mentibus excipiatis. Eóque crebro vobis prædi-

cimus multis ante diebus argumentum de quo ſumus loquuturi, vt his in medio diebus ſumpto libro, perpenſáque rei ſumma tota, poſteaquam intellexeritis, quid dictum ſit, quid reſtet dicendum, mentem veſtram inſtructiorem reddatis ad audienda quæ poſt differentur. Idque ſemper hortor, & hortari non deſinam, vt non hic tantum attendatis iis quæ dicuntur, verumetiam cum domi fueritis, aſsiduæ diuinarum ſcripturarum lectioni vacetis. Quod quidem & iis qui priuatim mecum congreſsi ſunt, non deſtiti inculcare. Ne quis enim mihi dixerit: Sunt frigida illa verba, multa inſunt quæ contemni debeant. Ego forenſibus cauſis affixus ſum, publica gero negocia, artificium exerceo, vxorem habeo, alo liberos, familiæ curam gero, mundanus homo ſum, non eſt meum legere ſcripturas, ſed eorum quæ mundo dixerunt vale, qui montium vertices occuparunt, qui vitam eiuſmodi continenter agunt. Quid ais homo: Non eſt tui negocij ſcripturas euoluere: quoniam innumeris curis diſtraheris? Imò tuum magis eſt quàm illorum. Neque enim illi perinde ſcripturarum egent præſidio, atque vos in mediis negociorum vndis iactati. Num monachi quidem à foro forenſibúſque negociis liberi, quique in deſerto fixere tuguriola, neque cum quoquam habent commercium, ſed in illa quieta tranſquillitate cum omni ſecuritate philoſophantur, ac velut in portu ſedentes, rebus vehementer tutis fruuntur. Nos contra velut in medio mari fluctuantes, innumeríſque, velimus nolimus, peccatis obſtricti, ſemper opus habemus perpetuò iugíque ſcripturarum ſolatio. Illi ſedent procul à conflictu, eóque nec accipiunt multa venera. Tibi verò quia perpetuo ſtas in acie, quia frequentes accipis plagas, idcirco magis opus eſt remediis, vt quem & vxor prouocat & filius contriſtat, atque ad iram commouet, & inſidiatur hoſtis, & inuidet amicus, & vicinus inſectatur, & commilito ſupplantat, frequenter & iudex minatur, & paupertas eſt moleſta, & domeſticorum amiſsio luctum adfert, & proſperitas inflat, & aduerſitas contrahit. Breuiter, varia curarum, varia perturbationis, varia mœroris, varia iactantiæ, varia tumoris tum occaſio, tum neceſsitas, vos vndiquaque circumuallat, innumeráque ex omni parte tela volitant: vnde neceſſe eſt indeſinenter à ſcripturis armaturam ſumere.

Agnoſce igitur quod in medio laqueorum incedis, quódque in pinnaculis ciuitatis ambulas. Carnis enim concupiſcentiæ acrius inſurgunt aduerſus eos, qui in hominum viuunt frequentia, quos & decora facies, & corporis nitor capit per oculos, & verbum obſcœnum per aures ingreſſum, turbat nobis rationem, frequenter & arte modulata cantio animi conſtantiam labefacit. Sed quid hæc commemoro? Quod his omnibus videtur eſſe vilius, vnguentorum odor alicunde aſpirans à mulierculis in fornicibus quæſtum meretricium exercentibus, ex ſimplici occurſu comprehendit & abducit captiuum. Adeo multa ſunt quæ noſtram oppugnant animam, eóque opus habemus diuinis remediis, quo ſimul & iam acceptis vulneribus medeamur, & quæ nondum quidem inflicta ſunt, ſed poſt infligerentur: prohibeamus eminus venientia diaboli ſpicula extinguentes depellentéſque per aſsiduam ſcripturarum lectionum. Neque nunc fieri poteſt, non poteſt, inquam fieri, vt quiſquam ſalutem aſſequatur, ni perpetuò verſetur in lectione ſpiritali. Immo præclarè reuera, præclare, inquam, nobiſcum agitur, etiamſi perpetuò huius medicamenti participes, aliquando ſalutem conſequi poſsimus. Quod ſi quotidie vulneremur, medelam verò nullam adipiſcamur: quæ fuerit ſpes ſalutis? An non vides fabros ærarios, aurifices, fabros argentarios, denique eos qui quancunque exercent artam, omnia artis inſtrumenta habere parata & integra, quanuis compellat fames, quanuis affligat inopia, omnia præoptantes ſuſtinere potius quàm vt ex inſtrumentis artificij quippiam vendere velint, atque hinc ali. Itaque multi frequenter potius habuerũt ad vſuram accipere, quàm vel minimũ aliquid ex artis inſtrumentis oppignerare: idque iure optimo. Norunt enim quod diuenditis illis, ars vniuerſa ipſis ſit inutilis, totúmque quæſtus fundamentum ſublatum: illis autem manentibus, fieri poteſt, vt contractum æs alienum progreſſu temporis aliquando diſſoluant iugiter, vtentes artificio. Quod ſi priuſquam diſſoluerint æs alienum, aliis ea vendant, iam non eſt vnde poſsint ſolatiũ aliquod famis inopiæq; excogitare. Hoc ſane animo, nos quoque præditos eſſe oportet: quemadmodum enim illis artis inſtrumenta ſunt, malleus, incus, forceps: ſic & nobis artis inſtrumẽta ſunt apoſtolorũ ac prophetarum libri, omníſq; ſcriptura

Eccl. 9. b

2. Tim. 3 d

ſcriptura diuinitus inſpirata & vtilis. Et quemadmodum illi per illa inſtrumenta quicquid faciẽdum ſuſceperint, perficiunt: ita ſanè & nos per hos fabricamur, animam noſtram deprauatámque corrigimus, & inueteratam reuocamus. Atque illi quidẽ hactenus modo præſtant ſuam artem vt formam addãt rebus, neque enim poſſunt materiam vaſorum tranſmutare, neque ex argento aurum reddere: ſed harum rerum figuras componunt duntaxat. Tu vero, non ita, ſed amplius quiddam potes. Nam ligneum vas acceptũ poteris aliquando reddere aureum, cui rei teſtis eſt Paulus, in hunc loquens modũ: In magna autem domo non ſolùm ſunt vaſa aurea & argentea, ſed & lignea fictiliáque. Si quis igitur expurgauerit ſeipſum ab his omnibus, erit vas in honorem ſanctificatum, & vtile domino ad omne opus bonũ præparatum. Itaque ne negligamus nobis parare libros, ne circa vitalia vulnus accipiamus. Nec aurũ defodiamus, ſed nobis ipſis recondamus theſaurum librorum ſpiritualium, Aurum quidem quum maximè inſidiatur poſsidentibus: libri verò repoſiti multum adferunt habentibus vtilitatem. Quemadmodum enim arma regalia repoſita, etiamſi nemo fuerit qui poſsideat, tamen iis qui habitãt in ædibus vbi repoſiti ſunt, multam præbent cuſtodiam ac tutamẽ, dum neque latrones, neque parietum perfoſſores, neq; aliud quiſpiam ſceleratorum audet eam aggredi domum: Sic vbicunque fuerit libri ſpirituales, illic omnis expellitur vis diabolica, multáq; inhabitantibus accedit cõſolatio. Quandoquidem ipſe etiam per ſe librorum aſpectus ſegniores nos reddit ad peccandum. Siue enim quippiam auſi fuerimus eorũ quæ prohibita ſunt, nóſque ipſos redderimus pollutos, reuerſi domum, conſpectiſque libris acrius nos condemnat conſcientia, reddimúrque contentiores ad eadem repetenda. Rurſum ſiue in ſanctimonia perſtiterimus, ex libris reddimur tutores firmioréſque. Nam ſimul atque tetigit aliquis euangelium, mox compoſuit ſuam ipſius mentem, & à rebus mundanis abduxit, idque ex ipſo ſolo aſpectu. Quod ſi acceſſerit diligens lectio, non aliter quàm in ſacris adytis rebus diuinis vacás anima, ſic repurgatur melióꝛque redditur deo cum ipſa per illas ſcripturas colloquente. Quid igitur, inquiunt, ſi non intelligamus ea quæ cõtinentur libris? Maximè quidem etiamſi non intelligas illic recondita, ta-

men ex ipſa lectione multa naſcitur ſanctimonia. Quanquam fieri non poteſt vt omnia ex æquo ignores: propterea ſiquidem ſpiritus gratia diſpenſauit illa remperauitque, quo publicani, piſcatores, tabernaculorum opifices, paſtores & apoſtoli, idiotæ, illiterati, per hos libros ſalui fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis cõfugere poſſet excuſationem, vt omnibus facilia conſpectu eſſent ea quæ dicuntur, vt & opifex & famulus, & vidua mulier, & omniũ hominũ indoctiſsimus ex audita lectione aliquid lucri vtilitatiſque, reportaret. Non enim ad inanem gloriam quẽadmodum Ethnici, ſed ad audientium ſalutem hæc omnia compoſuerũt, quos ab initio deus dignatus eſt gratia ſpiritus. Siquidem hi qui ſunt à Chriſto alieni philoſophi, dicẽdi artifices rhetores, ac librorum conſcriptores, non quod in commune conducit quærentes, ſed illud ſpectãtes vt ipſi ſint in admiratione, etiam ſi quid vtile dixerint, hoc quoque quemadmodum in caligine quadam ſapientiæ cõſueta illis occultauit obſcuritas. Apoſtoli verò ac Prophetæ omnia contra fecerunt, manifeſta claráque quæ prodiderunt, expoſuerunt omnibus, veluti communes orbis doctores, vt per ſe quiſque diſcere poſsit ea quæ dicuntur è ſola lectio-
Hiere. 31.*f* ne, & hoc ante pronũcians Propheta dicebat: Erunt omnes
& Ioan. docti à deo, & nõ dicet quiſque proximo ſuo, noſce deum,
6.e quoniam omnes noſcent me à minimo ipſorũ vſque ad ma
1.Cor.2. a ximum eorum. Et Paulus inquit: Et ego fratres veni ad vos, non per excellentiam ſermonis, aut ſapientiæ, nuncians vo-
Matt. 5.a bis myſteriũ dei. Et iterum, Sermo meus & prædicatio non in perſuaſoriis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus ac virtute. Et rurſum, Loquimur enim ſapientiam, inquit, non ſeculi huius, neque principum huius ſeculi qui corrumpuntur, Cui enim nõ ſunt manifeſta quæcunque in euangelio ſcripta ſunt? Quis autem audiens beatos eſſe mites, beatos miſericordes, beatos mundicordes, cæteráq; huiuſmodi, deſiderabit præceptorem, vt aliquid eorum diſcat quæ dicuntur? Quin etiam ſigna, miracula, hiſtoriæ, nónne cuiuis nota manifeſtáq; ſunt? Prætextus iſte eſt & cauſatio, pigritięque velamentũ. Non intelligis quę inſunt: quomodo poſsis aliquando intelligere, quæ ne leuiter quidem inſpicere velis? Sume librum in manus, lege hiſtoriam omnẽ, & quæ nota ſunt memoria tenens, ea quæ obſcura ſunt, parúmque

rúmque manifeſta, frequenter percurre. Quod ſi non poteris aſsiduitate lectionis inuenire quod dicitur, accede ad ſapientiorem, vade ad doctorem, cõmunica cum his ea quæ ſcripta ſunt, declara vehemẽs ſtudium. Et ſi viderit te deus tantam animi promptitudinem adhibere non deſpiciet tuã vigilantiam ac ſolicitudinem. Verumetiam ſi nullus homo te docuerit quod quæris, ipſe ſine dubio reſerabit: Memento Eunuchi reginę Aethiopum, qui quum eſſet homo barbarus, innumeriſque diſtentus ſolicitudinibus, & vndiquaque circunſpectus negociis, nec intelligeret quę legebat, legebat tamen in curru ſedens: quod ſi in via tantam præſtitit diligentiam, cogita qualis fuerit domi verſans. Si tempore profectionis non ſuſtinuit abſque lectione manere, multo minus domi ſedens. Si nihil intelligens legebat, nec deſtitit à lectione, multo minus poſtquam didicerat. Nam vt ſcias, quod non intellexerit quæ legebat, audi quid dicit Philippus, Num intelligis quæ legis? Atq; ille his auditis non pudefactus eſt, nec erubuit, ſed inſcitiam ſuam confeſſus eſt, aitque: Qui nam poſsim, niſi quis mihi viæ dux fuerit? Quum nondum haberet qui viam commonſtraret, tamen legebat, eóque cito conſequutus eſt ductorem. Nouit propenſum illius animum deus, ſtudiúmque amplexus eſt, miſit illi doctorem illico. Verum non adeſt Philippus, ſed ſpiritus qui mouerat Philippũ, adeſt. Neglexerimus noſtram ſalutem dilecti, hæc omnia ſcripta ſunt propter nos ad correctionem noſtri, in quo fines ſeculorum inciderunt. Magna aduerſus peccatum munitio eſt, ſcripturarũ lectio: magnum præcipitium, profundum barathrum ſcripturarũ ignoratio, magna ſalutis perditio, nihil ſcire ex diuinis legibus: ea res & hæreſes peperit, ea vitam corruptam inuexit, hoc ſurſum deorſum miſcuit omnia. Nam fieri non poteſt, non poteſt, inquã fieri, vt quis ſine fructu diſcedat, qui aſsidua attentáque ſcripturarum lectione fruatur. Ecce vna parabola, quam multiplicem nobis attulit vtilitatẽ, quomodo animam noſtram meliorem reddidit? Nam cõplures ſat ſcio ſunt, qui ex his ſermonibus copioſam vtilitatem ferentes abierũt. Quod ſi qui ſunt, qui non perinde magnũ fructum reportarunt, attamẽ eo die quo nobis audiendis vacarunt, omnino meliores fuerunt. Non autem exiguũ eſt vel iſtud, vnum diem in peccatorũ contritione tranſigere, & ad cœ-

Acto. 8. d

1. Cor. 10. c.

Nunc excludit hæreſes.

leſtem philoſophiam reſpicere, animæque permittere, vt vel pauliſper à mundanis reſpiret curis. Etenim ſi ſingulis diebus tales fuerimus, nec deſerimus, aſsiduitas audiendi magnum quoddam præclarúmque bonum nobis pariet. Agite igitur, & ea quę ſequuntur vobis perſoluamus. Quę ſunt autem quæ ſequuntur? Quum dixiſſet diues, mitte Lazarum vt inſtillet ſummo digito, ac refrigeret linguam meam. Auſcultemus quid dicat Abraham. Fili, memento quod recepiſti tua bona in vita, & Lazarus ſimiliter mala, & nunc iſte ſolatium accipit, tu vero cruciaris. Super omnia autem hæc, hiatus magnus confirmatus eſt inter nos & vos, vt qui volunt iſtinc tranſire ad nos, non poſsint, neque qui hinc iſtuc tranſire. Grauia ſunt quæ dicuntur, plurimúmque nobis offendunt dolorem. Hoc & ipſe noui: ſed quemadmodum mordent conſcientiam, ita non parum adferunt vtilitatis animis eorum qui mordentur. Etenim ſi hæc nobis illic dicerentur quemadmodum dicta ſunt diuiti, re vera plorandum eſſet, dolendum, ac lugendum, quod nos pœnitentiæ tempus defeciſſet. Cæterum quoniam hic agentes hæc audimus, vbi & reſipiſcere licet, & commiſſa diluere: denique multam conſcientiæ parare fiduciam, atque ex alienis malis concepto timore mutari agamus gratias bonitati diuinæ, quæ per aliorum ſupplicia noſtram expergefacit ſegnitiem, nobiſque dormitantibus ſomnum excutit. Siquidem ob hoc hæc ante dicta ſunt, ne talia patiamur. Etenim ſi voluiſſet punire deus, non iſta prædixiſſet: verum quoniam noluit nos adigere ad ſupplicium, ideò prædicit ſupplicium, vt prædictione caſtigati, vitemus rerum experimenta. At cuius tandem gratia dixit, recepiſti bona tua, potius quàm cepiſti? Meminiſtis enim, ſat ſcio, quod dicebam hinc nobis mare conſiderationum immenſum aperiri. Nam hæc vox, recepiſti, debiti cuiuſdam ſignificationem habet, eo quod recepit aliquis, quæ debebantur. Proinde ſi diues iſte ſceleſtus ac ſceleroſus & inhumanus fuit, quamobrem non dicit illi, cepiſti: ſed, recepiſti bona tua, quaſi iure illi competierint, quaſique deberentur? Quid igitur? Videlicet hinc diſcimus, quod etiamſi qui ſint ſceleroſi, ad extremam improbitatis lineam deuecti, tamen frequenter vnum aliquod, duóve aut tria bene facta ſunt operati. Quod autem hæc non loquor è conie-

ctuuris,hinc perſpicuum eſt. Quid enim fuit illo iniquitatis iudice ſceleratius,quid inhumanius,quid magis impium?Is neque deum metuebat, neque homines reuerebatur, attamen quum tam improbis eſſet moribus,fecit boni quiddam miſeratus viduam ipſi ſine fine negocium faceſcentem, annuens poſtulati officium,præſtánſque quod petebatur, cohibitis qui illam afficiebant iniuria. Ita frequenter accidit, vt aliquis vitæ ſit intemperantis, & tamen idem ſit miſericors:aut vt quis ſit inhumanus,pudicus tamen. Quod ſi intemperans fuerit,& idem crudelis,tamen vnum aliquod aliud bonum opus fecit in vita. Rurſus hoc idem arbitrandum eſt de bonis: quemadmodum enim qui peſsimi ſunt, faciunt frequẽter boni quiddã:ſic & boni virtutéque præditi,ſępenumero peccant. Quis enim,inquit,gloriabitur ſe caſtum habere cor? Aut quis confidet ſe purum eſſe à peccato? Quoniam igitur veriſimile eſt diuitem illum,licet ad extremum malitiæ prouectum, aliquid feciſſe boni: contra, Lazarum tametſi ſummã virtutem præſtitiſſet,aliquid tamen leue deliquiſſe: vide quomodo declarauit vtrunque Patriarcha,dicens: Recepiſti bona tua,& Lazarus mala. Et tu,inquit,etiam ſi quid boni feciſti, ſi qua merces tibi debebatur, hæc omnia in illo mundo recepiſti, deliciis fruens, diuitis affluens, rebus proſperis vtens, multóque rerum ſucceſſu gaudens. Et hic ſi quid mali fecit, omnia recepit, cum fame. inopia extremis malis affligeretur. Itaque veſtrũ vterque nudus huc peruenit, ille peccatis, tu iuſtitias:quãobrem & hic merum habet ſolatium,tu inconſolabilem ſuſtines cruciatum. Etenim quum exigua ſunt, leuiáque benefacta nobis,ingens autem & immenſum peccatorũ onus: deinde hic proſperitate fruimur, neque quicquam patimur acerbi, prorſus nudi deſtitutíque benefactorum præmiis hinc diſcedimus,vt qui hic receperimus omnia. Rurſus quũ multa magnáque fuerunt nobis benefacta, ſed exigua paucáque delicta, & poſt hæc patimur aliquid acerbi: hic depoſitis leuioribus illis delictis puram illic & perfectam bonorum operum remunerationem accipimus. Vbi quem igitur videris,improbam agentem vitam, nec quicquam hic acerbi patientem:ne putaris illum beatum,ſed deſle potius ac deplora, velut illic omnia triſti perpeſſurum, quemadmodum diues ille fecit. Rurſus vbi quẽ videris virtutis ſtu-

Luc.18.a

Pro.20.b

dioſum, & eundem innumeris affligi moleſtiis, beatum exiſtima, fœlicem iudica: vt qui & hic omnia ſua peccata diluerit, & illic multam habeat paratam mercedem, quemadmodum huic euenit Lazaro. Nam ex hominibus alij quidē hic duntaxat puniuntur, alij rurſus nihil hic tale patiuntur, ſed omnem vindictam illic recipiunt: alij verò tum hic tum illic puniuntur. Horum igitur quos tandem iudicatis beatos? Non dubito quin primos illos, qui hic puniūtur, atque ita peccata deponunt. Verum poſt illos, quos proximo fœlicitatis loco ponitis? Vos fortaſsis eos, qui nihil triſte patiuntur, ſed illic omnem luunt pœnam. At ego non iſtos, ſed hos potius, qui hic ſimul & illic puniūtur. Nam hic qui pœnas dederit, ſentiet illic pœnam leuiorem: cæterum qui cogetur illic totam pœnam ſuſtinere, ineuitabilem vindictā patietur, velut ille diues. Quoniam enim hic nullam peccatorem partem abluit, adeò ſeuerè punitus eſt, vt ne minimam quidem guttam impetrauerit. Verum his quoque qui hic cùm peccant, nihil tamen graue patiuntur: illos longè infœliciores iudico, qui quum hic puniantur, ſimul tamen deliciis ac ſecuritate fruuntur: Quemadmodū enim hic nō dare pœnas pro commiſsis, illic cruciatum reddi atrociorē: ita dum peccant, ſecuritati, deliciis, multæque affluentię indulgere, maioris pœnæ viaticum ac materiam illic colligit. Nam cùm peccantes non deus afficit honoribus: ea res potiſsimum nos in grauius incendiū iniicere poterit. Etenim ſi quis dei lenitate fruatur tantū, non etiam ad quod oportuit, vtatur, atrocius ſuppliciū ſibi parat. Vbi præter dei lenitatem, etiam honoribus potitur maximis, nihilo ſecius tamen perſiſtit in ſocordia: quis illum eripiet ab illo ſupplicio? Etenim vt intelligas, quod qui dei lenitatem experiuntur, malū vniuerſum illic ſibi coaceruant, ni reſipuerint, audi quid dicat Paulus: Exiſtimans autem ô homo qui condēnas eos qui talia faciunt, & facis eadem quod tu effugies iudicium dei? An diuitias bonitatis illius ac patientiæ, lenitatiſque contemnis, ignorans quod bonitas dei ad pœnitentiam te inuitat? Sed iuxta duritiem tuam, & cor impœnitēs, recondis tibiipſi iram in die iræ ac reuelationis & iuſti iudicij dei. Ergo quum viderimus, opibus affluentes, deliciis fruentes, vnguenta olentes, in temulentia perſeuerantes, in magiſtratu & honore, in multa pompa & claritudine peccantes,

Roma. 2. a

cantes,

cantes,neque quicquam triſte patientes, hac ipſa de cauſa, maximè defleamus ac deploremus illos,quod dum peccant, non puniuntur. Veluti ſi quidem videris hydropi,aut vitio ſplenis obnoxium,aut tabo quopiam marceſcētem, innumeris vndique plenū vlceribus, nihilo ſecius tamen cum his omnibus, temulentiæ ac deliciis indulgentem, reddere morbo acriorem, adeò nō miratis aut beatum iudicas eum ob delicias, vt ob hoc ipſum etiam maximè miſerum exiſtimes. Similiter & de anima cohitatio, vt videris hominem peruersè viuentem,multaq; fruentem proſperitate, neque triſte quicquā patientē, ob hoc ipſum magis deplora, quod quum morbo grauiſsimóque tabo ſit obnoxius,tamen deterior fit,morbum deliciis vitaq́ue diſſoluta evaſperans. Nō enim puniri malum eſt, ſed peccare malum eſt. Nam hoc quidem à deo ſeparat. illud verò nos ad deum recolligit, irámque diſſoluit. Vnde hoc liquet? Audi prophetа dicentem: Cōſolamini,conſolamini populum meum ſacerdotes, loquimini ad cor Hieruſalem,quoniā accepit de manu domini dupla,pro peccatis ſuis. Ac rurſus:Domine,pacem da nobis: nam omnia reddidiſti nobis. Vt autem intelligas alios hic,alios illic puniri, alios tum hic tum illic, audi quid dicit Paulus, reprehendens eos qui indignè cōmunicabant myſteriis. Quum enim dixiſſet, Qui edit ac bibit indignè domino,reus erit corporis & ſanguinis domini, ſubiecit illico. Propter hoc inter vos multi infirmi ac valetudinarij, & dormiunt multi. Etenim ſi noſipſos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Nunc autem quum iudicamur à domino corripimur, ne cum modo condemnemus. Vides quomodo hic inflicta pœna,liberat à pœna quæ illic eſt? Et de eo qui ſtuprum commiſerat,inquit, Tradite eum ſatanæ in interim carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat in die domini noſtri Ieſu Chriſti. Quin & ex ipſo Lazaro hoc perſpicuum eſt, quod etiam ſi quid mali commiſerat, hic abiecerit, itaque illuc purus abierit. Idem verò & ex illo paralytico manifeſtum eſt, qui trigintaocto annos laborās per morbum diuturnum peccata depoſuit. Cæterum vt ſcias illum ob peccata ſic afflictam fuiſſe, audi quid dicit Chriſtus: Ecce ſanus factus es,ne poſthac pecces, ne quid contingat tibi deterius. Ex his igitur clarum eſt,eſſe quoſdam qui hic puniuntur,ac peccata deponunt. Quod autem aliqui tum hic tum

Eſ. 40.a

1. Co. 11.g

1. Cor. 5.b

Ioan. 5.b

illic puniuntur, ſi minus pro peccatorum magnitudine hic luerint pœnas, audi quid de Sodomitis dicat Chriſtus. Et-
Marc. 6.b enim quum dixiſſet, Quicunque non receperit vos, etiam puluerem pedum veſtrorum in eos excutite, ſubiunxit: Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæ, quàm ciuitati illi. Quod autē dixit, tolerabilius: hūc habet ſenſum, quod illi tum quoque forent puniendi. Nam & ante puniti fuerāt, quandoquidem in hac vita dederunt pœnas. Porrò nonnullos eſſe qui hic quidem nihil moleſti patiuntur, ſed illic totam expectant vltionem, declarauit nobis hic diues, inconſolabilem perferens cruciatum, ac ne minimum quidem refrigerij conſequens, eo quod illic illi tota vindicta fuerit reſeruata. Quemadmodum igitur in his qui peccant, ij qui nihil hic acerbi patiuntur, illic maiorē ſuſtinent cruciatum: ſic inter eos qui rectè faciunt, qui multa patiuntur in hac vita moleſta, illic multo potientur honore. Et quemadmodum ſi è duobus peccatoribus vnus hic puniatur, alter non puniatur, beatior eſt ille punitus eo qui puni-
Mat. 16.a tus non eſt. Sic ſanè inter duos iuſtos, ſi alter hic plus, alter minus pertulerit afflictionum, beatior erit ille qui plus ſuſtinuerit, quando vnicuique reddet iuxta opera ſua. Quid igitur? non eſt quiſquam, inquies, qui & hic & illic requie fruatur? Iſtud impoſsibile eſt ô homo, atque ex eorum numero quæ fruſtra ſperes, Fieri non poteſt, non poteſt fieri, inquam, vt qui hic in ſocordia ſecuritatéque vixerit, qui in deliciis omnibus aſsiduè conſumpſerit, qui temere neglectéque tranſegerit ætatem, illic honorē conſequatur. Nam etſi paupertas, non ſit moleſta, cupiditas tamen moleſta eſt, atque huic obnoxius eſt, nec hinc mediocris labor. Quod ſi morbus non infeſtat, ſed inflammat ira: ne is quidem mediocris dolor vincere iracundiam, & ſi afflictiones non irruperint, tamē cogitationes malæ indeſinenter inſurgunt. Non eſt autem vulgaris negocij refrenare cupiditatem, cohibere ſitim inanis gloriæ, coercere faſtum, à deliciis temperare, in aſpera degere diſciplina. Nam qui iſta non fecerit, fieri non poteſt, vt vnquam ſaluus fiat. Vt autem intelligas viuentes in deliciis, non fieri ſaluos, audi quid dicit Pau-
1. Tim. 5.a lus: Quæ verò in deliciis viuit, viuens mortua eſt. Loquitur de vidua muliere. Quod ſi de muliere hoc dictum eſt, multò magis de viro dicendum. Præterea non poſſe fieri ô homo,

mo, vt qui talem viuit vitam adipiſcatur cœlos hoc ipſum & Chriſtus declarauit hunc in modum loqués, Anguſta & aſpera eſt via, quæ deducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniunt eam. Quomodo igitur, dixerit aliquis, dictum eſt illud, Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue? Nam ſi anguſta eſt via & aſpera, quomodo rurſum eam leué facilémque vocat? Illud quidem dictum eſt propter naturam afflictionum, hoc verò propter ſpontaneam voluntatem adeuntium. Nam fieri poteſt vt quod natura eſt intolerabile, ſit leue ſi cum alacritate animi ſuſcipiamus. Quemadmodum & Apoſtoli flagris cæſi reuerſi ſunt gaudentes, quod digni eſſent habiti pro nomine domini ignominia affici. Quanquam natura cruciatuum afflictionem dolorémque ſolet gignere, verum animus promptus eorũ qui flagellabantur rerum naturam vicit. Proinde & Paulus dicit, Omnes qui volunt piè viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patientur. Et ſi homo non perſequatur, diabolus tamen oppugnat. Vnde multa nobis opus eſt philoſophia multa fortitudine, vt in precibus vigilemus, nec vnquam dormitemus, ne res alienas concupiſcamus: vt quę adſunt in egenos diſtribuamus, vt omnibus deliciis gemere ploraréque renũciemus, tum iis quæ ſunt in veſtibus, tum iis quæ ſunt in mẽſa, vt auaritiam fugiamus, vt ebrietatem, vt maledicentiam vitemus, vt linguæ temperemus neque vociferemus. Omnis enim amarulentia, commotio & iracundia, & vociferatio & maledicẽtia tollatur à vobis, ne obſcœna loquamur, ne dictis vrbanis delectemur. Non eſt mediocris laboris in his perfectam præſtare continentiam. Atque vt intelligas quanta res ſit philoſophari, quámque non habeat relaxationem: audi quid dicit Paulus, Caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutẽ redigo: hoc dicens aperuit, quanta ſit violentia quantúſque labor, qué oportet ſuſtinere eos, qui volunt corpus reddere ſubiectum ac tractabile. Quin & Chriſtus diſcipulis ait, In mundo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum. Hæc inquit, afflictio requiem vobis conciliabit, certaminum cauææ ſunt hæc præſens vita. In caueis autem ac certaminibus nemo poteſt frui requie. Itaque qui coronandus ſit, quique velit coronari, aſperam ac laborioſam vitam ſuſcipiat, vt poſtquam hic breuem laborem ſuſtinueritis, illic perpetuis honoribus fruamini. Quot ſingu

Matt. 7. b
Mat. 11. d
Act. 5. g
2. Tim. 3. a
Eph. 4. g
1. Cor. 9. d
Ioan. 16 g

lo quoque die accidunt moleſtiæ? Qualis autem eſt animi, non grauari, non moleſte ferre, ſed gratias agere, glorificare, adorare eum qui permittit has tētationes infligi? Quàm multa inexpectata, quàm multæ anguſtiæ? Et tamen oportet premere malas cogitationes, neque permittere linguæ vt aliquid ſonet abſurdi, quemadmodum beatus Iob innumera perpeſſus malas perſeuerauit gratias agere deo. Sunt autem nonnulli, qui ſi ioco conuicióve abs quopiam tacti fuerint aut in aduerſam valetudinem inciderint, veluti podagram, aut capitis dolorem, aut alium huius generis morbum, illico blaſphemias effundunt, ac moleſtiam quidem morbi ſuſtinent: cæterum fructu priuantur. Quid facis ô homo in beneficum, in prouiſorem, in tui curam agentem, in ſeruatorem conuicia iaciens, nec te ſentis in præcipitium abripi, tēque ipſum in extremi exitij barathrum deiicere? Num enim ſi blaſphemiam proferas, leuiorem reddis morbum? Exacerbas potius illum ac moleſtiorem reddis cruciatum. Propter hoc enim diabolus innumeras impingit moleſtias, vt in illud barathrum te præcipitet. Et ſi quidem viderit te blaſphemias proferentem, protinus auget dolorem ac maiorem reddit, quo ſtimulatus rurſus indigne feras: quod ſi viderit te fortiter perferentem, quoque morbos fuerit acrior, hoc magis argentem gratias deo: illico deſiſtit, vt qui in caſſum fruſtráque pergat imminere. Et quemadmodum canis aſsiſtens menſæ ſi viderit hominem veſcentem ſubinde aliquid eorum quæ in menſa ſunt ipſi proiicientem, manet aſsidue: quod ſi ſemel atque iterum ſic aſtitit, vt diſceſſerit nihil adeptus, protinus abſtinet, veluti qui iam fruſtra & incaſſum aſsiſtat. Itidem & diabolus iugiter nobis inhiat, ſi quod blaſphemū verbum ipſi ceu cani proiiciamus, hoc accepto rurſus aggreditur. Quod ſi perſeueraueris gratias agere, iugulaueris illum fame, celeriterque abegeris & aufugere coegeris. Verum non potes tacere cruciatu ſtimulatus, nec ego prohibeo te loqui, ſed volo te pro blaſphemia loqui gratiarum actionem, pro verbis indignationis verba boni omnis. Cōfitere domino, clama vehementer, obſecrando: clama vehementer, glorificando: ſic tibi & morbus redditur leuior, diſcedente quidē diabolo propter tuam gratiarum actionem, dei verò auxilio accedente. Nam ſi blaſphemias effuderis, pariter

Impatientia blaſphemiæ mater.

pariter & dei auxilium ſubmouiſti, & diabolũ aduerſus te-metipſum reddidiſti ſæuiorem, & teipſum magis inuolui-ſti doloribus: Sin gratias egeris & inſidias propuleris mali dæmonis, & dei pro te ſoliciti medelam tibi conciliaue-ris. Verum ex conſuetudine frequenter impetu rapitur lin-gua, vt peruerſum illud verbum ſonet. Verum quum huc rapietur priuſquam verbum effuderit, cõmorde illam vn-dique dentibus acriter. Præſtat illam nunc fluere ſanguine, quam tunc concupiſcere gutam, nec impetrare poſſe refri-gerium: præſtat illam temporarium ferre dolorem, quam tunc perenniter & immortalibus malis cruciari, quemad-modum diuitis illius lingua ardore æſtuans nullum impe-trauit refrigerium. Deus præcepit vt inimicos tuos diligas, *Luc. 6.d* tu verò deum te amantem auerſaris. Deus iuſsit vt cõuiciis in ſectantibus, benigne loquaris, maledicentibus benedicas: tu verò illi benefacienti, & tui cur ãgẽti, maledicis, quum nulla in re læſus ſis. An nõ potuit ſoluere afflictionem? po-tuit, ſed permiſit, vt fias probatior. Verum ecce, inquis, col-labor interim ac pereo, Non propter afflictionis naturam peris, ſed propter tuam ſocordiam. Dic mihi vtra res eſt fa-cilior, blaſphemia an gratiarum actio? Nõnne illa eos qui audiunt hoſtes & inimicos tibi reddit, & in deſperationem poſtea coniicit: hæc verò innumeras adfert philoſophię co-ronas, incredibilémque ab omnibus admirationem deni-que ingẽtia à deo pręmia? Quur igitur quod vtile eſt, quod facile, quod iucundum omittens, id quod lædit, quod con-triſtat, quod tabe facit illius loco ſectaris? Quin & alioqui ſi tentationis ac paupertatis afflictio cauſa eſſet blaſphe-miarũ, oporteret omnes qui in paupertate viuunt blaſphe-mos eſſe. Nunc autem inter eos qui in extrema degunt pau-pertate, multi iugiter agunt gratias: alij contra qui opibus ac diuitiis affluunt, non ceſſant euomere blaſphemias. Ita-que non ipſa rerum natura, ſed noſtra volũtas & hoc & il-lud efficit. Propter hoc enim & hanc recitauimus parabo-lam, vt cognoſceres quod hominem ſocordem ne diuitiæ quidem iuuent, attentum verò ne paupertas quidem lędere poſsit. Quid dico paupertas? Etiã ſi omnia conglomerẽtur quæ ſunt inter homines mala, nũquam percellent animum hominis deum amantis ſapientiǽque ſtudioſi, neque per-ſua debũt vt à virtute diſcedat. Et horum teſtis eſt Lazarus:

quemadmodum ediuerſo euiratum ac diſſolutum non diuitiæ,non ſanitas,non perpetua proſperitas,nō aliud quippiam vnquam iuuare poterit. Ne igitur dicamus quod paupertas,morbus & periculorum inſultus compellāt ad blaſphemiam. Non paupertas, ſed animi conſternatio, non morbus: ſed dei contemptus: non periculorum inſultus, ſed pietatis deſertio, vt ad blaſphemiam, ita ad omne malitiæ genus adducit minus attentos. Sed quam ob cauſam, inquiet aliquis, alij quidem hic puniuntur, alij verò illic, ac non potius omnes hic? Quam ob cauſam? Quoniam ſi hoc eſſet,omnes vtique periſſent. Omnes enim ſumus obnoxij pœnis. Rurſum ſi nullus hic puniretur, plures redderentur ſocordiores, multique dicerent non eſſe prouidentiam. Et enim ſi quum nunc videant multos improbos puniri, multas eiuſmodi blaſphemias euomunt: ſi ne hoc quidem eſſet, quidnam dicerent? Ad quod malitiæ genus non raperentur? Has ob res deus alios quidem hic punit, alios verò non punit. Punit quidem aliquos,excidens illorum vitium,pœnámque illic reddens læuiorem, aut etiam in totum liberans illos,& eos qui peruerſe viuunt caſtigatiores reddens hac punitione: Alios verò rurſum non punit,vt ſi reſipiſcentes ſibiipſis cauerint,ac dei benignitatem reueriti fuerint,& hic liberetur à pœna,& illic à ſupplicio. Sin perſtiterint,nihilo meliores facti lenitate dei, qui mala noſtra diu tolerat, maiorem ſuſtineant cruciatum propter inſignem ipſorum contemptum. Quod ſi quis dixerit eos qui puniuntur erumpere in maledicta,poterant enim alioqui reſipiſcere:illud reſpondebimus,Si deus præſciſſet fore vt reſipiſcerent,nequaquam puniſſet.Etenim,ſi quos vidit manere incorrigibiles, omittit: multò magis quos nouerat ex ipſius lenitate laturos fructum,paſſurus erat in præſenti vita,vt conſequerentur temporis ſpacium ad pœnitētiam. Nunc autem eos eripiens,& illis leuiorem in futuro ſeculo pœnam reddit,& hos caſtigatiores illorum ſuppliciis facit. Quamobrem igitur non idem hoc facit in malis omnibus? Vt hi qui manent,per timorem aliorum ſuppliciis reddantur caſtigatiores,prædicéntque dei lenitatem, eiúſque humanitatē reueriti,deſiſtant à malitia.Nō igitur deus iam in cauſa eſt,ſed illorum ſocordia,qui noluerūt tam multis remediis ad propriam abuti ſalutē, atque vti cognoſcas quod hac de

Cur non omnes hic punit deus

hac de cauſa fecerit, miſcuit olim ſanguinem Galilæorum Pilatus cum ſacrificiis, & accedentes hoc ipſum renunciauerunt Ieſu, atque ille dicit, Quid putatis quod illi Galilęi ſoli peccatores fuerunt? Non dico, vobis, niſi pœnitentiam egeritis, & vos eadem patiemini. Rurſum alij octodecim obruti ſunt ruina cuiuſdem turris, de his quoque eadem dicit, Nam quod ait, quid putatis quod illi peccatores erant ſoli? non erãt, dico vobis: declarat quod & viuentes iiſdem erant obnoxij. Quod autem ait, niſi pœnitentiam egeritis, & vos eadem patiemini declarat quod & illos permiſit hac de cauſa illa pati, vt viuentes ex his quæ cæteris acciderent terrore concepto, reſipiſcerent. Quid igitur? vt ego, inquis, fiam melior, ille punitur? nõ propter hoc, ſed propter ſuum ipſius peccatum punitur. Cæterum illorum interitus attentis ex abundanti fit occaſio ſalutis, dum metu ex his quæ aliis acciderunt concepto, redduntur probiores. Itidem & domini faciunt, vno ſæpe famulo flagellato multos metu reddunt emendatiores. Quum igitur videris aliquos vel in naufragium incidiſſe, vel ædium ruina oppreſſos eſſe, vel incendio periſſe, vel à fluuiis abreptos eſſe, aut alio quopiam modo violento vitam finiſſe: deinde alios qui eadem cum illis & grauiora peccarunt nihil tale paſſos, ne conturberis dicens. Quur tandem qui eadem peccant, non eadem paſſi ſunt? Verum illud reputa, quod deus illum quidẽ paſſus eſt é medio tolli præfocarique, mitiorem ei præparans in futuro ſeculo cruciatum, aut etiam in totum eum liberans: Hũc verò nihil tale paſſus eſt ſuſtinere, vt alterius ſupplicio caſtigatior factus, modeſtior redderetur? quod ſi perſeuerauerit in iiſdem crudeliſsimã ſibiipſi ex ſua ſocordia coaceruat vltionem, nec deus fuerit cauſa intolerabilis ſupplicij. Rurſum ſi videris iuſtũ affligi, aut omnia quæ dicta ſunt perpetientem, ne conſterneris animo. Nam & illi res acerbæ, ſplendidiores reddunt coronas: & tota pœna, ſi quidem tota peccatoribus infligatur, detrahit aliquid vitiorum ponderi: ſin tota iuſtis infligatur, ſplendidiorem reddit illis animũ, ſic vt vtriſque maximus ex afflictione fructus eueniat, tantum ſi grate toleremus: hoc enim eſt quod quæritur. Propter hoc quum ſint eiuſmodi exempla innumerabilia, ſacrarum ſcripturarũ hiſtoria his repleta eſt, iuſtos ac iniuſtos malis afflictos, nobis exhibens vt ſiue iuſtus

Luc. 13. 4

ſis ſiue peccator, quoniam habes exempla, feras fortiter. Non ſolum autem oſtendit tibi improbos malis afflictos, verum etiam fœliciter agentes, ne illorum fœlicitate cõturberis, nimirum doctus ex his quæ diuiti acciderunt, cuiuſmodi, illos poſt hanc vitam maneat incendium, niſi vitam eam reliquerint. Nõ poſſumus, inquit, & hic & illic requie frui. Non poſſumus, inquam, Eóque iuſti vixerunt hic vitam laboribus obnoxiã. Quid igitur, inquis, Abraham? Et quis tam multa dura perpeſſus eſt? Nónne à paterno exulauit ſolo? Nónne à ſuis omnibus diuulſus eſt? Nónne in peregrina regione famem ſuſtinuit? Nónne velut erro quiſpiam, ſubinde vertit ſolũ, à Babylone in Meſopotamiam, inde in Palæſtinam, rurſus illinc in Aegyptum? Quis referre poſsit bella quæ pro vxore, quæ cũ Barbaris geſsit? Quis ſtrages, quis cognatæ familiæ captiuitatem? Huius generis alia ſunt innumerabilia. Cæterũ quum filium ſuum abduceret, nónne quod eſt omnium maximè intollerabile perpeſſus eſt? Eum ſuis ipſius manibus mactare iuſſus, quem adamabat, eum quem habebat chariſsimũ? Quin & ipſe immolatus Iſaac, nónne omni ex parte ſemper à finitimis vexabatur, adeò vt & vxore ſpoliatus fuerit quemadmodum pater? Et tu tanto iam tempore manes ineruditus? Quid portò Iacob in patriis ædibus educatus, nónne grauiora quàm auus perpeſſus eſt? Ac ne ſingulis recenſendis prolixiorem reddamus orationem, audi quid tota vita ſua dicat: Pauci & mali dies mei nec pertigunt ad dies patrum meorum. Et tamen quum filium conſpexiſſet in throno ſedentem, tantáque potitum gloria, haud quaquàm oblitut eſt præteritarum calamitatum. Tamen ille in tantum erat malis conditus ac maceratus, vt ne in tanta quidem proſperitate potuerit anteactorum malorum obliuiſci. Quid autem Dauid? Quam multas ſuſtinuit tragœdias? An non eadem dicit quæ Iacob, hunc in modum loquens? Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni, Si autem in potentatibus, octoginta anni. Et quod amplius illorum, labor ac dolor. Quid verò Hieremias, Nónne diem ſuum execratur, ob malis ſuccedentia mala. Quid autem Moſes? Nónne loquitur, Occide me, ſi ſic mecum acturus es? Cæterum Helias, cuius animi ſublimitas ad cœlum vſque pertingebat, qui cœlum aperuit, an non poſt multa ædita prodigia iugiter la-

Gene. 12. & ſeq. — *Gen. 22. a* — *Gen. 47. c.* — *Pſal. 89. c* — *Hie. 20. d* — *Exo. 32. g* — *3. Re. 18.*

ter lamentatur ita loquens deo, Tolle animam meam à me. *Ibid.29.a*
Non ſum melior patribus meis. Sed quorſum attinet iſta ſingulatim perſequi? Paulus omnes ſimul complexus, ſic dicit: Circumierunt in pellibus ouium & in pellibus caprarum, egentes, afflicti, calamitoſi, quibus non erat dignus mundus. *Heb. 11.g* Prorſus ita neceſſe eſt eum qui gratias acturus ſit deo, qui probatus ac purus eſſe velit, haudquaquam ſectari vitam mollem, remiſſam ac diſſolutam, ſed laborioſam multiſque laboribus ſudoribúſque plenam. Nullus, inquit, coronatur, niſi qui legitimè certauerit. *2.Tim.2.a* Quiſquis autem certat, in omnibus continens eſt, & in verbis, & in aſpectu, & in voce, & è conuiciis temperans, & à blaſphemia, & à turpiloquio, & ne tentatio foris infeſtet, ipſe ſeipſum quotidie ieiuniis exercet, aſperáque vita, vili cibo vbique vitans ſumptus magnificos. Aliter non poteſt quis placere deo. Neque enim mihi frigidum illud dictum obiecerit quiſpiam, quod hic aut ille ſimul habeat & huius vitæ & illius commoda. Hoc in deuitibus ac deliciis fruentibus, ſimúlque peccantibus accidere nequaquam poteſt, verum ſi iſtud dicendum eſt de his qui hic affliguntur dici poteſt qui viuunt in angoribus, videlicet quod & hic habent quæ ſunt huius vitæ, & illic quæ ſunt illius. Illic habent premij fructum, hic habent quod illorum ſpe aluntur, nec ſentiunt mala præſentia, ob futurorum bonorum expectationem. Sed audiamus & reliqua quæ ſequuntur. Super hæc omnia verò, hiatus inhens confirmatus eſt inter vos & nos. Hinc clarum eſt, quod frater non redimit, redimet homo? Non dabit deo, quo ipſi propitietur, etiamſi pater fuerit, etiam ſi filius fuerit. *Pſa.48.d* Abraham appellauit diuitem filium, nec tamen illi præſtare potuit quæ ſunt patris. Diues patrem appellauit Abraham, & conſentaneum erat illum impetraturum beneuolentiam quam patres gerunt in filios. Non impetrauit, vti cognoſcas quod neque cognatio, neque amicitia, neque affectus, neque alia res vlla ex omnibus quæ ſunt, iuuare poteſt eum, qui à ſua ipſius vita proditus eſt. Hæc autem eo dico, quod complures nobis frequenter admonentibus, vt ſibi caueant, vigiléntque: negligunt, & admonitionem vertunt in riſum. Tu mihi, inquiunt, adeſto in illo die, & bono ſum animo, neque quicquam metuo. Rurſum alius, Patré, inquit, habeo mar-

tyrem. Et alius: Auum,inquit,habeo epiſcopum. Alij ſuæ familiæ viros obiiciunt. Frigida ſunt iſta verba, nihil no-
Mat.25.a bis aliorum virtus prodeſſe valet. Memento virginum illarum,quæ quinque virginibus non communicarunt oleum, ſed ingreſſæ ſunt in ſponſi thalamum illis excluſis. Ingens bonum,in tuis ipſius benefactis collocare ſpem. Illic enim nullus vnquam amicus erit auxilio. Nam ſi hic dixit domi-
Hier.7.d nus Hieremiæ:Ne roges pro populo hoc,hic.inquam, vbi in poteſtate noſtra eſt vertere vitam,quanto magis idem di cetur illic? Quid ais?Patrem habes martyrem? Iſtud ipſum potius faciet ad grauiorem tui cōdemnationem, qui quum habeas ad virtutem exempla domeſtica, tamen teipſum indignum maiorum tuorum virtute præſtiteris. Verum habes amicum egregium admirandúmque. At ne iſte quidem
Luc.16.c tunc tibi eſt affuturus, Quomodo igitur dicit: Facite vobis amicos ex mammona iniquitatis, vt recipiant vos in æterna habitacula ſua?Non hic eſt amicitia opitulatrix,ſed eleemōſyna. Etenim ſi ſola auxiliaretur amicitia dicendum erat, facite vobis amicos. Nunc autem oſtendens quod non ſola ſubuenit amicitia,addidit ex mammona iniquitatis. Ac fortaſſe dixerit aliquis: Poſſum & abſque mammona conciliare amicum,eúmque meliorem quàm ex mammona. Verum vti ſcires quod eleemoſyna eſt,quæ patrocinatur, opúſque tuum ac beneficium tuum,nō ſimpliciter in bonorum amicitiis,ſed in amicitiis per mammonam partis, iuſsit te confidere. Hæc igitur omnia quum ſciamus chariſsimi,omni ſolicitudine proſpiciamus nobis ipſis, & ſiue corripimur, gratias agamus,ſiue proſperitate fruimur, muniamus nos ipſos aliorúmque ſuppliciis facti caſtigatiores, per pœnitentiam & compunctionem, continuámque confeſsionem & Euchariſtiam, & ſi quid deliquimus in hac vita depoſito ſummóque ſtudio maculis omnibus animarum noſtrarum abſterſis, obſecremus deum, vt omnibus hinc emigrātibus ita concedat illuc peruenire, vt non veniant in ſortem diuitis, ſed cum Lazaro potiantur ſinu Abrahæ, inq́ue bonis immortalibus delicientur. Quæ nobis omnibus aſſequi contingat,gratia ac benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem & qui cum patri & ſpiritui ſancto,gloria, honor,imperium, adoratio in ſecula ſeculorum, Amen.

EIVSDEM

EIVSDEM DE LAZARO *Concio quarta, quódque conſcientia ſolet nos commonefacere veterum delictorum. Item de Ioſeph.*

QVod ſupereſt de Lazari parabola, neceſſum eſt vt perſoluamus hodie, Nam vos fortaſſe creditis totum nobis abſolutum eſſe. Atqui ego non abutar veſtra ignorantia, neque prius deſiſtam quàm totum quod mihi videre datum eſt tractaro, itaque diſceſſero, quandoquidem & agricola poſteaquam totius vineæ vindemiam peregerit, non prius deſiſtit, quàm ſingulos etia minutos acinos decerpſerit. Quum igitur nunc quoque videam, ſub literis, veluti ſub foliis latere ſenſus occultos, age & hos rurſus diligenter amputemus, pro falce ſermone vtentes. Siquidem vinea poſt fruct⁹ ſemel à vindemiatore defectos, ſtat nuda fructu, nihil habens pręter folia: verum ſpiritualis diuinarum ſcripturarum vinea non item, ſed quanuis quicquid videbatur ſuſtulerimus, tamen adhuc amplius ſupereſt tollẽdum. Itaque complures ante nos diſſeruerunt in hanc parabolam: complures fortaſsis & poſt nos diſſerturi ſunt, nemo tamen poterit totas opes eruere. Nam ea eſt huius opulentiæ natura, quo foderis altius, hoc magis exundant diuini ſenſus. Fons enim eſt nunquam deficiens. Oportebat quidem ſuperiore conuentu debitum hoc diſſoluiſſe. Verum nõ exiſtimauimus eſſe tutum beati Babylæ & Xynoridis, ſanctorum martyrum, qui Lazarum ſequuti ſunt, benefacta prætereire. Eóque diſtulimus fundamentum, reſeruãtes in præſentem diem totam ſtructuram. Age igitur, quoniam & patribus ſuas laudes perſoluimus, non vt illi promerebantur, ſed pro viribus noſtris, perſoluamus & vobis huius expoſitionis reliquias. Verum ne vos delaſſemini, priuſquam ad finem peruenerimus, illinc repetemus ſermonem, vbi illum heri finiuimus. vbi vero illum heri finiuimus? In hiatu, dirimente iuſtos à peccatoribus. Quum enim dixiſſet diues, mitte Lazarum, quid illi reſpondit Abraham? Hiatus ingens fixus eſt inter nos & vos, vt qui velint iſthinc tranſire ad nos non poſsint, neque hinc iſthuc tranſeunt. Multis

verbis demonſtrauimus quod poſteaquam deus multam hu manitatem erga nos exhibuit, oporteat in propriis benefactis ſpem ſalutis collocare, non patres auos ac proauos recenſere, neque cognatos, domeſticos ac vicinos. Frater non redimit, redimet homo? ſed quicquid deprecati fuerint ſupplicarintque qui hinc cum peccatis migrarint, incaſſum iam fruſtràque loquentur. Etenim virgines illæ quinque implorabant ab æqualibus oleum, nec impetrarunt. Et iis qui talentum in terra defoderat, quum multam excuſationem attuliſſet, tandem condemnatus eſt. Item qui ipſum eſurientem non pauerant, nec ſitienti potum dederant: quum & ipſi crederent ſeſe ad ignorantiæ patrocinium poſſe confugere, nec veniam nec excuſationem repererunt. Cæteri vero, nec quod hiſcerent habebant, velut ille ſordidis indutus veſtibus. Nam excuſatus obticuit. Non autem hic modo, verum & alius ille, qui quod aduerſus proximum præteritarum offenſarum meminiſſet, centúmque denarios ab eo poſtulaſſet, poſt ſuper his ipſis à domino reprehenſus, ob crudelitatem & inhumanitatem, nihil habuit quod reſponderet. Vnde perſpicuum eſt, quod neque nos quicquam illi ſubleuabit, ſi non habuerimus bona opera: verũ ſiue ſupplices fuerimus, obſecremúſque, ſiue tacuerimus, æquè ſuper nos veniet ſupplicium ac vim dicta. Auſculta igitur quomodo hic quum duo poſtularet ab Abrahã, vtroque fruſtratus ſit. Primũ enim pro ſeipſo deprecatus eſt, Mitte, inquiẽs Lazarum: mox non iam pro ſeipſo, ſed pro fratribus: verum nihil poſtulatorum obtinuit. Siquidem altera poſtulatio, nempe prior talis erat, vt quod petebatur fieri non poſſet. Altera vere, videlicet pro fratribus, erat ſuperuacua: Quin potius, ſi videtur, ipſa verba multo cum ſtudio audiamus. Etenim ſi cum magiſtratus in medio foro reum adducit, carnifices adhibet, ac tormentis exanimat accuſatum, omnes magno ſtudio concurrunt, cupientes audire quid interroget iudex, quid reus reſpondeat: multo magis hic diligenter auſcultandum eſt, quid reus nimirum hic diues, poſtulet, quid contra iuſtus iudex reſpodeat per Abraham. Non enim Patriarcha erat qui iudicabat, quanquam is pronunciabat. Verum quemadmodum in mundanis iſtis iudiciis quoties fuerint aliqui rei, puta latrones, aut homicidæ, his leges procul à conſpectu iudicis

Pſa. 48.d *Mat. 25.a* *Ibidē b.c* *Mat. 22.b*

dicis occurrentes, non permittunt vt audiant vocem iudicantis, qui præter alia hoc quoque honore iudicat illos indignos, ſed medius quiſpiam interpres, & iudicis interrogationes, & rei reſponſiones perfert: hoc ſane pacto & tunc factum eſt. Non deum pronunciantem, non deum ipſi loquentem audiuit reus, ſed medius erat Abraham, qui iudicis vocem ei qui iudicabatur retulit. Non enim ex ſeſe dicebat quæ dicebat, ſed diuinas diuiti leges recitabat quæque cælitus ferebantur, ſententias proferebat: eóque nec habebat hic quod contradiceret. Auſcultemus itaque diligenter his quæ dicuntur. Nam in hac parabola data opera immoror, nec deſiſto, tametſi quartum iam diem in hac verſor, propterea quod ex hac narratione plurimum fructus naſci video tum diuitibus tum pauperibus, tum his qui propter improborum fœlicitatem, tum illis qui propter iuſtorum inopiam & afflictionem conturbantur. Neque enim vlla res perinde ſolet hominum vulgus offendere ac perturbare, vt quod diuites praue viuentes multa fruuntur proſperitate: contra, iuſti cum virtute vitam agentes, ad extremam rediguuntur inopiam, aliáque perpetiuntur innumera paupertate ipſa grauiora. Verum hæc parabola ſufficit ad præſtanda remedia: diuites quidem redigens ad ſobrietatem, pauper verò in præſentibus malis conſolans: & illos quidem admonens, ne efferantur tollántque criſtas, quoties peruerſe viuentes hic pœnas non dant, quippe quũ illos maneat illic grauior cruciatus: hos verò conſolans, ne aliorum fœlicitate perturbentur, neque putent res humanas abſque dei prouidentia ferri, quum hic iuſtus malis affligitur, improbus contra ac ſceleratus homo perpetua fruitur proſperitate. Ambo ſiquidem pro dignitate recipient illic: hic quidem coronas patientiæ tolerantiæque: ille vero ſupplicia pœnáſque improbitatis. Hanc parabolã inſcribite diuites pariter ac pauperes, diuites quidem in parietibus animi veſtri: & ſiquando deleta fuerit, oborta obliuione, illinite denuo ab initio reminiſcentes. Magis autem pauperes corã oculis veſtræ mentis hanc deſcribite, ſempérque circunferre, & erit vobis documentum, materiáque totius philoſophiæ. Nam ſi hanc iugiter inſcriptam animo teneamus, neque huius vitę læta poterunt nos inflare, neq; triſtia deiicere proſternereq;, ſed nõ aliter quàm afficimur pictu

ris in pariete additis,erga hæc vtraque afficiemur. Quemadmodum enim conſpicientes in pariete pictum diuitem ac pauperem,nec illi inuidemus,nec pauperem deſpicimus, eo quod quæ videmus,vmbra rerum eſt,non veritas: ſic & diuitiarũ & paupertatis, gloriæ & ignominiæ, aliarúmque rerum omnium ſiue triſtium,ſiue lætarum,naturam ſi peruouerimus, liberabimur à turbatione, quæ ex harum vnaquaque in nobis gigni ſolet. Hæc enim omnia quauis vmbra fallaciora ſunt,nec quicquã habẽt ſublime, neque præclarum, nec ſplendida glorioſaque attollere, nec humilia contemptáque contrahere poterunt. Verùm iam tempus nobis eſt, vt diuitis verba audiamus. Oro te, inquit,pater, hoc eſt,obſecro rogóque, vt mittas Lazarum in domum patris mei. Sunt enim mihi quinque fratres, vt teſtificetur illis,ne veniant in hunc locum tormentorum. Poſtquam pro ſe non impetrauerat, pro aliis facit ſupplicationem. Vide quàm humanum,quàm manſuetum pœna reddiderit eum. Qui Lazarum præſentem deſpiciebat, aliorum abſentium nunc curam habet: qui ante oculos iacentẽ præteribat,meminit eorum quos non videbat, multóque ſtudio poſtulat vt aliquo modo illis proſpiciatur aduerſus imminentia mala: obſecrátque vt Lazarus in domum patris mittatur, vbi ipſi fuerat cauea ſtadiúmque virtutis apertum. Illi videant illum coronari, qui viderunt certantem, qui teſtes fuerunt illi paupertatis ac famis aliorúmque malorũ innumerabilium fiant teſtes honoris ignominiæ in omnem gloriam commutatæ: vt vtrinque caſtigati doctique, quod res noſtræ nequaquam præſentis vitæ termino finiuntur, tandem præparent ſeſe,vt hanc pœnam cruciatúmque poſsint effugere. Quid igitur Abraham? Habent,inquit,Moſen, habent prophetas. Non æque tu curas fratres tuos, atque deus qui illos condidit, innumeros illis adhibuit magiſtros, admonitores, conſultores, adhortatores. Quid igitur ille reſpondit? Non, inquit, ſed ſi quis ex mortuis redeat, illi credent. Hæc ſanè ſunt vulgi verba. Vbi nunc ſunt qui dicunt,quis illinc rediit. Quis ex mortuis ſurrexit? Quis narrauit quæ ſunt apud inferos? Quàm multa talia tantáque dicebat apud ſeipſum diues ille, quum verſaretur in deliciis: neque enim temere poſtulabat, vt aliquis ſurgeret ex mortuis. Verum quoniam ipſe audiens ſcripturas contem-

pſerat,

pſerat, deriſerat, fabulas eſſe quæ dicebantur crediderat: erga hæc ſicut ipſe fuerat affectus, ita habebat opinionem, & de fratribus ſuis. Illi inquit, ſic opinantur, quod ſi quis ex mortuis redierit, non diffident illi, neque deridebunt, ſed potius auſcultabunt iis quæ dicentur. Quid igitur Abrahā? Si Moſen & prophetas non audierunt, nec ſi quis ex mortuis ſurrexerit, credent. Idque verum eſſe, quod qui non audit ſcripturas, neque ex mortuis excitatos auditurus ſit, declararunt Iudæi: qui quoniam Moſen ac prophetas non audierant, neque quum mortuos vidiſſent excitatos, crediderunt. Verùm nunc quidem Lazarum occidere conabantur, nunc rurſus in Apoſtolos impetum faciebant, quāuis multi iam ex mortuis ſurrexerant. quo tempore crux prædicabatur. Vt verò & aliunde cognoſcas, quod grauior ſit ſcripturarum ac prophetarum doctrina, quàm ſi quid à mortuis reſuſcitati renuncient: illud conſidera, quod quiſquis mortuus eſt, ſeruus eſt: quæ verò ſcripturæ loquūtur, locutus eſt dominus. Proinde etiā ſi mortuus reuiuiſcat, etiam ſi angelus è cœlo deſcendat, maximè omnium credendum eſt ſcripturis. Nam angelorum herus mortuorū pariter ac viuentiū dominus, ipſe eas condidit. Ad hæc quòd ſuperuacanea quærūt qui deſiderant, vt mortui illinc redeant, præter hæc quæ dicta ſunt, etiam ab huius mundi curis demonſtrare licet. Gehenna non videtur incredulis. Nam credentibus eſt perſpicua manifeſtaque. Curiæ videntur, quotidiéque audimus, quòd ille ſupplicio affectus eſt, illius proſcripta bona, alius operatur in fodinis, alius exuſtus eſt igni, alius alio pœnæ vindictæque genere periit: & tamen hæc quum audiunt mali ac facinoroſi maleficique, non emendantur. Multi frequenter in his deprehenſi poſteaquam effugerūt pœnam, perfoſſoque carcere elapſi ſunt, rurſus eadem aggrediuntur, multo his ſceleratiora perpetrant. Ne igitur quæramus hæc audire à mortuis, quæ multo clarius quotidie nos docet ſacræ literæ. Nam ſi nouiſſet hoc deus, quod mortui excitari viuentibus eſſent profuturi, nequaquam omiſiſſet, neque tantum lucrum prætериſſet, qui cuncta nobis vtilia procurat. Ad hæc ſi aſsiduè erant excitandi mortui, nobiſque quæ illic geruntur renunciaturi, & hoc ipſum progreſſu temporis fuiſſet contemptum: præterea peruerſa etiam dogmata diabolus inueniſſet, idque admo-

dum facile. Potuiſſet enim frequenter oſtendere ſimulachra, aut ſubornare qui ſimularent mortem ac ſepulturam, mox rurſus ſeſe oſtenderent, quaſi è mortuis excitatos, ac per illos quæcunque vellet perſuadere deluſis. Etenim ſi nunc quum tale nihil ſit inſomnia frequenter dormientibus viſa veluti eorum qui hinc deceſſerunt, multos deceperunt, perdiderunt, ſubuerterúntque, multo magis id accidiſſet, ſi hoc factum fuiſſet, atque in mentibus hominum obtinuiſſet, videlicet ſi multi defunctorum rediſſent in vitam, innumerabiles ſceleratus ille dæmon dolos texuiſſet, multámque fraudem in vitam hominum induxiſſet, Eóque deus occluſit fores, nec permittit aliquem defunctorũ huc reuerſum narrare quid illic fiat, ne ille accepta occaſione, technas ſuas omneis inuehat. Nam quum eſſent prophetæ, pſeudoprophetas excitabat: quum eſſent Apoſtoli, pſeudoapoſtolos: quum Chriſtus appareret, pſeudochriſtos: quum dogmata ſana inducta fuiſſent, corrupta inducebat, vbique diſſeminās zizania. Itaque etiam ſi illud eueniſſet, hoc quoque conatus fuiſſet fingere per ſua organa, non verè excitatis mortuis, ſed maleficiis quibuſdam ac fraudibus contuentium oculis deceptis, aut quoſdam etiam ſubornans, quemadmodum dicere cœperam, qui mortem ſimularent, ſurſum deorſum miſcuiſſet, confudiſſétque omnia: ſed deus quem nihil latet, præcluſit illi viam ad has inſidias, nobiſque parcens non permiſit, vt quiſquam vnquam illinc huc reuerſus de iis quæ ibi ſunt narraret vtentibus hominibus: docens nos, vt ſcripturis potius credendum exiſtimemus quàm cæteris omnibus, propterea quod deus reſurrectionis negocium multo dilucidius nobis commonſtrauit. Orbem vniuerſum conuertit, errorem abegit, veritatem induxit, per homines piſcatores ac viles hæc omnia peregit, denique abunde magna ſuæ prouidentiæ documenta nobis vndique præbuit. Ne itaque res putemus res noſtras huius vitæ termino circunſcribi, ſed credamus fore iudicium ac remunerationem omnium quæcunque hic à nobis geruntur. Nam id eſt à deo manifeſtum conſpicuúmque cunctis, vt & Iudæi & Græci, & hæretici breuiter, omnis quiſq; eſt homo ſuper his conſentiat. Quanquam enim non quemadmodum decet, de reſurrectione philoſophantur omnes, attamen de iudicio, déque pœnis, déque tribunalibus quæ illic

illic ſunt omnes conſentiunt, illic eſſe aliquam eorum quæ hic geruntur remunerationem, quod ni eſſet, qua de cauſa deus cœlum tam amplum extendiſſet, mare dilataſſet, aërem diffundiſſet, tantum prouidentiam declaraſſet, niſi ad finem vſque noſtri curam habiturus eſſet: Nónne vides multos, qui cum virtute vixerunt, innumeráque mala paſſi ſunt, deceſſiſſe, nulla re bona percepta? Alios contra quũ multam prauitatem commiſerint, alienas facultates rapuerint, viduas & orphanos ſpoliauerint oppreſſerintque, opibus deliciiſque & innumeris bonis fruiti fuerint, deceſſiſſe ne tantulum quidem mali paſſos? Quæ igitur vel illi priores virtutis præmia recipient, vel iſti prauitatis ferent ſupplicia, ſi noſtræ res vltra vitam hanc non proferũtur? Nam ſi deus eſt, ſicuti reuera eſt, cum iuſtum eſſe nemo non fatebitur. Atqui ſi iuſtus eſt, & his & illis reddet pro meritis. Et hoc in confeſſo eſt. Quod ſi & his & illis rependet pro meritis, hic verò nullus eorum recepit, neque ille improbitatis pœnam, neque hic virtutis præmia, perſpicuum eſt reſtare tempus aliquod in quo cõgruens præmium horum vterque feret. Sed quare nobis iudicem in animo ſic perpetuo vigilantem, & attentum deus conſtituit? Conſcientiam loquor. Nec enim eſt vllus inter homines adeò vigilans, vt eſt noſtra conſcientia. Nam externi iudices & pecuniis corrũpuntur, & aſſentationibus deliniuntur, & metu ſimulant, denique multa ſunt alia, quæ rectum illorum iudicium deprauant at conſcientiæ tribunal, nulli hominũ nouit cedere, ſed quanuis dederе pecunias, quanuis mineris, quanuis aliud quidlibet feceris, iuſtam feret ſententiam aduerſus peccatorũ cogitationes, adeò vt ipſe quoque qui peccatum admiſit, ſeipſum condemnet, etiam ſi alius nullus accuſet. Neque id ſemel atque iterum, ſed ſæpius, imò per omnẽ vitam hoc facere non deſinit: & licet ingẽs temporis interuallũ interceſſerit, nunquam tamen obliuiſcetur eorũ quæ facta ſunt. Quin & quum perpetratur peccatũ, & priuſquam perpetratur, & poſtquam eſt perpetratum, acerbus nobis imminet accuſator, maximè verò poſteaquam perpetratum fuerit. Nam in perpetrando ſcelere, quoniam voluptate ſumus ebrij, nõ perinde ſentimus: cæterum ſimulátq; cõmiſſum eſt, ceperítque finem, tum demum extincta voluptate amarus pœnitentiæ ſtimulus ſuccedit, contra quam

accidere ſolet mulieribus parturiētibus. Nam illis ante partum labor eſt ingens,grauéſque nixus,diſſecantes eas doloribus, poſt partum verò relaxatio,dolore ſimul cum infante egrediente:verum hic non item,ſed dum parturimus cōcipiſmúſque corruptos affectus,delectamur gaudemúſque: cęterum vbi fuerimus enixi malum illum puerum peccatū, tum cōſpecta fœditate partus, diſcruciamur grauius quàm mulieres parturiētes: Quapropter adhortor primum quod eſt optimum, ne vnquam omnino concipiamus in animo corruptam cupiditatem. Quod ſi quando conceperimus, tamen fœtum intus præfocemus. Rurſus ſi huc vſque fuerimus negligentes,iniquitatē in opus progreſſam mox occidamus,per confeſsionem,per lachrymas,per propriorū cōmiſſorum accuſationem. Nihil enim tam exitiale peccato, quàm peccati accuſatio condemnatióque,cum pœnitudine lachrymiſque coniuncta. Cōdemnaſti tuum peccatum?depoſuiſti farcinam. Quis hæc dicit? Ipſe iudex deus, Dic tu peccata tua prior,vt iuſtificeris. Quur igitur,te quæſo,pudeſcis & erubeſcis dicere peccata tua? Caue enim homini dixeris,ne tibi opprobret. Neque enim conſeruo confiteris, vt in publicum proferat, ſed ei qui dominus eſt, ei qui tui curam gerit,ei qui humanus eſt, ei qui medicus eſt oſtendis vulnera. Neque enim ignorat, etiamſi tu non dixeris, qui ſciebat etiam antequam perpetrares. Quid igitur eſt cauſę, quo minus dicas? Non enim ex accuſatione fit grauius peccatū:imò mitius magis ac leuius. Et ob hoc ipſum deus vult te dicere·non vt puniaris, ſed vt relaxeris,non vt ipſe ſciat peccatum. Quur enim id poſtulet,quum iam ſciat? Sed vt tu ſcias, quantum tibi debitum remittatur. Ideo verò vult te ſcire beneficij magnitudinem, vt perpetuo gratias agas, vt ſegnior fias ad peccandum, vt ad virtutem promptior. Niſi dixeris debiti magnitudinem, non agnoſces donationis eminentiam. Non inquit, cogo te in medium prodire theatrum,ac multos adhibere teſtes. Mihi ſoli dic peccatum priuatim,vt ſanem vlcus,téque dolore liberabo. Ideo nobis inſeuit conſcientiam,idque quouis patre amātius. Nam pater vbi ſemel,iterum ac tertio,deciésve filium increpauerit:ſi viderit incorrigibilem manere,deſperans abdicat, expellit è familia,à cognatione reſecat. At non eodem modo conſcientia, ſed licet ſemel,licet iterum, licet ter,licet millies

Eſa.43.d

lies admonuerit, tuque non obtemperes, mouebit iterum nec deſiſtet vſque ad ſupremum halitum ſiue domi, ſiue in biuiis, ſiue in menſa, ſiue in foro, ſiue in itinere, frequenter & in ſomnis peccatorum nobis ſimulachra ſpectráque repræſentat. Vide autem dei ſapientiam. Non fecit perpetuam conſcientię accuſationem, neque enim hoc onus perferre poteramus, ſi iugiter accuſaſſet: neque rurſus adeò leuem & imbecillam, vt poſt vnam aut alteram admonitionem deſperet. Etenim ſi ſingulis diebus fuiſſet nos ſtimulatura, an non deſpendentes animum enecaremur? Rurſus ſi poſt vnam atque alteram increpationem deſiſteret, haud multum fructus nobis adferret. Eóque fecit obiurgationem frequentem, at non perpetuam, frequentem quidem ne in ſocordiam incideremus, ſed vt ſubinde relaxatione ſolatióque quopiam accepto, reſpiraremus. Quemadmodum omnino non dolere de peccatis, exitiale eſt, quódque malorum extremum eſt, etiam mali ſenſum nobis adimit: ſic & iugiter, ſupráque modum id facere, noxium eſt. Solet enim & doloris immodica magnitudo, frequenter hominem à naturalibus excutiens ſenſibus, animum demergere, & ad honeſta omnia inutilem reddere. Eapropter & illud proui dit, vt ex interuallis nobis imminere conſcientiæ redargutio propterea quod eſt admodum ſeuera, & quouis ſtimulo acrius pungere conſueuit peccatorem. Non enim tunc ſolum, quum ipſi peccamus, verumetiam alij committunt eadem, vehementer inſurgit, magnáque contentione nobis occlamat. Nam ſcortator, adulter, aut fur non modo quum accuſatur ipſe verumetiam quum audit alios eadem auſos accuſari, ipſe ſibi videtur flagris cædi, dum increpantur alij ſuorum admiſſorum reminiſcens: & alius quidem vocatur in ius: hic verò flagellatur, cui nullum crimen intenditur, ſi fuerit eadem auſus. Quemadmodum in aliorum rectè factis dum laudantur & coronantur, qui eadem cum ipſis rectè facta geſſerunt, gaudent exultantque, quaſi non tam illi, quàm ipſi laudarentur. Quid igitur eſſe poſſit homine peccatore miſerius, qui quoties accuſantur alij ipſe examinatur? Contra, quid eo beatus, qui cum virtute viuit, qui quum laudatur alij, ipſe gaudet, lætitáque diffluit, ex aliorum laudibus ſuorum rectè factorum memoriam recipiés. Hæc ſunt diuinæ ſapientiæ opera, hæc maxima illius pro-

uidentiæ ſunt argumenta, conſcientiæ increpatio, ſacra eſt ancora, non ſinens nos tandem in peccatorum demergi profundum. Neque enim per id tempus tantùm quo peccata committimus, verumetiam poſt multos annorum circuitus, nouit nos veteris admonere commiſsi. Idque ex ipſis euidenter comprobabo ſcripturis. Vendiderunt olim fratres Ioſephum, nihil quidem habentes quod incuſarent: ſed quoniam viderat ſomnia, ipſi gloriam venturam portendentia. Videbam, inquit, manipulos veſtros adorantes manipulum meum. Quanquam ob hæc decuit illum ſeruare potius, quod totius familiæ corona, totiúſque generis decus erat futurus. Sed eiuſmodi res eſt inuidia: pugnat aduerſus domeſtica decora, mauultque liuidus innumera perpeti mala, quàm videre proximum in precio habitum, etiamſi gloriæ pars ad ipſum ſit permanatura. Quo ſanè quid eſſe poſsit miſerius? Quod & illis vſu venit. Quum enim vidiſſent illum procul venientem, ipſiſque cibum, adferentem, inter ſe dicebant: Venite, interficiamus eum, ac videamus quid ſint illius ſomnia. Vt fratrem non reuerearis, neque naturam agnoſcas, certè menſam ipſam conuenie bat reuereri, ipſúmque miniſterij officium, quãdoquidem aliturus te, veniebat. Sed vide quomodo & imprudẽtes vaticinantur. Venite, inquiunt, occidamus eum, & videamus quid ſint illius ſomnia. Etenim niſi ſtruxiſſent inſidias, niſi dolos texuiſſent, & impudẽs illud conſilium cõcinnaſſent, nequaquam coguouiſſent vim illorum ſomniorum. Non enim perinde magnum erat, Ioſeph, ſi nihil acerbi paſſus eſſet, conſcendere thronũ Aegyptij, vt tot obſtaculis diſcuſſis hunc eundem aſſequi ſplendorem. Niſi enim illi ſtruxiſſent inſidias, non vendidiſſent eum in Aegyptum. Niſi in Aegyptum vendidiſſent, non adamatus fuiſſet ab hera. Si non fuiſſet adamatus ab hera, non fuiſſet coniectus in carcerem, non interpretatus fuiſſet in ſomnia, non regnum illud fuiſſet aſſequutus. Si non fuiſſet regnum conſequutus, non veniſſent illi commercaturi frumentum, nec adoraſſent. Itaque quoniam occiderunt illum, ob hoc maximè intellexerunt illius ſomnia. Quid igitur? Ipſi ne bonorum omnium quæ poſt euenerunt, illiúſque gloriæ fuerunt illi conciliatores? Nequaquam. Verum ipſi quidem moliebantur illum morti, deſperationi, ſeruituti, breuiter

Gene.37.b *Gene.37.d* *Gene.39.b*

ter

ter extremis malis tradere: ſed deus melior artifex, inſidiantium malitia in venditi inſidiiſque impetiti gloriam abuſus eſt, ne putares rerum euentus vel caſus eſſe fortuitáque, vel ab humanarum actionum magnificentia pendere. Per eos qui aduerſantur, per eos qui obſiſtunt procurat deus vt res quæ vetantur conficiantur, inimicis ſuis ad ſuam gloriam abutentes miniſtris, vt intelligas quod deus vult, à nemine diſsipari poſſe, nec manum illam excelſam à quoquam auerſum iri: quo ſi quando ab aliquo petaris inſidiis, ne conſterneris animo, néve moleſte feras, ſed ſcire poſsis inſidias in bonum finem exituras, tantum ſi fortiter feras quæ accidunt. Ecce hic quoque liuor regnum peperit, inuidia conciliauit diadema, ad thronum perduxit, atque illi ipſi qui ſtruebant inſidias, auxiliantes promouerunt ad illius imperij magnitudinem. Et is quidem cui ſtructæ fuerant inſidiæ regnum adeptus eſt: ij verò qui ſtruxerant, ſeruierunt. Adorabatur ille, hi adorarunt. Itaque quum tibi acciderint acerba continuáque mala, ne turberis, neque moleſte feras, ſed expecta finem. Omnino continget aliquis, munifico deo dignus, tantum vt cum gratiarum actione feras quæ accidunt: quando quidem nec iſte quum illa ſomniaſſet ſomnia, quum ex in extremum diſcrimen veniſſet, quum venditus à fratribus, quum ab hera inſidiis appetitus, denique quum in carcerem eſſet coniectus, dicebat apud ſeſe, Quid tádem hoc eſt rei? fefellerunt me illa ſomnia per quæ exulo à patria, ſpoliatus ſum libertate propter deum, non ceſsi heræ ad adulterium inuitanti, propter pudicitiam ac virtutem do pœnas, ac me ſic quidem vultus eſt vicem meam deus, aut manum porrexit, ſed paſſus eſt me tradi vinculis, ſuper alias alię calamitates inciderunt perpetuæ, poſt ciſternam ſeruitus, poſt ſeruitutē inſidię, poſt inſidias calumnia, poſt calumniam carcer: verū horum nihil illum perturbabat, ſed perſeuerabat in ſpe cum bona fiducia, ſciens quod quæ dicta ſunt à deo, nunquam excident. Poterat quidem deus eodem etiam die iſta perficere, ſed vt ſimul & ſuam declararet potentiā, & fidem famulorum ſuorum, permittit multum temporis intercedere. multáque incidere impedimenta, vti ſimul & ipſius robur cognoſcas, tum explentis promiſſa, poſteaquam in deſperationem adducta res eſt, & ſeruorum perſpicias tolerantiam

ac fidem, quos nihil horum quæ interim accidunt, à bona
Gen.42.c. ſpe depellit. Sed quod dicere cœperam, reuerſi ſunt iſti, fame illos veluti carnifice præcipites agitante, & principi Ioſeph exhibente. Volebant emere frumentum: hic autem ait ad eos, exploratores iſtis. Illi verò quidnam hoc eſſet apud ſeſe reputabant, inquiunt: Frumentum empturi venimus, & de vita periclitamur. Meritò: quando quidem & ille vobis alimoniam ad ferebat, deq́ue vita periclitatus eſt. Cæterum ille quidem vere paſſus eſt: vos autem hoc per ſimulationem patimini. Non enim inimicus erat, ſed inimici perſonam ad ſumpſerat, vt quid in paterna familia ageretur, ad plenum cognoſceret. Quoniam enim circa ipſum improbi ingratíque fuerant, Beniamin autem quem cum ipſis non viderat, veritus de puero ne quando & ille eadem quæ frater paſſus fuiſſet, iubet vnum ex illis vinctum illic detineri, deinde illos ſumpto omni frumento diſcedere, mortem illis comminatus, niſi fratrem ſuum adducerent. Hæc igitur vbi facta ſunt, dixit illis: Relinquite aliquem hic, & fratrem veſtrum adducite: ſin minus, moriemini. Quid tum inter ſe loquebantur illi? Profectò hęc iure nobis accidunt: nam in peccatis ſumus, de fratre noſtro quum rogaret nos. Vides? poſt tantum temporis peccati illius recordabantur, & ad patrem quidem dixerant:
Gen.37.g. Fera peſsima deuorauit Ioſeph. Cęterum ipſo Ioſeph præſente audientéque, peccatum ſum prodebant. Quid hac re mirabilius accidere poſsit? Iudicium abſque redargutionibus peragitur, & excuſatio ſine accuſatione, probatio ſine teſtibus, dum ipſi qui facinus peregerant ſeipſos redarguunt, quódque clam factum fuerat, efferunt. Quis cedo, quis adegit in publicum efferre, quæ ante tantum temporis patrata ſunt? An non perſpicuum eſt huc adegiſſe conſcientiam iudicem, cui verba dari non poſſunt? Aſsiduè concutiebat illorum mentem animúmque turbabat, & ille occiſus tunc ſedebat tacite iudicans illos: qúumque nulla ſententia in ipſos eſſet pronunciata, ipſi condemnationis calculum aduerſus ſeſe ferebant. Et iſti quidem hæc dicebant. Alius verò reſpondebat, dicens: Nónne dixi ad vos
Gen.42. d,e. ita loquens: Ne lædatis puerum, néue quicquam mali illi faciatis: quoniam frater noſter eſt, & ecce nunc ſanguis ipſius exquiritur, inquit, de manibus noſtris. Attamen is qui

hæc

hæc dicebat, nihil de cæde aut interfectione illa dixerat: verum ne ipſe quidem, ſedens quicquam tale quærebat, ſed alium fratrem requirebat: ipſorum tamen conſcientia per oblatam occaſionem inſurrexit, momorditque illorũ animos, efficiens vt nemine compellente ſua confiterentur facinora. Eadem & nobis accidunt in peccatis præteritis. Quum enim malis nos circunſtantibus exanimamur, priorúmque peccatorũ reminiſcimur. Hæc igitur omnia quum ſciamus, vbi quid praui geſſerimus, ne expectemus calamitates, malorúmque incurſum, neque pericula, neque vincula, ſed ſingulis & horis, & diebus renouemus, apud nos ipſos hoc iudicium, ſententiam aduerſus noſipſos feramus, omníque modo conemur confiteri deo, ac neque ipſi de reſurrectione, déque iudicio dubitemus, neque alios ita loquentes feramus, ſed modis omnibus per ea quę dicta ſunt, illis obturemus os. Nam ſi illic nõ eſſemus daturi pœnas admiſſorum, deus nequaquam in nobis conſtituiſſet tale iudicium. Quanquam hoc ipſum illius declarat humanitatem. Quoniam enim tunc exacturus eſt à nobis rationem delictorum, inſtituit in nobis hunc iudicem incorruptibilem, vt is hic de commiſsis nobis iudicium reddens, emendatoréſque faciens, ex illo eripiat iudicio, quod & Paulus ait, Nam ſi noſmetipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur à domino. Vt igitur neque puniamur, neque pœnas demus, in ſuam quiſque conſcientiam ingrediatur, vitámque explicet, cunctiſque commiſsis diligenter excuſſis, condemnet animam quę hæc patrauit, puniátque cogitationem, affligat cruciétque ſuam ipſius mentem ſupplicium à ſeipſo exigat pro peccatis, per condemnationem, per diligenter actam pœnitẽtiam, per lachrymas, per confeſsionem, per ieiunium, per eleemoſynam, per continentiam ac charitatẽ, vt poſsimus omnes omnimodo hic depoſitis peccatis multa cum fiducia illuc proficiſci: quam nobis omnibus contingat aſſequi, gratia & benignitate domini noſtri Ieſu Chriſti, cui cum patre & ſancto ſpiritu, gloria, honor, imperium in ſecula ſeculorum, Amen. 1.Cor.11.g

DE

DE ZACCHAEO ſermo diui Ioannis Chryſoſtomi.

SI per Chriſtum geſta, atque in exemplum cunctis credentibus demonſtrata momentis omnibus tractaremus: quantum in nobis creſceret fides, augeretur deuotio, incrementa ſalutaria promouerent? Nec quiſquam ceſſando torpeſceret, ſed ſe exercendo augeret, vt homines toties ſuos profectus conſpicerent, quoties iſta aut mente conciperent, aut ſermonibus indicarent. Nec ſepararentur minores exemplis, ſed ſemet compararent potioribus meritis: vt dum ſublimia factis, & potiora operibus, exæquaſſent: ſic ſe imitandos cæteris exhiberent, dum potiores imitari ipſi voluiſſent. Vnde de multis vnum Zacchæi geſtum vobiſcum volumus tractare, vt ex ipſo, & eius meritum, & Chriſti domini liberale proferamus exemplum. *Aſcendit in arborem Zacchæus, vt dominum Chriſtum ex alto conſpiceret: quem in humili per breuitatem ſtaturæ, videre non poterat.* Cupit noſſe aſpectu, quem intuitus fuerat ſenſu: videre facie quem viderat mente: contemplari præſentem, quem nunquam viderat operantem: vt amor Chriſti Zacchæi corde cõceptus etiam oculorum fuiſſet viſibus ſaginatus. Quem cum in arbore Chriſti diuina maieſtas conſpiceret. *Feſtina (inquit) Zacchæe: hodie enim in domo tua manſurus ſum.* Promittit ſe Chriſtus ad eius domum venturum, cuius deſiderantis iam poſſederat animum. Venit ad Zacchæum hoſpitem dominus ſpiritales epulas præparantem: vt cuius fidem ſolus iam nouerat, eius meritum cunctis præſentibus demonſtraret. Denique adueniente domino, munus gratiſsimum offert: donum miſericordiæ exhibet, de ſuo dominum promereri contendit. *Ecce dimidium (inquit) de ſubſtantia mea do pauperibus: & ſi cui quid fraudaui, quadruplum reddo.* Totum quod habuit Zacchæus, obtuliſſet: niſi fraudis damna multiplici diſpendio penſare voluiſſet. O mira Zacchæi, deuotio. Subſtantiam ſuam in duas diuidit partes, ſeparat ab extraneo proprium, diuidit à fratribus ſuum. Diſcernit à bonis ſuis, quod fuerat alienum. Pars proficit in miſericordiam, pars impenditur in rapinam redimendam. Tribuit pauperibus

proprium

proprium, & fraudibus tribuit alienũ. Recipiunt, qui perdiderant, quadruplum: & reſiduum pauperibus proficit in ſubſidium. Nõ vult enim ex fraudibus reddi multiplicata: quæ tulerat, confitetur fraudes. Ipſe ſe iudicat, ipſe ſe condemnat. Non vult apud ſe rapinarum quippiam reſidere, vt poſſet iudici Chriſto placere. Denique reddendo, redimit crimen, condemnat factum, vt dum malè quęſita reſtitueret, & ſua propria pauperibus offerret: ſic ex fraudibus veniam, & ex miſericordia perciperet gloriam. Vnde dominus Chriſtus eius perſequitur laudem, probat fidem, honorat eius in munere deuotionem. *Amen* (inquit) *dico vobis. quoniam hodie ſalus domui huic facta, quoniam & hic vere filius eſt Abrahæ.* Hodie, inquit, domui huic ſalus facta eſt: Accepit domus Zacchæi ſalutem ex fide, quam perdiderat aliquando ex fraude. Miſericordia reddidit, quod rapina abſtulerat: conferunt dona, quod fraudes ademerant. Dona enim pauperum, lucra ſunt animarum: vt probabile cũctis exiſteret, malis quæſtibus damna in miſericordiæ operibus lucra maxima aggregari. Quoniam & hic, inquit verè filius eſt Abrahæ. Fit Zacchæus Abrahæ filius, fide, non genere: merito, non ſobole: deuotione, non ſtirpe. Primò, Zacchæus videre dominum concupiuit, ſicut de Abraham ſanctiſsimo ipſe dominus dixit: Abraham pater veſter concupiuit diem meum videre: vidit, & gauiſus eſt. Secundo, quia Zacchæus hoſpitio dominum meretur excipere, vt excepit & pater. Sed Abraham dominum excepit cum angelis, Zacchæus cum apoſtolis: ille pergentem ad Sodomam, hic tranſeuntem per Iudæam. Sed Abrahæ benedictio meruit filium: Zacchæum vero in filiorum dominus tranſtulit numerum. Tertiò, vt omnem ſubſtantiam ſuam fideliter pauperibus obtuliſſet. Nam totum quod habuit, obtulit: qui patrimonij partem reddendis fraudibus reſeruauit. Sed Abraham domino, filium: Zacchæus ſubſtantiam obtulit. Ille hæredem, hic hæreditatem donauit. Ille immolandum ſolum, quod habuit, pignus exhibuit: hic patrimonij ſubſtantiam domino immolauit. Vnde rectè Abrahæ filius Zacchæus nuncupatur, dum ordinem gloriæ paternæ exequitur. Vnde Zacchæi exemplo, ab Abraham cunctis aditus aperitur: dum, quibus officiis ad eum perueniri poterat demonſtratur: quare imitare fratrem, ſi vis perti-

Ioan.8.g

Gene.18.a

nere ad patrem: fac quod Zacchæus fecit, vt merearis quod meruit. Similitudo enim officiorum ſimilitudinem exhibet meritorum, Fides Zacchæum exhibet filium quem fuiſſe legimus alienum, Fides, inquam, Zacchæum filium exhibet, quæ Abraham patrem conſtituit ſublimatum. Extranei per fidem admittuntur: & proprij perfidia repelluntur. Si filij Abrahæ, inquit, eſſetis: facta patris veſtris faceretis. Non poteſt eſſe filius, quem diuerſi ſeparant actus. Non poteſt patris cenſeri nomine qui fuerit diuerſus in opere. Si Abrahæ es filius, imple paternos affectus. Quæ fecit comple: quæ docuit exerce: quæ docuit imitare. Vnde tibi filij nomen imponis, quem nec actus, nec natura cõmendat: quem nec fides, nec genus probat: quem nec mores, nec proſapia indicat: quem paterna monita factis diſsidentibus ſeparant? In te eſt, vt poſsis: quia in te eſt, vt velis. Quia Zacchæus idcirco potuit: qui voluit: quum & alius idcirco non potuit: quia noluit. Ita enim velle efficit poſſe, vt efficit nolle non poſſe. Magna enim vis eſt voluntatis, quæ nos efficit, poſſe, quod volumus: & non poſſe illa: quæ nolumus. Et ex voluntate noſtra diuinitus celebratur iudicium, vt homo quicquid nunc voluerit, eligat: & quod elegerit, ex eo ipſo, iudicio cœleſti ſubiaceat, Nec enim quiſquam poterit excuſari, quaſi voluerit, & nõ potuerit: cum conſtet eum idcirco non potuiſſe, quia noluit vt nolens, volentis exemplo, damnetur: & volens volũtate propria, quia impleuit quæ voluit, muneretur.

Ioan.8.c (margin)

DIVI IOANNIS CHRYSOSTOMI, DE LATRONE ſermo.

LECTIO euangelij docet nos, quemadmodum multi peccata ſua domino confitentes, citò poſsint veniã promereri. Vnde exẽplum accipiamus fratres chariſsimi latroni illius, qui cũ domino fuerat crucifixus. Qui cũ in pœnis eſſet pro ſuis facinoribus affixus: nõ ſui curam habebat, ſed domino propria peccata pandebat: dicẽte ſcriptura, Confeſsio & pulchritudo in conſpectu eius. Fœdauerant illum propria facinora, ſed confeſsio ei paradiſum perfecit, dicente domino, Amen dico tibi hodie mecum eris in pa

Pſal.95 b (margin)

Luc.23.f (margin)

in paradiſo. Paradiſum enim fratres mei quinque, vel eo amplius milia annorũ fuiſſe præcluſum ſcriptura teſtatur. Et illa primi hominis tranſgreſsione procurante. exinde nõ proiectũ, ſed dimiſſum ſcriptura teſtatur: & immortalitate carens factus eſt mortalis, morti ſubiectus: nunc autem dominus noſter, qui propria morte mortẽ occidit: latroni paradiſum patefecit. Vno enim tempore duo beneficia videmus eſſe conceſſa. Vnum, in quo paradiſum patefecit: alterum, quo latronẽ in eum introduxit. Hodierna nanque die, antequam nobis patriã reddidit: paternam ciuitatem oſtendit: domum priſtinam redonauit. Hodie nanque ait, mecũ eris in paradiſo, Quid ais ô Chriſte? Crucifixus es, clauis retineris, & paradiſum tã facilè polliceris? Volo, inquit. vt in cruce poſsint meam omnes inuenire virtutem: vt in ligno mea largitas demõſtretur. Et quoniam crux dedecoris fuerat ſignum, & apud omnes ignominia putabatur: crucis infamiam mirandis beneficiis decorauit, & ex hoc magis magiſque virtutes eius oſtendũtur. Non enim illo in tempore mortuum aliquem reddidit luci, nec mare à ſuo rumore cõpeſcuit, nec expulit dæmones ſed cruci ſuſpẽſus, clauis affixus, omnibus ſubiugatus, dedecoris ſuccumbẽs infamiæ inſultantium deriſione, deluſus latronis auerſam mentem valuit commutare, vt ex omni parte eius diuinitas ſentiretur. Etenim vniuerſam terruit creaturam, & ad meliora cõuertit, & honore ſummo decorauit. Hodie, inquit, mecum eris in paradiſo. Sed framea totius ignis ardore ſuccenſa verſatur: ſed ipſe qui & ignis, & ipſius gehẽnæ, & vitæ, mortiſq; imperium tenet: ingrediendi conceſsit poteſtatem. Si enim homines quibus corporibus medẽdi cura eſt, amplius admiramur: cũ ęgrotos omni ſpe deſtitutos, arte propria curauerint: & ſummæ reddiderint ſanitati: quanto iuſtius eſt Chriſtum noſtrũ admirari, donantem vulneribus ſanitatem, publicano & meretrici remedium pollicentem, & eis ſalutem perpetuam largientem, dignos eos cœlorum amœnitate donare? Sed dicit aliquis, Vnde tanta beatitudo latroni? Quid egit tale, vt poſt crucẽ paradiſum mereretur? Vis eius citius audire virtutẽ? Quando eum Petrus negabat, in terra, latro cõfitebatur in cruce: primus diſcipulus puellę vilіſsimę minas tolerare non potuit? & latro ſuſpenſus, vndique populum circunſtantem deſpicient, oculis fidei cœlorum domi-

num pura mente cognouit dicens: Memento mei domine, cùm veneris in regnum tuũ. Nec tranſitorie iſtum prætereamus latronem, neque erubeſcamus talem accipere magiſtrum: quem nõ erubuit dominus noſter primum introducere in paradiſum: Nec pudeat nos eius magiſteriũ: qui cœ-
Matt. 4.c leſtem cõuerſationem ante omnes meruit primus. Non dixit ad eum, ſicut dixit ad Petrũ: Veni, ſequere me, & faciam te piſcatorẽ hominum: nec dixit ad eum, ſicut ad duodecim diſcipulos: Sedebitis ſuper duodecim ſedes iudicantes duodecim tribus Iſraël. Nihil admirationis oſtendit, non mortuos reſuſcitauit, dæmones non fugauit, non martyres prouocauit, nec vllum ei fecit dominus de cœlorum regno ſermonẽ, nihil de gehenna locutus eſt: & ante omnes eius imperium confitetur. Nam Iudæi famam gloriámque eius infamare cupientes, & ex omni parte tentantes vniuerſa peruertebant: ſed vndique veritas præfulgebat, & illis inſultãtibus inſultabat & latro. Vidiſti latronẽ & latronem, vterque pendet in cruce, vtrique facti ſimiles. Vna in eis cõuerſatio, ſed non vna mentis cõfeſsio. Nec eodẽ vtrique ſenſu perdurant: nec eis ſimilis donatur euentus. Sed bonus cœli beatitudinem iure hæreditario promeruit: alter inhæſit gehennæ tartaris deputatus. Duo etenim latrones cum domi-
Eſa. 53.d no erant crucifixi: vt impleretur ſcriptura: Et cũ iniquis deputatus eſt. Vnde vnus inſultat, alter adorat. Vnus blaſphe-
Luc. 23.f mat: alter benedicit, & blaſphemantẽ prohibet dicens: Nec deum tu times? Vidiſti credulitatem in cruce, vidiſti perſeuerantiam in tormentis, & in pœnis pendentem vidiſti magiſtrum. De cruce ſubitò euolauit ad cœlũ, & in pœna poſitus cœleſtis iudicis ſecreta narrabat. Quod enim ſui memor fuit, quod ſana mente vigilauit, quod clauorum confixione conſtrictus alium increpabat dicens: Nos quidẽ iuſte, nam digna factis recipimus: hic autem nihil mali fecit, nobis fidei magiſterium demonſtrauit. Ait ergo: Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum. Niſi confeſsione peccati ſarcinam dimiſiſſet, indulgentiam non meruiſſet. Denique audire meruit, Hodie mecũ eris in paradiſo. Ecce quantum præſtitit confeſsio, vt ſine dilatione introduci latro mereretur in paradiſum.

FINIS.

IN ME MORS

IN ME VITA.